Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଖୁଦ୍ଦକନିକାଯେ

ସୁତ୍ତନିପାତପାଳି

୧। ଉରଗୱଗ୍ଗୋ

୧। ଉରଗସୁତ୍ତଂ

୧।

ଯୋ [ଯୋ ୱେ (ସ୍ୟା।)] ଉପ୍ପତିତଂ ୱିନେତି କୋଧଂ, ୱିସଟଂ ସପ୍ପୱିସଂୱ ଓସଧେହି [ଓସଧେଭି (କ।)];

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ [ଜିଣ୍ଣମିୱ ତଚଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।), ଜିଣ୍ଣମିୱା ତଚଂ (?)] ପୁରାଣଂ।

୨।

ଯୋ ରାଗମୁଦଚ୍ଛିଦା ଅସେସଂ, ଭିସପୁପ୍ଫଂୱ ସରୋରୁହଂ [ସରେରୁହଂ (କ।)] ୱିଗଯ୍ହ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ, ପୁରାଣଂ।

୩।

ଯୋ ତଣ୍ହମୁଦଚ୍ଛିଦା ଅସେସଂ, ସରିତଂ ସୀଘସରଂ ୱିସୋସଯିତ୍ୱା;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୪।

ଯୋ ମାନମୁଦବଧୀ ଅସେସଂ, ନଳସେତୁଂୱ ସୁଦୁବ୍ବଲଂ ମହୋଘୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୫।

ଯୋ ନାଜ୍ଝଗମା ଭୱେସୁ ସାରଂ, ୱିଚିନଂ ପୁପ୍ଫମିୱ [ପୁପ୍ଫମିୱ (ବହୂସୁ)] ଉଦୁମ୍ବରେସୁ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୬।

ଯସ୍ସନ୍ତରତୋ ନ ସନ୍ତି କୋପା, ଇତିଭୱାଭୱତଞ୍ଚ [ଇତିବ୍ଭୱାଭୱତଞ୍ଚ (କ।)] ୱୀତିୱତ୍ତୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୭।

ଯସ୍ସ ୱିତକ୍କା ୱିଧୂପିତା, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସୁୱିକପ୍ପିତା ଅସେସା;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୮।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ଅଚ୍ଚଗମା ଇମଂ ପପଞ୍ଚଂ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୯।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ୱିତଥମିଦନ୍ତି ଞତ୍ୱା [ଉତ୍ୱା (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ଲୋକେ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୦।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ୱିତଥମିଦନ୍ତି ୱୀତଲୋଭୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୧।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ୱିତଥମିଦନ୍ତି ୱୀତରାଗୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୨।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ୱିତଥମିଦନ୍ତି ୱୀତଦୋସୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୩।

ଯୋ ନାଚ୍ଚସାରୀ ନ ପଚ୍ଚସାରୀ, ସବ୍ବଂ ୱିତଥମିଦନ୍ତି ୱୀତମୋହୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୪।

ଯସ୍ସାନୁସଯା ନ ସନ୍ତି କେଚି, ମୂଲା ଚ ଅକୁସଲା ସମୂହତାସେ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିଵତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୫।

ଯସ୍ସ ଦରଥଜା ନ ସନ୍ତି କେଚି, ଓରଂ ଆଗମନାଯ ପଚ୍ଚଯାସେ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିଵତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୬।

ଯସ୍ସ ଵନଥଜା ନ ସନ୍ତି କେଚି, ଵିନିବନ୍ଧାଯ ଭଵାଯ ହେତୁକପ୍ପା;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିଵତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

୧୭।

ଯୋ ନୀଵରଣେ ପହାଯ ପଞ୍ଚ, ଅନିଘୋ ତିଣ୍ଣକଥଂକଥୋ ଵିସଲ୍ଲୋ;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିଵତ୍ତଚଂ ପୁରାଣଂ।

ଉରଗସୁତ୍ତଂ ପଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ଧନିଯସୁତ୍ତଂ

୧୮।

''ପକ୍କୋଦନୋ ଦୁଦ୍ଧଖୀରୋହମସ୍ମି, (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

ଅନୁତୀରେ ମହିଯା ସମାନଵାସୋ;

ଛନ୍ନା କୁଟି ଆହିତୋ ଗିନି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପଵସ୍ସ ଦେଵ''।

୧୯।

''ଅକ୍କୋଧନୋ ଵିଗତଖିଲୋହମସ୍ମି [ଵିଗତଖୀଲୋହମସ୍ମି (ସୀ। ପୀ।)], (ଇତି ଭଗଵା)

ଅନୁତୀରେ ମହିଯେକରତ୍ତିଵାସୋ;

ଵିଵଟା କୁଟି ନିବ୍ବୁତୋ ଗିନି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପଵସ୍ସ ଦେଵ''।

୨୦।

''ଅନ୍ଧକମକସା ନ ଵିଜ୍ଜରେ, (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

କଚ୍ଛେ ରୂଳ୍ହତିଣେ ଚରନ୍ତି ଗାଵୋ;

ଵୁଟ୍ଠିମ୍ପି ସହେଯ୍ଯୁମାଗତଂ, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପଵସ୍ସ ଦେଵ''।

୨୧।

‘‘ବଦ୍ଧାସି ଭିସୀ ସୁସଙ୍ଖତା, (ଇତି ଭଗୱା)

ତିଣ୍ଣୋ ପାରଗତୋ ୱିନେଯ୍ୟ ଓଘଂ;

ଅତ୍ଥୋ ଭିସିଯା ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୨।

‘‘ଗୋପୀ ମମ ଅସ୍ସୱା ଅଲୋଲା, (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

ଦୀଘରତ୍ତଂ [ଦୀଘରତ୍ତ (କା।)] ସଂୱାସିଯା ମନାପା;

ତସ୍ସା ନ ସୁଣାମି କିଞ୍ଚି ପାପଂ, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୩।

‘‘ଚିତ୍ତଂ ମମ ଅସ୍ସୱଂ ୱିମୁତ୍ତଂ, (ଇତି ଭଗୱା)

ଦୀଘରତ୍ତଂ ପରିଭାୱିତଂ ସୁଦନ୍ତଂ;

ପାପଂ ପନ ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୪।

‘‘ଅତ୍ତୱେତନଭତୋହମସ୍ମି , (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

ପୁତ୍ତା ଚ ମେ ସମାନିଯା ଅରୋଗା;

ତେସଂ ନ ସୁଣାମି କିଞ୍ଚି ପାପଂ, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୫।

‘‘ନାହଂ ଭତକୋସ୍ମି କସ୍ସଚି, (ଇତି ଭଗୱା)

ନିବ୍ବିଟ୍ଠେନ ଚରାମି ସବ୍ବଲୋକେ;

ଅତ୍ଥୋ ଭତିଯା ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୬।

‘‘ଅତ୍ଥି ୱସା ଅତ୍ଥି ଧେନୁପା, (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

ଗୋଧରଣିଯୋ ପୱେଣିଯୋପି ଅତ୍ଥି;

ଉସଭୋପି ଗୱମ୍ପତୀଧ ଅତ୍ଥି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୭।

‘‘ନତ୍ଥି ୱସା ନତ୍ଥି ଧେନୁପା, (ଇତି ଭଗୱା)

ଗୋଧରଣିଯୋ ପୱେଣିଯୋପି ନତ୍ଥି;

ଉସଭୋପି ଗୱମ୍ପତୀଧ ନତ୍ଥି, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୮।

‘‘ଖିଲା ନିଖାତା ଅସମ୍ପୱେଧୀ, (ଇତି ଧନିଯୋ ଗୋପୋ)

ଦାମା ମୁଞ୍ଜମଯା ନୱା ସୁସଣ୍ଠାନା;

ନ ହି ସକ୍ଖିନ୍ତି ଧେନୁପାପି ଛେତ୍ତୁଂ [ଛେତୁଂ (କ।)], ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୨୯।

‘‘ଉସଭୋରିୱ ଛେତ୍ୱ [ଛେତ୍ୱା (ସ୍ୟା। କ।)] ବନ୍ଧନାନି, (ଇତି ଭଗୱା)

ନାଗୋ ପୂତିଲତଂୱ ଦାଲଯିତ୍ୱା [ପୂତିଲତଂ ପଦାଲଯିତ୍ୱା (ସ୍ୟା। କ।)];

ନାହଂ ପୁନୁପେସ୍ସଂ [ପୁନ ଉପେସ୍ସଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।), ପୁନୁପେଯ୍ୟ (କ।)] ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟଂ, ଅଥ ଚେ ପତ୍ଥଯସୀ ପୱସ୍ସ ଦେୱ’’।

୩୦।

‘‘ନିନ୍ନଞ୍ଚ ଥଲଞ୍ଚ ପୂରଯନ୍ତୋ, ମହାମେଘୋ ପୱସ୍ସି ତାୱଦେୱ;

ସୁତ୍ୱା ଦେୱସ୍ସ ୱସ୍ସତୋ, ଇମମତ୍ଥଂ ଧନିଯୋ ଅଭାସଥ।

୩୧।

‘‘ଲାଭା ୱତ ନୋ ଅନପ୍ପକା, ଯେ ମଯଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସାମ;

ସରଣଂ ତଂ ଉପେମ ଚକ୍ଖୁମ, ସତ୍ଥା ନୋ ହୋହି ତୁୱଂ ମହାମୁନି।

୩୨।

‘‘ଗୋପୀ ଚ ଅହଞ୍ଚ ଅସ୍ସୱା, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ [ବ୍ରହ୍ମଚରିଯ (କ।)] ସୁଗତେ ଚରାମସେ;

ଜାତିମରଣସ୍ସ ପାରଗୂ [ପାରଗା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରା ଭୱାମସେ’’।

୩୩।

‘‘ନନ୍ଦତି ପୁତ୍ତେହି ପୁତ୍ତିମା, (ଇତି ମାରୋ ପାପିମା)

ଗୋମା [ଗୋମିକୋ (ସୀ। ପୀ।), ଗୋପିକୋ (ସ୍ୟା। କଂ।), ଗୋପିୟୋ (କ।)] ଗୋହି ତଥେୱ ନନ୍ଦତି;

ଉପଧୀ ହି ନରସ୍ସ ନନ୍ଦନା, ନ ହି ସୋ ନନ୍ଦତି ଯୋ ନିରୂପଧି’’।

୩୪।

‘‘ସୋଚତି ପୁତ୍ତେହି ପୁତ୍ତିମା, (ଇତି ଭଗୱା)

ଗୋପିୟୋ ଗୋହି ତଥେୱ ସୋଚତି;

ଉପଧୀ ହି ନରସ୍ସ ସୋଚନା, ନ ହି ସୋ ସୋଚତି ଯୋ ନିରୂପଧୀ’’ତି।

ଧନିୟସୁତ୍ତଂ ଦୁତିୟଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତଂ

୩୫।

ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାୟ ଦଣ୍ଡଂ, ଅୱିହେଠୟଂ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସଂ;

ନ ପୁତ୍ତମିଚ୍ଛେୟ୍ୟ କୁତୋ ସହାୟଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୩୬।

ସଂସଗ୍ଗଜାତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ସ୍ନେହା, ସ୍ନେହନ୍ୱୟଂ ଦୁକ୍ଖମିଦଂ ପହୋତି;

ଆଦୀନୱଂ ସ୍ନେହଜଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୩୭।

ମିତ୍ତେ ସୁହଜ୍ଜେ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ, ହାପେତି ଅତ୍ଥଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ;

ଏତଂ ଭୟଂ ସନ୍ଥୱେ [ସନ୍ଧୱେ (କ।)] ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୩୮।

ୱଂସୋ ୱିସାଲୋୱ ଯଥା ୱିସତ୍ତୋ, ପୁତ୍ତେସୁ ଦାରେସୁ ଚ ଯା ଅପେକ୍ଖା;

ୱଂସକ୍କଳୀରୋୱ [ୱଂସକଳୀରୋୱ (ସୀ।), ୱଂସାକଳୀରୋୱ (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।), ୱଂସେକଳୀରୋୱ (ନିଦ୍ଦେସ)] ଅସଜ୍ଜମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୩୯।

ମିଗୋ ଅରଞ୍ଞମ୍ହି ଯଥା ଅବଦ୍ଧୋ [ଅବନ୍ଧୋ (ସ୍ୟା। କଂ।)], ଯେନିଚ୍ଛକଂ ଗଚ୍ଛତି ଗୋଚରାୟ;

ୱିଞ୍ଞୂ ନରୋ ସେରିତଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୦।

ଆମନ୍ତନା ହୋତି ସହାଯମଜ୍ଝେ, ୱାସେ ଠାନେ ଗମନେ ଚାରିକାଯ;

ଅନଭିଜ୍ଝିତଂ ସେରିତଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୧।

ଖିଡ୍ଡା ରତୀ ହୋତି ସହାଯମଜ୍ଝେ, ପୁତ୍ତେସୁ ଚ ୱିପୁଲଂ ହୋତି ପେମଂ;

ପିଯୱିପ୍ପଯୋଗଂ ୱିଜିଗୁଚ୍ଛମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୨।

ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ ଅପ୍ପଟିଘୋ ଚ ହୋତି, ସନ୍ତୁସ୍ସମାନୋ ଇତରୀତରେନ;

ପରିସ୍ସଯାନଂ ସହିତା ଅଛମ୍ଭୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୩।

ଦୁସ୍ସଙ୍ଗହା ପବ୍ବଜିତାପି ଏକେ, ଅଥୋ ଗହଟ୍ଠା ଘରମାୱସନ୍ତା;

ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ପରପୁତ୍ତେସୁ ହୁତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୪।

ଓରୋପଯିତ୍ୱା ଗିହିବ୍ଯଞ୍ଜନାନି [ଗିହିୱ୍ଯଞ୍ଜନାନି (ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)], ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ [ସଂସୀନପତ୍ତୋ (ସୀ।)] ଯଥା କୋୱିଳାରୋ;

ଛେତ୍ୱାନ ୱୀରୋ ଗିହିବନ୍ଧନାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୫।

ସଚେ ଲଭେଥ ନିପକଂ ସହାଯଂ, ସଦ୍ଧିଂ ଚରଂ ସାଧୁୱିହାରିଧୀରଂ;

ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ସବ୍ବାନି ପରିସ୍ସଯାନି, ଚରେଯ୍ଯ ତେନତ୍ତମନୋ ସତୀମା।

୪୬।

ନୋ ଚେ ଲଭେଥ ନିପକଂ ସହାଯଂ, ସଦ୍ଧିଂ ଚରଂ ସାଧୁୱିହାରିଧୀରଂ;

ରାଜାୱ ରଟ୍ଠଂ ୱିଜିତଂ ପହାଯ, ଏକୋ ଚରେ ମାତଙ୍ଗରଞ୍ଞେୱ ନାଗୋ।

୪୭।

ଅଦ୍ଧା ପସଂସାମ ସହାଯସମ୍ପଦଂ, ସେଟ୍ଠା ସମା ସେୱିତବ୍ବା ସହାଯା;

ଏତେ ଅଲଦ୍ଧା ଅନଓ୍ୱଜ୍ଜଭୋଜୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୮।

ଦିସ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ପଭସ୍ସରାନି, କମ୍ମାରପୁତ୍ତେନ ସୁନିଟ୍ଠିତାନି;

ସଙ୍ଘଟ୍ଟମାନାନି ଦୁୱେ ଭୁଜସ୍ମିଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୪୯।

ଏୱଂ ଦୁତିଯେନ [ଦୁତିଯେନ (ସଦ୍ଧତ୍ଥ)] ସହା ମମସ୍ସ, ୱାଚାଭିଲାପୋ ଅଭିସଜ୍ଜନା ୱା;

ଏତଂ ଭଯଂ ଆଯତିଂ ପେକ୍ଖମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୦।

କାମା ହି ଚିତ୍ରା ମଧୁରା ମନୋରମା, ୱିରୂପରୂପେନ ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ;

ଆଦୀନୱଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୧।

ଈତୀ ଚ ଗଣ୍ଡୋ ଚ ଉପଦ୍ଦୱୋ ଚ, ରୋଗୋ ଚ ସଲ୍ଲଞ୍ଚ ଭଯଞ୍ଚ ମେତଂ;

ଏତଂ ଭଯଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୨।

ସୀତଞ୍ଚ ଉଣ୍ହଞ୍ଚ ଖୁଦଂ ପିପାସଂ, ୱାତାତପେ ଡଂସସରୀସପେ [ଡଂସସିରିଂସପେ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଚ;

ସବ୍ବାନିପେତାନି ଅଭିସମ୍ଭୱିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୩।

ନାଗୋୱ ଯୂଥାନି ୱିୱଜ୍ଜଯିତ୍ୱା, ସଞ୍ଜାତଖନ୍ଧୋ ପଦୁମୀ ଉଳାରୋ;

ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରଂ [ୱିହରେ (ସୀ। ପୀ। ନିଦ୍ଦେସ)] ଅରଞ୍ଞେ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୪।

ଅଟ୍ଠାନତଂ ସଙ୍ଗଣିକାରତସ୍ସ, ଯଂ ଫସ୍ସଯେ [ଫୁସ୍ସଯେ (ସ୍ୟା।)] ସାମଯିକଂ ୱିମୁତ୍ତିଂ;

ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁସ୍ସ ୱଚୋ ନିସମ୍ମ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୫।

ଦିଟ୍ଠୀୱିସୂକାନି ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ପତ୍ତୋ ନିଯାମଂ ପଟିଲଦ୍ଧମଗ୍ଗୋ;

ଉପ୍ପନ୍ନଞାଣୋମ୍ହି ଅନଞ୍ଞନେୟ୍ୟୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୬।

ନିଲ୍ଲୋଲୁପୋ ନିକ୍କୁହୋ ନିପ୍ପିପାସୋ, ନିମ୍ମକ୍ଖୋ ନିଦ୍ଧନ୍ତକସାୱମୋହୋ;

ନିରାସୟୋ [ନିରାସାସୋ (କ।)] ସବ୍ବଲୋକେ ଭୱିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୭।

ପାପଂ ସହାୟଂ ପରିୱଜ୍ଜୟେଥ, ଅନତ୍ଥଦସ୍ସିଂ ୱିସମେ ନିୱିଟ୍ଠଂ;

ସୟଂ ନ ସେୱେ ପସୁତଂ ପମତ୍ତଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୮।

ବହୁସ୍ସୁତଂ ଧମ୍ମଧରଂ ଭଜେଥ, ମିତ୍ତଂ ଉଳାରଂ ପଟିଭାନୱନ୍ତଂ;

ଅଞ୍ଞାୟ ଅତ୍ଥାନି ୱିନେୟ୍ୟ କଙ୍ଖଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୫୯।

ଖିଡ୍ଡଂ ରତିଂ କାମସୁଖଞ୍ଚ ଲୋକେ, ଅନଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖମାନୋ;

ୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ୱିରତୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୦।

ପୁତ୍ତଞ୍ଚ ଦାରଂ ପିତରଞ୍ଚ ମାତରଂ, ଧନାନି ଧଞ୍ଞାନି ଚ ବନ୍ଧୱାନି [ବନ୍ଧୱାନି ଚ (ପୀ।)];

ହିତ୍ୱାନ କାମାନି ୟଥୋଧିକାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୧।

ସଙ୍ଗୋ ଏସୋ ପରିତ୍ତମେତ୍ଥ ସୋଖ୍ୟଂ, ଅପ୍ପସ୍ସାଦୋ ଦୁକ୍ଖମେତ୍ଥ ଭିୟ୍ୟୋ;

ଗଳଓ ଏସୋ ଇତି ଞତ୍ୱା ମୁତୀମା [ମତୀମା (ସ୍ୟା। କ।)], ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୨।

ସନ୍ଦାଲୟିତ୍ୱାନ [ପଦାଲୟିତ୍ୱାନ (କ।)] ସଂୟୋଜନାନି, ଜାଲଂୱ ଭେତ୍ୱା ସଲିଲମ୍ବୁଚାରୀ;

ଅଗ୍ଗୀୱ ଦଡ୍ଢଂ ଅନିୱତ୍ତମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୩।

ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ ନ ଚ ପାଦଲୋଲୋ, ଗୁତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ରକ୍ଖିତମାନସାନୋ;

ଅନୱସ୍ସୁତୋ ଅପରିଡୟ୍ହମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୪।

ଓହାରୟିତ୍ୱା ଗିହିବ୍ୟଞ୍ଜନାନି, ସଞ୍ଛନ୍ନପତ୍ତୋ [ସଞ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ (ସ୍ୟା। ପୀ।), ପଚ୍ଛିନ୍ନପତ୍ତୋ (କ।)] ୟଥା ପାରିଛତ୍ତୋ;

କାସାୟୱତ୍ଥୋ ଅଭିନିକ୍ଖମିତ୍ୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୫।

ରସେସୁ ଗେଧଂ ଅକରଂ ଅଲୋଲୋ, ଅନଞ୍ଞପୋସୀ ସପଦାନଚାରୀ;

କୁଲେ କୁଲେ ଅପ୍ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ [ଅପ୍ପଟିବନ୍ଧଚିତ୍ତୋ (କ।)], ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୬।

ପହାୟ ପଞ୍ଚାୱରଣାନି ଚେତସୋ, ଉପକ୍କିଲେସେ ବ୍ୟପନୁଜ୍ଜ ସବ୍ବେ;

ଅନିସ୍ସିତୋ ଛେତ୍ୱ [ଛେତ୍ୱା (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ସିନେହଦୋସଂ [ସ୍ନେହଦୋସଂ (କ।)], ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୭।

ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ସୁଖଂ ଦୁଖଞ୍ଚ, ପୁବ୍ବେୱ ଚ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସଂ;

ଲଦ୍ଧାନୁପେକ୍ଖଂ ସମଥଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୮।

ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ପରମତ୍ଥପତ୍ତିୟା, ଅଲୀନଚିତ୍ତୋ ଅକୁସୀତୱୁତ୍ତି;

ଦଳ୍ହନିକ୍କମୋ ଥାମବଲୂପପନ୍ନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୬୯।

ପଟିସଲ୍ଲାନଂ ଝାନମରିଞ୍ଚମାନୋ, ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଚଂ ଅନୁଧମ୍ମଚାରୀ;

ଆଦୀନୱଂ ସମ୍ମସିତା ଭୱେସୁ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୦।

ତଣ୍ହକ୍ଖୟଂ ପତ୍ଥୟମପ୍ପମତ୍ତୋ, ଅନେଳମୂଗୋ [ଅନେଲମୂଗୋ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ସୁତୱା ସତୀମା;

ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ପଧାନୱା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୧।

ସୀହୋୱ ସଦ୍ଦେସୁ ଅସନ୍ତସନ୍ତୋ, ୱାତୋୱ ଜାଲମ୍ହି ଅସଜ୍ଜମାନୋ;

ପଦୁମଂୱ ତୋଯେନ ଅଲିପ୍ପମାନୋ [ଅଲିମ୍ପମାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୨।

ସୀହୋ ଯଥା ଦାଠବଲୀ ପସଯ୍ହ, ରାଜା ମିଗାନଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଚାରୀ;

ସେୱେଥ ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୩।

ମେତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖଂ କରୁଣଂ ୱିମୁତ୍ତିଂ, ଆସେୱମାନୋ ମୁଦିତଞ୍ଚ କାଲେ;

ସବ୍ବେନ ଲୋକେନ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନୋ, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୪।

ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ପହାଯ ମୋହଂ, ସନ୍ଦାଲଯିତ୍ୱାନ ସଂଯୋଜନାନି;

ଅସନ୍ତସଂ ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯମ୍ହି, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

୭୫।

ଭଜନ୍ତି ସେୱନ୍ତି ଚ କାରଣତ୍ଥା, ନିକ୍କାରଣା ଦୁଲ୍ଲଭା ଅଜ୍ଜ ମିତ୍ତା;

ଅତ୍ତଟ୍ଠପଞ୍ଞା ଅସୁଚୀ ମନୁସ୍ସା, ଏକୋ ଚରେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ।

ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତଂ ତତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪। କସିଭାରଦ୍ୱାଜସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ମଗଧେସୁ ୱିହରତି ଦକ୍ଖିଣାଗିରିସ୍ମିଂ [ଦକ୍ଖିଣଗିରିସ୍ମିଂ (କ।)] ଏକନାଳାଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କସିଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ନଙ୍ଗଲସତାନି ପଯୁତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି ୱପ୍ପକାଲେ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଯେନ କସିଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ କମ୍ମନ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କସିଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପରିୱେସନା ୱତ୍ତତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ପରିୱେସନା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଠିତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅହଂ ଖୋ, ସମଣ, କସାମି ଚ ୱପାମି ଚ; କସିତ୍ୱା ଚ ୱପିତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜାମି। ତ୍ୱମ୍ପି, ସମଣ, କସସ୍ସୁ ଚ ୱପସ୍ସୁ ଚ; କସିତ୍ୱା ଚ ୱପିତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜସ୍ସୂ''ତି।

''ଅହମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କସାମି ଚ ୱପାମି ଚ; କସିତ୍ୱା ଚ ୱପିତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜାମୀ''ତି। ''ନ ଖୋ ପନ ମଯଂ [ନ ଖୋ ପନ ସମଣ (ସ୍ୟା।)] ପସ୍ସାମ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଯୁଗଂ ୱା ନଙ୍ଗଲଂ ୱା ଫାଲଂ ୱା ପାଚନଂ ୱା ବଲିବଦ୍ଦେ [ବଲିୱଦ୍ଦେ (ସୀ। ପୀ।), ବଲୀବଦ୍ଦେ (?)] ୱା। ଅଥ ଚ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଏୱମାହ – 'ଅହମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କସାମି ଚ ୱପାମି ଚ; କସିତ୍ୱା ଚ ୱପିତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜାମୀ'''ତି।

ଅଥ ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୭୬।

‘‘କସ୍ସକୋ ପଟିଜାନାସି, ନ ଚ ପସ୍ସାମ ତେ କସିଂ;

କସିଂ ନୋ ପୁଚ୍ଛିତୋ ବ୍ରୂହି, ଯଥା ଜାନେମୁ ତେ କସିଂ’’।

୭୭।

‘‘ସଦ୍ଧା ବୀଜଂ ତପୋ ୱୁଟ୍ଠି, ପଞ୍ଞା ମେ ଯୁଗନଙ୍ଗଲଂ;

ହିରୀ ଈସା ମନୋ ଯୋତ୍ତଂ, ସତି ମେ ଫାଲପାଚନଂ।

୭୮।

‘‘କାଯଗୁତ୍ତୋ ୱଚୀଗୁତ୍ତୋ, ଆହାରେ ଉଦରେ ଯତୋ;

ସଚ୍ଚଂ କରୋମି ନିଦ୍ଦାନଂ, ସୋରଚ୍ଚଂ ମେ ପମୋଚନଂ।

୭୯।

‘‘ୱୀରିଯଂ ମେ ଧୁରଧୋରଯ୍ହଂ, ଯୋଗକ୍ଖେମାଧିୱାହନଂ;

ଗଚ୍ଛତି ଅନିୱତ୍ତନ୍ତଂ, ଯତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ ସୋଚତି।

୮୦।

‘‘ଏୱମେସା କସୀ କଟ୍ଠା, ସା ହୋତି ଅମତପ୍ଫଲା;

ଏତଂ କସିଂ କସିତ୍ୱାନ, ସବ୍ବଦୁକ୍ଖା ପମୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମହତିଯା କଂସପାତିଯା ପାଯସଂ [ପାଯାସଂ (ସବ୍ବତ୍ଥ)] ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଉପନାମେସି – ‘‘ଭୁଞ୍ଜତୁ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ପାଯସଂ। କସ୍ସକୋ ଭୱଂ; ଯଂ ହି ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଅମତପ୍ଫଲଂ [ଅମତପ୍ଫଲମ୍ପି (ସଂ। ନି। ୧।୧୯୭)] କସିଂ କସତୀ’’ତି।

୮୧।

‘‘ଗାଥାଭିଗୀତଂ ମେ ଅଭୋଜନେଯ୍ୟଂ, ସମ୍ପସ୍ସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନେସ ଧମ୍ମୋ;

ଗାଥାଭିଗୀତଂ ପନୁଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା, ଧମ୍ମେ ସତୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ୱୁତ୍ତିରେସା।

୮୨।

‘‘ଅଞ୍ଞେନ ଚ କେୱଲିନଂ ମହେସିଂ, ଖୀଣାସୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚୱୂପସନ୍ତଂ;

ଅନ୍ନେନ ପାନେନ ଉପଟ୍ଠହସ୍ସୁ, ଖେତ୍ତଂ ହି ତଂ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖସ୍ସ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ଅଥ କସ୍ସ ଚାହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଇମଂ ପାଯସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି? ‘‘ନ ଖ୍ୱାହଂ ତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ

ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ, ଯସ୍ସ ସୋ ପାଯସୋ ଭୁତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଣାମଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତସ୍ସ ୱା ତଥାଗତସାୱକସ୍ସ ୱା। ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଂ ପାଯସଂ ଅପ୍ପହରିତେ ୱା ଛଡ୍ଡେହି ଅପ୍ପାଣକେ ୱା ଉଦକେ ଓପିଲାପେହୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ପାଯସଂ ଅପ୍ପାଣକେ ଉଦକେ ଓପିଲାପେସି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ପାଯସୋ ଉଦକେ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚିଚ୍ଚିଟାଯତି ଚିଟିଚିଟାଯତି ସନ୍ଧୂପାଯତି ସମ୍ପଧୂପାଯତି [ସନ୍ଧୂମାଯତି ସମ୍ପଧୂମାଯତି (ସ୍ୟା।)]। ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ଫାଲୋ ଦିୱସଂ ସନ୍ତତ୍ତୋ [ଦିୱସସନ୍ତତ୍ତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଉଦକେ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚିଚ୍ଚିଟାଯତି ଚିଟିଚିଟାଯତି ସନ୍ଧୂପାଯତି ସମ୍ପଧୂପାଯତି; ଏୱମେୱ ସୋ ପାଯସୋ ଉଦକେ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚିଚ୍ଚିଟାଯତି ଚିଟିଚିଟାଯତି ସନ୍ଧୂପାଯତି ସମ୍ପଧୂପାଯତି।

ଅଥ ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସଂୱିଗ୍ଗୋ ଲୋମହଟ୍ଠଜାତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ , ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ଯ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ଯ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ଯ, ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି [ଦକ୍ଖିନ୍ତୀତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)]; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ, ଲଭେଯ୍ଯାହଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେଯ୍ଯଂ ଉପସମ୍ପଦ''ନ୍ତି।

ଅଲତ୍ଥ ଖୋ କସିଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଅଲତ୍ଥ ଉପସମ୍ପଦଂ। ଅଚିରୂପସମ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ପନାଯସ୍ମା ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେୱ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି, ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ''ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା''ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସି। ଅଞ୍ଞତରୋ ଚ [ଅଞ୍ଞତରୋ ଚ ଖୋ (ସୀ। ପୀ।), ଅଞ୍ଞତରୋ ଖୋ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ପନାଯସ୍ମା ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି।

କସିଭାରଦ୍ୱାଜସୁତ୍ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୫। ଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୮୩।

''ପୁଚ୍ଛାମି ମୁନିଂ ପହୂତପଞ୍ଞଂ, (ଇତି ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ)

ବୁଦ୍ଧଂ ଧମ୍ମସ୍ସାମିଂ ୱୀତତଣ୍ହଂ;

ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମଂ [ଦିପଦୁତ୍ତମଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସାରଥୀନଂ ପୱରଂ, କତି ଲୋକେ ସମଣା ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି''।

୮୪।

''ଚତୁରୋ ସମଣା ନ ପଞ୍ଚମତ୍ଥି, (ଚୁନ୍ଦାତି ଭଗୱା)

ତେ ତେ ଆୱିକରୋମି ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ;

ମଗ୍ଗଜିନୋ ମଗ୍ଗଦେସକୋ ଚ, ମଗ୍ଗେ ଜୀୱତି ଯୋ ଚ ମଗ୍ଗଦୂସୀ''।

୮୫।

''କଂ ମଗ୍ଗଜିନଂ ୱଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା, (ଇତି ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ)

ମଗ୍ଗକ୍ଖାଯୀ କଥଂ ଅତୁଲ୍ୟୋ ହୋତି;

ମଗ୍ଗେ ଜୀୱତି ମେ ବ୍ରୂହି ପୁଟ୍ଠୋ, ଅଥ ମେ ଆୱିକରୋହି ମଗ୍ଗଦୂସିଂ'' [ମଗ୍ଗଦୂସୀ (କ।)]।

୮୬।

''ଯୋ ତିଣ୍ଣକଥଂକଥୋ ୱିସଲ୍ଲୋ, ନିବ୍ବାନାଭିରତୋ ଅନାନୁଗିଦ୍ଧୋ;

ଲୋକସ୍ସ ସଦେୱକସ୍ସ ନେତା, ତାଦିଂ ମଗ୍ଗଜିନଂ ୱଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା।

୮୭।

''ପରମଂ ପରମନ୍ତି ଯୋଧ ଞତ୍ୱା, ଅକ୍ଖାତି ୱିଭଜତେ ଇଧେୱ ଧମ୍ମଂ;

ତଂ କଙ୍ଖଚ୍ଛିଦଂ ମୁନିଂ ଅନେଜଂ, ଦୁତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନମାହୁ ମଗ୍ଗଦେସିଂ।

୮୮।

''ଯୋ ଧମ୍ମପଦେ ସୁଦେସିତେ, ମଗ୍ଗେ ଜୀୱତି ସଞ୍ଞତୋ ସତୀମା;

ଅନୱଜ୍ଜପଦାନି ସେୱମାନୋ, ତତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନମାହୁ ମଗ୍ଗଜୀୱିଂ।

୮୯।

''ଛଦନଂ କତ୍ୱାନ ସୁବ୍ବତାନଂ, ପକ୍ଖନ୍ଦୀ କୁଲଦୂସକୋ ପଗବ୍ଭୋ;

ମାଯାୱୀ ଅସଞ୍ଞତୋ ପଲାପୋ, ପତିରୂପେନ ଚରଂ ସ ମଗ୍ଗଦୂସୀ।

୯୦।

''ଏତେ ଚ ପଟିୱିଜ୍ଝି ଯୋ ଗହଟ୍ଠୋ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ସପଞ୍ଞୋ;

ସବ୍ବେ ନେତାଦିସାତି [ସବ୍ବେ ନେ ତାଦିସାତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଞତ୍ୱା, ଇତି ଦିସ୍ୱା ନ ହାପେତି ତସ୍ସ ସଦ୍ଧା;

କଥଂ ହି ଦୁଟ୍ଠେନ ଅସମ୍ପଦୁଟ୍ଠଂ, ସୁଦ୍ଧଂ ଅସୁଦ୍ଧେନ ସମଂ କରେୟ୍ୟା''ତି।

ଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୬। ପରାଭୱସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରା ଦେୱତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ସା ଦେୱତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୯୧।

''ପରାଭୱନ୍ତଂ ପୁରିସଂ, ମଯଂ ପୁଚ୍ଛାମ ଗୋତମ [ଗୋତମଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)];

ଭଗଵନ୍ତଂ [ଭଵନ୍ତଂ (ସ୍ୟା। କା)] ପୁଟ୍ଠୁମାଗମ୍ମ, କିଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୨।

‘‘ସୁଵିଜାନୋ ଭଵଂ ହୋତି, ସୁଵିଜାନୋ [ଦୁଵିଜାନୋ (ସ୍ୟା। କା)] ପରାଭଵୋ;

ଧମ୍ମକାମୋ ଭଵଂ ହୋତି, ଧମ୍ମଦେସ୍ସୀ ପରାଭଵୋ’’।

୯୩।

‘‘ଇତି ହେତଂ ଵିଜାନାମ, ପଠମୋ ସୋ ପରାଭଵୋ;

ଦୁତିଯଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୪।

‘‘ଅସନ୍ତସ୍ସ ପିଯା ହୋନ୍ତି, ସନ୍ତେ ନ କୁରୁତେ ପିଯଂ;

ଅସତଂ ଧମ୍ମଂ ରୋଚେତି, ତଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୫।

‘‘ଇତି ହେତଂ ଵିଜାନାମ, ଦୁତିଯୋ ସୋ ପରାଭଵୋ;

ତତିଯଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୬।

‘‘ନିଦ୍ଦାସୀଲୀ ସଭାସୀଲୀ, ଅନୁଟ୍ଠାତା ଚ ଯୋ ନରୋ;

ଅଲସୋ କୋଧପଞ୍ଞାଣୋ, ତଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୭।

‘‘ଇତି ହେତଂ ଵିଜାନାମ, ତତିଯୋ ସୋ ପରାଭଵୋ;

ଚତୁତ୍ଥଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୮।

‘‘ଯୋ ମାତରଂ [ଯୋ ମାତରଂ ଵା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ପିତରଂ ଵା, ଜିଣ୍ଣକଂ ଗତଯୋବ୍ବନଂ;

ପହୁ ସନ୍ତୋ ନ ଭରତି, ତଂ ପରାଭଵତୋ ମୁଖଂ’’।

୯୯।

‘‘ଇତି ହେତଂ ଵିଜାନାମ, ଚତୁତ୍ଥୋ ସୋ ପରାଭଵୋ;

ପଞ୍ଚମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୦।

‘‘ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ [ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସମଣଂ ୱା, ଅଞ୍ଞଂ ୱାପି ୱନିବ୍ବକଂ;

ମୁସାୱାଦେନ ୱଞ୍ଚେତି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୧।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ପଞ୍ଚମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ଛଟ୍ଠମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୨।

‘‘ପହୂତୱିତ୍ତୋ ପୁରିସୋ, ସହିରଞ୍ଞୋ ସଭୋଜନୋ;

ଏକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ସାଦୂନି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୩।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ଛଟ୍ଠମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ସତ୍ତମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୪।

‘‘ଜାତିତ୍ଥଦ୍ଧୋ ଧନତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ଗୋତ୍ତତ୍ଥଦ୍ଧୋ ଚ ଯୋ ନରୋ;

ସଞ୍ଞାତିଂ ଅତିମଞ୍ଞେତି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୫।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ସତ୍ତମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ଅଟ୍ଠମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୬।

‘‘ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ ଚ ଯୋ ନରୋ;

ଲଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧଂ ୱିନାସେତି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୭।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ଅଟ୍ଠମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ନୱମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୮।

‘‘ସେହି ଦାରେହି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ [ଦାରେହ୍ୟସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ (କ।)], ୱେସିୟାସୁ ପଦୁସ୍ସତି [ପଦିସ୍ସତି (ସୀ।)];

ଦୁସ୍ସତି [ଦିସ୍ସତି (ସୀ। ପୀ।)] ପରଦାରେସୁ, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୦୯।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ନୱମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ଦସମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୦।

‘‘ଅତୀତଯୋବ୍ବନୋ ପୋସୋ, ଆନେତି ତିମ୍ବରୁତ୍ଥନିଂ;

ତସ୍ସା ଇସ୍ସା ନ ସୁପତି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୧।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ଦସମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ଏକାଦସମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୨।

‘‘ଇତ୍ଥିଂ ସୋଣ୍ଡିଂ ୱିକିରଣିଂ, ପୁରିସଂ ୱାପି ତାଦିସଂ;

ଇସ୍ସରିୟସ୍ମିଂ ଠପେତି [ଠାପେତି (ସୀ। ପୀ।), ଥପେତି (କ।)], ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୩।

‘‘ଇତି ହେତଂ ୱିଜାନାମ, ଏକାଦସମୋ ସୋ ପରାଭୱୋ;

ଦ୍ୱାଦସମଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି, କିଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୪।

‘‘ଅପ୍ପଭୋଗୋ ମହାତଣ୍ହୋ, ଖତ୍ତିୟେ ଜାୟତେ କୁଲେ;

ସୋ ଚ ରଜ୍ଜଂ ପତ୍ଥୟତି, ତଂ ପରାଭୱତୋ ମୁଖଂ’’।

୧୧୫।

‘‘ଏତେ ପରାଭଵେ ଲୋକେ, ପଣ୍ଡିତୋ ସମଵେକ୍ଖିୟ;

ଅରିୟୋ ଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ, ସ ଲୋକଂ ଭଜତେ ସିଵ’’ନ୍ତି।

ପରାଭଵସୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୭। ଵସଲସୁତ୍ତଂ

ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ସାଵତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାଵିସି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ଵାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ନିଵେସନେ ଅଗ୍ଗି ପଜ୍ଜଲିତୋ ହୋତି ଆହୁତି ପଗ୍ଗହିତା। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ସପଦାନଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରମାନୋ ୟେନ ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ଵାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ନିଵେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ଵାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଦୂରତୋଵ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ଵାନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ତତ୍ରେଵ [ଅତ୍ରେଵ (ସ୍ୟା। କ।)], ମୁଣ୍ଡକ; ତତ୍ରେଵ, ସମଣକ; ତତ୍ରେଵ, ଵସଲକ ତିଟ୍ଠାହୀ’’ତି।

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭଗଵା ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ଵାଜଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଜାନାସି ପନ ତ୍ଵଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଵସଲଂ ଵା ଵସଲକରଣେ ଵା ଧମ୍ମେ’’ତି? ‘‘ନ ଖ୍ଵାହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଜାନାମି ଵସଲଂ ଵା ଵସଲକରଣେ ଵା ଧମ୍ମେ; ସାଧୁ ମେ ଭଵଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ, ୟଥାହଂ ଜାନେୟ୍ୟଂ ଵସଲଂ ଵା ଵସଲକରଣେ ଵା ଧମ୍ମେ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏଵଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ଵାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

୧୧୬।

‘‘କୋଧନୋ ଉପନାହୀ ଚ, ପାପମକ୍ଖୀ ଚ ୟୋ ନରୋ;

ଵିପନ୍ନଦିଟ୍ଠି ମାୟାଵୀ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୧୭।

‘‘ଏକଜଂ ଵା ଦ୍ଵିଜଂ [ଦିଜଂ (ପୀ।)] ଵାପି, ୟୋଧ ପାଣଂ ଵିହିଂସତି;

ୟସ୍ସ ପାଣେ ଦୟା ନତ୍ଥି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୧୮।

‘‘ୟୋ ହନ୍ତି ପରିରୁନ୍ଧତି [ଉପରୁନ୍ଧେତି (ସ୍ୟା।), ଉପରୁନ୍ଧତି (କ।)], ଗାମାନି ନିଗମାନି ଚ;

ନିଗ୍ଗାହକୋ [ନିଗ୍ଘାତକୋ (?)] ସମଞ୍ଞାତୋ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୧୯।

‘‘ଗାମେ ଵା ୟଦି ଵା ରଞ୍ଞେ, ୟଂ ପରେସଂ ମମାୟିତଂ;

ଥେୟ୍ୟା ଅଦିନ୍ନମାଦେତି [ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିୟତି (ସୀ। ପୀ।)], ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୦।

‘‘ଯୋ ହଵେ ଇଣମାଦାଯ, ଚୁଜ୍ଜମାନୋ [ଭୁଞ୍ଜମାନୋ (?)] ପଲାଯତି;

ନ ହି ତେ ଇଣମତ୍ଥୀତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୧।

‘‘ଯୋ ଵେ କିଞ୍ଚିକ୍ଖକମ୍ଯତା, ପନ୍ଥସ୍ମିଂ ଵଜନ୍ତଂ ଜନଂ;

ହନ୍ତ୍ଵା କିଞ୍ଚିକ୍ଖମାଦେତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୨।

‘‘ଅତ୍ତହେତୁ ପରହେତୁ, ଧନହେତୁ ଚ [ଧନହେତୁ ଵ (କ।)] ଯୋ ନରୋ;

ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ ମୁସା ବ୍ରୂତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୩।

‘‘ଯୋ ଞାତୀନଂ ସଖୀନଂ ଵା, ଦାରେସୁ ପଟିଦିସ୍ସତି;

ସାହସା [ସହସା (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ସମ୍ପିଯେନ ଵା, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୪।

‘‘ଯୋ ମାତରଂ ପିତରଂ ଵା, ଜିଣ୍ଣକଂ ଗତଯୋବ୍ବନଂ;

ପହୁ ସନ୍ତୋ ନ ଭରତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୫।

‘‘ଯୋ ମାତରଂ ପିତରଂ ଵା, ଭାତରଂ ଭଗିନିଂ ସସୁଂ;

ହନ୍ତି ରୋସେତି ଵାଚାଯ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୬।

‘‘ଯୋ ଅତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ସନ୍ତୋ, ଅନତ୍ଥମନୁସାସତି;

ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ମନ୍ତେତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୭।

‘‘ଯୋ କତ୍ଵା ପାପକଂ କମ୍ମଂ, ମା ମଂ ଜଞ୍ଞାତି ଇଚ୍ଛତି [ଵିଭ। ୮୯୪ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ];

ଯୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନକମ୍ମନ୍ତୋ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ଵସଲୋ ଇତି।

୧୨୮।

‘‘ଯୋ ୱେ ପରକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଭୁତ୍ୱାନ [ସୁତ୍ୱା ଚ (ସ୍ୟା। କ।)] ସୁଚିଭୋଜନଂ;

ଆଗତଂ ନପ୍ପଟିପୂଜେତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୨୯।

‘‘ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ସମଣଂ ୱା, ଅଞ୍ଞଂ ୱାପି ୱନିଭ୍ବକଂ;

ମୁସାୱାଦେନ ୱଞ୍ଚେତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୦।

‘‘ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ସମଣଂ ୱା, ଭତ୍ତକାଲେ ଉପଟ୍ଠିତେ;

ରୋସେତି ୱାଚା ନ ଚ ଦେତି, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୧।

‘‘ଅସତଂ ଯୋଧ ପବ୍ରୂତି, ମୋହେନ ପଲିଗୁଣ୍ଠିତୋ;

କିଞ୍ଚିକ୍ଖଂ ନିଜିଗୀସାନୋ [ନିଜିଗିଂସାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୨।

‘‘ଯୋ ଚତ୍ତାନଂ ସମୁକ୍କଂସେ, ପରେ ଚ ମୱଜାନାତି [ମୱଜାନତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ନିହୀନୋ ସେନ ମାନେନ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୩।

‘‘ରୋସକୋ କଦରିଯୋ ଚ, ପାପିଚ୍ଛୋ ମଚ୍ଛରୀ ସଠୋ;

ଅହିରିକୋ ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୪।

‘‘ଯୋ ବୁଦ୍ଧଂ ପରିଭାସତି, ଅଥ ୱା ତସ୍ସ ସାୱକଂ;

ପରିବ୍ବାଜଂ [ପରିବ୍ବଜଂ (କ।), ପରିବ୍ବାଜକଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ଗହଟ୍ଠଂ ୱା, ତଂ ଜଞ୍ଞା ୱସଲୋ ଇତି।

୧୩୫।

‘‘ଯୋ ୱେ ଅନରହଂ [ଅନରହା (ସୀ। ପୀ।)] ସନ୍ତୋ, ଅରହଂ ପଟିଜାନାତି [ପଟିଜାନତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ଚୋରୋ ସବ୍ରହ୍ମକେ ଲୋକେ, ଏସୋ ଖୋ ୱସଲାଧମୋ।

୧୩୬।

‘‘ଏତେ ଖୋ ୱସଲା ୱୁତ୍ତା, ମଯା ଯେତେ ପକାସିତା;

ନ ଜଚ୍ଚା ୱସଲୋ ହୋତି, ନ ଜଚ୍ଚା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

କମ୍ମୁନା [କମ୍ମନା (ସୀ। ପୀ।)] ୱସଲୋ ହୋତି, କମ୍ମୁନା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୧୩୭।

‘‘ତଦମିନାପି ଜାନାଥ, ଯଥାମେଦଂ [ଯଥାପେଦଂ (କ।)] ନିଦସ୍ସନଂ;

ଚଣ୍ଡାଲପୁତ୍ତୋ ସୋପାକୋ [ସପାକୋ (?)], ମାତଙ୍ଗୋ ଇତି ୱିସ୍ସୁତୋ।

୧୩୮।

‘‘ସୋ ଯସଂ ପରମଂ ପତ୍ତୋ [ସୋ ଯସପ୍ପରମପ୍ପତ୍ତୋ (ସ୍ୟା। କ।)], ମାତଙ୍ଗୋ ଯଂ ସୁଦୁଲ୍ଲଭଂ;

ଆଗଚ୍ଛୁଂ ତସ୍ସୁପଟ୍ଠାନଂ, ଖତ୍ତିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣା ବହୂ।

୧୩୯।

‘‘ଦେୱଯାନଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ, ୱିରଜଂ ସୋ ମହାପଥଂ;

କାମରାଗଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା, ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୁ;

ନ ନଂ ଜାତି ନିୱାରେସି, ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପପତ୍ତିଯା।

୧୪୦।

‘‘ଅଜ୍ଝାଯକକୁଲେ ଜାତା, ବ୍ରାହ୍ମଣା ମନ୍ତବନ୍ଧୱା;

ତେ ଚ ପାପେସୁ କମ୍ମେସୁ, ଅଭିଣ୍ହମୁପଦିସ୍ସରେ।

୧୪୧।

‘‘ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଗାରଯ୍ହା, ସମ୍ପରାଯେ ଚ ଦୁଗ୍ଗତି;

ନ ନେ ଜାତି ନିୱାରେତି, ଦୁଗ୍ଗତ୍ଯା [ଦୁଗ୍ଗଚ୍ଚା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଗରହାଯ ୱା।

୧୪୨।

‘‘ନ ଜଚ୍ଚା ୱସଲୋ ହୋତି, ନ ଜଚ୍ଚା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

କମ୍ମୁନା ୱସଲୋ ହୋତି, କମ୍ମୁନା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

ୱସଲସୁତ୍ତଂ ସତ୍ତମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୮। ମେତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୧୪୩।

କରଣୀଯମତ୍ଥକୁସଲେନ, ଯନ୍ତ ସନ୍ତଂ ପଦଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ;

ସକ୍କୋ ଉଜୂ ଚ ସୁହୁଜୂ [ସୂଜୂ (ସୀ।)] ଚ, ସୁୱଚୋ ଚସ୍ସ ମୁଦୁ ଅନତିମାନୀ।

୧୪୪।

ସନ୍ତୁସ୍ସକୋ ଚ ସୁଭରୋ ଚ, ଅପ୍ପକିଚ୍ଚୋ ଚ ସଲ୍ଲହୁକୱୁତ୍ତି;

ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ଚ ନିପକୋ ଚ, ଅପ୍ପଗବ୍ଭୋ କୁଲେସ୍ୱନନୁଗିଦ୍ଧୋ।

୧୪୫।

ନ ଚ ଖୁଦ୍ଦମାଚରେ କିଞ୍ଚି, ଯେନ ୱିଞ୍ଞୂ ପରେ ଉପୱଦେଯ୍ୟୁଂ;

ସୁଖିନୋ ୱ ଖେମିନୋ ହୋନ୍ତୁ, ସବ୍ବସତ୍ତା [ସବ୍ବେ ସତ୍ତା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଭୱନ୍ତୁ ସୁଖିତତ୍ତା।

୧୪୬।

ଯେ କେଚି ପାଣଭୂତତ୍ଥି, ତସା ୱା ଥାୱରା ୱନୱସେସା;

ଦୀଘା ୱା ଯେ ୱ ମହନ୍ତା [ମହନ୍ତ (?)], ମଜ୍ଝିମା ରସ୍ସକା ଅଣୁକଥୂଲା।

୧୪୭।

ଦିଟ୍ଠା ୱା ଯେ ୱ ଅଦିଟ୍ଠା [ଅଦିଟ୍ଠ (?)], ଯେ ୱ [ଯେ ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଦୂରେ ୱସନ୍ତି ଅୱିଦୂରେ;

ଭୂତା ୱ ସମ୍ଭୱେସୀ ୱ [ଭୂତା ୱା ସମ୍ଭୱେସୀ ୱା (ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ। କ।)], ସବ୍ବସତ୍ତା ଭୱନ୍ତୁ ସୁଖିତତ୍ତା।

୧୪୮।

ନ ପରୋ ପରଂ ନିକୁବ୍ବେଥ, ନାତିମଞ୍ଞେଥ କତ୍ଥଚି ନ କଞ୍ଚି [ନଂ କଞ୍ଚି (ସୀ। ପୀ।), ନଂ କିଞ୍ଚି (ସ୍ୟା।), ନ କିଞ୍ଚି (କ।)];

ବ୍ୟାରୋସନା ପଟିଘସଞ୍ଞା, ନାଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଦୁକ୍ଖମିଚ୍ଛେୟ୍ୟ।

୧୪୯।

ମାତା ଯଥା ନିଯଂ ପୁତ୍ତମାଯୁସା ଏକପୁତ୍ତମନୁରକ୍ଖେ;

ଏୱମ୍ପି ସବ୍ବଭୂତେସୁ, ମାନସଂ ଭାୱଯେ ଅପରିମାଣଂ।

୧୫୦।

ମେତ୍ତଞ୍ଚ ସବ୍ବଲୋକସ୍ମି, ମାନସଂ ଭାୱଯେ ଅପରିମାଣଂ;

ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ଚ ତିରିଯଞ୍ଚ, ଅସମ୍ବାଧଂ ଅୱେରମସପତ୍ତଂ।

୧୫୧।

ତିଟ୍ଠଂ ଚରଂ ନିସିନ୍ନୋ ୱ [ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ସଯାନୋ ଯାୱତାସ୍ସ ୱିତମିଦ୍ଧୋ [ୱିଗତମିଦ୍ଧୋ (ବହୂସୁ)];

ଏତଂ ସତିଂ ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମମେତଂ ୱିହାରମିଧମାହୁ।

୧୫୨।

ଦିଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଅନୁପଗ୍ଗମ୍ମ, ସୀଲୱା ଦସ୍ସନେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ;

କାମେସୁ ୱିନଯ [ୱିନେଯ୍ୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଗେଧଂ, ନ ହି ଜାତୁଗ୍ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟ ପୁନରେତୀତି।

ମେତ୍ତସୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୯। ହେମୱତସୁତ୍ତଂ

୧୫୩।

‘‘ଅଜ୍ଜ ପନ୍ନରସୋ ଉପୋସଥୋ, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ଦିବ୍ଯା [ଦିବ୍ବା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ରତ୍ତି ଉପଟ୍ଠିତା;

ଅନୋମନାମଂ ସତ୍ଥାରଂ, ହନ୍ଦ ପସ୍ସାମ ଗୋତମଂ’’।

୧୫୪।

‘‘କଚ୍ଚି ମନୋ ସୁପଣିହିତୋ, (ଇତି ହେମୱତୋ ଯକ୍ଖୋ)

ସବ୍ବଭୂତେସୁ ତାଦିନୋ;

କଚ୍ଚି ଇଟ୍ଠେ ଅନିଟ୍ଠେ ଚ, ସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ୱସୀକତା’’।

୧୫୫।

‘‘ମନୋ ଚସ୍ସ ସୁପଣିହିତୋ, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ସବ୍ବଭୂତେସୁ ତାଦିନୋ;

ଅଥୋ ଇଟ୍ଠେ ଅନିଟ୍ଠେ ଚ, ସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ୱସୀକତା’’।

୧୫୬।

‘‘କଚ୍ଚି ଅଦିନ୍ନଂ ନାଦିଯତି, (ଇତି ହେମଵତୋ ଯକ୍ଖୋ)

କଚ୍ଚି ପାଣେସୁ ସଞ୍ଞତୋ;

କଚ୍ଚି ଆରା ପମାଦମ୍ହା, କଚ୍ଚି ଝାନଂ ନ ରିଞ୍ଚତି’’।

୧୫୭।

‘‘ନ ସୋ ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିଯତି, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ଅଥୋ ପାଣେସୁ ସଞ୍ଞତୋ;

ଅଥୋ ଆରା ପମାଦମ୍ହା, ବୁଦ୍ଧୋ ଝାନଂ ନ ରିଞ୍ଚତି’’।

୧୫୮।

‘‘କଚ୍ଚି ମୁସା ନ ଭଣତି, (ଇତି ହେମଵତୋ ଯକ୍ଖୋ)

କଚ୍ଚି ନ ଖୀଣଵ୍ୟପ୍ପଥୋ;

କଚ୍ଚି ଵେଭୂତିଯଂ ନାହ, କଚ୍ଚି ସମ୍ଫଂ ନ ଭାସତି’’।

୧୫୯।

‘‘ମୁସା ଚ ସୋ ନ ଭଣତି, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ଅଥୋ ନ ଖୀଣଵ୍ୟପ୍ପଥୋ;

ଅଥୋ ଵେଭୂତିଯଂ ନାହ, ମନ୍ତା ଅତ୍ଥଂ ଚ [ଅତ୍ଥଂ ସୋ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଭାସତି’’।

୧୬୦।

‘‘କଚ୍ଚି ନ ରଜ୍ଜତି କାମେସୁ, (ଇତି ହେମଵତୋ ଯକ୍ଖୋ)

କଚ୍ଚି ଚିତ୍ତଂ ଅନାଵିଲଂ;

କଚ୍ଚି ମୋହଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, କଚ୍ଚି ଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁମା’’।

୧୬୧।

‘‘ନ ସୋ ରଜ୍ଜତି କାମେସୁ, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ଅଥୋ ଚିତ୍ତଂ ଅନାଵିଲଂ;

ସବ୍ବମୋହଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁମା’’।

୧୬୨।

‘‘କଚ୍ଚି ୱିଜ୍ଜାଯ ସମ୍ପନ୍ନୋ, (ଇତି ହେମୱତୋ ଯକ୍ଖୋ)

କଚ୍ଚି ସଂସୁଦ୍ଧଚାରଣୋ;

କଚ୍ଚିସ୍ସ ଆସୱା ଖୀଣା, କଚ୍ଚି ନତ୍ଥି ପୁନବ୍ଭୱୋ’’।

୧୬୩।

‘‘ୱିଜ୍ଜାଯ ଚେୱ ସମ୍ପନ୍ନୋ, (ଇତି ସାତାଗିରୋ ଯକ୍ଖୋ)

ଅଥୋ ସଂସୁଦ୍ଧଚାରଣୋ;

ସବ୍ବସ୍ସ ଆସୱା ଖୀଣା, ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ପୁନବ୍ଭୱୋ’’।

୧୬୪।

‘‘ସମ୍ପନ୍ନଂ ମୁନିନୋ ଚିତ୍ତଂ, କମ୍ମୁନା ବ୍ୟପ୍ପଥେନ ଚ;

ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ଧମ୍ମତୋ ନଂ ପସଂସତି’’।

୧୬୫।

‘‘ସମ୍ପନ୍ନଂ ମୁନିନୋ ଚିତ୍ତଂ, କମ୍ମୁନା ବ୍ୟପ୍ପଥେନ ଚ;

ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ଧମ୍ମତୋ ଅନୁମୋଦସି’’।

୧୬୬।

‘‘ସମ୍ପନ୍ନଂ ମୁନିନୋ ଚିତ୍ତଂ, କମ୍ମୁନା ବ୍ୟପ୍ପଥେନ ଚ;

ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ହନ୍ଦ ପସ୍ସାମ ଗୋତମଂ।

୧୬୭।

‘‘ଏଣିଜଙ୍ଘଂ କିସଂ ୱୀରଂ [ଧୀରଂ (ସ୍ୟା।)], ଅପ୍ପାହାରଂ ଅଲୋଲୁପଂ;

ମୁନିଂ ୱନସ୍ମିଂ ଝାଯନ୍ତଂ, ଏହି ପସ୍ସାମ ଗୋତମଂ।

୧୬୮।

‘‘ସୀହଂୱେକଚରଂ ନାଗଂ, କାମେସୁ ଅନପେକ୍ଖିନଂ;

ଉପସଙ୍କମ୍ମ ପୁଚ୍ଛାମ, ମଚ୍ଚୁପାସପ୍ପମୋଚନଂ।

୧୬୯।

‘‘ଅକ୍ଖାତାରଂ ପଓ୍ୱତ୍ତାରଂ, ସବ୍ବଧମ୍ମାନ ପାରଗୁଂ;

ବୁଦ୍ଧଂ ୱେରଭୟାତୀତଂ, ମୟଂ ପୁଚ୍ଛାମ ଗୋତମଂ’’।

୧୭୦।

‘‘କିସ୍ମିଂ ଲୋକୋ ସମୁପ୍ପନ୍ନୋ, (ଇତି ହେମୱତୋ ୟକ୍ଖୋ)

କିସ୍ମିଂ କୁବ୍ବତି ସନ୍ଥୱଂ [ସନ୍ଧୱଂ (କ।)];

କିସ୍ସ ଲୋକୋ ଉପାଦାୟ, କିସ୍ମିଂ ଲୋକୋ ୱିହଞ୍ଞତି’’।

୧୭୧।

‘‘ଛସୁ [ଛସ୍ସୁ (ସୀ। ପୀ।)] ଲୋକୋ ସମୁପ୍ପନ୍ନୋ, (ହେମୱତାତି ଭଗୱା)

ଛସୁ କୁବ୍ବତି ସନ୍ଥୱଂ;

ଛନ୍ନମେୱ ଉପାଦାୟ, ଛସୁ ଲୋକୋ ୱିହଞ୍ଞତି’’।

୧୭୨।

‘‘କତମଂ ତଂ ଉପାଦାନଂ, ୟତ୍ଥ ଲୋକୋ ୱିହଞ୍ଞତି;

ନିୟ୍ୟାନଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ବ୍ରୂହି, କଥଂ ଦୁକ୍ଖା ପମୁଚ୍ଚତି’’ [ପମୁଞ୍ଚତି (ସ୍ୟା।)]।

୧୭୩।

‘‘ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା ଲୋକେ, ମନୋଛଟ୍ଠା ପୱେଦିତା;

ଏତ୍ଥ ଛନ୍ଦଂ ୱିରାଜେତ୍ୱା, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖା ପମୁଚ୍ଚତି।

୧୭୪।

‘‘ଏତଂ ଲୋକସ୍ସ ନିୟ୍ୟାନଂ, ଅକ୍ଖାତଂ ୱୋ ୟଥାତଥଂ;

ଏତଂ ୱୋ ଅହମକ୍ଖାମି, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖା ପମୁଚ୍ଚତି’’।

୧୭୫।

‘‘କୋ ସୂଧ ତରତି ଓଘଂ, କୋଧ ତରତି ଅଣ୍ଣୱଂ;

ଅପ୍ପତିଟ୍ଠେ ଅନାଲମ୍ବେ, କୋ ଗମ୍ଭୀରେ ନ ସୀଦତି’’।

୧୭୬।

‘‘ସବ୍ବଦା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ, ପଞ୍ଞଵା ସୁସମାହିତୋ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଚିନ୍ତୀ [ଅଜ୍ଝତ୍ତସଞ୍ଞୀ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ସତିମା, ଓଘଂ ତରତି ଦୁତ୍ତରଂ।

୧୭୭।

‘‘ଵିରତୋ କାମସଞ୍ଞାଯ, ସବ୍ବସଂଯୋଜନାତିଗୋ;

ନନ୍ଦୀଭଵପରିକ୍ଖୀଣୋ, ସୋ ଗମ୍ଭୀରେ ନ ସୀଦତି’’।

୧୭୮।

‘‘ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ଞଂ ନିପୁଣତ୍ଥଦସ୍ସିଂ, ଅକିଞ୍ଚନଂ କାମଭଵେ ଅସତ୍ତଂ;

ତଂ ପସ୍ସଥ ସବ୍ବଧି ଵିପ୍ପମୁତ୍ତଂ, ଦିବ୍ବେ ପଥେ କମମାନଂ ମହେସିଂ।

୧୭୯।

‘‘ଅନୋମନାମଂ ନିପୁଣତ୍ଥଦସ୍ସିଂ, ପଞ୍ଞାଦଦଂ କାମାଲଯେ ଅସତ୍ତଂ;

ତଂ ପସ୍ସଥ ସବ୍ବଵିଦୁଂ ସୁମେଧଂ, ଅରିଯେ ପଥେ କମମାନଂ ମହେସିଂ।

୧୮୦।

‘‘ସୁଦିଟ୍ଠଂ ଵତ ନୋ ଅଜ୍ଜ, ସୁପ୍ପଭାତଂ ସୁହୁଟ୍ଠିତଂ;

ଯଂ ଅଦ୍ଦସାମ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଓଘତିଣ୍ଣମନାସଵଂ।

୧୮୧।

‘‘ଇମେ ଦସସତା ଯକ୍ଖା, ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ସବ୍ବେ ତଂ ସରଣଂ ଯନ୍ତି, ତ୍ଵଂ ନୋ ସତ୍ଥା ଅନୁତ୍ତରୋ।

୧୮୨।

‘‘ତେ ମଯଂ ଵିଚରିସ୍ସାମ, ଗାମା ଗାମଂ ନଗା ନଗଂ;

ନମସ୍ସମାନା ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ’’ନ୍ତି।

ହେମଵତସୁତ୍ତଂ ନଵମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୦। ଆଳଵକସୁତ୍ତଂ

ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ଆଳଵିଯଂ ଵିହରତି ଆଳଵକସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ ଭଵନେ। ଅଥ ଖୋ ଆଳଵକୋ ଯକ୍ଖୋ ଯେନ ଭଗଵା

ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନିକ୍ଖମ, ସମଣା’’ତି। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଭଗୱା ନିକ୍ଖମି। ‘‘ପୱିସ, ସମଣା’’ତି। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଭଗୱା ପାୱିସି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଳୱକୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନିକ୍ଖମ, ସମଣା’’ତି। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଭଗୱା ନିକ୍ଖମି। ‘‘ପୱିସ, ସମଣା’’ତି। ‘‘ସାଧାୱୁସୋ’’ତି ଭଗୱା ପାୱିସି।

ଚତୁତ୍ଥମ୍ପି ଖୋ ଆଳୱକୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନିକ୍ଖମ, ସମଣା’’ତି। ‘‘ନ ଖ୍ୱାହଂ ତଂ , ଆୱୁସୋ, ନିକ୍ଖମିସ୍ସାମି। ଯଂ ତେ କରଣୀଯଂ, ତଂ କରୋହୀ’’ତି।

‘‘ପଞ୍ହଂ ତଂ, ସମଣ, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି। ସଚେ ମେ ନ ବ୍ୟାକରିସ୍ସସି, ଚିତ୍ତଂ ୱା ତେ ଖିପିସ୍ସାମି, ହଦଯଂ ୱା ତେ ଫାଲେସ୍ସାମି, ପାଦେସୁ ୱା ଗହେତ୍ୱା ପାରଗଙ୍ଗାଯ ଖିପିସ୍ସାମୀ’’ତି।

‘‘ନ ଖ୍ୱାହଂ ତଂ, ଆୱୁସୋ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯୋ ମେ ଚିତ୍ତଂ ୱା ଖିପେଯ୍ଯ ହଦଯଂ ୱା ଫାଲେଯ୍ଯ ପାଦେସୁ ୱା ଗହେତ୍ୱା ପାରଗଙ୍ଗାଯ ଖିପେଯ୍ଯ। ଅପି ଚ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ପୁଚ୍ଛ ଯଦାକଙ୍ଖସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଳୱକୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୧୮୩।

‘‘କିଂ ସୂଧ ୱିତ୍ତଂ ପୁରିସସ୍ସ ସେଟ୍ଠଂ, କିଂ ସୁ ସୁଚିଣ୍ଣଂ ସୁଖମାୱହାତି;

କିଂ ସୁ [କିଂ ସୂ (ସୀ।)] ହୱେ ସାଦୁତରଂ ରସାନଂ, କଥଂ ଜୀୱିଂ ଜୀୱିତମାହୁ ସେଟ୍ଠଂ’’।

୧୮୪।

‘‘ସଦ୍ଧୀଧ ୱିତ୍ତଂ ପୁରିସସ୍ସ ସେଟ୍ଠଂ, ଧମ୍ମୋ ସୁଚିଣ୍ଣୋ ସୁଖମାୱହାତି;

ସଚ୍ଚଂ ହୱେ ସାଦୁତରଂ ରସାନଂ, ପଞ୍ଞାଜୀୱିଂ ଜୀୱିତମାହୁ ସେଟ୍ଠଂ’’।

୧୮୫।

‘‘କଥଂ ସୁ ତରତି ଓଘଂ, କଥଂ ସୁ ତରତି ଅଣ୍ଣୱଂ;

କଥଂ ସୁ ଦୁକ୍ଖମଚ୍ଚେତି, କଥଂ ସୁ ପରିସୁଜ୍ଝତି’’।

୧୮୬।

‘‘ସଦ୍ଧା ତରତି ଓଘଂ, ଅପ୍ପମାଦେନ ଅଣ୍ଣୱଂ;

ୱୀରିଯେନ [ୱିରିଯେନ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଦୁକ୍ଖମଚ୍ଚେତି, ପଞ୍ଞାଯ ପରିସୁଜ୍ଝତି’’।

୧୮୭।

‘‘କଥଂ ସୁ ଲଭତେ ପଞ୍ଞଂ, କଥଂ ସୁ ୱିନ୍ଦତେ ଧନଂ;

କଥଂ ସୁ କିତ୍ତିଂ ପପ୍ପୋତି, କଥଂ ମିତ୍ତାନି ଗନ୍ଥତି;

ଅସ୍ମା ଲୋକା ପରଂ ଲୋକଂ, କଥଂ ପେଚ୍ଚ ନ ସୋଚତି’’।

୧୮୮।

‘‘ସଦ୍ଦହାନୋ ଅରହତଂ, ଧମ୍ମଂ ନିବ୍ବାନପତ୍ତିଯା;

ସୁସ୍ସୂସଂ [ସୁସ୍ସୂସା (ସୀ। ପୀ।)] ଲଭତେ ପଞ୍ଞଂ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିଚକ୍ଖଣୋ।

୧୮୯।

‘‘ପତିରୂପକାରୀ ଧୁରୱା, ଉଟ୍ଠାତା ୱିନ୍ଦତେ ଧନଂ;

ସଚ୍ଚେନ କିତ୍ତିଂ ପପ୍ପୋତି, ଦଦଂ ମିତ୍ତାନି ଗନ୍ଥତି।

୧୯୦।

‘‘ଯସ୍ସେତେ ଚତୁରୋ ଧମ୍ମା, ସଦ୍ଧସ୍ସ ଘରମେସିନୋ;

ସଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମୋ [ଦମୋ (?)] ଧିତି ଚାଗୋ, ସ ୱେ ପେଚ୍ଚ ନ ସୋଚତି।

୧୯୧।

‘‘ଇଙ୍ଘ ଅଞ୍ଞେପି ପୁଚ୍ଛସ୍ସୁ, ପୁଥୂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ;

ଯଦି ସଚ୍ଚା ଦମା ଚାଗା, ଖନ୍ତ୍ୟା ଭିଯ୍ୟୋଧ ୱିଜ୍ଜତି’’।

୧୯୨।

‘‘କଥଂ ନୁ ଦାନି ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ, ପୁଥୂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ;

ଯୋହଂ [ସୋହଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଅଜ୍ଜ ପଜାନାମି, ଯୋ ଅତ୍ଥୋ ସମ୍ପରାଯିକୋ।

୧୯୩।

‘‘ଅତ୍ଥାଯ ୱତ ମେ ବୁଦ୍ଧୋ, ୱାସାଯାଳୱିମାଗମା;

ଯୋହଂ [ଅଟ୍ଠିନ୍ନାରୁହି ସଂଯୁତ୍ତୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ଅଜ୍ଜ ପଜାନାମି, ଯତ୍ଥ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ।

୧୯୪।

‘‘ସୋ ଅହଂ ୱିଚରିସ୍ସାମି, ଗାମା ଗାମଂ ପୁରା ପୁରଂ;

ନମସ୍ସମାନୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ସୁଧମ୍ମତ’’ନ୍ତି।

ଆଳୱକସୁତ୍ତଂ ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୧। ୱିଜଯସୁତ୍ତଂ

୧୯୫।

ଚରଂ ୱା ଯଦି ୱା ତିଟ୍ଠଂ, ନିସିନ୍ନୋ ଉଦ ୱା ସଯଂ;

ସମିଞ୍ଜେତି ପସାରେତି, ଏସା କାଯସ୍ସ ଇଞ୍ଜନା।

୧୯୬।

ଅଟ୍ଠିନହାରୁସଂଯୁତ୍ତୋ, ତଚମଂସାୱଲେପନୋ;

ଛୱିଯା କାଯୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ, ଯଥାଭୂତଂ ନ ଦିସ୍ସତି।

୧୯୭।

ଅନ୍ତପୂରୋ ଉଦରପୂରୋ, ଯକନପେଳଅସ୍ସ [ଯକପେଳଅସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ୱତ୍ଥିନୋ;

ହଦଯସ୍ସ ପପ୍ଫାସସ୍ସ, ୱକ୍କସ୍ସ ପିହକସ୍ସ ଚ।

୧୯୮।

ସିଙ୍ଘାଣିକାଯ ଖେଳଅସ୍ସ, ସେଦସ୍ସ ଚ ମେଦସ୍ସ ଚ;

ଲୋହିତସ୍ସ ଲସିକାଯ, ପିତ୍ତସ୍ସ ଚ ୱସାଯ ଚ।

୧୯୯।

ଅଥସ୍ସ ନୱହି ସୋତେହି, ଅସୁଚୀ ସୱତି ସବ୍ବଦା;

ଅକ୍ଖିମ୍ହା ଅକ୍ଖିଗୂଥକୋ, କଣ୍ଣମ୍ହା କଣ୍ଣଗୂଥକୋ।

୨୦୦।

ସିଙ୍ଘାଣିକା ଚ ନାସତୋ, ମୁଖେନ ୱମତେକଦା;

ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଞ୍ଚ ୱମତି, କାଯମ୍ହା ସେଦଜଲ୍ଲିକା।

୨୦୧।

ଅଥସ୍ସ ସୁସିରଂ ସୀସଂ, ମତ୍ଥଲୁଙ୍ଗସ୍ସ ପୂରିତଂ;

ସୁଭତୋ ନଂ ମଞ୍ଞତି, ବାଲୋ ଅୱିଜ୍ଜାଯ ପୁରକ୍ଖତୋ।

୨୦୨।

ଯଦା ଚ ସୋ ମତୋ ସେତି, ଉଦ୍ଧୁମାତୋ ୱିନୀଲକୋ;

ଅପଓ୍ୱିଦ୍ଧୋ ସୁସାନସ୍ମିଂ, ଅନପେକ୍ଖା ହୋନ୍ତି ଞାତୟୋ।

୨୦୩।

ଖାଦନ୍ତି ନଂ ସୁଓ୍ୱାନା [ସୁପାଣା (ପୀ।)] ଚ, ସିଙ୍ଗାଲା [ସିଗାଲା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଓ୍ୱକା କିମୀ;

କାକା ଗିଜ୍ଝା ଚ ଖାଦନ୍ତି, ୟେ ଚଞ୍ଞେ ସନ୍ତି ପାଣିନୋ।

୨୦୪।

ସୁତ୍ୱାନ ବୁଦ୍ଧଓ୍ୱଚନଂ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞାଣଓ୍ୱା ଇଧ;

ସୋ ଖୋ ନଂ ପରିଜାନାତି, ୟଥାଭୂତଞ୍ହି ପସ୍ସତି।

୨୦୫।

ୟଥା ଇଦଂ ତଥା ଏତଂ, ୟଥା ଏତଂ ତଥା ଇଦଂ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧା ଚ, କାୟେ ଛନ୍ଦଂ ଓ୍ୱିରାଜୟେ।

୨୦୬।

ଛନ୍ଦରାଗଓ୍ୱିରତ୍ତୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞାଣଓ୍ୱା ଇଧ;

ଅଜ୍ଝଗା ଅମତଂ ସନ୍ତିଂ, ନିବ୍ବାନଂ ପଦମଚ୍ଚୁତଂ।

୨୦୭।

ଦ୍ୱିପାଦକୋୟଂ [ଦିପାଦକୋୟଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଅସୁଚି, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ ପରିହାରତି [ପରିହୀରତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)];

ନାନାକୁଣପପରିପୂରୋ, ଓ୍ୱିସ୍ସଓ୍ୱନ୍ତୋ ତତୋ ତତୋ।

୨୦୮।

ଏତାଦିସେନ କାୟେନ, ୟୋ ମଞ୍ଞେ ଉଣ୍ଣମେତଓ୍ୱେ [ଉନ୍ନମେତଓ୍ୱେ (?)];

ପରଂ ଓ୍ୱା ଅଓ୍ୱଜାନେୟ୍ୟ, କିମଞ୍ଞତ୍ର ଅଦସ୍ସନାତି।

ଓ୍ୱିଜୟସୁତ୍ତଂ ଏକାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୨। ମୁନିସୁତ୍ତଂ

୨୦୯।

ସନ୍ଥଓ୍ୱାତୋ [ସନ୍ଧଓ୍ୱତୋ (କ।)] ଭୟଂ ଜାତଂ, ନିକେତା ଜାୟତେ ରଜୋ;

ଅନିକେତମସନ୍ଥଓ୍ୱଂ, ଏତଂ ଓ୍ୱେ ମୁନିଦସ୍ସନଂ।

୨୧୦।

ଯୋ ଜାତମୁଚ୍ଛିଜ୍ଜ ନ ରୋପୟେୟ୍ୟ, ଜାୟନ୍ତମସ୍ସ ନାନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେ;

ତମାହୁ ଏକଂ ମୁନିନଂ ଚରନ୍ତଂ, ଅଦ୍ଦକ୍ଖି ସୋ ସନ୍ତିପଦଂ ମହେସି।

୨୧୧।

ସଙ୍ଖାୟ ୱତ୍ଥୂନି ପମାୟ [ପହାୟ (କ। ସୀ। କ।), ସମାୟ (କ।) ପ + ମୀ + ତ୍ୱା = ପମାୟ, ଯଥା ନିସ୍ସାୟାତିପଦଂ] ବୀଜଂ, ସିନେହମସ୍ସ ନାନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେ;

ସ ୱେ ମୁନୀ ଜାତିଖୟନ୍ତଦସ୍ସୀ, ତକ୍କଂ ପହାୟ ନ ଉପେତି ସଙ୍ଖଂ।

୨୧୨।

ଅଞ୍ଞାୟ ସବ୍ବାନି ନିୱେସନାନି, ଅନିକାମୟଂ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ତେସଂ;

ସ ୱେ ମୁନୀ ୱୀତଗେଧୋ ଅଗିଦ୍ଧୋ, ନାୟୂହତୀ ପାରଗତୋ ହି ହୋତି।

୨୧୩।

ସବ୍ବାଭିଭୁଂ ସବ୍ବୱିଦୁଂ ସୁମେଧଂ, ସବ୍ବେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅନୂପଲିତ୍ତଂ;

ସବ୍ବଞ୍ଜହଂ ତଣ୍ହକ୍ଖୟେ ୱିମୁତ୍ତଂ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି [ମୁନିଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱେଦୟନ୍ତି।

୨୧୪।

ପଞ୍ଞାବଲଂ ସୀଲୱତୂପପନ୍ନଂ, ସମାହିତଂ ଝାନରତଂ ସତୀମଂ;

ସଙ୍ଗା ପମୁତ୍ତଂ ଅଖିଲଂ ଅନାସୱଂ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦୟନ୍ତି।

୨୧୫।

ଏକଂ ଚରନ୍ତଂ ମୁନିମପ୍ପମତ୍ତଂ, ନିନ୍ଦାପସଂସାସୁ ଅୱେଧମାନଂ;

ସୀହଂୱ ସଦ୍ଦେସୁ ଅସନ୍ତସନ୍ତଂ, ୱାତଂୱ ଜାଲମ୍ହି ଅସଜ୍ଜମାନଂ;

ପଦ୍ମଂୱ [ପଦୁମଂୱ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତୋୟେନ ଅଲିପ୍ପମାନଂ [ଅଲିମ୍ପମାନଂ (ସ୍ୟା। କ।)], ନେତାରମଞ୍ଞେସମନଞ୍ଞନେୟ୍ୟଂ;

ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦୟନ୍ତି।

୨୧୬।

ଯୋ ଓଗହଣେ ଥମ୍ଭୋରିୱାଭିଜାୟତି, ଯସ୍ମିଂ ପରେ ୱାଚାପରିୟନ୍ତଂ [ୱାଚଂ ପରିୟନ୍ତଂ (କ।)] ୱଦନ୍ତି;

ତଂ ୱୀତରାଗଂ ସୁସମାହିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦୟନ୍ତି।

୨୧୭।

ଯୋ ୱେ ଠିତତ୍ତୋ ତସରଂୱ ଉଜ୍ଜୁ, ଜିଗୁଚ୍ଛତି କମ୍ମେହି ପାପକେହି;

ୱୀମଂସମାନୋ ୱିସମଂ ସମଞ୍ଚ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦଯନ୍ତି।

୨୧୮।

ଯୋ ସଞ୍ଞତତ୍ତୋ ନ କରୋତି ପାପଂ, ଦହରୋ ମଜ୍ଝିମୋ ଚ ମୁନି [ଦହରୋ ଚ ମଜ୍ଝୋ ଚ ମୁନୀ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ଯତତ୍ତୋ;

ଅରୋସନେଯ୍ୟୋ ନ ସୋ ରୋସେତି କଞ୍ଚି [ନ ରୋସେତି (ସ୍ୟା।)], ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦଯନ୍ତି।

୨୧୯।

ଯଦଗ୍ଗତୋ ମଜ୍ଝତୋ ସେସତୋ ୱା, ପିଣ୍ଡଂ ଲଭେଥ ପରଦତ୍ତୂପଜୀୱୀ;

ନାଲଂ ଥୁତୁଂ ନୋପି ନିପଚ୍ଚୱାଦୀ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦଯନ୍ତି।

୨୨୦।

ମୁନିଂ ଚରନ୍ତଂ ୱିରତଂ ମେଥୁନସ୍ମା, ଯୋ ଯୋବ୍ବନେ ନୋପନିବଜ୍ଝତେ କ୍ୱଚି;

ମଦପ୍ପମାଦା ୱିରତଂ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତଂ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦଯନ୍ତି।

୨୨୧।

ଅଞ୍ଞାଯ ଲୋକଂ ପରମତ୍ଥଦସ୍ସିଂ, ଓଘଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ଅତିତରିଯ ତାଦିଂ;

ତଂ ଛିନ୍ନଗନ୍ଥଂ ଅସିତଂ ଅନାସୱଂ, ତଂ ୱାପି ଧୀରା ମୁନି ୱେଦଯନ୍ତି।

୨୨୨।

ଅସମା ଉଭୋ ଦୂରୱିହାରୱୁତ୍ତିନୋ, ଗିହୀ [ଗିହି (କ।)] ଦାରପୋସୀ ଅମମୋ ଚ ସୁବ୍ବତୋ;

ପରପାଣରୋଧାଯ ଗିହୀ ଅସଞ୍ଞତୋ, ନିଚ୍ଚଂ ମୁନୀ ରକ୍ଖତି ପାଣିନେ [ପାଣିନୋ (ସୀ।)] ଯତୋ।

୨୨୩।

ସିଖୀ ଯଥା ନୀଲଗୀୱୋ [ନୀଲଗିୱୋ (ସ୍ୟା।)] ୱିହଙ୍ଗମୋ, ହଂସସ୍ସ ନୋପେତି ଜୱଂ କୁଦାଚନଂ;

ଏୱଂ ଗିହୀ ନାନୁକରୋତି ଭିକ୍ଖୁନୋ, ମୁନିନୋ ୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱନମ୍ହି ଝାଯତୋତି।

ମୁନିସୁତ୍ତଂ ଦ୍ୱାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।ଉରଗୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଉରଗୋ ଧନିୟୋ ଚେୱ, ୱିସାଣଞ୍ଚ ତଥା କସି;

ଚୁନ୍ଦୋ ପରାଭୱୋ ଚେୱ, ୱସଲୋ ମେତ୍ତଭାୱନା।

ସାତାଗିରୋ ଆଳୱକୋ, ୱିଜୟୋ ଚ ତଥା ମୁନି;

ଦ୍ୱାଦସେତାନି ସୁତ୍ତାନି, ଉରଗୱଗ୍ଗୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ଚୂଳଅଓ୍ୱଗ୍ଗୋ

୧। ରତନସୁତ୍ତଂ

୨୨୪।

ଯାନୀଧ ଭୂତାନି ସମାଗତାନି, ଭୁମ୍ମାନି [ଭୂମାନି (କ।)] ୱା ଯାନି ୱ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ସବ୍ବେୱ ଭୂତା ସୁମନା ଭୱନ୍ତୁ, ଅଥୋପି ସକ୍କଚ୍ଚ ସୁଣନ୍ତୁ ଭାସିତଂ।

୨୨୫।

ତସ୍ମା ହି ଭୂତା ନିସାମେଥ ସବ୍ବେ, ମେତ୍ତଂ କରୋଥ ମାନୁସିଯା ପଜାଯ;

ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ ହରନ୍ତି ଯେ ବଲିଂ, ତସ୍ମା ହି ନେ ରକ୍ଖଥ ଅପ୍ପମତ୍ତା।

୨୨୬।

ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିତ୍ତଂ ଇଧ ୱା ହୁରଂ ୱା, ସଗ୍ଗେସୁ ୱା ଯଂ ରତନଂ ପଣୀତଂ;

ନ ନୋ ସମଂ ଅତ୍ଥି ତଥାଗତେନ, ଇଦମ୍ପି ବୁଦ୍ଧେ ରତନଂ ପଣୀତଂ;

ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୨୭।

ଖଯଂ ୱିରାଗଂ ଅମତଂ ପଣୀତଂ, ଯଦଜ୍ଝଗା ସକ୍ୟମୁନୀ ସମାହିତୋ;

ନ ତେନ ଧମ୍ମେନ ସମତ୍ଥି କିଞ୍ଚି, ଇଦମ୍ପି ଧମ୍ମେ ରତନଂ ପଣୀତଂ;

ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୨୮।

ଯଂ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠୋ ପରିୱଣ୍ଣଯୀ ସୁଚିଂ, ସମାଧିମାନନ୍ତରିକଞ୍ଞମାହୁ;

ସମାଧିନା ତେନ ସମୋ ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଇଦମ୍ପି ଧମ୍ମେ ରତନଂ ପଣୀତଂ;

ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୨୯।

ଯେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅଟ୍ଠ ସତଂ ପସତ୍ଥା, ଚତ୍ତାରି ଏତାନି ଯୁଗାନି ହୋନ୍ତି;

ତେ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟା ସୁଗତସ୍ସ ସାୱକା, ଏତେସୁ ଦିନ୍ନାନି ମହପ୍ଫଲାନି;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୦।

ଯେ ସୁପ୍ପଯୁତ୍ତା ମନସା ଦଳ୍ହେନ, ନିକ୍କାମିନୋ ଗୋତମସାସନମ୍ହି;

ତେ ପତ୍ତିପତ୍ତା ଅମତଂ ୱିଗୟ୍ହ, ଲଦ୍ଧା ମୁଧା ନିବ୍ବୁତିଂ [ନିବୁତି (କ।)] ଭୁଞ୍ଜମାନା;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୧।

ଯଥିନ୍ଦଖୀଲୋ ପଥୱିସ୍ସିତୋ [ପଦୱିସ୍ସିତୋ (କ। ସୀ।), ପଠୱିଂ ସିତୋ (କ। ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସିଯା, ଚତୁବ୍ଭି ୱାତେହି ଅସମ୍ପକମ୍ପିଯୋ;

ତଥୂପମଂ ସପ୍ପୁରିସଂ ୱଦାମି, ଯୋ ଅରିଯସଚ୍ଚାନି ଅୱେଚ୍ଚ ପସ୍ସତି;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୨।

ଯେ ଅରିଯସଚ୍ଚାନି ୱିଭାୱଯନ୍ତି, ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ଞେନ ସୁଦେସିତାନି;

କିଞ୍ଚାପି ତେ ହୋନ୍ତି ଭୁସଂ ପମତ୍ତା, ନ ତେ ଭୱଂ ଅଟ୍ଠମମାଦିଯନ୍ତି;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୩।

ସହାୱସ୍ସ ଦସ୍ସନସମ୍ପଦାଯ [ସହାୱସଦ୍ଦସ୍ସନସମ୍ପଦାଯ (କ।)], ତଯସ୍ସୁ ଧମ୍ମା ଜହିତା ଭୱନ୍ତି;

ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି ୱିଚିକିଚ୍ଛିତଞ୍ଚ, ସୀଲବ୍ବତଂ ୱାପି ଯଦତ୍ଥି କିଞ୍ଚି।

୨୩୪।

ଚତୂହପାଯେହି ଚ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ, ଛଚ୍ଚାଭିଠାନାନି [ଛ ଚାଭିଠାନାନି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅଭବ୍ବ କାତୁଂ [ଅଭବ୍ବୋ କାତୁଂ (ସୀ।)];

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୫।

କିଞ୍ଚାପି ସୋ କମ୍ମ [କମ୍ମଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] କରୋତି ପାପକଂ, କାଯେନ ୱାଚା ଉଦ ଚେତସା ୱା;

ଅଭବ୍ବ [ଅଭବ୍ବୋ (ବହୂସୁ)] ସୋ ତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛଦାଯ [ପଟିଚ୍ଛାଦାଯ (ସୀ।)], ଅଭବ୍ବତା ଦିଟ୍ଠପଦସ୍ସ ୱୁତ୍ତା;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୬।

ୱନପ୍ପଗୁମ୍ବେ ଯଥ [ଯଥା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଫୁସ୍ସିତଗ୍ଗେ, ଗିମ୍ହାନମାସେ ପଠମସ୍ମିଂ [ପଠମସ୍ମି (?)] ଗିମ୍ହେ;

ତଥୂପମଂ ଧମ୍ମୱରଂ ଅଦେସୟି [ଅଦେସୟୀ (ସୀ।)], ନିବ୍ବାନଗାମିଂ ପରମଂ ହିତାଯ;

ଇଦମ୍ପି ବୁଦ୍ଧେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୭।

ୱରୋ ୱରଞ୍ଞୂ ୱରଦୋ ୱରାହରୋ, ଅନୁତ୍ତରୋ ଧମ୍ମୱରଂ ଅଦେସୟି;

ଇଦମ୍ପି ବୁଦ୍ଧେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୮।

ଖୀଣଂ ପୁରାଣଂ ନୱ ନତ୍ଥି ସମ୍ଭୱଂ, ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତାଯତିକେ ଭୱସ୍ମିଂ;

ତେ ଖୀଣବୀଜା ଅୱିରୂଳ୍ହିଛନ୍ଦା, ନିବ୍ବନ୍ତି ଧୀରା ଯଥାଯଂ [ଯଥଯଂ (କ।)] ପଦୀପୋ;

ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଘେ ରତନଂ ପଣୀତଂ, ଏତେନ ସଚ୍ଚେନ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୩୯।

ଯାନୀଧ ଭୂତାନି ସମାଗତାନି, ଭୁମ୍ମାନି ୱା ଯାନି ୱ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ତଥାଗତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସପୂଜିତଂ, ବୁଦ୍ଧଂ ନମସ୍ସାମ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୪୦।

ଯାନୀଧ ଭୂତାନି ସମାଗତାନି, ଭୁମ୍ମାନି ୱା ଯାନି ୱ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ତଥାଗତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସପୂଜିତଂ, ଧମ୍ମଂ ନମସ୍ସାମ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୁ।

୨୪୧।

ଯାନୀଧ ଭୂତାନି ସମାଗତାନି, ଭୁମ୍ମାନି ୱା ଯାନି ୱ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ତଥାଗତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସପୂଜିତଂ, ସଙ୍ଘଂ ନମସ୍ସାମ ସୁୱତ୍ଥି ହୋତୂତି।

ରତନସୁତ୍ତଂ ପଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ଆମଗନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୨୪୨।

‘‘ସାମାକଚିଙ୍ଗୂଲକଚୀନକାନି ଚ, ପତ୍ତପ୍ଫଲଂ ମୂଲଫଲଂ ଗୱିପ୍ଫଲଂ;

ଧମ୍ମେନ ଲଦ୍ଧଂ ସତମସ୍ମମାନା [ସତମସମାନା (ସୀ। ପୀ।), ସତମସ୍ସମାନା (ସ୍ୟା। କଂ।)], ନ କାମକାମା ଅଲିକଂ ଭଣନ୍ତି।

୨୪୩।

‘‘ଯଦସ୍ନମାନୋ ସୁକତଂ ସୁନିଟ୍ଠିତଂ, ପରେହି ଦିନ୍ନଂ ପଯତଂ ପଣୀତଂ;

ସାଲୀନମନ୍ନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜମାନୋ, ସୋ ଭୁଞ୍ଜସୀ କସ୍ସପ ଆମଗନ୍ଧଂ।

୨୪୪।

‘‘ନ ଆମଗନ୍ଧୋ ମମ କପ୍ପତୀତି, ଇଚ୍ଚେୱ ତ୍ୱଂ ଭାସସି ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ;

ସାଲୀନମନ୍ନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜମାନୋ, ସକୁନ୍ତମଂସେହି ସୁସଙ୍ଖତେହି;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ କସ୍ସପ ଏତମତ୍ଥଂ, କଥଂ ପକାରୋ ତୱ ଆମଗନ୍ଧୋ’’।

୨୪୫।

‘‘ପାଣାତିପାତୋ ୱଧଛେଦବନ୍ଧନଂ, ଥେଯ୍ୟଂ ମୁସାୱାଦୋ ନିକତିୱଞ୍ଚନାନି ଚ;

ଅଜ୍ଝେନକୁଜ୍ଜଂ [ଅଜ୍ଝେନ କୁଜ୍ଜଂ (ସୀ। ପୀ।)] ପରଦାରସେୱନା, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୪୬।

‘‘ଯେ ଇଧ କାମେସୁ ଅସଞ୍ଞତା ଜନା, ରସେସୁ ଗିଦ୍ଧା ଅସୁଚିଭାୱମସ୍ସିତା [ଅସୁଚୀକମିସ୍ସିତା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)];

ନତ୍ଥିକଦିଟ୍ଠୀ ୱିସମା ଦୁରନ୍ନଯା, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୪୭।

‘‘ଯେ ଲୂଖସା ଦାରୁଣା ପିଟ୍ଠିମଂସିକା [ଯେ ଲୂଖରସା ଦାରୁଣା ପରପିଟ୍ଠିମଂସିକା (କ।)], ମିତ୍ତଦ୍ଦୁନୋ ନିକ୍କରୁଣାତିମାନିନୋ;

ଅଦାନସୀଲା ନ ଚ ଦେନ୍ତି କସ୍ସଚି, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୪୮।

‘‘କୋଧୋ ମଦୋ ଥମ୍ଭୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପନା [ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାପନା ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା।), ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାପନା (ପୀ।)], ମାଯା ଉସୂଯା ଭସ୍ସସମୁସ୍ସଯୋ ଚ;

ମାନାତିମାନୋ ଚ ଅସବ୍ଭି ସନ୍ଥୱୋ, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୪୯।

‘‘ଯେ ପାପସୀଲା ଇଣଘାତସୂଚକା, ୱୋହାରକୂଟା ଇଧ ପାଟିରୂପିକା [ପାତିରୂପିକା (?)];

ନରାଧମା ଯେଧ କରୋନ୍ତି କିବ୍ବିସଂ, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୫୦।

‘‘ଯେ ଇଧ ପାଣେସୁ ଅସଞ୍ଞତା ଜନା, ପରେସମାଦାଯ ୱିହେସମୁୟ୍ୟୁତା;

ଦୁସ୍ସୀଲଲୁଦ୍ଦା ଫରୁସା ଅନାଦରା, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୫୧।

‘‘ଏତେସୁ ଗିଦ୍ଧା ୱିରୁଦ୍ଧାତିପାତିନୋ, ନିଚ୍ଚୁୟ୍ୟୁତା ପେଚ୍ଚ ତମଂ ୱଜନ୍ତି ଯେ;

ପତନ୍ତି ସତ୍ତା ନିରଯଂ ଅୱଂସିରା, ଏସାମଗନ୍ଧୋ ନ ହି ମଂସଭୋଜନଂ।

୨୫୨।

‘‘ନ ମଚ୍ଛମଂସାନମନାସକତ୍ତଂ [ନ ମଚ୍ଛମଂସଂ ନ ଅନାସକତ୍ତଂ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ ମୂଲପାଠୋ), ନ ମଂଚ୍ଛମଂସାନାନାସକତ୍ତଂ (ସ୍ୟା। କ।)], ନ ନଗ୍ଗିଯଂ ନ ମୁଣ୍ଡିଯଂ ଜଟାଜଲ୍ଲଂ;

ଖରାଜିନାନି ନାଗ୍ଗିହୁତ୍ତସ୍ସୁପସେୱନା, ଯେ ୱାପି ଲୋକେ ଅମରା ବହୂ ତପା;

ମନ୍ତାହୁତୀ ଯଞ୍ଞମୁତୂପସେୱନା, ସୋଧେନ୍ତି ମଚ୍ଚଂ ଅୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖଂ।

୨୫୩।

‘‘ଯୋ ତେସୁ [ସୋତେସୁ (ସୀ। ପୀ।)] ଗୁତ୍ତୋ ୱିଦିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ଚରେ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ ଅଜ୍ଜୱମଦ୍ଦୱେ ରତୋ;

ସଙ୍ଗାତିଗୋ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖପ୍ପହୀନୋ, ନ ଲିପ୍ପତି [ନ ଲିମ୍ପତି (ସ୍ୟା। କଂ କ।)] ଦିଟ୍ଠସୁତେସୁ ଧୀରୋ’’।

୨୫୪।

ଇଚ୍ଚେତମତ୍ଥଂ ଭଗୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ, ଅକ୍ଖାସି ନଂ [ତଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱେଦଯି ମନ୍ତପାରଗୂ;

ଚିତ୍ରାହି ଗାଥାହି ମୁନୀ ପକାସଯି, ନିରାମଗନ୍ଧୋ ଅସିତୋ ଦୁରନ୍ନଯୋ।

୨୫୫।

ସୁତ୍ୱାନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ ପଦଂ, ନିରାମଗନ୍ଧଂ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖପ୍ପନୂଦନଂ;

ନୀଚମନୋ ୱନ୍ଦି ତଥାଗତସ୍ସ, ତତ୍ଥେୱ ପବ୍ବଜ୍ଜମରୋଚଯିତ୍ଥାତି।

ଆମଗନ୍ଧସୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩। ହିରିସୁତ୍ତଂ

୨୫୬।

ହିରିଂ ତରନ୍ତଂ ୱିଜିଗୁଚ୍ଛମାନଂ, ତୱାହମସ୍ମି [ସଖାହମସ୍ମି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଇତି ଭାସମାନଂ;

ସଯ୍ହାନି କମ୍ମାନି ଅନାଦିଯନ୍ତଂ, ନେସୋ ମମନ୍ତି ଇତି ନଂ ୱିଜଞ୍ଞା।

୨୫୭।

ଅନନ୍ୱଯଂ [ଅତ୍ଥନ୍ୱଯଂ (କ।)] ପିଯଂ ୱାଚଂ, ଯୋ ମିତ୍ତେସୁ ପକୁବ୍ବତି;

ଅକରୋନ୍ତଂ ଭାସମାନଂ, ପରିଜାନନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା।

୨୫୮।

ନ ସୋ ମିତ୍ତୋ ଯୋ ସଦା ଅପ୍ପମତ୍ତୋ, ଭେଦାସଙ୍କୀ ରନ୍ଧମେୱାନୁପସ୍ସୀ;

ଯସ୍ମିଞ୍ଚ ସେତି ଉରସୀୱ ପୁତ୍ତୋ, ସ ୱେ ମିତ୍ତୋ ଯୋ ପରେହି ଅଭେଜ୍ଜୋ।

୨୫୯।

ପାମୁଜ୍ଜକରଣଂ ଠାନଂ, ପସଂସାୱହନଂ ସୁଖଂ;

ଫଲାନିସଂସୋ ଭାୱେତି, ୱହନ୍ତୋ ପୋରିସଂ ଧୁରଂ।

୨୬୦।

ପୱିୱେକରସଂ ପିତ୍ୱା, ରସଂ ଉପସମସ୍ସ ଚ;

ନିଦ୍ଦରୋ ହୋତି ନିପ୍ପାପୋ, ଧମ୍ମପୀତିରସଂ ପିୱନ୍ତି।

ହିରିସୁତ୍ତଂ ତତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪। ମଙ୍ଗଲସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରା ଦେୱତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ସା ଦେୱତା ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୨୬୧।

''ବହୂ ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଚ, ମଙ୍ଗଲାନି ଅଚିନ୍ତଯୁଂ;

ଆକଙ୍ଖମାନା ସୋତ୍ଥାନଂ, ବ୍ରୂହି ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ''।

୨୬୨।

''ଅସେୱନା ଚ ବାଲାନଂ, ପଣ୍ଡିତାନଞ୍ଚ ସେୱନା;

ପୂଜା ଚ ପୂଜନେଯ୍ଯାନଂ [ପୂଜନୀଯାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)], ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୩।

‘‘ପତିରୂପଦେସୱାସୋ ଚ, ପୁବ୍ବେ ଚ କତପୁଞ୍ଞତା;

ଅତ୍ତସମ୍ମାପଣିଧି [ଅତ୍ତସମ୍ମାପଣୀଧୀ (କତ୍ଥଚି)] ଚ, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୪।

‘‘ବାହୁସଚ୍ଚଞ୍ଚ ସିପ୍ପଞ୍ଚ, ୱିନଯୋ ଚ ସୁସିକ୍ଖିତୋ;

ସୁଭାସିତା ଚ ଯା ୱାଚା, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୫।

‘‘ମାତାପିତୁ ଉପଟ୍ଠାନଂ, ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ସଙ୍ଗହୋ;

ଅନାକୁଲା ଚ କମ୍ମନ୍ତା, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୬।

‘‘ଦାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମଚରିଯା ଚ, ଞାତକାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହୋ;

ଅନୱଜ୍ଜାନି କମ୍ମାନି, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୭।

‘‘ଆରତୀ ୱିରତୀ ପାପା, ମଜ୍ଜପାନା ଚ ସଂଯମୋ;

ଅପ୍ପମାଦୋ ଚ ଧମ୍ମେସୁ, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୮।

‘‘ଗାରୱୋ ଚ ନିୱାତୋ ଚ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠି ଚ କତଞ୍ଞୁତା;

କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ [ଧମ୍ମସୱଣଂ (କତ୍ଥଚି), ଧମ୍ମସୱନଂ (ସୀ। କ।)], ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୬୯।

‘‘ଖନ୍ତୀ ଚ ସୋୱଚସ୍ସତା, ସମଣାନଞ୍ଚ ଦସ୍ସନଂ;

କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛା, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୭୦।

‘‘ତପୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଞ୍ଚ, ଅରିଯସଚ୍ଚାନ ଦସ୍ସନଂ;

ନିବ୍ବାନସଚ୍ଛିକିରିଯା ଚ, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୭୧।

‘‘ଫුଟ୍ଠସ୍ସ ଲୋକଧମ୍ମେହି, ଚିତ୍ତଂ ଯସ୍ସ ନ କମ୍ପତି;

ଅସୋକଂ ୱିରଜଂ ଖେମଂ, ଏତଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମଂ।

୨୭୨।

‘‘ଏତାଦିସାନି କତ୍ୱାନ, ସବ୍ବତ୍ଥମପରାଜିତା;

ସବ୍ବତ୍ଥ ସୋତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ମଙ୍ଗଲମୁତ୍ତମ’’ନ୍ତି।

ମଙ୍ଗଲସୁତ୍ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୫। ସୂଚିଲୋମସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଗଯାଯଂ ୱିହରତି ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚେ ସୂଚିଲୋମସ୍ସ ଯକ୍ଖସ୍ସ ଭୱନେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଖରୋ ଚ ଯକ୍ଖୋ ସୂଚିଲୋମୋ ଚ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ଅତିକ୍କମନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଖରୋ ଯକ୍ଖୋ ସୂଚିଲୋମଂ ଯକ୍ଖଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏସୋ ସମଣୋ’’ତି। ‘‘ନେସୋ ସମଣୋ, ସମଣକୋ ଏସୋ। ଯାୱାହଂ ଜାନାମି [ଯାୱ ଜାନାମି (ସୀ। ପୀ।)] ଯଦି ୱା ସୋ ସମଣୋ [ଯଦି ୱା ସମଣୋ (ସ୍ଯା।)], ଯଦି ୱା ସୋ ସମଣକୋ’’ତି [ଯଦି ୱା ସମଣକୋତି (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)]।

ଅଥ ଖୋ ସୂଚିଲୋମୋ ଯକ୍ଖୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଯଂ ଉପନାମେସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କାଯଂ ଅପନାମେସି। ଅଥ ଖୋ ସୂଚିଲୋମୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଭାଯସି ମଂ, ସମଣା’’ତି? ‘‘ନ ଖ୍ୱାହଂ ତଂ, ଆୱୁସୋ, ଭାଯାମି; ଅପି ଚ ତେ ସମ୍ଫସ୍ସୋ ପାପକୋ’’ତି।

‘‘ପଞ୍ହଂ ତଂ, ସମଣ, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି। ସଚେ ମେ ନ ବ୍ଯାକରିସ୍ସସି, ଚିତ୍ତଂ ୱା ତେ ଖିପିସ୍ସାମି, ହଦଯଂ ୱା ତେ ଫାଲେସ୍ସାମି, ପାଦେସୁ ୱା ଗହେତ୍ୱା ପାରଗଙ୍ଗାଯ ଖିପିସ୍ସାମୀ’’ତି।

‘‘ନ ଖ୍ୱାହଂ ତଂ, ଆୱୁସୋ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯୋ ମେ ଚିତ୍ତଂ ୱା ଖିପେଯ୍ଯ ହଦଯଂ ୱା ଫାଲେଯ୍ଯ ପାଦେସୁ ୱା ଗହେତ୍ୱା ପାରଗଙ୍ଗାଯ ଖିପେଯ୍ଯ। ଅପି ଚ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ପୁଚ୍ଛ ଯଦାକଙ୍ଖସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ସୂଚିଲୋମୋ ଯକ୍ଖୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୨୭୩।

‘‘ରାଗୋ ଚ ଦୋସୋ ଚ କୁତୋନିଦାନା, ଅରତୀ ରତୀ ଲୋମହଂସୋ କୁତୋଜା;

କୁତୋ ସମୁଟ୍ଠାଯ ମନୋୱିତକ୍କା, କୁମାରକା ଧଙ୍କମିୱୋସ୍ସଜନ୍ତି’’।

୨୭୪।

‘‘ରାଗୋ ଚ ଦୋସୋ ଚ ଇତୋନିଦାନା, ଅରତୀ ରତୀ ଲୋମହଂସୋ ଇତୋଜା;

ଇତୋ ସମୁଟ୍ଠାଯ ମନୋୱିତକ୍କା, କୁମାରକା ଧଙ୍କମିୱୋସ୍ସଜନ୍ତି।

୨୭୪।

‘‘ସ୍ନେହଜା ଅତ୍ତସମ୍ଭୂତା, ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସେୱ ଖନ୍ଧଜା;

ପୁଥୂ ୱିସତ୍ତା କାମେସୁ, ମାଲୁୱାୱ ୱିତତାୱନେ।

୨୭୫।

‘‘ଯେ ନଂ ପଜାନନ୍ତି ଯତୋନିଦାନଂ, ତେ ନଂ ୱିନୋଦେନ୍ତି ସୁଣୋହି ଯକ୍ଖ;

ତେ ଦୁତ୍ତରଂ ଓଘମିମଂ ତରନ୍ତି, ଅତିଣ୍ଣପୁବ୍ବଂ ଅପୁନବ୍ଭୱାଯା’’ତି।

ସୂଚିଲୋମସୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୬। ଧମ୍ମଚରିଯସୁତ୍ତଂ

୨୭୬।

ଧମ୍ମଚରିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଏତଦାହୁ ୱସୁତ୍ତମଂ;

ପବ୍ବଜିତୋପି ଚେ ହୋତି, ଅଗାରା ଅନଗାରିଯଂ।

୨୭୭।

ସୋ ଚେ ମୁଖରଜାତିକୋ, ୱିହେସାଭିରତୋ ମଗୋ;

ଜୀୱିତଂ ତସ୍ସ ପାପିଯୋ, ରଜଂ ୱଡ୍ଢେତି ଅତ୍ତନୋ।

୨୭୮।

କଲହାଭିରତୋ ଭିକ୍ଖୁ, ମୋହଧମ୍ମେନ ଆୱୁତୋ;

ଅକ୍ଖାତମ୍ପି ନ ଜାନାତି, ଧମ୍ମଂ ବୁଦ୍ଧେନ ଦେସିତଂ।

୨୭୯।

ୱିହେସଂ ଭାୱିତତ୍ତାନଂ, ଅୱିଜ୍ଜାଯ ପୁରକ୍ଖତୋ;

ସଂକିଲେସଂ ନ ଜାନାତି, ମଗ୍ଗଂ ନିରଯଗାମିନଂ।

୨୮୦।

ୱିନିପାତଂ ସମାପନ୍ନୋ, ଗବ୍ଭା ଗବ୍ଭଂ ତମା ତମଂ;

ସ ୱେ ତାଦିସକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ପେଚ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛତି।

୨୮୧।

ଗୂଥକୂପୋ ଯଥା ଅସ୍ସ, ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋ ଗଣୱସ୍ସିକୋ;

ଯୋ ଚ ଏୱରୂପୋ ଅସ୍ସ, ଦୁଜ୍ଜିସୋଧୋ ହି ସାଙ୍ଗଣୋ।

୨୮୨।

ଯଂ ଏୱରୂପଂ ଜାନାଥ, ଭିକ୍ଖୱୋ ଗେହନିସ୍ସିତଂ;

ପାପିଚ୍ଛଂ ପାପସଙ୍କପ୍ପଂ, ପାପଆଚାରଗୋଚରଂ।

୨୮୩।

ସବ୍ବେ ସମଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱାନ, ଅଭିନିବ୍ବଜ୍ଜିୟାଥ [ଅଭିନିବ୍ବଜ୍ଜୟାଥ (ସୀ। ପୀ। ଅ। ନି। ୮।୧୦)] ନଂ;

କାରଣ୍ଡୱଂ [କାରଣ୍ଡଂ ୱ (ସ୍ୟା। କ।) ଅ। ନି। ୮।୧୦] ନିଦ୍ଧମଥ, କସମ୍ବୁଂ ଅପକସ୍ସଥ [ଅୱକସ୍ସଥ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)]।

୨୮୪।

ତତୋ ପଲାପେ [ପଲାସେ (କ।)] ୱାହେଥ, ଅସ୍ସମଣେ ସମଣମାନିନେ;

ନିଦ୍ଧମିତ୍ୱାନ ପାପିଚ୍ଛେ, ପାପଆଚାରଗୋଚରେ।

୨୮୫।

ସୁଦ୍ଧା ସୁଦ୍ଧେହି ସଂୱାସଂ, କପ୍ପୟୱ୍ହୋ ପତିସ୍ସତା;

ତତୋ ସମଗ୍ଗା ନିପକା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସଥାତି।

ଧମ୍ମଚରିୟସୁତ୍ତଂ [କପିଲସୁତ୍ତଂ (ଅଟ୍ଠ।)] ଛଟ୍ଠଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୭। ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା କୋସଲକା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଜିଣ୍ଣା ୱୁଡ୍ଢା ମହଲ୍ଲକା ଅଦ୍ଧଗତା ୱୟୋଅନୁପ୍ପତ୍ତା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଏତରହି ବ୍ରାହ୍ମଣା ପୋରାଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମେ''ତି? ''ନ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ସନ୍ଦିସ୍ସନ୍ତି ଏତରହି ବ୍ରାହ୍ମଣା ପୋରାଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମେ''ତି। ''ସାଧୁ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ପୋରାଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମଂ ଭାସତୁ, ସଚେ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଅଗରୂ''ତି। ''ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

୨୮୬।

''ଇସୟୋ ପୁବ୍ବକା ଆସୁଂ, ସଞ୍ଞତତ୍ତା ତପସ୍ସିନୋ;

ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ହିତ୍ୱା, ଅତ୍ତଦତ୍ଥମଚାରିସୁଂ।

୨୮୭।

‘‘ନ ପସୂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନାସୁଂ, ନ ହିରଞ୍ଞଂ ନ ଧାନିଯଂ;

ସଜ୍ଝାଯଧନଧଞ୍ଞାସୁଂ, ବ୍ରହ୍ମଂ ନିଧିମପାଲଯୁଂ।

୨୮୮।

‘‘ଯଂ ନେସଂ ପକତଂ ଆସି, ଦ୍ୱାରଭତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠିତଂ;

ସଦ୍ଧାପକତମେସାନଂ, ଦାତୱେ ତଦମଞ୍ଞିସୁଂ।

୨୮୯।

‘‘ନାନାରତ୍ତେହି ୱତ୍ଥେହି, ସଯନେହାୱସଥେହି ଚ;

ଫୀତା ଜନପଦା ରଟ୍ଠା, ତେ ନମସ୍ସିଂସୁ ବ୍ରାହ୍ମଣେ।

୨୯୦।

‘‘ଅୱଜ୍ଝା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଆସୁଂ, ଅଜେଯ୍ୟା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା;

ନ ନେ କୋଚି ନିୱାରେସି, କୁଲଦ୍ୱାରେସୁ ସବ୍ବସୋ।

୨୯୧।

‘‘ଅଟ୍ଠଚତ୍ତାଲୀସଂ ୱସ୍ସାନି, (କୋମାର) ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିଂସୁ ତେ;

ୱିଜ୍ଜାଚରଣପରିଯେଟ୍ଠିଂ, ଅଚରୁଂ ବ୍ରାହ୍ମଣା ପୁରେ।

୨୯୨।

‘‘ନ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଅଞ୍ଞମଗମୁଂ, ନପି ଭରିଯଂ କିଣିଂସୁ ତେ;

ସମ୍ପିଯେନେୱ ସଂୱାସଂ, ସଙ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ସମରୋଚଯୁଂ।

୨୯୩।

‘‘ଅଞ୍ଞତ୍ର ତମ୍ହା ସମଯା, ଉତୁୱେରମଣିଂ ପତି;

ଅନ୍ତରା ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ, ନାସ୍ସୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣା।

୨୯୪।

‘‘ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଞ୍ଚ ସୀଲଞ୍ଚ, ଅଜ୍ଜୱଂ ମଦ୍ଦୱଂ ତପଂ;

ସୋରଚ୍ଚଂ ଅୱିହିଂସଞ୍ଚ, ଖନ୍ତିଞ୍ଚାପି ଅୱଣ୍ଣଯୁଂ।

୨୯୫।

‘‘ଯୋ ନେସଂ ପରମୋ ଆସି, ବ୍ରହ୍ମା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ;

ସ ୱାପି ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ, ସୁପିନନ୍ତେପି ନାଗମା।

୨୯୬।

‘‘ତସ୍ସ ୱତ୍ତମନୁସିକ୍ଖନ୍ତା, ଇଧେକେ ୱିଞ୍ଞୁଜାତିକା;

ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଞ୍ଚ ସୀଲଞ୍ଚ, ଖନ୍ତିଞ୍ଚାପି ଅୱଣ୍ଣଯୁଂ।

୨୯୭।

‘‘ତଣ୍ଡୁଲଂ ସଯନଂ ୱତ୍ଥଂ, ସପ୍ପିତେଲଞ୍ଚ ଯାଚିଯ;

ଧମ୍ମେନ ସମୋଧାନେତ୍ୱା, ତତୋ ଯଞ୍ଞମକପ୍ପଯୁଂ।

୨୯୮।

‘‘ଉପଟ୍ଠିତସ୍ମିଂ ଯଞ୍ଞସ୍ମିଂ, ନାସ୍ସୁ ଗାୱୋ ହନିଂସୁ ତେ;

ଯଥା ମାତା ପିତା ଭାତା, ଅଞ୍ଞେ ୱାପି ଚ ଞାତକା;

ଗାୱୋ ନୋ ପରମା ମିତ୍ତା, ଯାସୁ ଜାଯନ୍ତି ଓସଧା।

୨୯୯।

‘‘ଅନ୍ନଦା ବଲଦା ଚେତା, ୱଣ୍ଣଦା ସୁଖଦା ତଥା [ସୁଖଦା ଚ ତା (କ।)];

ଏତମତ୍ଥୱସଂ ଞତ୍ୱା, ନାସ୍ସୁ ଗାୱୋ ହନିଂସୁ ତେ।

୩୦୦।

‘‘ସୁଖୁମାଲା ମହାକାଯା, ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଯସସ୍ସିନୋ;

ବ୍ରାହ୍ମଣା ସେହି ଧମ୍ମେହି, କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚେସୁ ଉସ୍ସୁକା;

ଯାୱ ଲୋକେ ଅୱତ୍ତିଂସୁ, ସୁଖମେଧିତ୍ଥଯଂ ପଜା।

୩୦୧।

‘‘ତେସଂ ଆସି ୱିପଲ୍ଲାସୋ, ଦିସ୍ୱାନ ଅଣୁତୋ ଅଣୁଂ;

ରାଜିନୋ ଚ ୱିଯାକାରଂ, ନାରିଯୋ ସମଲଙ୍କତା।

୩୦୨।

‘‘ରଥେ ଚାଜଞ୍ଞସଂଯୁତ୍ତେ, ସୁକତେ ଚିତ୍ତସିଵ୍ଵନେ;

ନିୱେସନେ ନିୱେସେ ଚ, ୱିଭତ୍ତେ ଭାଗସୋ ମିତେ।

୩୦୩।

‘‘ଗୋମଣ୍ଡଲପରିବ୍ବୂଳ୍ହଂ, ନାରୀୱରଗଣାଯୁତଂ;

ଉଳାରଂ ମାନୁସଂ ଭୋଗଂ, ଅଭିଜ୍ଝାୟିଂସୁ ବ୍ରାହ୍ମଣା।

୩୦୪।

‘‘ତେ ତତ୍ଥ ମନ୍ତେ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା, ଓକ୍କାକଂ ତଦୁପାଗମୁଂ;

ପହୂତଧନଧଞ୍ଞୋସି , ଯଜସ୍ସୁ ବହୁ ତେ ୱିତ୍ତଂ;

ଯଜସ୍ସୁ ବହୁ ତେ ଧନଂ।

୩୦୫।

‘‘ତତୋ ଚ ରାଜା ସଞ୍ଞତ୍ତୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ରଥେସଭୋ;

ଅସ୍ସମେଧଂ ପୁରିସମେଧଂ, ସମ୍ମାପାସଂ ୱାଜପେୟ୍ୟଂ ନିରଗ୍ଗଳଂ;

ଏତେ ଯାଗେ ଯଜିତ୍ୱାନ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନମଦା ଧନଂ।

୩୦୬।

‘‘ଗାୱୋ ସୟନଞ୍ଚ ୱତ୍ଥଞ୍ଚ, ନାରିୟୋ ସମଲଙ୍କତା;

ରଥେ ଚାଜଞ୍ଞସଂଯୁତ୍ତେ, ସୁକତେ ଚିତ୍ତସିଵ୍ଵନେ।

୩୦୭।

‘‘ନିୱେସନାନି ରମ୍ମାନି, ସୁୱିଭତ୍ତାନି ଭାଗସୋ;

ନାନାଧଞ୍ଞସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା, ବ୍ରାହ୍ମଣାନମଦା ଧନଂ।

୩୦୮।

‘‘ତେ ଚ ତତ୍ଥ ଧନଂ ଲଦ୍ଧା, ସନ୍ନିଧିଂ ସମରୋଚୟୁଂ;

ତେସଂ ଇଚ୍ଛାୱତିଣ୍ଣାନଂ, ଭିୟ୍ୟୋ ତଣ୍ହା ପୱଡ୍ଢଥ;

ତେ ତତ୍ଥ ମନ୍ତେ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା, ଓକ୍କାକଂ ପୁନମୁପାଗମୁଂ।

୩୦୯।

‘‘ଯଥା ଆପୋ ଚ ପଥୱୀ ଚ, ହିରଞ୍ଞଂ ଧନଧାନିଯଂ;

ଏୱଂ ଗାୱୋ ମନୁସ୍ସାନଂ, ପରିକ୍ଖାରୋ ସୋ ହି ପାଣିନଂ;

ଯଜସ୍ସୁ ବହୁ ତେ ୱିତ୍ତଂ, ଯଜସ୍ସୁ ବହୁ ତେ ଧନଂ।

୩୧୦।

‘‘ତତୋ ଚ ରାଜା ସଞ୍ଞତ୍ତୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ରଥେସଭୋ;

ନେକା ସତସହସ୍ସିଯୋ, ଗାୱୋ ଯଞ୍ଞେ ଅଘାତଯି।

୩୧୧।

‘‘ନ ପାଦା ନ ୱିସାଣେନ, ନାସ୍ସୁ ହିଂସନ୍ତି କେନଚି;

ଗାୱୋ ଏଳକସମାନା, ସୋରତା କୁମ୍ଭଦୂହନା;

ତା ୱିସାଣେ ଗହେତ୍ୱାନ, ରାଜା ସତ୍ଥେନ ଘାତଯି।

୩୧୨।

‘‘ତତୋ ଦେୱା ପିତରୋ ଚ [ତତୋ ଚ ଦେୱା ପିତରୋ (ସୀ। ସ୍ଯା।)], ଇନ୍ଦୋ ଅସୁରରକ୍ଖସା;

ଅଧମ୍ମୋ ଇତି ପକ୍କନ୍ଦୁଂ, ଯଂ ସତ୍ଥଂ ନିପତୀ ଗୱେ।

୩୧୩।

‘‘ତଯୋ ରୋଗା ପୁରେ ଆସୁଂ, ଇଚ୍ଛା ଅନସନଂ ଜରା;

ପସୂନଞ୍ଚ ସମାରମ୍ଭା, ଅଟ୍ଠାନୱୁତିମାଗମୁଂ।

୩୧୪।

‘‘ଏସୋ ଅଧମ୍ମୋ ଦଣ୍ଡାନଂ, ଓକ୍କନ୍ତୋ ପୁରାଣୋ ଅହୁ;

ଅଦୂସିକାଯୋ ହଞ୍ଞନ୍ତି, ଧମ୍ମା ଧଂସନ୍ତି [ଧଂସେନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)] ଯାଜକା।

୩୧୫।

‘‘ଏୱମେସୋ ଅଣୁଧମ୍ମୋ, ପୋରାଣୋ ୱିଞ୍ଞୁଗରହିତୋ;

ଯତ୍ଥ ଏଦିସକଂ ପସ୍ସତି, ଯାଜକଂ ଗରହତୀ [ଗରହୀ (କ।)] ଜନୋ।

୩୧୬।

‘‘ଏୱଂ ଧମ୍ମେ ୱ୍ୟାପନ୍ନେ, ୱିଭିନ୍ନା ସୁଦ୍ଦୱେସ୍ସିକା;

ପୁଥୂ ୱିଭିନ୍ନା ଖତ୍ତିୟା, ପତିଂ ଭରିୟାୱମଞ୍ଞଥା।

୩୧୭।

‘‘ଖତ୍ତିୟା ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୂ ଚ, ଯେ ଚଞ୍ଞେ ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା;

ଜାତିୱାଦଂ ନିରଂକତ୍ୱା [ନିରାକତ୍ୱା (?) ଯଥା ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋତି], କାମାନଂ ୱସମନ୍ୱଗୁ’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ। … ଉପାସକେ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତେ ସରଣଂ ଗତେ’’ତି।

ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ ସତ୍ତମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୮। ନାୱାସୁତ୍ତଂ

୩୧୮।

ଯସ୍ମା ହି ଧମ୍ମଂ ପୁରିସୋ ୱିଜଞ୍ଞା, ଇନ୍ଦଂୱ ନଂ ଦେୱତା ପୂଜୟେୟ୍ୟ;

ସୋ ପୂଜିତୋ ତସ୍ମି ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ପାତୁକରୋତି ଧମ୍ମଂ।

୩୧୯।

ତଦଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ନିସମ୍ମ ଧୀରୋ, ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ;

ୱିଞ୍ଞୂ ୱିଭାୱୀ ନିପୁଣୋ ଚ ହୋତି, ଯୋ ତାଦିସଂ ଭଜତି ଅପ୍ପମତ୍ତୋ।

୩୨୦।

ଖୁଦ୍ଦଞ୍ଚ ବାଲଂ ଉପସେୱମାନୋ, ଅନାଗତତ୍ଥଞ୍ଚ ଉସୂୟକଞ୍ଚ;

ଇଧେୱ ଧମ୍ମଂ ଅୱିଭାୱୟିତ୍ୱା, ଅୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ ମରଣଂ ଉପେତି।

୩୨୧।

ଯଥା ନରୋ ଆପଗମୋତରିତ୍ୱା, ମହୋଦକଂ ସଲିଲଂ ସୀଘସୋତଂ;

ସୋ ୱୁୟ୍ହମାନୋ ଅନୁସୋତଗାମୀ, କିଂ ସୋ ପରେ ସକ୍ଖତି ତାରୟେତୁଂ।

୩୨୨।

ତଥେୱ ଧମ୍ମଂ ଅୱିଭାୱୟିତ୍ୱା, ବହୁସ୍ସୁତାନଂ ଅନିସାମୟତ୍ଥଂ;

ସୟଂ ଅଜାନଂ ଅୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ, କିଂ ସୋ ପରେ ସକ୍ଖତି ନିଜ୍ଝପେତୁଂ।

୩୨୩।

ଯଥାପି ନାଵଂ ଦଳ୍ହମାରୁହିତ୍ଵା, ଫିଯେନ [ପିଯେନ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ରିତ୍ତେନ ସମଙ୍ଗିଭୂତୋ;

ସୋ ତାରଯେ ତତ୍ଥ ବହୂପି ଅଞ୍ଞେ, ତତ୍ରୂପଯଞ୍ଞୂ କୁସଲୋ ମୁତୀମା [ମତୀମା (ସ୍ଯା। କ।)]।

୩୨୪।

ଏଵମ୍ପି ଯୋ ଵେଦଗୁ ଭାଵିତତ୍ତୋ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ଅଵେଧଧମ୍ମୋ;

ସୋ ଖୋ ପରେ ନିଜ୍ଝପଯେ ପଜାନଂ, ସୋତାଵଧାନୂପନିସୂପପନ୍ନେ।

୩୨୫।

ତସ୍ମା ହଵେ ସପ୍ପୁରିସଂ ଭଜେଥ, ମେଧାଵିନଞ୍ଚେଵ ବହୁସ୍ସୁତଞ୍ଚ;

ଅଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ, ଵିଞ୍ଞାତଧମ୍ମୋ ସ ସୁଖଂ [ସୋ ସୁଖଂ (ସୀ।)] ଲଭେଥାତି।

ନାଵାସୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୯। କିଂସୀଲସୁତ୍ତଂ

୩୨୬।

‘‘କିଂସୀଲୋ କିଂସମାଚାରୋ, କାନି କମ୍ମାନି ବ୍ରୂହଯଂ;

ନରୋ ସମ୍ମା ନିଵିଟ୍ଠସ୍ସ, ଉତ୍ତମତ୍ଥଞ୍ଚ ପାପୁଣେ’’।

୩୨୭।

‘‘ଵୁଦ୍ଧାପଚାଯୀ ଅନୁସୂଯକୋ ସିଯା, କାଲଞ୍ଞୂ [କାଲଞ୍ଞୁ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଚସ୍ସ ଗରୂନଂ [ଗରୂନଂ (ସୀ।)] ଦସ୍ସନାଯ;

ଧମ୍ମିଂ କଥଂ ଏରଯିତଂ ଖଣଞ୍ଞୂ, ସୁଣେଯ୍ଯ ସକ୍କଚ୍ଚ ସୁଭାସିତାନି।

୩୨୮।

‘‘କାଲେନ ଗଚ୍ଛେ ଗରୂନଂ ସକାସଂ, ଥମ୍ଭଂ ନିରଂକତ୍ଵା [ନିରାକତ୍ଵା (?) ନି + ଆ + କର + ତ୍ଵା] ନିଵାତଵୁତ୍ତି;

ଅତ୍ଥଂ ଧମ୍ମଂ ସଂଯମଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଅନୁସ୍ସରେ ଚେଵ ସମାଚରେ ଚ।

୩୨୯।

‘‘ଧମ୍ମାରାମୋ ଧମ୍ମରତୋ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଵିନିଚ୍ଛଯଞ୍ଞୂ;

ନେଵାଚରେ ଧମ୍ମସନ୍ଦୋସଵାଦଂ, ତଚ୍ଛେହି ନୀଯେଥ ସୁଭାସିତେହି।

୩୩୦।

‘‘ହସ୍ସଂ ଜପ୍ପଂ ପରିଦେୱଂ ପଦୋସଂ, ମାୟାକତଂ କୁହନଂ ଗିଦ୍ଧି ମାନଂ;

ସାରମ୍ଭଂ କକ୍କସଂ କସାୱଞ୍ଚ ମୁଚ୍ଛଂ [ସାରମ୍ଭ କକ୍କସ୍ସ କସାୱ ମୁଚ୍ଛଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।)], ହିତ୍ୱା ଚରେ ୱୀତମଦୋ ଠିତତ୍ତୋ।

୩୩୧।

‘‘ୱିଞ୍ଞାତସାରାନି ସୁଭାସିତାନି, ସୁତଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାତସମାଧିସାରଂ;

ନ ତସ୍ସ ପଞ୍ଞା ଚ ସୁତଞ୍ଚ ୱଡ୍ଢତି, ଯୋ ସାହସୋ ହୋତି ନରୋ ପମତ୍ତୋ।

୩୩୨।

‘‘ଧମ୍ମେ ଚ ଯେ ଅରିଯପୱେଦିତେ ରତା,

ଅନୁତ୍ତରା ତେ ୱଚସା ମନସା କମ୍ମୁନା ଚ;

ତେ ସନ୍ତିସୋରଚ୍ଚସମାଧିସଣ୍ଠିତା,

ସୁତସ୍ସ ପଞ୍ଞାଯ ଚ ସାରମଜ୍ଝଗୂ’’ତି।

କିଂସୀଲସୁତ୍ତଂ ନୱମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୦। ଉଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ

୩୩୩।

ଉଟ୍ଠହଥ ନିସୀଦଥ, କୋ ଅତ୍ଥୋ ସୁପିତେନ ୱୋ;

ଆତୁରାନଞ୍ହି କା ନିଦ୍ଦା, ସଲ୍ଲୱିଦ୍ଧାନ ରୁପ୍ପତଂ।

୩୩୪।

ଉଟ୍ଠହଥ ନିସୀଦଥ, ଦଳ୍ହଂ ସିକ୍ଖଥ ସନ୍ତିଯା;

ମା ୱୋ ପମତ୍ତେ ୱିଞ୍ଞାଯ, ମଚ୍ଚୁରାଜା ଅମୋହଯିତ୍ଥ ୱସାନୁଗେ।

୩୩୫।

ଯାଯ ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଚ, ସିତା ତିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥିକା;

ତରଥେତଂ ୱିସତ୍ତିକଂ, ଖଣୋ ୱୋ [ଖଣୋ ୱେ (ପୀ। କ।)] ମା ଉପଚ୍ଚଗା;

ଖଣାତୀତା ହି ସୋଚନ୍ତି, ନିରଯମ୍ହି ସମପ୍ପିତା।

୩୩୬।

ପମାଦୋ ରଜୋ ପମାଦୋ, ପମାଦାନୁପତିତୋ ରଜୋ;

ଅପ୍ପମାଦେନ ୱିଜ୍ଜାୟ, ଅବ୍ବହେ [ଅବୂଳ୍ହେ (ସ୍ୟା। ପୀ।), ଅବ୍ବୁହେ (କ। ଅଟ୍ଠ।)] ସଲ୍ଲମତ୍ତନୋତି।

ଉଟ୍ଠାନସୁତ୍ତଂ ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୧। ରାହୁଲସୁତ୍ତଂ

୩୩୭।

''କଚ୍ଚି ଅଭିଣ୍ହସଂୱାସା, ନାୱଜାନାସି ପଣ୍ଡିତଂ;

ଉକ୍କାଧାରୋ [ଓକ୍କାଧାରୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ମନୁସ୍ସାନଂ, କଚ୍ଚି ଅପଚିତୋ ତୟା'' [ତୱ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।)]।

୩୩୮।

''ନାହଂ ଅଭିଣ୍ହସଂୱାସା, ଅୱଜାନାମି ପଣ୍ଡିତଂ;

ଉକ୍କାଧାରୋ ମନୁସ୍ସାନଂ, ନିଚ୍ଚଂ ଅପଚିତୋ ମୟା''।

୩୩୯।

''ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ହିତ୍ୱା, ପିୟରୂପେ ମନୋରମେ;

ସଦ୍ଧାୟ ଘରା ନିକ୍ଖମ୍ମ, ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ଭୱ।

୩୪୦।

''ମିତ୍ତେ ଭଜସ୍ସୁ କଲ୍ୟାଣେ, ପନ୍ତଞ୍ଚ ସୟନାସନଂ;

ୱିୱିତ୍ତଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ, ମତ୍ତଞ୍ଞୂ ହୋହି ଭୋଜନେ।

୩୪୧।

''ଚୀୱରେ ପିଣ୍ଡପାତେ ଚ, ପଚ୍ଚୟେ ସୟନାସନେ;

ଏତେସୁ ତଣ୍ହଂ ମାକାସି, ମା ଲୋକଂ ପୁନରାଗମି।

୩୪୨।

''ସଂୱୁତୋ ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ମିଂ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଚ ପଞ୍ଚସୁ;

ସତି କାୟଗତାତ୍ୟତ୍ଥୁ, ନିବ୍ବିଦାବହୁଲୋ ଭୱ।

୩୪୩।

‘‘ନିମିତ୍ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେହି, ସୁଭଂ ରାଗୂପସଞ୍ହିତଂ;

ଅସୁଭାଯ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱେହି, ଏକଗ୍ଗଂ ସୁସମାହିତଂ।

୩୪୪।

‘‘ଅନିମିତ୍ତଞ୍ଚ ଭାୱେହି, ମାନାନୁସଯମୁଜ୍ଜହ;

ତତୋ ମାନାଭିସମଯା, ଉପସନ୍ତୋ ଚରିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଇତ୍ଥଂ ସୁଦଂ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ରାହୁଲଂ ଇମାହି ଗାଥାହି ଅଭିଣ୍ହଂ ଓୱଦତୀତି।

ରାହୁଲସୁତ୍ତଂ ଏକାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୨। ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଆଳୱିଯଂ ୱିହରତି ଅଗ୍ଗାଳୱେ ଚେତିଯେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମତୋ ୱଙ୍ଗୀସସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପୋ ନାମ ଥେରୋ ଅଗ୍ଗାଳୱେ ଚେତିଯେ ଅଚିରପରିନିବ୍ବୁତୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ୱଙ୍ଗୀସସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘‘ପରିନିବ୍ବୁତୋ ନୁ ଖୋ ମେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଉଦାହୁ ନୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି? ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱଙ୍ଗୀସୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱଙ୍ଗୀସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ‘ପରିନିବ୍ବୁତୋ ନୁ ଖୋ ମେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ଉଦାହୁ ନୋ ପରିନବ୍ବୁତୋ’’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱଙ୍ଗୀସୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୩୪୫।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମ [ପୁଚ୍ଛାମି (କ।)] ସତ୍ଥାରମନୋମପଞ୍ଞଂ, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଯୋ ୱିଚିକିଚ୍ଛାନଂ ଛେତ୍ତା;

ଅଗ୍ଗାଳୱେ କାଲମକାସି ଭିକ୍ଖୁ, ଞାତୋ ଯସସ୍ସୀ ଅଭିନିବ୍ବୁତତ୍ତୋ।

୩୪୬।

‘‘ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପୋ ଇତି ତସ୍ସ ନାମଂ, ତଯା କତଂ ଭଗୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ;

ସୋ ତଂ ନମସ୍ସଂ ଅଚରି ମୁତ୍ୟପେକ୍ଖୋ, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ଦଳ୍ହଧମ୍ମଦସ୍ସୀ।

୩୪୭।

‘‘ତଂ ସାୱକଂ ସକ୍କ [ସକ୍ୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ମଯମ୍ପି ସବ୍ବେ, ଅଞ୍ଞାତୁମିଚ୍ଛାମ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ;

ସମୱଟ୍ଠିତା ନୋ ସୱନାଯ ସୋତା, ତୁୱଂ ନୋ ସତ୍ଥା ତ୍ୱମନୁତ୍ତରୋସି।

୩୪୮।

‘‘ଛିନ୍ଦେୱ ନୋ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ବ୍ରୂହି ମେତଂ, ପରିନିବ୍ବୁତଂ ୱେଦଯ ଭୂରିପଞ୍ଞ;

ମଞ୍ଞେଓ [ମଞ୍ଞେ ଚ (ସ୍ୟା। କ।)] ନୋ ଭାସ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ସକ୍କୋଓ ଦେୱାନ ସହସ୍ସନେତ୍ତୋ।

୩୪୯।

‘‘ଯେ କେଚି ଗନ୍ଥା ଇଧ ମୋହମଗ୍ଗା, ଅଞ୍ଞାଣପକ୍ଖା ୱିଚିକିଚ୍ଛଠାନା;

ତଥାଗତଂ ପତ୍ୱା ନ ତେ ଭୱନ୍ତି, ଚକ୍ଖୁଞ୍ହି ଏତଂ ପରମଂ ନରାନଂ।

୩୫୦।

‘‘ନୋ ଚେ ହି ଜାତୁ ପୁରିସୋ କିଲେସେ, ୱାତୋ ଯଥା ଅବ୍ଭଧନଂ ୱିହାନେ;

ତମୋୱସ୍ସ ନିୱୁତୋ ସବ୍ବଲୋକୋ, ନ ଜୋତିମନ୍ତୋପି ନରା ତପେୟ୍ୟୁଂ।

୩୫୧।

‘‘ଧୀରା ଚ ପଜ୍ଜୋତକରା ଭୱନ୍ତି, ତଂ ତଂ ଅହଂ ୱୀର [ଧୀର (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ତଥେୱ ମଞ୍ଞେ;

ୱିପସ୍ସିନଂ ଜାନମୁପାଗମୁମ୍ହା [ଜାନମୁପଗମମ୍ହା (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ପରିସାସୁ ନୋ ଆୱିକରୋହି କପ୍ପଂ।

୩୫୨।

‘‘ଖିପ୍ପଂ ଗିରଂ ଏରୟ ୱଗ୍ଗୁ ୱଗ୍ଗୁଂ, ହଂସୋୱ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ସଣିକଂ [ସଣିଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନିକୂଜ;

ବିନ୍ଦୁସ୍ସରେନ ସୁୱିକପ୍ପିତେନ, ସବ୍ବେୱ ତେ ଉଜ୍ଜୁଗତା ସୁଣୋମ।

୩୫୩।

‘‘ପହୀନଜାତିମରଣଂ ଅସେସଂ, ନିଗ୍ଗୟ୍ହ ଧୋନଂ [ଧୋତଂ (ସୀ।)] ୱଦେସ୍ସାମି ଧମ୍ମଂ;

ନ କାମକାରୋ ହି ପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ, ସଙ୍ଖେୟ୍ୟକାରୋ ଚ [ସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକାରୋୱ (କ।)] ତଥାଗତାନଂ।

୩୫୪।

‘‘ସମ୍ପନ୍ନୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ତୱେଦଂ, ସମୁଜ୍ଜୁପଞ୍ଞସ୍ସ [ସମୁଜ୍ଜପଞ୍ଞସ୍ସ (ସ୍ୟା। କ।)] ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ;

ଅୟମଞ୍ଜଲୀ ପଚ୍ଛିମୋ ସୁପ୍ପଣାମିତୋ, ମା ମୋହୟୀ ଜାନମନୋମପଞ୍ଞ।

୩୫୫।

‘‘ପରୋୱରଂ [ୱରାୱରଂ (କତ୍ଥଚି)] ଅରିୟଧମ୍ମଂ ୱିଦିତ୍ୱା, ମା ମୋହୟୀ ଜାନମନୋମୱୀର;

ୱାରିଂ ଯଥା ଘମ୍ମନି ଘମ୍ମତତ୍ତୋ, ୱାଚାଭିକଙ୍ଖାମି ସୁତଂ ପୱସ୍ସ [ସୁତସ୍ସ ୱସ୍ସ (ସ୍ୟା।)]।

୩୫୬।

‘‘ଯଦତ୍ଥିକଂ [ଯଦତ୍ଥିୟଂ (ପୀ।), ଯଦତ୍ଥିତଂ (କ।)] ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଚରୀ, କପ୍ପାୟନୋ କଚ୍ଚିସ୍ସ ତଂ ଅମୋଘଂ;

ନିଜ୍ଝାଯି ସୋ ଆଦୁ ସୌପାଦିସେସୋ, ଯଥା ୱିମୁତ୍ତୋ ଅହୁ ତଂ ସୁଣୋମ’’।

୩୫୭।

‘‘ଅଚ୍ଛେଚ୍ଛି [ଅଛେଜ୍ଜି (କା)] ତଣ୍ହଂ ଇଧ ନାମରୂପେ, (ଇତି ଭଗୱା)

କଣ୍ହସ୍ସ [ତଣ୍ହାଯ (କା)] ସୋତଂ ଦୀଘରତ୍ତାନୁସଯିତଂ;

ଅତାରି ଜାତିଂ ମରଣଂ ଅସେସଂ,’’

ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀ ଭଗୱା ପଞ୍ଚସେଟ୍ଠୋ।

୩୫୮।

‘‘ଏସ ସୁତ୍ୱା ପସୀଦାମି, ୱଚୋ ତେ ଇସିସତ୍ତମ;

ଅମୋଘଂ କିର ମେ ପୁଟ୍ଠଂ, ନ ମଂ ୱଞ୍ଚେସି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୩୫୯।

‘‘ଯଥାୱାଦୀ ତଥାକାରୀ, ଅହୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାୱକୋ;

ଅଚ୍ଛିଦା ମଚ୍ଚୁନୋ ଜାଲଂ, ତତଂ ମାଯାୱିନୋ ଦଳ୍ହଂ।

୩୬୦।

‘‘ଅଦ୍ଦସା ଭଗୱା ଆଦିଂ, ଉପାଦାନସ୍ସ କପ୍ପିଯୋ;

ଅଚ୍ଚଗା ୱତ କପ୍ପାଯନୋ, ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟଂ ସୁଦୁତ୍ତର’’ନ୍ତି।

ନିଗ୍ରୋଧକପ୍ପସୁତ୍ତଂ ଦ୍ୱାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୩। ସମ୍ମାପରିବ୍ବାଜନୀଯସୁତ୍ତଂ

୩୬୧।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମି ମୁନିଂ ପହୂତପଞ୍ଞଂ,

ତିଣ୍ଣଂ ପାରଙ୍ଗତଂ ପରିନିବ୍ବୁତଂ ଠିତତ୍ତଂ;

ନିକ୍ଖମ୍ମ ଘରା ପନୁଜ୍ଜ କାମେ, କଥଂ ଭିକ୍ଖୁ

ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେଯ୍ୟ’’।

୩୬୨।

‘‘ଯସ୍ସ ମଙ୍ଗଲା ସମୂହତା, (ଇତି ଭଗୱା)

ଉପ୍ପାତା ସୁପିନା ଚ ଲକ୍ଖଣା ଚ;

ସୋ ମଙ୍ଗଲଦୋସୱିପ୍ପହୀନୋ,

ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୩।

‘‘ରାଗଂ ୱିନଯେଥ ମାନୁସେସୁ, ଦିବ୍ବେସୁ କାମେସୁ ଚାପି ଭିକ୍ଖୁ;

ଅତିକ୍କମ୍ମ ଭୱଂ ସମେଚ୍ଚ ଧମ୍ମଂ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୪।

‘‘ୱିପିଟ୍ଠିକତ୍ୱାନ ପେସୁଣାନି, କୋଧଂ କଦରିଯଂ ଜହେୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁ;

ଅନୁରୋଧୱିରୋଧୱିପ୍ପହୀନୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୫।

‘‘ହିତ୍ୱାନ ପିଯଞ୍ଚ ଅପ୍ପିଯଞ୍ଚ, ଅନୁପାଦାଯ ଅନିସ୍ସିତୋ କୁହିଞ୍ଚି;

ସଂଯୋଜନିଯେହି ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୬।

‘‘ନ ସୋ ଉପଧୀସୁ ସାରମେତି, ଆଦାନେସୁ ୱିନେୟ୍ୟ ଛନ୍ଦରାଗଂ;

ସୋ ଅନିସ୍ସିତୋ ଅନଞ୍ଞନେୟ୍ୟୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୭।

‘‘ୱଚସା ମନସା ଚ କମ୍ମୁନା ଚ, ଅୱିରୁଦ୍ଧୋ ସମ୍ମା ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ;

ନିବ୍ବାନପଦାଭିପତ୍ଥଯାନୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୮।

‘‘ଯୋ ୱନ୍ଦତି ମନ୍ତି ନୁଣ୍ଣମେୟ୍ୟ [ନୁନ୍ନମେୟ୍ୟ (?)], ଅକ୍କୁଟ୍ଠୋପି ନ ସନ୍ଧିଯେଥ ଭିକ୍ଖୁ;

ଲଦ୍ଧା ପରଭୋଜନଂ ନ ମଜ୍ଜେ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୬୯।

‘‘ଲୋଭଞ୍ଚ ଭୱଞ୍ଚ ୱିପ୍ପହାଯ, ୱିରତୋ ଛେଦନବନ୍ଧନା ଚ [ଛେଦନବନ୍ଧନତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଭିକ୍ଖୁ;

ସୋ ତିଣ୍ଣକଥଂକଥୋ ୱିସଲ୍ଲୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୦।

''ସାରୁପ୍ପଂ ଅତ୍ତନୋ ୱିଦିତ୍ୱା, ନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ହିଂସେୟ୍ୟ କଞ୍ଚି ଲୋକେ;

ଯଥା ତଥିଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୧।

''ଯସ୍ସାନୁସଯା ନ ସନ୍ତି କେଚି, ମୂଲା ଚ [ମୂଲା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅକୁସଲା ସମୂହତାସେ;

ସୋ ନିରାସୋ [ନିରାସଯୋ (ସୀ।), ନିରାସସୋ (ସ୍ୟା।)] ଅନାସିସାନୋ [ଅନାସଯାନୋ (ସୀ। ପୀ।), ଅନାସସାନୋ (ସ୍ୟା।)], ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୨।

''ଆସୱଖୀଣୋ ପହୀନମାନୋ, ସବ୍ବଂ ରାଗପଥଂ ଉପାତିୱତ୍ତୋ;

ଦନ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ ଠିତତ୍ତୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୩।

''ସଦ୍ଧୋ ସୁତୱା ନିଯାମଦସ୍ସୀ, ୱଗ୍ଗଗତେସୁ ନ ୱଗ୍ଗସାରି ଧୀରୋ;

ଲୋଭଂ ଦୋସଂ ୱିନେୟ୍ୟ ପଟିଘଂ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୪।

''ସଂସୁଦ୍ଧଜିନୋ ୱିୱଟ୍ଟଛଦୋ, ଧମ୍ମେସୁ ୱସୀ ପାରଗୂ ଅନେଜୋ;

ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଞ୍ଞାଣକୁସଲୋ , ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୫।

''ଅତୀତେସୁ ଅନାଗତେସୁ ଚାପି, କପ୍ପାତୀତୋ ଅତିଚ୍ଚସୁଦ୍ଧିପଞ୍ଞୋ;

ସବ୍ବାଯତନେହି ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ, ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ।

୩୭୬।

''ଅଞ୍ଞାଯ ପଦଂ ସମେଚ୍ଚ ଧମ୍ମଂ, ୱିୱଟଂ ଦିସ୍ୱାନ ପହାନମାସୱାନଂ;

ସବ୍ବୁପଧୀନଂ ପରିକ୍ଖଯାନୋ [ପରିକ୍ଖଯା (ପୀ।)], ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟ''।

୩୭୭।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ଭଗଵା ତଥେଵ ଏତଂ, ଯୋ ସୋ ଏଵଂଵିହାରୀ ଦନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ;

ସବ୍ବସଂଯୋଜନଯୋଗଵୀତିଵତ୍ତୋ [ସବ୍ବସଂଯୋଜନିଯେ ଚ ଵୀତିଵତ୍ତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ପରିବ୍ବଜେୟ୍ୟା’’ତି।

ସମ୍ମାପରିବ୍ବାଜନୀଯସୁତ୍ତଂ ତେରସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୪। ଧମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ

ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଧମ୍ମିକୋ ଉପାସକୋ ପଞ୍ଚହି ଉପାସକସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଧମ୍ମିକୋ ଉପାସକୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

୩୭୮।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଗୋତମ ଭୂରିପଞ୍ଞ, କଥଂକରୋ ସାଵକୋ ସାଧୁ ହୋତି;

ଯୋ ଵା ଅଗାରା ଅନଗାରମେତି, ଅଗାରିନୋ ଵା ପନୁପାସକାସେ।

୩୭୯।

‘‘ତୁଵଞ୍ହି ଲୋକସ୍ସ ସଦେଵକସ୍ସ, ଗତିଂ ପଜାନାସି ପରାଯଣଞ୍ଚ;

ନ ଚତ୍ଥି ତୁଲ୍ୟୋ ନିପୁଣତ୍ଥଦସ୍ସୀ, ତୁଵଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧଂ ପଵରଂ ଵଦନ୍ତି।

୩୮୦।

‘‘ସବ୍ବଂ ତୁଵଂ ଞାଣମଵେଚ୍ଚ ଧମ୍ମଂ, ପକାସେସି ସତ୍ତେ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ;

ଵିଵଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋସି ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ଵିରୋଚସି ଵିମଲୋ ସବ୍ବଲୋକେ।

୩୮୧।

‘‘ଆଗଞ୍ଛି ତେ ସନ୍ତିକେ ନାଗରାଜା, ଏରାଵଣୋ ନାମ ଜିନୋତି ସୁତ୍ଵା;

ସୋପି ତଯା ମନ୍ତଯିତ୍ଵାଜ୍ଝଗମା, ସାଧୂତି ସୁତ୍ଵାନ ପତୀତରୂପୋ।

୩୮୨।

‘‘ରାଜାପି ତଂ ଵେସ୍ସଵଣୋ କୁଵେରୋ, ଉପେତି ଧମ୍ମଂ ପରିପୁଚ୍ଛମାନୋ;

ତସ୍ସାପି ତ୍ଵଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ବ୍ରୂସି ଧୀର, ସୋ ଚାପି ସୁତ୍ଵାନ ପତୀତରୂପୋ।

୩୮୩।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ତିତ୍ଥିଯା ଵାଦସୀଲା, ଆଜୀଵକା ଵା ଯଦି ଵା ନିଗଣ୍ଠା;

ପଞ୍ଞାଯ ତଂ ନାତିତରନ୍ତି ସବ୍ବେ, ଠିତୋ ୱଜନ୍ତଂ ୱିଯ ସୀଘଗାମିଂ।

୩୮୪।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱାଦସୀଲା, ୱୁଦ୍ଧା ଚାପି ବ୍ରାହ୍ମଣା ସନ୍ତି କେଚି;

ସବ୍ବେ ତଯି ଅତ୍ଥବଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତି, ଯେ ଚାପି ଅଞ୍ଞେ ୱାଦିନୋ ମଞ୍ଞମାନା।

୩୮୫।

‘‘ଅଯଞ୍ହି ଧମ୍ମୋ ନିପୁଣୋ ସୁଖୋ ଚ, ଯୋଯଂ ତଯା ଭଗୱା ସୁପ୍ପୱୁତ୍ତୋ;

ତମେୱ ସବ୍ବେପି [ସବ୍ବେ ମଯଂ (ସ୍ୟା।)] ସୁସ୍ସୂସମାନା, ତଂ ନୋ ୱଦ ପୁଚ୍ଛିତୋ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠ।

୩୮୬।

‘‘ସବ୍ବେପି ମେ ଭିକ୍ଖୱୋ ସନ୍ନିସିନ୍ନା, ଉପାସକା ଚାପି ତଥେୱ ସୋତୁଂ;

ସୁଣନ୍ତୁ ଧମ୍ମଂ ୱିମଲେନାନୁବୁଦ୍ଧଂ, ସୁଭାସିତଂ ୱାସୱସ୍ସେୱ ଦେୱା’’।

୩୮୭।

‘‘ସୁଣାଥ ମେ ଭିକ୍ଖୱୋ ସାୱଯାମି ୱୋ, ଧମ୍ମଂ ଧୁତଂ ତଞ୍ଚ ଚରାଥ ସବ୍ବେ;

ଇରିଯାପଥଂ ପବ୍ବଜିତାନୁଲୋମିକଂ, ସେୱେଥ ନଂ ଅତ୍ଥଦସୋ ମୁତୀମା।

୩୮୮।

‘‘ନୋ ୱେ ୱିକାଲେ ୱିଚରେଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁ, ଗାମେ ଚ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରେଯ୍ୟ କାଲେ;

ଅକାଲଚାରିଞ୍ହି ସଜନ୍ତି ସଙ୍ଗା, ତସ୍ମା ୱିକାଲେ ନ ଚରନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା।

୩୮୯।

‘‘ରୂପା ଚ ସଦ୍ଦା ଚ ରସା ଚ ଗନ୍ଧା, ଫସ୍ସା ଚ ଯେ ସମ୍ମଦଯନ୍ତି ସତ୍ତେ;

ଏତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ୱିନେଯ୍ୟ ଛନ୍ଦଂ, କାଲେନ ସୋ ପୱିସେ ପାତରାସଂ।

୩୯୦।

‘‘ପିଣ୍ଡଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ସମଯେନ ଲଦ୍ଧା, ଏକୋ ପଟିକ୍କମ୍ମ ରହୋ ନିସୀଦେ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଚିନ୍ତୀ ନ ମନୋ ବହିଦ୍ଧା, ନିଚ୍ଛାରଯେ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତଭାୱୋ।

୩୯୧।

‘‘ସଚେପି ସୋ ସଲ୍ଲପେ ସାୱକେନ, ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି ଭିକ୍ଖୁନା ୱା;

ଧମ୍ମଂ ପଣୀତଂ ତମୁଦାହରେୟ୍ୟ, ନ ପେସୁଣଂ ନୋପି ପରୂପଵାଦଂ।

୩୯୨।

‘‘ଵାଦଞ୍ହି ଏକେ ପଟିସେନିୟନ୍ତି, ନ ତେ ପସଂସାମ ପରିତ୍ତପଞ୍ଞେ;

ତତୋ ତତୋ ନେ ପସଜନ୍ତି ସଙ୍ଗା, ଚିତ୍ତଞ୍ହି ତେ ତତ୍ଥ ଗମେନ୍ତି ଦୂରେ।

୩୯୩।

‘‘ପିଣ୍ଡଂ ଵିହାରଂ ସୟନାସନଞ୍ଚ, ଆପଞ୍ଚ ସଙ୍ଘାଟିରଜୂପଵାହନଂ;

ସୁତ୍ୱାନ ଧମ୍ମଂ ସୁଗତେନ ଦେସିତଂ, ସଙ୍ଖାୟ ସେଵେ ଵରପଞ୍ଞସାଵକୋ।

୩୯୪।

‘‘ତସ୍ମା ହି ପିଣ୍ଡେ ସୟନାସନେ ଚ, ଆପେ ଚ ସଙ୍ଘାଟିରଜୂପଵାହନେ;

ଏତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅନୂପଲିତ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୟଥା ପୋକ୍ଖରେ ଵାରିବିନ୍ଦୁ।

୩୯୫।

‘‘ଗହଟ୍ଠଵତ୍ତଂ ପନ ଵୋ ଵଦାମି, ୟଥାକରୋ ସାଵକୋ ସାଧୁ ହୋତି;

ନ ହେସ [ନ ହେସୋ (ସୀ।)] ଲବ୍ଭା ସପରିଗ୍ଗହେନ, ଫସ୍ସେତୁଂ ୟୋ କେଵଲୋ ଭିକ୍ଖୁଧମ୍ମୋ।

୩୯୬।

‘‘ପାଣଂ ନ ହନେ [ନ ହାନେ (ସୀ।)] ନ ଚ ଘାତୟେୟ୍ୟ, ନ ଚାନୁଜଞ୍ଞା ହନତଂ ପରେସଂ;

ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାୟ ଦଣ୍ଡଂ, ୟେ ଥାଵରା ୟେ ଚ ତସା ସନ୍ତି [ତସନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)] ଲୋକେ।

୩୯୭।

‘‘ତତୋ ଅଦିନ୍ନଂ ପରିଵଜ୍ଜୟେୟ୍ୟ, କିଞ୍ଚି କ୍ୱଚି ସାଵକୋ ବୁଜ୍ଝମାନୋ;

ନ ହାରୟେ ହରତଂ ନାନୁଜଞ୍ଞା, ସବ୍ବଂ ଅଦିନ୍ନଂ ପରିଵଜ୍ଜୟେୟ୍ୟ।

୩୯୮।

‘‘ଅବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପରିଵଜ୍ଜୟେୟ୍ୟ, ଅଙ୍ଗାରକାସୁଂ ଜଲିତଂଵ ଵିଞ୍ଞୂ;

ଅସମ୍ଭୁଣନ୍ତୋ ପନ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ପରସ୍ସ ଦାରଂ ନ ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟ।

୩୯୯।

‘‘ସଭଗ୍ଗତୋ ୱା ପରିସଗ୍ଗତୋ ୱା, ଏକସ୍ସ ୱେକୋ [ଚେତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନ ମୁସା ଭଣେୟ୍ୟ;

ନ ଭାଣୟେ ଭଣତଂ ନାନୁଜଞ୍ଞା, ସଵ୍ବଂ ଅଭୂତଂ ପରିୱଜ୍ଜୟେୟ୍ୟ।

୪୦୦।

‘‘ମଜ୍ଜଞ୍ଚ ପାନଂ ନ ସମାଚରେୟ୍ୟ, ଧମ୍ମଂ ଇମଂ ରୋଚୟେ ଯୋ ଗହଟ୍ଠୋ;

ନ ପାୟୟେ ପିୱତଂ ନାନୁଜଞ୍ଞା, ଉମ୍ମାଦନନ୍ତଂ ଇତି ନଂ ୱିଦିତ୍ୱା।

୪୦୧।

‘‘ମଦା ହି ପାପାନି କରୋନ୍ତି ବାଲା, କାରେନ୍ତି ଚଞ୍ଞେପି ଜନେ ପମତ୍ତେ;

ଏତଂ ଅପୁଞ୍ଞାୟତନଂ ୱିୱଜ୍ଜୟେ, ଉମ୍ମାଦନଂ ମୋହନଂ ବାଲକନ୍ତଂ।

୪୦୨।

‘‘ପାଣଂ ନ ହନେ ନ ଚାଦିନ୍ନମାଦିୟେ, ମୁସା ନ ଭାସେ ନ ଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିୟା;

ଅବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ୱିରମେୟ୍ୟ ମେଥୁନା, ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ୱିକାଲଭୋଜନଂ।

୪୦୩।

‘‘ମାଲଂ ନ ଧାରେ ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେ, ମଞ୍ଚେ ଛମାୟଂ ୱ ସୟେଥ ସନ୍ଥତେ;

ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥଂ, ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନା ପକାସିତଂ।

୪୦୪।

‘‘ତତୋ ଚ ପକ୍ଖସ୍ସୁପୱସ୍ସୁପୋସଥଂ, ଚାତୁଦ୍ଦସିଂ ପଞ୍ଚଦସିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠମିଂ;

ପାଟିହାରିୟପକ୍ଖଞ୍ଚ ପସନ୍ନମାନସୋ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତଂ ସୁସମତ୍ତରୂପଂ।

୪୦୫।

‘‘ତତୋ ଚ ପାତୋ ଉପୱୁତ୍ଥୁପୋସଥୋ, ଅନ୍ନେନ ପାନେନ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ;

ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଅନୁମୋଦମାନୋ, ୟଥାରହଂ ସଂୱିଭଜେଥ ୱିଞ୍ଞୂ।

୪୦୬।

‘‘ଧମ୍ମେନ ମାତାପିତରୋ ଭରେୟ୍ୟ, ପୟୋଜୟେ ଧମ୍ମିକଂ ସୋ ୱଣିଜ୍ଜଂ;

ଏତଂ ଗିହୀ ୱତ୍ତୟମପ୍ପମତ୍ତୋ, ସୟମ୍ପଭେ ନାମ ଉପେତି ଦେୱେ’’ତି।

ଧମ୍ମିକସୁତ୍ତଂ ଚୁଦ୍ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଚୂଳଅଓଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ରତନାମଗନ୍ଧୋ ହିରି ଚ, ମଙ୍ଗଲଂ ସୂଚିଲୋମେନ;

ଧମ୍ମଚରିୟଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ [କପିଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋପି ଚ (ସ୍ୟା। କ।)], ନାୱା କିଂସୀଲମୁଟ୍ଠାନଂ।

ରାହୁଲୋ ପୁନ କପ୍ପୋ ଚ, ପରିବ୍ବାଜନିୟଂ ତଥା;

ଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ୱିଦୁନୋ ଆହୁ, ଚୂଳଅଓଗ୍ଗନ୍ତି ଚୁଦ୍ଦସାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ

୪୦୭।

ପବ୍ବଜ୍ଜଂ କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି, ଯଥା ପବ୍ବଜି ଚକ୍ଖୁମା;

ଯଥା ୱୀମଂସମାନୋ ସୋ, ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ସମରୋଚଯି।

୪୦୮।

ସମ୍ବାଧୋଯଂ ଘରାୱାସୋ, ରଜସ୍ସାଯତନଂ ଇତି;

ଅବ୍ଭୋକାସୋୱ ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଇତି ଦିସ୍ୱାନ ପବ୍ବଜି।

୪୦୯।

ପବ୍ବଜିତ୍ୱାନ କାଯେନ, ପାପକମ୍ମଂ ୱିୱଜ୍ଜଯି;

ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ହିତ୍ୱା, ଆଜୀୱଂ ପରିସୋଧଯି।

୪୧୦।

ଅଗମା ରାଜଗହଂ ବୁଦ୍ଧୋ, ମଗଧାନଂ ଗିରିବ୍ବଜଂ;

ପିଣ୍ଡାଯ ଅଭିହାରେସି, ଆକିଣ୍ଣୱରଲକ୍ଖଣୋ।

୪୧୧।

ତମଦ୍ଦସା ବିମ୍ବିସାରୋ, ପାସାଦସ୍ମିଂ ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ଦିସ୍ୱା ଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ଇମମତ୍ଥଂ ଅଭାସଥ।

୪୧୨।

‘‘ଇମଂ ଭୋନ୍ତୋ ନିସାମେଥ, ଅଭିରୂପୋ ବ୍ରହା ସୁଚି;

ଚରଣେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ଯୁଗମତ୍ତଞ୍ଚ ପେକ୍ଖତି।

୪୧୩।

‘‘ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ ସତିମା, ନାଯଂ ନୀଚକୁଲାମିୱ;

ରାଜଦୂତାଭିଧାୱନ୍ତୁ, କୁହିଂ ଭିକ୍ଖୁ ଗମିସ୍ସତି’’।

୪୧୪।

ତେ ପେସିତା ରାଜଦୂତା, ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧିସୁଂ;

କୁହିଂ ଗମିସ୍ସତି ଭିକ୍ଖୁ, କତ୍ଥ ୱାସୋ ଭୱିସ୍ସତି।

୪୧୫।

ସପଦାନଂ ଚରମାନୋ, ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ ସୁସଂୱୁତୋ;

ଖିପ୍ପଂ ପତ୍ତଂ ଅପୂରେସି, ସମ୍ପଜାନୋ ପଟିସ୍ସତୋ।

୪୧୬।

ପିଣ୍ଡଚାରଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ନିକ୍ଖମ୍ମ ନଗରା ମୁନି;

ପଣ୍ଡୱଂ ଅଭିହାରେସି, ଏତ୍ଥ ୱାସୋ ଭୱିସ୍ସତି।

୪୧୭।

ଦିସ୍ୱାନ ୱାସୂପଗତଂ, ତଯୋ [ତତୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଦୂତା ଉପାୱିସୁଂ;

ତେସୁ ଏକୋୱ [ଏକୋ ଚ ଦୂତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଆଗନ୍ତ୍ୱା, ରାଜିନୋ ପଟିୱେଦଯି।

୪୧୮।

‘‘ଏସ ଭିକ୍ଖୁ ମହାରାଜ, ପଣ୍ଡୱସ୍ସ ପୁରତ୍ଥତୋ [ପୁରକ୍ଖତୋ (ସ୍ୟା। କ।)];

ନିସିନ୍ନୋ ବ୍ୟଗ୍ଘୁସଭୋୱ, ସୀହୋୱ ଗିରିଗବ୍ଭରେ’’।

୪୧୯।

ସୁତ୍ୱାନ ଦୂତୱଚନଂ, ଭଦ୍ଦଯାନେନ ଖତ୍ତିଯୋ;

ତରମାନରୂପୋ ନିଯ୍ୟାସି, ଯେନ ପଣ୍ଡୱପବ୍ବତୋ।

୪୨୦।

ସ ଯାନଭୂମିଂ ଯାଯିତ୍ୱା, ଯାନା ଓରୁଯ୍ହ ଖତ୍ତିଯୋ;

ପତ୍ତିକୋ ଉପସଙ୍କମ୍ମ, ଆସଜ୍ଜ ନଂ ଉପାୱିସି।

୪୨୧।

ନିସଜ୍ଜ ରାଜା ସମ୍ମୋଦି, କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ତତୋ;

କଥଂ ସୋ ୱୀତିସାରେଥ୍ୱା, ଇମମତ୍ଥଂ ଅଭାସଥ।

୪୨୨।

‘‘ୟୁୱା ଚ ଦହରୋ ଚାସି, ପଠମୁପ୍ପତ୍ତିକୋ [ପଠମୁପ୍ପତ୍ତିୟା (ସୀ।), ପଠମୁପ୍ପତ୍ତିତୋ (ସ୍ୟା।)] ସୁସୁ;

ୱଣ୍ଣାରୋହେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ଜାତିମା ୱିୟ ଖତ୍ତିୟୋ।

୪୨୩।

‘‘ସୋଭୟନ୍ତୋ ଅନୀକଗ୍ଗଂ, ନାଗସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତୋ;

ଦଦାମି ଭୋଗେ ଭୁଞ୍ଜସ୍ସୁ, ଜାତିଂ ଅକ୍ଖାହି ପୁଚ୍ଛିତୋ’’।

୪୨୪।

‘‘ଉଜୁଂ ଜନପଦୋ ରାଜ, ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ପସ୍ସତୋ;

ଧନୱୀରିୟେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, କୋସଲେସୁ [କୋସଲସ୍ସ (ସ୍ୟା। କ।)] ନିକେତିନୋ।

୪୨୫।

‘‘ଆଦିଚ୍ଚା [ଆଦିଚ୍ଚୋ (କ।)] ନାମ ଗୋତ୍ତେନ, ସାକିୟା [ସାକିୟୋ (କ।)] ନାମ ଜାତିୟା;

ତମ୍ହା କୁଲା ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି, ନ କାମେ ଅଭିପତ୍ଥୟଂ।

୪୨୬।

‘‘କାମେସ୍ୱାଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା, ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ଦଟ୍ଠୁ ଖେମତୋ;

ପଧାନାୟ ଗମିସ୍ସାମି, ଏତ୍ଥ ମେ ରଞ୍ଜତୀ ମନୋ’’ତି।

ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ ପଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ପଧାନସୁତ୍ତଂ

୪୨୭।

‘‘ତଂ ମଂ ପଧାନପହିତତ୍ତଂ, ନଦିଂ ନେରଞ୍ଜରଂ ପତି;

ୱିପରକ୍କମ୍ମ ଝାୟନ୍ତଂ, ୟୋଗକ୍ଖେମସ୍ସ ପତ୍ତିୟା।

୪୨୮।

‘‘ନମୁଚୀ କରୁଣଂ ୱାଚଂ, ଭାସମାନୋ ଉପାଗମି;

‘କିସୋ ତ୍ୱମସି ଦୁବ୍ବଣ୍ଣୋ, ସନ୍ତିକେ ମରଣଂ ତୱ।

୪୨୯।

‘‘‘ସହସ୍ସଭାଗୋ ମରଣସ୍ସ, ଏକଂସୋ ତଵ ଜୀଵିତଂ;

ଜୀଵ ଭୋ ଜୀଵିତଂ ସେୟ୍ୟୋ, ଜୀଵଂ ପୁଞ୍ଞାନି କାହସି।

୪୩୦।

‘‘‘ଚରତୋ ଚ ତେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, ଅଗ୍ଗିହୁତଞ୍ଚ ଜୂହତୋ;

ପହୂତଂ ଚୀଯତେ ପୁଞ୍ଞଂ, କିଂ ପଧାନେନ କାହସି।

୪୩୧।

‘‘‘ଦୁଗ୍ଗୋ ମଗ୍ଗୋ ପଧାନାଯ, ଦୁକ୍କରୋ ଦୁରଭିସମ୍ଭଵୋ’’’;

ଇମା ଗାଥା ଭଣଂ ମାରୋ, ଅଟ୍ଠା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ।

୪୩୨।

ତଂ ତଥାଵାଦିନଂ ମାରଂ, ଭଗଵା ଏତଦବ୍ରଵି;

‘‘ପମତ୍ତବନ୍ଧୁ ପାପିମ, ଯେନତ୍ଥେନ [ସେନତ୍ଥେନ (?), ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥେନ (ଅଟ୍ଠ। ସଂଵଣ୍ଣନା)] ଇଧାଗତୋ।

୪୩୩।

‘‘ଅଣୁମତ୍ତୋପି [ଅଣୁମତ୍ତେନପି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପୁଞ୍ଞେନ, ଅତ୍ଥୋ ମୟ୍ହଂ ନ ଵିଜ୍ଜତି;

ଯେସଞ୍ଚ ଅତ୍ଥୋ ପୁଞ୍ଞେନ, ତେ ମାରୋ ଵତ୍ତୁମରହତି।

୪୩୪।

‘‘ଅତ୍ଥି ସଦ୍ଧା ତଥା [ତତୋ (ସୀ। ପୀ।), ତପୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ଵୀରିଯଂ, ପଞ୍ଞା ଚ ମମ ଵିଜ୍ଜତି;

ଏଵଂ ମଂ ପହିତତ୍ତମ୍ପି, କିଂ ଜୀଵମନୁପୁଚ୍ଛସି।

୪୩୫।

‘‘ନଦୀନମପି ସୋତାନି, ଅଯଂ ଵାତୋ ଵିସୋସଯେ;

କିଞ୍ଚ ମେ ପହିତତ୍ତସ୍ସ, ଲୋହିତଂ ନୁପସୁସ୍ସଯେ।

୪୩୬।

‘‘ଲୋହିତେ ସୁସ୍ସମାନମ୍ହି, ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଞ୍ଚ ସୁସ୍ସତି;

ମଂସେସୁ ଖୀଯମାନେସୁ, ଭିଯ୍ୟୋ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦତି;

ଭିଯ୍ୟୋ ସତି ଚ ପଞ୍ଞା ଚ, ସମାଧି ମମ ତିଟ୍ଠତି।

୪୩୭।

‘‘ତସ୍ସ ମେୱଂ ୱିହରତୋ, ପତ୍ତସ୍ସୁତ୍ତମୱେଦନଂ;

କାମେସୁ [କାମେ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନାପେକ୍ଖତେ ଚିତ୍ତଂ, ପସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସ ସୁଦ୍ଧତଂ।

୪୩୮।

‘‘କାମା ତେ ପଠମା ସେନା, ଦୁତିଯା ଅରତି ୱୁଚ୍ଚତି;

ତତିଯା ଖୁପ୍ପିପାସା ତେ, ଚତୁତ୍ଥୀ ତଣ୍ହା ପୱୁଚ୍ଚତି।

୪୩୯।

‘‘ପଞ୍ଚମଂ [ପଞ୍ଚମୀ (ସୀ। ପୀ।)] ଥିନମିଦ୍ଧଂ ତେ, ଛଟ୍ଠା ଭୀରୂ ପୱୁଚ୍ଚତି;

ସତ୍ତମୀ ୱିଚିକିଚ୍ଛା ତେ, ମକ୍ଖୋ ଥମ୍ଭୋ ତେ ଅଟ୍ଠମୋ।

୪୪୦।

‘‘ଲାଭୋ ସିଲୋକୋ ସକ୍କାରୋ, ମିଚ୍ଛାଲଦ୍ଧୋ ଚ ଯୋ ଯସୋ;

ଯୋ ଚତ୍ତାନଂ ସମୁକ୍କଂସେ, ପରେ ଚ ଅୱଜାନତି।

୪୪୧।

‘‘ଏସା ନମୁଚି ତେ ସେନା, କଣ୍ହସ୍ସାଭିପ୍ପହାରିନୀ;

ନ ନଂ ଅସୂରୋ ଜିନାତି, ଜେତ୍ୱା ଚ ଲଭତେ ସୁଖଂ।

୪୪୨।

‘‘ଏସ ମୁଞ୍ଜଂ ପରିହରେ, ଧିରତ୍ଥୁ ମମ [ଇଦ (କ।)] ଜୀୱିତଂ;

ସଙ୍ଗାମେ ମେ ମତଂ ସେଯ୍ୟୋ, ଯଂ ଚେ ଜୀୱେ ପରାଜିତୋ।

୪୪୩।

‘‘ପଗାଳ୍ହେତ୍ଥ ନ ଦିସ୍ସନ୍ତି, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା;

ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ଯେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ସୁବ୍ବତା।

୪୪୪।

‘‘ସମନ୍ତା ଧଜିନିଂ ଦିସ୍ୱା, ଯୁତ୍ତଂ ମାରଂ ସୱାହନଂ;

ଯୁଦ୍ଧାଯ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗଚ୍ଛାମି, ମା ମଂ ଠାନା ଅଚାୱଯି।

୪୪୫।

‘‘ଯଂ ତେ ତଂ ନପ୍ପସହତି, ସେନଂ ଲୋକୋ ସଦେୱକୋ;

ତଂ ତେ ପଞ୍ଞାଯ ଭେଚ୍ଛାମି [ଗଚ୍ଛାମି (ସୀ।), ୱେଚ୍ଛାମି (ସ୍ୟା।), ୱଜ୍ଝାମି (କ।)], ଆମଂ ପତ୍ତଂୱ ଅସ୍ମନା [ପକ୍କଂୱ ଅମୁନା (କ।)]।

୪୪୬।

‘‘ୱସୀକରିତ୍ୱା [ୱସିଂ କରିତ୍ୱା (ବହୂସୁ)] ସଙ୍କପ୍ପଂ, ସତିଞ୍ଚ ସୂପତିଟ୍ଠିତଂ;

ରଟ୍ଠା ରଟ୍ଠଂ ୱିଚରିସ୍ସଂ, ସାୱକେ ୱିନଯଂ ପୁଥୂ।

୪୪୭।

‘‘ତେ ଅପ୍ପମତ୍ତା ପହିତତ୍ତା, ମମ ସାସନକାରକା;

ଅକାମସ୍ସ [ଅକାମା (କ।)] ତେ ଗମିସ୍ସନ୍ତି, ଯତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ ସୋଚରେ’’।

୪୪୮।

‘‘ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ଭଗୱନ୍ତଂ, ଅନୁବନ୍ଧିଂ ପଦାପଦଂ;

ଓତାରଂ ନାଧିଗଚ୍ଛିସ୍ସଂ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସତୀମତୋ।

୪୪୯।

‘‘ମେଦୱଣ୍ଣଂୱ ପାସାଣଂ, ୱାଯସୋ ଅନୁପରିଯଗା;

ଅପେତ୍ଥ ମୁଦୁଂ [ମୁଦୁ (ସୀ।)] ୱିନ୍ଦେମ, ଅପି ଅସ୍ସାଦନା ସିଯା।

୪୫୦।

‘‘ଅଲଦ୍ଧା ତତ୍ଥ ଅସ୍ସାଦଂ, ୱାଯସେତ୍ତୋ ଅପକ୍କମି;

କାକୋୱ ସେଲମାସଜ୍ଜ, ନିବ୍ବିଜ୍ଜାପେମ ଗୋତମଂ’’।

୪୫୧।

ତସ୍ସ ସୋକପରେତସ୍ସ, ୱୀଣା କଚ୍ଛା ଅଭସ୍ସଥ;

ତତୋ ସୋ ଦୁମ୍ମନୋ ଯକ୍ଖୋ, ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯଥାତି।

ପଧାନସୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩। ସୁଭାସିତସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଚତୂହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତା ୱାଚା ସୁଭାସିତା ହୋତି, ନ ଦୁବ୍ଭାସିତା, ଅନୱଜ୍ଜା ଚ ଅନନୁୱଜ୍ଜା ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଭାସିତଂଯେୱ ଭାସତି ନୋ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ, ଧମ୍ମଂଯେୱ ଭାସତି ନୋ ଅଧମ୍ମଂ, ପିଯଂଯେୱ ଭାସତି ନୋ ଅପ୍ପିଯଂ, ସଚ୍ଚଂଯେୱ ଭାସତି ନୋ ଅଲିକଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତା ୱାଚା ସୁଭାସିତା ହୋତି, ନୋ ଦୁବ୍ଭାସିତା, ଅନୱଜ୍ଜା ଚ ଅନନୁୱଜ୍ଜା ଚ ୱିଞ୍ଞୂନ’’ନ୍ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୪୫୨।

‘‘ସୁଭାସିତଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ଭଣେ ନାଧମ୍ମଂ ତଂ ଦୁତିଯଂ;

ପିଯଂ ଭଣେ ନାପ୍ପିଯଂ ତଂ ତତିଯଂ, ସଚ୍ଚଂ ଭଣେ ନାଲିକଂ ତଂ ଚତୁତ୍ଥ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱଙ୍ଗୀସୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପଟିଭାତି ମଂ ଭଗୱା, ପଟିଭାତି ମଂ ସୁଗତା’’ତି। ‘‘ପଟିଭାତୁ ତଂ ୱଙ୍ଗୀସା’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱଙ୍ଗୀସୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ସମ୍ମୁଖା ସାରୁପ୍ପାହି ଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥୱି –

୪୫୩।

‘‘ତମେୱ ୱାଚଂ ଭାସେଯ୍ଯ, ଯାଯତ୍ତାନଂ ନ ତାପଯେ;

ପରେ ଚ ନ ୱିହିଂସେଯ୍ଯ, ସା ୱେ ୱାଚା ସୁଭାସିତା।

୪୫୪।

‘‘ପିଯୱାଚମେୱ ଭାସେଯ୍ଯ, ଯା ୱାଚା ପଟିନନ୍ଦିତା;

ଯଂ ଅନାଦାଯ ପାପାନି, ପରେସଂ ଭାସତେ ପିଯଂ।

୪୫୫।

‘‘ସଚ୍ଚଂ ୱେ ଅମତା ୱାଚା, ଏସ ଧମ୍ମୋ ସନନ୍ତନୋ;

ସଚ୍ଚେ ଅତ୍ଥେ ଚ ଧମ୍ମେ ଚ, ଆହୁ ସନ୍ତୋ ପତିଟ୍ଠିତା।

୪୫୬।

‘‘ଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭାସତି ୱାଚଂ, ଖେମଂ ନିବ୍ବାନପତ୍ତିଯା;

ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯାଯ, ସା ୱେ ୱାଚାନମୁତ୍ତମା’’ତି।

ସୁଭାସିତସୁତ୍ତଂ ତତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪। ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୋସଲେସୁ ୱିହରତି ସୁନ୍ଦରିକାଯ ନଦିଯା ତୀରେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସୁନ୍ଦରିକାଯ ନଦିଯା ତୀରେ ଅଗ୍ଗିଂ ଜୁହତି, ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ପରିଚରତି। ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅଗ୍ଗିଂ ଜୁହିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ସମନ୍ତା ଚତୁଦ୍ଦିସା ଅନୁୱିଲୋକେସି – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ ଇମଂ ହବ୍ୟସେସଂ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟା’’ତି? ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ସସୀସଂ ପାରୁତଂ ନିସିନ୍ନଂ; ଦିସ୍ୱାନ ୱାମେନ ହତ୍ଥେନ ହବ୍ୟସେସଂ ଗହେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ କମଣ୍ଡଲୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପଦସଦ୍ଦେନ ସୀସଂ ୱିୱରି। ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ – ‘‘ମୁଣ୍ଡୋ ଅଯଂ ଭୱଂ, ମୁଣ୍ଡକୋ ଅଯଂ ଭୱ’’ନ୍ତି ତତୋୱ ପୁନ ନିୱତ୍ତିତୁକାମୋ ଅହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ମୁଣ୍ଡାପି ହି ଇଧେକଚ୍ଚେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭୱନ୍ତି, ଯଂନୂନାହଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଜାତିଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଂଜଚ୍ଚୋ ଭୱ’’ନ୍ତି?

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

୪୫୭।

‘‘ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନୋମ୍ହି ନ ରାଜପୁତ୍ତୋ, ନ ୱେସ୍ସାଯନୋ ଉଦ କୋଚି ନୋମ୍ହି;

ଗୋତ୍ତଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ, ଅକିଞ୍ଚନୋ ମନ୍ତ ଚରାମି ଲୋକେ।

୪୫୮।

‘‘ସଙ୍ଘାଟିୱାସୀ ଅଗହୋ ଚରାମି [ଅଗିହୋ (କ। ସୀ। ପୀ।) ଅଗେହୋ (କତ୍ଥଚି)], ନିୱୁତ୍ତକେସୋ ଅଭିନିବ୍ବୁତତ୍ତୋ;

ଅଲିପ୍ପମାନୋ ଇଧ ମାଣୱେହି, ଅକଲ୍ଲଂ ମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁଚ୍ଛସି ଗୋତ୍ତପଞ୍ହଂ’’।

୪୫୯।

‘‘ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ୱେ ଭୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା, ବ୍ରାହ୍ମଣେଭି ସହ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନୋ ଭୱ’’ନ୍ତି।

୪୬୦।

‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହି ଚେ ତ୍ୱଂ ବ୍ରୂସି, ମଞ୍ଚ ବ୍ରୂସି ଅବ୍ରାହ୍ମଣଂ;

ତଂ ତଂ ସାୱିତ୍ତିଂ ପୁଚ୍ଛାମି, ତିପଦଂ ଚତୁୱୀସତକ୍ଖରଂ।

୪୬୧।

‘‘କିଂ ନିସ୍ସିତା ଇସଯୋ ମନୁଜା, ଖତ୍ତିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣା [ପଠମପାଦନ୍ତୋ] ଦେୱତାନଂ;

ଯଞ୍ଞମକପ୍ପଯିଂସୁ ପୁଥୂ ଇଧ ଲୋକେ [ଦୁତିଯପାଦନ୍ତୋ (ସୀ।)]।

୪୬୨।

‘‘ଯଦନ୍ତଗୂ ୱେଦଗୂ ଯଞ୍ଞକାଲେ, ଯସ୍ସାହୁତିଂ ଲଭେ ତସ୍ସିଜ୍ଝେତି ବ୍ରୂମି’’।

୪୬୩।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ତସ୍ସ ହୁତମିଜ୍ଝେ, (ଇତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ)

ଯଂ ତାଦିସଂ ୱେଦଗୁମଦ୍ଦସାମ;

ତୁମ୍ହାଦିସାନଞ୍ହି ଅଦସ୍ସନେନ, ଅଞ୍ଞୋ ଜନୋ ଭୁଞ୍ଜତି ପୂରଳାସଂ’’।

୪୬୪।

‘‘ତସ୍ମାତିହ ତ୍ୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅତ୍ଥେନ, ଅତ୍ଥିକୋ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ପୁଚ୍ଛ;

ସନ୍ତଂ ୱିଧୂମଂ ଅନୀଘଂ ନିରାସଂ, ଅପ୍ପେୱିଧ ଅଭିୱିନ୍ଦେ ସୁମେଧଂ’’।

୪୬୫।

‘‘ଯଞ୍ଞେ ରତୋହଂ ଭୋ ଗୋତମ, ଯଞ୍ଞଂ ଯିଟ୍ଠୁକାମୋ ନାହଂ ପଜାନାମି;

ଅନୁସାସତୁ ମଂ ଭୱଂ, ଯତ୍ଥ ହୁତଂ ଇଜ୍ଝତେ ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

‘‘ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓଦହସ୍ସୁ ସୋତଂ; ଧମ୍ମଂ ତେ ଦେସେସ୍ସାମି –

୪୬୬।

‘‘ମା ଜାତିଂ ପୁଚ୍ଛୀ ଚରଣଞ୍ଚ ପୁଚ୍ଛ, କଟ୍ଠା ହୱେ ଜାଯତି ଜାତୱେଦୋ;

ନୀଚାକୁଲୀନୋପି ମୁନୀ ଧିତୀମା, ଆଜାନିଯୋ ହୋତି ହିରୀନିସେଧୋ।

୪୬୭।

‘‘ସଚ୍ଚେନ ଦନ୍ତୋ ଦମସା ଉପେତୋ, ୱେଦନ୍ତଗୂ ୱୂସିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯୋ;

କାଲେନ ତମ୍ହି ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ [ପୁଞ୍ଞପେଖୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଯଜେଥ।

୪୬୮।

‘‘ଯେ କାମେ ହିତ୍ୱା ଅଗହା ଚରନ୍ତି, ସୁସଞ୍ଞତତ୍ତା ତସରଂୱ ଉଜ୍ଜୁଂ;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୬୯।

‘‘ଯେ ୱୀତରାଗା ସୁସମାହିତିନ୍ଦ୍ରିଯା, ଚନ୍ଦୋୱ ରାହୁଗ୍ଗହଣା ପମୁତ୍ତା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୭୦।

‘‘ଅସଜ୍ଜମାନା ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ, ସଦା ସତା ହିତ୍ୱା ମମାୟିତାନି;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୭୧।

‘‘ଯୋ କାମେ ହିତ୍ୱା ଅଭିଭୁୟ୍ଯଚାରୀ, ଯୋ ୱେଦି ଜାତୀମରଣସ୍ସ ଅନ୍ତଂ;

ପରିନିବ୍ବୁତୋ ଉଦକରହଦୋୱ ସୀତୋ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୨।

‘‘ସମୋ ସମେହି ୱିସମେହି ଦୂରେ, ତଥାଗତୋ ହୋତି ଅନନ୍ତପଞ୍ଞୋ;

ଅନୂପଲିତ୍ତୋ ଇଧ ୱା ହୁରଂ ୱା, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୩।

‘‘ଯମ୍ହି ନ ମାଯା ୱସତି ନ ମାନୋ, ଯୋ ୱୀତଲୋଭୋ ଅମମୋ ନିରାସୋ;

ପନୁଣ୍ଣକୋଧୋ ଅଭିନିବ୍ବୁତତ୍ତୋ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସୋକମଲଂ ଅହାସି;

ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୪।

‘‘ନିୱେସନଂ ଯୋ ମନସୋ ଅହାସି, ପରିଗ୍ଗହା ଯସ୍ସ ନ ସନ୍ତି କେଚି;

ଅନୁପାଦିଯାନୋ ଇଧ ୱା ହୁରଂ ୱା, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୫।

‘‘ସମାହିତୋ ଯୋ ଉଦତାରି ଓଘଂ, ଧମ୍ମଂ ଚଞ୍ଞାସି ପରମାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା;

ଖୀଣାସୱୋ ଅନ୍ତିମଦେହଧାରୀ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୬।

‘‘ଭୱାସୱା ଯସ୍ସ ୱଚୀ ଖରା ଚ, ୱିଧୂପିତା ଅତ୍ଥଗତା ନ ସନ୍ତି;

ସ ୱେଦଗୂ ସବ୍ବଧି ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୭।

‘‘ସଙ୍ଗାତିଗୋ ଯସ୍ସ ନ ସନ୍ତି ସଙ୍ଗା, ଯୋ ମାନସତ୍ତେସୁ ଅମାନସତ୍ତୋ;

ଦୁକ୍ଖଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ସଖେତ୍ତଵତ୍ଥୁଂ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୮।

‘‘ଆସଂ ଅନିସ୍ସାଯ ଵିଵେକଦସ୍ସୀ, ପରଵେଦିଯଂ ଦିଟ୍ଠିମୁପାତିଵତ୍ତୋ;

ଆରମ୍ମଣା ଯସ୍ସ ନ ସନ୍ତି କେଚି, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୭୯।

‘‘ପରୋପରା [ପରୋଵରା (ସୀ। ପୀ।)] ଯସ୍ସ ସମେଚ୍ଚ ଧମ୍ମା, ଵିଧୂପିତା ଅତ୍ଥଗତା ନ ସନ୍ତି;

ସନ୍ତୋ ଉପାଦାନଖଯେ ଵିମୁତ୍ତୋ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୮୦।

‘‘ସଂଯୋଜନଂ ଜାତିଖଯନ୍ତଦସ୍ସୀ, ଯୋପାନୁଦି ରାଗପଥଂ ଅସେସଂ;

ସୁଦ୍ଧୋ ନିଦୋସୋ ଵିମଲୋ ଅକାଚୋ [ଅକାମୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୮୧।

‘‘ଯୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତାନଂ [ଅତ୍ତନାତ୍ତାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନାନୁପସ୍ସତି, ସମାହିତୋ ଉଜ୍ଜୁଗତୋ ଠିତତ୍ତୋ;

ସ ଵେ ଅନେଜୋ ଅଖିଲୋ ଅକଙ୍ଖୋ, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ।

୪୮୨।

‘‘ମୋହନ୍ତରା ଯସ୍ସ ନ ସନ୍ତି କେଚି, ସବ୍ବେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଚ ଞାଣଦସ୍ସୀ;

ସରୀରଞ୍ଚ ଅନ୍ତିମଂ ଧାରେତି, ପତ୍ତୋ ଚ ସମ୍ବୋଧିମନୁତ୍ତରଂ ସିଵଂ;

ଏତ୍ତାଵତା ଯକ୍ଖସ୍ସ ସୁଦ୍ଧି, ତଥାଗତୋ ଅରହତି ପୂରଳାସଂ’’।

୪୮୩।

‘‘ହୁତଞ୍ଚ [ହୁତ୍ତଞ୍ଚ (ସୀ। କ।)] ମଯ୍ହଂ ହୁତମତ୍ଥୁ ସଚ୍ଚଂ, ଯଂ ତାଦିସଂ ଵେଦଗୁନଂ ଅଲତ୍ଥଂ;

ବ୍ରହ୍ମା ହି ସକ୍ଖି ପଟିଗଣ୍ହାତୁ ମେ ଭଗଵା, ଭୁଞ୍ଜତୁ ମେ ଭଗଵା ପୂରଳାସଂ’’।

୪୮୪।

‘‘ଗାଥାଭିଗୀତଂ ମେ ଅଭୋଜନେଯ୍ୟଂ, ସମ୍ପସ୍ସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନେସ ଧମ୍ମୋ;

ଗାଥାଭିଗୀତଂ ପନୁଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା, ଧମ୍ମେ ସତୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ୱୁତ୍ତିରେସା।

୪୮୫।

‘‘ଅଞ୍ଞେନ ଚ କେୱଲିନଂ ମହେସିଂ, ଖୀଣାସୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚୱୂପସନ୍ତଂ;

ଅନ୍ନେନ ପାନେନ ଉପଟ୍ଠହସ୍ସୁ, ଖେତ୍ତଞ୍ହି ତଂ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖସ୍ସ ହୋତି’’।

୪୮୬।

‘‘ସାଧାହଂ ଭଗୱା ତଥା ୱିଜଞ୍ଞଂ, ଯୋ ଦକ୍ଖିଣଂ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ମାଦିସସ୍ସ;

ଯଂ ଯଞ୍ଞକାଲେ ପରିୟେସମାନୋ, ପପ୍ପୁୟ୍ୟ ତୱ ସାସନଂ’’’।

୪୮୭।

‘‘ସାରମ୍ଭା ଯସ୍ସ ୱିଗତା, ଚିତ୍ତଂ ଯସ୍ସ ଅନାୱିଲଂ;

ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ଚ କାମେହି, ଥିନଂ ଯସ୍ସ ପନୂଦିତଂ।

୪୮୮।

‘‘ସୀମନ୍ତାନଂ ୱିନେତାରଂ, ଜାତିମରଣକୋୱିଦଂ;

ମୁନିଂ ମୋନେୟ୍ୟସମ୍ପନ୍ନଂ, ତାଦିସଂ ଯଞ୍ଞମାଗତଂ।

୪୮୯।

‘‘ଭକୁଟିଂ [ଭୂକୁଟିଂ (କ। ସୀ।), ଭାକୁଟିଂ (କ। ସୀ।, ମ। ନି। ୧।୨୨୬)] ୱିନୟିତ୍ୱାନ, ପଞ୍ଜଲିକା ନମସ୍ସଥ;

ପୂଜେଥ ଅନ୍ନପାନେନ, ଏୱଂ ଇଜ୍ଝନ୍ତି ଦକ୍ଖିଣା।

୪୯୦।

‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱଂ ଅରହତି ପୂରଠଆସଂ, ପୁଞ୍ଞଖେତ୍ତମନୁତ୍ତରଂ;

ଆୟାଗୋ ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ, ଭୋତୋ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେୟ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେୟ୍ୟ – ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିୟାୟେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଲଭେୟ୍ୟାହଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେୟ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି। ଅଲତ୍ଥ ଖୋ ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ…ପେ… ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି।

ସୁନ୍ଦରିକଭାରଦ୍ୱାଜସୁତ୍ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୫। ମାଘସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ଅଥ ଖୋ ମାଘୋ ମାଣୱୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମାଘୋ ମାଣୱୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅହଞ୍ହି, ଭୋ ଗୋତମ, ଦାଯକୋ ଦାନପତି ୱଦଞ୍ଞୂ ଯାଚଯୋଗୋ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସାମି; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧେହି ଭୋଗେହି ଧମ୍ମାଧିଗତେହି ଏକସ୍ସପି ଦଦାମି ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ଛନ୍ନମ୍ପି ସତ୍ତନ୍ନମ୍ପି ଅଟ୍ଠନ୍ନମ୍ପି ନୱନ୍ନମ୍ପି ଦସନ୍ନମ୍ପି ଦଦାମି, ୱୀସାଯପି ତିଂସାଯପି ଚତ୍ତାଲୀସାଯପି ପଞ୍ଞାସାଯପି ଦଦାମି, ସତସ୍ସପି ଦଦାମି, ଭିଯ୍ୟୋପି ଦଦାମି। କଚ୍ଚାହଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଏୱଂ ଦଦନ୍ତୋ ଏୱଂ ଯଜନ୍ତୋ ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱାମୀ’’ତି ?

‘‘ତଗ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ମାଣୱ, ଏୱଂ ଦଦନ୍ତୋ ଏୱଂ ଯଜନ୍ତୋ ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱସି। ଯୋ ଖୋ, ମାଣୱ, ଦାଯକୋ ଦାନପତି ୱଦଞ୍ଞୂ ଯାଚଯୋଗୋ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧେହି ଭୋଗେହି ଧମ୍ମାଧିଗତେହି ଏକସ୍ସପି ଦଦାତି…ପେ… ସତସ୍ସପି ଦଦାତି, ଭିଯ୍ୟୋପି ଦଦାତି, ବହୁଂ ସୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ମାଘୋ ମାଣୱୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୪୯୧।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମହଂ ଗୋତମଂ ୱଦଞ୍ଞୁଂ, (ଇତି ମାଘୋ ମାଣୱୋ)

କାସାଯୱାସିଂ ଅଗହଂ [ଅଗିହଂ (ସୀ।), ଅଗେହଂ (ପୀ।)] ଚରନ୍ତଂ;

ଯୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନପତି [ଦାନପତୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଗହଟ୍ଠୋ, ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକୋ [ପୁଞ୍ଞପେଖୋ (ସୀ। ପୀ। କ।)] ଯଜତି ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ;

ଦଦଂ ପରେସଂ ଇଧ ଅନ୍ନପାନଂ, କଥଂ ହୁତଂ ଯଜମାନସ୍ସ ସୁଜ୍ଝେ’’।

୪୯୨।

‘‘ଯୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନପତି ଗହଟ୍ଠୋ, (ମାଘାତି ଭଗୱା)

ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକୋ ଯଜତି ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ;

ଦଦଂ ପରେସଂ ଇଧ ଅନ୍ନପାନଂ, ଆରାଧଯେ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟେଭି ତାଦି’’।

୪୯୩।

‘‘ଯୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନପତି ଗହଟ୍ଠୋ, (ଇତି ମାଘୋ ମାଣୱୋ)

ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକୋ ଯଜତି ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ;

ଦଦଂ ପରେସଂ ଇଧ ଅନ୍ନପାନଂ, ଅକ୍ଖାହି ମେ ଭଗୱା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟେ’’।

୪୯୪।

‘‘ଯେ ୱେ ଅସତ୍ତା [ଅଲଗ୍ଗା (ସ୍ୟା।)] ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ, ଅକିଞ୍ଚନା କେୱଲିନୋ ଯତତ୍ତା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୯୫।

‘‘ଯେ ସଵ୍ଵସଂଯୋଜନବନ୍ଧନଚ୍ଛିଦା, ଦନ୍ତା ୱିମୁତ୍ତା ଅନୀଘା ନିରାସା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୯୬।

‘‘ଯେ ସଵ୍ଵସଂଯୋଜନୱିପ୍ପମୁତ୍ତା, ଦନ୍ତା ୱିମୁତ୍ତା ଅନୀଘା ନିରାସା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୯୭।

‘‘ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ପହାଯ ମୋହଂ, ଖୀଣାସଵା ୱୁସିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୯୮।

‘‘ଯେସୁ ନ ମାଯା ୱସତି ନ ମାନୋ, ଖୀଣାସଵା ୱୁସିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୪୯୯।

‘‘ଯେ ୱୀତଲୋଭା ଅମମା ନିରାସା, ଖୀଣାସଵା ୱୁସିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୦।

‘‘ଯେ ୱେ ନ ତଣ୍ହାସୁ ଉପାତିପନ୍ନା, ୱିତରେଯ୍ଯ ଓଘଂ ଅମମା ଚରନ୍ତି;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୧।

‘‘ଯେସଂ ତଣ୍ହା ନତ୍ଥି କୁହିଞ୍ଚି ଲୋକେ, ଭଵାଭଵାଯ ଇଧ ୱା ହୁରଂ ୱା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ଯଂ ପଵେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୨।

‘‘ଯେ କାମେ ହିତ୍ଵା ଅଗହା ଚରନ୍ତି, ସୁସଞ୍ଞତତ୍ତା ତସରଂଵ ଉଜ୍ଜୁଂ;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୩।

‘‘ଯେ ୱୀତରାଗା ସୁସମାହିତିନ୍ଦ୍ରିଯା, ଚନ୍ଦୋୱ ରାହୁଗ୍ଗହଣା ପମୁତ୍ତା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୪।

‘‘ସମିତାୱିନୋ ୱୀତରାଗା ଅକୋପା, ଯେସଂ ଗତୀ ନତ୍ଥିଧ ୱିପ୍ପହାଯ;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୫।

‘‘ଜହିତ୍ୱା ଜାତିମରଣଂ ଅସେସଂ, କଥଂକଥିଂ ସବ୍ବମୁପାତିୱତ୍ତା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୬।

‘‘ଯେ ଅତ୍ତଦୀପା ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ, ଅକିଞ୍ଚନା ସବ୍ବଧି ୱିପ୍ପମୁତ୍ତା;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୭।

‘‘ଯେ ହେତ୍ଥ ଜାନନ୍ତି ଯଥା ତଥା ଇଦଂ, ଅଯମନ୍ତିମା ନତ୍ଥି ପୁନବ୍ଭୱୋତି;

କାଲେନ ତେସୁ ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ।

୫୦୮।

‘‘ଯୋ ୱେଦଗୂ ଝାନରତୋ ସତୀମା, ସମ୍ବୋଧିପତ୍ତୋ ସରଣଂ ବହୂନଂ;

କାଲେନ ତମ୍ହି ହବ୍ୟଂ ପୱେଚ୍ଛେ, ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ ଯଜେଥ’’।

୫୦୯।

‘‘ଅଦ୍ଧା ଅମୋଘା ମମ ପୁଚ୍ଛନା ଅହୁ, ଅକ୍ଖାସି ମେ ଭଗୱା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟେ;

ତ୍ୱଞ୍ହେତ୍ଥ ଜାନାସି ଯଥା ତଥା ଇଦଂ, ତଥା ହି ତେ ୱିଦିତୋ ଏସ ଧମ୍ମୋ।

୫୧୦।

‘‘ଯୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନପତି ଗହଟ୍ଠୋ, (ଇତି ମାଘୋ ମାଣୱୋ)

ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଯଜତି ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖୋ;

ଦଦଂ ପରେସଂ ଇଧ ଅନ୍ନପାନଂ,

ଅକ୍ଖାହି ମେ ଭଗଵା ଯଞ୍ଞସମ୍ପଦଂ’’।

୫୧୧।

‘‘ଯଜସ୍ସୁ ଯଜମାନୋ ମାଘାତି ଭଗଵା, ସବ୍ବତ୍ଥ ଚ ଵିପ୍ପସାଦେହି ଚିତ୍ତଂ;

ଆରମ୍ମଣଂ ଯଜମାନସ୍ସ ଯଞ୍ଞୋ, ଏତ୍ଥପ୍ପତିଟ୍ଠାଯ ଜହାତି ଦୋସଂ।

୫୧୨।

‘‘ସୋ ଵୀତରାଗୋ ପଵିନେଯ୍ଯ ଦୋସଂ, ମେତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାଵଯମପ୍ପମାଣଂ;

ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ସତତମପ୍ପମତ୍ତୋ, ସବ୍ବା ଦିସା ଫରତି ଅପ୍ପମଞ୍ଞଂ’’।

୫୧୩।

‘‘କୋ ସୁଜ୍ଝତି ମୁଚ୍ଚତି ବଜ୍ଝତୀ ଚ, କେନତ୍ତନା ଗଚ୍ଛତି [କେନଥେନା ଗଚ୍ଛତି (କ।)] ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ;

ଅଜାନତୋ ମେ ମୁନି ବ୍ରୂହି ପୁଟ୍ଠୋ, ଭଗଵା ହି ମେ ସକ୍ଖି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଜଦିଟ୍ଠୋ;

ତୁଵଞ୍ହି ନୋ ବ୍ରହ୍ମସମୋସି ସଚ୍ଚଂ, କଥଂ ଉପପଜ୍ଜତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଜୁତିମ’’।

୫୧୪।

‘‘ଯୋ ଯଜତି ତିଵିଧଂ ଯଞ୍ଞସମ୍ପଦଂ, (ମାଘାତି ଭଗଵା)

ଆରାଧଯେ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ଯେଭି ତାଦି;

ଏଵଂ ଯଜିତ୍ଵା ସମ୍ମା ଯାଚଯୋଗୋ,

ଉପପଜ୍ଜତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକନ୍ତି ବ୍ରୂମୀ’’ତି।

ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ମାଘୋ ମାଣଵୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

ମାଘସୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୬। ସଭିଯସୁତ୍ତଂ

ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ରାଜଗହେ ଵିହରତି ଵେଳୁଵନେ କଲନ୍ଦକନିଵାପେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସଭିଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ପୁରାଣସାଲୋହିତାଯ ଦେଵତାଯ ପଞ୍ହା ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି – ‘‘ଯୋ ତେ, ସଭିଯ, ସମଣୋ ଵା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଵା ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ୟାକରୋତି ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରେଯ୍ଯାସୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ତସ୍ସା ଦେୱତାଯ ସନ୍ତିକେ ତେ ପଞ୍ହେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯେ ତେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସଙ୍ଘିନୋ ଗଣିନୋ ଗଣାଚରିଯା ଞାତା ଯସସ୍ସିନୋ ତିତ୍ଥକରା ସାଧୁସମ୍ମତା ବହୁଜନସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପୂରଣୋ କସ୍ସପୋ ମକ୍ଖଲିଗୋସାଲୋ ଅଜିତୋ କେସକମ୍ବଲୋ ପକୁଧୋ [କକୁଧୋ (ସୀ।) ପକୁଦ୍ଧୋ (ସ୍ଯା। କଂ।)] କଚ୍ଚାନୋ ସଞ୍ଚଯୋ [ସଞ୍ଜଯୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ବେଲଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ [ବେଲ୍ଲଟ୍ଠିପୁତ୍ତୋ (ସୀ। ପୀ।), ୱେଠଅଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ (ସ୍ଯା।)] ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ [ନାତପୁତ୍ତୋ (ସୀ। ପୀ।)], ତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛତି। ତେ ସଭିଯେନ ପରିବ୍ବାଜକେନ ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଯନ୍ତି; ଅସମ୍ପାଯନ୍ତା କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋନ୍ତି। ଅପି ଚ ସଭିଯଂ ୟେୱ ପରିବ୍ବାଜକଂ ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଯେ ଖୋ ତେ ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସଙ୍ଘିନୋ ଗଣିନୋ ଗଣାଚରିଯା ଞାତା ଯସସ୍ସିନୋ ତିତ୍ଥକରା ସାଧୁସମ୍ମତା ବହୁଜନସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପୂରଣୋ କସ୍ସପୋ...ପେ... ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ, ତେ ମଯା ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଯନ୍ତି, ଅସମ୍ପାଯନ୍ତା କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋନ୍ତି; ଅପି ଚ ମଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତି। ଯନ୍ନୂନାହଂ ହୀନାଯାୱତ୍ତିତ୍ୱା କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଅଯମ୍ପି ଖୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସଙ୍ଘୀ ଚେୱ ଗଣୀ ଚ ଗଣାଚରିଯୋ ଚ ଞାତୋ ଯସସ୍ସୀ ତିତ୍ଥକରୋ ସାଧୁସମ୍ମତୋ ବହୁଜନସ୍ସ; ଯଂନୂନାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଯେପି ଖୋ ତେ [ଯେ ଖୋ ତେ (ସ୍ଯା।), ଯଂ ଖୋ ତେ (କ।)] ଭୋନ୍ତୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଜିଣ୍ଣା ୱୁଡ୍ଢା ମହଲ୍ଲକା ଅଦ୍ଧଗତା ୱଯୋଅନୁପ୍ପତ୍ତା ଥେରା ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତା ସଙ୍ଘିନୋ ଗଣିନୋ ଗଣାଚରିଯା ଞାତା ଯସସ୍ସିନୋ ତିତ୍ଥକରା ସାଧୁସମ୍ମତା ବହୁଜନସ୍ସ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପୂରଣୋ କସ୍ସପୋ...ପେ। ... ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ, ତେପି ମଯା ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠା ନ ସମ୍ପାଯନ୍ତି, ଅସମ୍ପାଯନ୍ତା କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋନ୍ତି, ଅପି ଚ ମଞ୍ଞେୱେତ୍ଥ ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତି; କିଂ ପନ ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି! ସମଣୋ ହି ଗୋତମୋ ଦହରୋ ଚେୱ ଜାତିଯା, ନୱୋ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ସମଣୋ ଖୋ [ସମଣୋ ଖୋ ଗୋତମୋ (ସ୍ଯା। କ।)] ଦହରୋତି ନ ଉଞ୍ଞାତବ୍ବୋ ନ ପରିଭୋତବ୍ବୋ। ଦହରୋପି ଚେସ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ମହିଦ୍ଧିକୋ ହୋତି ମହାନୁଭାୱୋ, ଯଂନୂନାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ରାଜଗହଂ ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଯେନ ରାଜଗହଂ ୱେଠୁୱନଂ କଲନ୍ଦକନିୱାପୋ, ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୫୧୫।

''କଙ୍ଖୀ ୱେଚିକିଚ୍ଛୀ ଆଗମଂ, (ଇତି ସଭିଯୋ)

ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଅଭିକଙ୍ଖମାନୋ;

ତେସନ୍ତକରୋ ଭୱାହି [ଭୱାହି ମେ (ପୀ। କ।)] ପଞ୍ହେ ମେ ପୁଟ୍ଠୋ,

ଅନୁପୁବ୍ବଂ ଅନୁଧମ୍ମଂ ବ୍ୟାକରୋହି ମେ''।

୫୧୬।

''ଦୂରତୋ ଆଗତୋସି ସଭିଯ, (ଇତି ଭଗୱା)

ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଅଭିକଙ୍ଖମାନୋ;

ତେସନ୍ତକରୋ ଭୱାମି [ତେସମନ୍ତକରୋମି ତେ (କ।)] ପଞ୍ହେ ତେ ପୁଟ୍ଠୋ,

ଅନୁପୁବ୍ବଂ ଅନୁଧମ୍ମଂ ବ୍ୟାକରୋମି ତେ।

୫୧୭।

‘‘ପୁଚ୍ଛ ମଂ ସଭିୟ ପଞ୍ହଂ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ମନସିଚ୍ଛସି;

ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ପଞ୍ହସ୍ସ, ଅହଂ ଅନ୍ତଂ କରୋମି ତେ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିୟସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଚ୍ଛରିୟଂ ୱତ, ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ, ଭୋ! ଯଂ ୱତାହଂ ଅଞ୍ଞେସୁ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଓକାସକମ୍ମମତ୍ତମ୍ପି [ଓକାସମତ୍ତମ୍ପି (ସୀ। ପୀ।)] ନାଲତ୍ଥଂ ତଂ ମେ ଇଦଂ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ଓକାସକମ୍ମଂ କତ’’ନ୍ତି। ଅତ୍ତମନୋ ପମୁଦିତୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

୫୧୮।

‘‘କିଂ ପତ୍ତିନମାହୁ ଭିକ୍ଖୁନଂ, (ଇତି ସଭିୟୋ)

ସୋରତଂ କେନ କଥଞ୍ଚ ଦନ୍ତମାହୁ;

ବୁଦ୍ଧୋତି କଥଂ ପୱୁଚ୍ଚତି,

ପୁଟ୍ଠୋ ମେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋହି’’।

୫୧୯।

‘‘ପଜ୍ଜେନ କତେନ ଅତ୍ତନା, (ସଭିୟାତି ଭଗୱା)

ପରିନିବ୍ବାନଗତୋ ୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ;

ୱିଭୱଞ୍ଚ ଭୱଞ୍ଚ ୱିପ୍ପହାୟ,

ୱୁସିତୱା ଖୀଣପୁନବ୍ଭୱୋ ସ ଭିକ୍ଖୁ।

୫୨୦।

‘‘ସବ୍ବତ୍ଥ ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା, ନ ସୋ ହିଂସତି କଞ୍ଚି ସବ୍ବଲୋକେ;

ତିଣ୍ଣୋ ସମଣୋ ଅନାୱିଲୋ, ଉସ୍ସଦା ଯସ୍ସ ନ ସନ୍ତି ସୋରତୋ ସୋ।

୫୨୧।

‘‘ଯସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଭାୱିତାନି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ସବ୍ବଲୋକେ;

ନିବ୍ବିଜ୍ଝ ଇମଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ, କାଲଂ କଙ୍ଖତି ଭାୱିତୋ ସ ଦନ୍ତୋ।

୫୨୨।

‘‘କପ୍ପାନି ୱିଚେଯ୍ୟ କେୱଲାନି, ସଂସାରଂ ଦୁଭଯଂ ଚୁତୂପପାତଂ;

ୱିଗତରଜମନଙ୍ଗଣଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ, ପତ୍ତଂ ଜାତିଖଯଂ ତମାହୁ ବୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତମନୋ ପମୁଦିତୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ [ଉତ୍ତରି (କ।)] ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

୫୨୩।

‘‘କିଂ ପତ୍ତିନମାହୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ, (ଇତି ସଭିଯୋ)

ସମଣଂ କେନ କଥଞ୍ଚ ନ୍ହାତକୋତି;

ନାଗୋତି କଥଂ ପୱୁଚ୍ଚତି,

ପୁଟ୍ଠୋ ମେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋହି’’।

୫୨୪।

‘‘ବାହିତ୍ୱା ସବ୍ବପାପକାନି, (ସଭିଯାତି ଭଗୱା)

ୱିମଲୋ ସାଧୁସମାହିତୋ ଠିତତ୍ତୋ;

ସଂସାରମତିଚ୍ଚ କେୱଲୀ ସୋ,

ଅସିତୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ସ ବ୍ରହ୍ମା।

୫୨୫।

‘‘ସମିତାୱି ପହାଯ ପୁଞ୍ଞପାପଂ, ୱିରଜୋ ଞତ୍ୱା ଇମଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ;

ଜାତିମରଣଂ ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ସମଣୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୨୬।

‘‘ନିନ୍ହାଯ [ନିନହାଯ (ସ୍ୟା।)] ସବ୍ବପାପକାନି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ସବ୍ବଲୋକେ;

ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ କପ୍ପିଯେସୁ, କପ୍ପଂ ନେତି ତମାହୁ ନ୍ହାତକୋ’’ତି।

୫୨୭।

‘‘ଆଗୁଂ ନ କରୋତି କିଞ୍ଚି ଲୋକେ, ସବ୍ବସଂଯୋଗେ [ସବ୍ବଯୋଗେ (କ।)] ୱିସଜ୍ଜ ବନ୍ଧନାନି;

ସବ୍ବତ୍ଥ ନ ସଜ୍ଜତୀ ୱିମୁତ୍ତୋ, ନାଗୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ…ପେ… ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

୫୨୮।

‘‘କଂ ଖେତ୍ତଜିନଂ ୱଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା, (ଇତି ସଭିୟୋ)

କୁସଲଂ କେନ କଥଞ୍ଚ ପଣ୍ଡିତୋତି;

ମୁନି ନାମ କଥଂ ପୱୁଚ୍ଚତି,

ପୁଟ୍ଠୋ ମେ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋହି’’।

୫୨୯।

‘‘ଖେତ୍ତାନି ୱିଚେୟ୍ୟ କେୱଲାନି, (ସଭିୟାତି ଭଗୱା)

ଦିବ୍ବଂ ମାନୁସକଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଖେତ୍ତଂ;

ସବ୍ବଖେତ୍ତମୂଲବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତୋ,

ଖେତ୍ତଜିନୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୩୦।

‘‘କୋସାନି ୱିଚେୟ୍ୟ କେୱଲାନି, ଦିବ୍ବଂ ମାନୁସକଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମକୋସଂ;

ସବ୍ବକୋସମୂଲବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତୋ, କୁସଲୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୩୧।

‘‘ଦୁଭୟାନି ୱିଚେୟ୍ୟ ପଣ୍ଡରାନି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ସୁଦ୍ଧିପଞ୍ଞୋ;

କଣ୍ହଂ ସୁକ୍କଂ ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ପଣ୍ଡିତୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୩୨।

‘‘ଅସତଞ୍ଚ ସତଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ସବ୍ବଲୋକେ;

ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ପୂଜନୀୟୋ, ସଙ୍ଗଂ ଜାଲମତିଚ୍ଚ ସୋ ମୁନୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ…ପେ… ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

୫୩୩।

‘‘କିଂ ପତ୍ତିନମାହୁ ୱେଦଗୁଂ, (ଇତି ସଭିୟୋ)

ଅନୁୱିଦିତଂ କେନ କଥଞ୍ଚ ୱୀରିୟୱାତି;

ଆଜାନିୟୋ କିନ୍ତି ନାମ ହୋତି,

ପୁଟ୍ଠୋ ମେ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି’’।

୫୩୪।

‘‘ୱେଦାନି ୱିଚେୟ୍ୟ କେୱଲାନି, (ସଭିଯାତି ଭଗୱା)

ସମଣାନଂ ଯାନିଧତ୍ଥି [ଯାନିପତ୍ଥି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ;

ସବ୍ବୱେଦନାସୁ ୱୀତରାଗୋ,

ସବ୍ବଂ ୱେଦମତିଚ୍ଚ ୱେଦଗୂ ସୋ।

୫୩୫।

‘‘ଅନୁୱିଚ୍ଚ ପପଞ୍ଚନାମରୂପଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ରୋଗମୂଲଂ;

ସବ୍ବରୋଗମୂଲବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତୋ, ଅନୁୱିଦିତୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୩୬।

‘‘ୱିରତୋ ଇଧ ସବ୍ବପାପକେହି, ନିରଯଦୁକ୍ଖଂ ଅତିଚ୍ଚ ୱୀରିଯୱା ସୋ;

ସୋ ୱୀରିଯୱା ପଧାନୱା, ଧୀରୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା।

୫୩୭।

‘‘ଯସ୍ସସ୍ସୁ ଲୁନାନି ବନ୍ଧନାନି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବହିଦ୍ଧା ଚ ସଙ୍ଗମୂଲଂ;

ସବ୍ବସଙ୍ଗମୂଲବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତୋ, ଆଜାନିଯୋ ତାଦି ପୱୁଚ୍ଚତେ ତଥତ୍ତା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ…ପେ… ଭଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତରିଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି –

୫୩୮।

‘‘କିଂ ପତ୍ତିନମାହୁ ସୋତ୍ତିଯଂ, (ଇତି ସଭିଯୋ)

ଅରିଯଂ କେନ କଥଞ୍ଚ ଚରଣୱାତି;

ପରିବ୍ବାଜକୋ କିନ୍ତି ନାମ ହୋତି,

ପୁଟ୍ଠୋ ମେ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି’’।

୫୩୯।

‘‘ସୁତ୍ୱା ସବ୍ବଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଲୋକେ, (ସଭିଯାତି ଭଗୱା)

ସାୱଜ୍ଜାନଓଜଂ ଯଦତ୍ଥି କିଞ୍ଚି;

ଅଭିଭୁଂ ଅକଥଂକଥିଂ ୱିମୁତ୍ତଂ,

ଅନିଘଂ ସବ୍ବଧିମାହୁ ସୋତ୍ତିୟୋତି।

୫୪୦।

''ଛେତ୍ୱା ଆସୱାନି ଆଲୟାନି, ୱିଦ୍ୱା ସୋ ନ ଉପେତି ଗବ୍ଭସେୟ୍ୟଂ;

ସଞ୍ଞଂ ତିୱିଧଂ ପନୁଜ୍ଜ ପଙ୍କଂ, କପ୍ପଂ ନେତି ତମାହୁ ଅରିୟୋତି।

୫୪୧।

''ୟୋ ଇଧ ଚରଣେସୁ ପତ୍ତିପତ୍ତୋ, କୁସଲୋ ସବ୍ବଦା ଆଜାନାତି [ଆଜାନି (ସ୍ୟା।)] ଧମ୍ମଂ;

ସବ୍ବତ୍ଥ ନ ସଜ୍ଜତି ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ [ୱିମୁତ୍ତୋ (ସୀ।)], ପଟିଘା ୟସ୍ସ ନ ସନ୍ତି ଚରଣୱା ସୋ।

୫୪୨।

''ଦୁକ୍ଖୱେପକ୍କଂ ଯଦତ୍ଥି କମ୍ମଂ, ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ୱାପି [ତିରିୟଞ୍ଚାପି (ସ୍ୟା।)] ମଜ୍ଝେ;

ପରିବ୍ବାଜୟିତ୍ୱା ପରିଞ୍ଞଚାରୀ, ମାୟଂ ମାନମଥୋପି ଲୋଭକୋଧଂ;

ପରିୟନ୍ତମକାସି ନାମରୂପଂ, ତଂ ପରିବ୍ବାଜକମାହୁ ପତ୍ତିପତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତମନୋ ପମୁଦିତୋ ଉଦଗ୍ଗୋ ପୀତିସୋମନସ୍ସଜାତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ସମ୍ମୁଖା ସାରୁପ୍ପାହି ଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥୱି –

୫୪୩।

''ୟାନି ଚ ତୀଣି ୟାନି ଚ ସଟ୍ଠି, ସମଣପ୍ପୱାଦସିତାନି [ସମଣପ୍ପୱାଦନିସ୍ସିତାନି (ସ୍ୟା। କ।)] ଭୂରିପଞ୍ଞ;

ସଞ୍ଞକ୍ଖରସଞ୍ଞନିସ୍ସିତାନି, ଓସରଣାନି ୱିନେୟ୍ୟ ଓଘତମଗା।

୫୪୪।

''ଅନ୍ତଗୂସି ପାରଗୂ [ପାରଗୂସି (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ଦୁକ୍ଖସ୍ସ, ଅରହାସି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଖୀଣାସୱଂ ତଂ ମଞ୍ଞେ;

ଜୁତିମା ମୁତିମା ପହୂତପଞ୍ଞୋ, ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରଂ ଅତାରେସି ମଂ।

୫୪୫।

''ୟଂ ମେ କଙ୍ଖିତମଞ୍ଞାସି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା ମଂ ତାରୟି ନମୋ ତେ;

ମୁନି ମୋନପଥେସୁ ପତ୍ତିପତ୍ତ, ଅଖିଲ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁ ସୋରତୋସି।

୫୪୬।

‘‘ଯା ମେ କଙ୍ଖା ପୁରେ ଆସି, ତଂ ମେ ବ୍ୟାକାସି ଚକ୍ଖୁମା;

ଅଦ୍ଧା ମୁନୀସି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ନତ୍ଥି ନୀୱରଣା ତୱ।

୫୪୭।

‘‘ଉପାୟାସା ଚ ତେ ସବ୍ବେ, ୱିଦ୍ଧସ୍ତା ୱିନଳୀକତା;

ସୀତିଭୂତୋ ଦମପ୍ପତ୍ତୋ, ଧିତିମା ସଚ୍ଚନିକ୍କମୋ।

୫୪୮।

‘‘ତସ୍ସ ତେ ନାଗନାଗସ୍ସ, ମହାୱୀରସ୍ସ ଭାସତୋ;

ସବ୍ବେ ଦେୱାନୁମୋଦନ୍ତି, ଉଭୋ ନାରଦପବ୍ବତା।

୫୪୯।

‘‘ନମୋ ତେ ପୁରିସାଜଞ୍ଞ, ନମୋ ତେ ପୁରିସୁତ୍ତମ;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ତେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ।

୫୫୦।

‘‘ତୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ତୁୱଂ ସତ୍ଥା, ତୁୱଂ ମାରାଭିଭୂ ମୁନି;

ତୁୱଂ ଅନୁସଯେ ଛେତ୍ୱା, ତିଣ୍ଣୋ ତାରେସି ମଂ ପଜଂ।

୫୫୧।

‘‘ଉପଧୀ ତେ ସମତିକ୍କନ୍ତା, ଆସୱା ତେ ପଦାଲିତା;

ସୀହୋସି ଅନୁପାଦାନୋ, ପହୀନଭଯଭେରୱୋ।

୫୫୨।

‘‘ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ଯଥା ୱଗ୍ଗୁ, ତୋଯେ ନ ଉପଲିମ୍ପତି [ତୋଯେନ ନ ଉପଲିପ୍ପତି (ସୀ।), ତୋଯେ ନ ଉପଲିପ୍ପତି (ପୀ।), ତୋଯେନ ନ ଉପଲିମ୍ପତି (କ।)];

ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞେ ଚ ପାପେ ଚ, ଉଭଯେ ତ୍ୱଂ ନ ଲିମ୍ପସି;

ପାଦେ ୱୀର ପସାରେହି, ସଭିଯୋ ୱନ୍ଦତି ସତ୍ଥୁନୋ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ…ପେ… ଏସାହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ; ଲଭେଯ୍ୟାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଭେଯ୍ୟଂ ଉପସମ୍ପଦ’’ନ୍ତି ।

‘‘ଯୋ ଖୋ, ସଭିଯ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯପୁବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଆକଙ୍ଖତି ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଆକଙ୍ଖତି ଉପସମ୍ପଦଂ, ସୋ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପରିୱସତି; ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତି, ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ। ଅପି ଚ ମେତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲୱେମତ୍ତତା ୱିଦିତା’’ତି।

‘‘ସଚେ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯପୁବ୍ବା ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଆକଙ୍ଖନ୍ତା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଆକଙ୍ଖନ୍ତା ଉପସମ୍ପଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ପରିୱସନ୍ତି, ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତି, ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ, ଅହଂ ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି ପରିୱସିସ୍ସାମି; ଚତୁନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେନ୍ତୁ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତୁ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯା’’ତି। ଅଲତ୍ଥ ଖୋ ସଭିଯୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଲତ୍ଥ ଉପସମ୍ପଦଂ…ପେ… ଅଞ୍ଞତରୋ ଖୋ ପନାଯସ୍ମା ସଭିଯୋ ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି।

ସଭିଯସୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୭। ସେଲସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାପେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଡ୍ଢତେଳସେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ଯେନ ଆପଣଂ ନାମ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାପାନଂ ନିଗମୋ ତଦୱସରି। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ‘‘ସମଣୋ ଖଲୁ, ଭୋ, ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାପେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଡ୍ଢତେଳସେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ଆପଣଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି [ଭଗୱା (ସ୍ୟା। ପୀ।)]। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ ସଦେୱମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି। ସାଧୁ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ଅରହତଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ କେଣିଯଂ ଜଟିଲଂ ଭଗୱା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଧିୱାସେତୁ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା’’ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭଗୱା କେଣିଯଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମହା ଖୋ, କେଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି; ତ୍ୱଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ’’ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଞ୍ଚାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ମହା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି, ଅହଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ; ଅଧିୱାସେତୁ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା’’ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା କେଣିଯଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମହା ଖୋ, କେଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି; ତ୍ୱଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ’’ତି।

ତତିଯମ୍ପି ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଞ୍ଚାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ମହା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅଡ୍ଢତେଳସାନି ଭିକ୍ଖୁସତାନି, ଅହଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ, ଅଧିୱାସେତୁ [ଅଧିୱାସେତ୍ୱେୱ (ସୀ।)] ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା’’ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ। ଅଥ ଖୋ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ ସକୋ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେ ଞାତିସାଲୋହିତେ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଭୱନ୍ତୋ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା, ସମଣୋ ମେ ଗୋତମୋ ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ, ଯେନ ମେ କାଯୱେଯ୍ୟାୱଟିକଂ କରେଯ୍ୟାଥା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ କେଣିଯସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଞାତିସାଲୋହିତା କେଣିଯସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଉଦ୍ଧନାନି ଖଣନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ କଟ୍ଠାନି ଫାଲେନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଭାଜନାନି ଧୋୱନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଉଦକମଣିକଂ ପତିଟ୍ଠାପେନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି। କେଣିଯୋ ପନ ଜଟିଲୋ ସାମଂଯେୱ ମଣ୍ଡଲମାଳଂ ପଟିଯାଦେତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଆପଣେ ପଟିୱସତି, ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଗୂ ସନିଘଣ୍ଡୁକେଟୁଭାନଂ ସାକ୍ଖରପ୍ପଭେଦାନଂ ଇତିହାସପଞ୍ଚମାନଂ ପଦକୋ ୱେଯ୍ୟାକରଣୋ ଲୋକାଯତମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ ଅନୱଯୋ, ତୀଣି ଚ ମାଣୱକସତାନି ମନ୍ତେ ୱାଚେତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ସେଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅଭିପ୍ପସନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତୀହି ମାଣୱକସତେହି ପରିୱୁତୋ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଯେନ କେଣିଯସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କେଣିଯସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମେ [କେଣିସ୍ସମିଯେ ଜଟିଲେ (ସୀ। ପୀ।)] ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଉଦ୍ଧନାନି ଖଣନ୍ତେ…ପେ… ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆସନାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତେ, କେଣିଯଂ ପନ ଜଟିଲଂ ସାମଂୟେୱ ମଣ୍ଡଲମାଳଂ ପଟିଯାଦେନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ କେଣିଯଂ ଜଟିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ ଭୋତୋ କେଣିଯସ୍ସ ଆୱାହୋ ୱା ଭୱିସ୍ସତି, ୱିୱାହୋ ୱା ଭୱିସ୍ସତି, ମହାଯଞ୍ଞୋ ୱା ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ, ରାଜା ୱା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ବଲକାଯେନା''ତି?

''ନ ମେ, ଭୋ ସେଲ, ଆୱାହୋ ୱା ଭୱିସ୍ସତି ୱିୱାହୋ ୱା, ନାପି ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିଯୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ବଲକାଯେନ; ଅପି ଚ ଖୋ ମେ ମହାଯଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ। ଅତ୍ଥି ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାପେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଡ୍ଢତେଳସେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ଆପଣଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ। ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ…ପେ… ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱାତି। ସୋ ମେ ନିମନ୍ତିତୋ ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା''ତି। ''ବୁଦ୍ଧୋତି, ଭୋ କେଣିଯ, ୱଦେସି''? ''ବୁଦ୍ଧୋତି, ଭୋ ସେଲ, ୱଦାମି''। ''ବୁଦ୍ଧୋତି, ଭୋ କେଣିଯ, ୱଦେସି''? ''ବୁଦ୍ଧୋତି, ଭୋ ସେଲ, ୱଦାମୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ସେଲସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଘୋସୋପି ଖୋ ଏସୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକସ୍ମିଂ ଯଦିଦଂ ବୁଦ୍ଧୋତି। ଆଗତାନି ଖୋ ପନମ୍ହାକଂ ମନ୍ତେସୁ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ୱେୱ ଗତିଯୋ ଭୱନ୍ତି ଅନଞ୍ଞା। ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କୱତ୍ତି ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ ଜନପଦତ୍ଥାୱରିଯପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତରତନସମନ୍ନାଗତୋ। ତସ୍ସିମାନି ସତ୍ତ ରତନାନି ଭୱନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍କରତନଂ, ହତ୍ଥିରତନଂ, ଅସ୍ସରତନଂ, ମଣିରତନଂ, ଇତ୍ଥିରତନଂ, ଗହପତିରତନଂ, ପରିଣାଯକରତନମେୱ ସତ୍ତମଂ। ପରୋସହସ୍ସଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ପୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତି ସୂରା ୱୀରଙ୍ଗରୂପା ପରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ ସାଗରପରିଯନ୍ତଂ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଧମ୍ମେନ ଅଭିୱିଜିଯ ଅଜ୍ଝାୱସତି। ସଚେ ଖୋ ପନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି, ଅରହଂ ହୋତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ [ୱିୱଟଚ୍ଛଦୋ (ସୀ। ପୀ।)]। କହଂ ପନ, ଭୋ କେଣିଯ, ଏତରହି ସୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ''ତି?

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, କେଣିଯୋ ଜଟିଲୋ ଦକ୍ଖିଣଂ ବାହୁଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସେଲଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯେନେସା , ଭୋ ସେଲ, ନୀଲୱନରାଜୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତୀହି ମାଣୱକସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତେ ମାଣୱକେ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଭୋନ୍ତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ, ପଦେ ପଦଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତା। ଦୁରାସଦା ହି ତେ ଭଗୱନ୍ତୋ [ଭୱନ୍ତୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ସୀହାୱ ଏକଚରା। ଯଦା ଚାହଂ, ଭୋ, ସମଣେନ ଗୋତମେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେଯ୍ୟଂ, ମା ମେ ଭୋନ୍ତୋ ଅନ୍ତରନ୍ତରା କଥଂ ଓପାତେଥ; କଥାପରିଯୋସାନଂ ମେ ଭୱନ୍ତୋ ଆଗମେନ୍ତୂ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ କାଯେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ସମନ୍ନେସି [ସମ୍ମନ୍ନେସି (ସୀ। ସ୍ୟା।)]। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ କାଯେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ। ଦ୍ୱୀସୁ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି – କୋସୋହିତେ ଚ ୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହେ, ପହୂତଜିୱ୍ହତାଯ ଚାତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ପସ୍ସତି ଖୋ ମେ ଅଯଂ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ। ଦ୍ୱୀସୁ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେସୁ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି – କୋସୋହିତେ ଚ ୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହେ, ପହୂତଜିୱ୍ହତାଯ ଚା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତଥାରୂପଂ ଇଦ୍ଧାଭିସଙ୍ଖାରଂ ଅଭିସଙ୍ଖାସି [ଅଭିସଙ୍ଖାରେସି (ସ୍ୟା। କ।)], ଯଥା ଅଦ୍ଦସ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ କୋସୋହିତଂ ୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହଂ । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଜିୱ୍ହଂ ନିନ୍ନାମେତ୍ୱା ଉଭୋପି କଣ୍ଣସୋତାନି ଅନୁମସି ପଟିମସି, ଉଭୋପି ନାସିକସୋତାନି ଅନୁମସି ପଟିମସି, କେୱଲମ୍ପି ନଲାଟମଣ୍ଡଲଂ ଜିୱ୍ହାଯ ଛାଦେସି।

ଅଥ ଖୋ ସେଲସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ପରିପୁଣ୍ଣେହି, ନୋ ଅପୁରିପୁଣ୍ଣେହି। ନୋ ଚ ଖୋ ନଂ ଜାନାମି ବୁଦ୍ଧୋ ୱା ନୋ ୱା। ସୁତଂ ଖୋ ପନ ମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱୁଦ୍ଧାନଂ ମହଲ୍ଲକାନଂ ଆଚରିଯପାଚରିଯାନଂ ଭାସମାନାନଂ – 'ଯେ ତେ ଭୱନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା, ତେ ସକେ ୱଣ୍ଣେ ଭଞ୍ଞମାନେ ଅତ୍ତାନଂ ପାତୁକରୋନ୍ତୀ'ତି। ଯଂନୂନାହଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ସମ୍ମୁଖା ସାରୁପ୍ପାହି ଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥୱେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ସମ୍ମୁଖା ସାରୁପ୍ପାହି ଗାଥାହି ଅଭିତ୍ଥୱି –

୫୫୩।

‘‘ପରିପୁଣ୍ଣକାୟୋ ସୁରୁଚି, ସୁଜାତୋ ଚାରୁଦସ୍ସନୋ;

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋସି ଭଗୱା, ସୁସୁକ୍କଦାଠୋସି ୱୀରିୟୱା।

୫୫୪।

‘‘ନରସ୍ସ ହି ସୁଜାତସ୍ସ, ଯେ ଭୱନ୍ତି ୱିୟଞ୍ଜନା;

ସବ୍ବେ ତେ ତୱ କାୟସ୍ମିଂ, ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣା।

୫୫୫।

‘‘ପସନ୍ନନେତ୍ତୋ ସୁମୁଖୋ, ବ୍ରହା ଉଜୁ ପତାପୱା;

ମଜ୍ଝେ ସମଣସଙ୍ଘସ୍ସ, ଆଦିଚ୍ଚୋୱ ୱିରୋଚସି।

୫୫୬।

‘‘କଲ୍ୟାଣଦସ୍ସନୋ ଭିକ୍ଖୁ, କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ;

କିଂ ତେ ସମଣଭାୱେନ, ଏୱଂ ଉତ୍ତମୱଣ୍ଣିନୋ।

୫୫୭।

‘‘ରାଜା ଅରହସି ଭୱିତୁଂ, ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ରଥେସଭୋ;

ଚାତୁରନ୍ତୋ ୱିଜିତାୱୀ, ଜମ୍ବୁସଣ୍ଡସ୍ସ [ଜମ୍ବୁମଣ୍ଡସ୍ସ (କ।)] ଇସ୍ସରୋ।

୫୫୮।

‘‘ଖତ୍ତିୟା ଭୋଗିରାଜାନୋ [ଭୋଜରାଜାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଅନୁୟନ୍ତା [ଅନୁୟୁତ୍ତା (ସୀ।)] ଭୱନ୍ତୁ ତେ;

ରାଜାଭିରାଜା ମନୁଜିନ୍ଦୋ, ରଜ୍ଜଂ କାରେହି ଗୋତମ’’।

୫୫୯।

‘‘ରାଜାହମସ୍ମି ସେଲାତି, (ଭଗୱା) ଧମ୍ମରାଜା ଅନୁତ୍ତରୋ;

ଧମ୍ମେନ ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତେମି, ଚକ୍କଂ ଅପ୍ପଟିୱତ୍ତିୟଂ’’।

୫୬୦।

‘‘ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପଟିଜାନାସି, (ଇତି ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ) ଧମ୍ମରାଜା ଅନୁତ୍ତରୋ;

‘ଧମ୍ମେନ ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତେମି’, ଇତି ଭାସସି ଗୋତମ।

୫୬୧।

‘‘କୋ ନୁ ସେନାପତି ଭୋତୋ, ସାୱକୋ ସତ୍ଥୁରନ୍ୱଯୋ;

କୋ ତେ ତମନୁୱତ୍ତେତି, ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତିତଂ’’।

୫୬୨।

‘‘ମଯା ପୱତ୍ତିତଂ ଚକ୍କଂ, (ସେଲାତି ଭଗୱା) ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ଅନୁତ୍ତରଂ;

ସାରିପୁତ୍ତୋ ଅନୁୱତ୍ତେତି, ଅନୁଜାତୋ ତଥାଗତଂ।

୫୬୩।

‘‘ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ଅଭିଞ୍ଞାତଂ, ଭାୱେତବ୍ବଞ୍ଚ ଭାୱିତଂ;

ପହାତବ୍ବଂ ପହୀନଂ ମେ, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋସ୍ମି ବ୍ରାହ୍ମଣ।

୫୬୪।

‘‘ୱିନଯସ୍ସୁ ମଯି କଙ୍ଖଂ, ଅଧିମୁଚ୍ଚସ୍ସୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତି, ସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିଣ୍ହସୋ।

୫୬୫।

‘‘ଯେସଂ ୱେ [ଯେସଂ ୱୋ (ପୀ।), ଯସ୍ସ ୱେ (ସ୍ୟା।)] ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ପାତୁଭାୱୋ ଅଭିଣ୍ହସୋ;

ସୋହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ସଲ୍ଲକତ୍ତୋ ଅନୁତ୍ତରୋ।

୫୬୬।

‘‘ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ଅତିତୁଲୋ, ମାରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନୋ;

ସବ୍ବାମିତ୍ତେ ୱସୀକତ୍ୱା, ମୋଦାମି ଅକୁତୋଭଯୋ’’।

୫୬୭।

‘‘ଇମଂ ଭୱନ୍ତୋ ନିସାମେଥ, ଯଥା ଭାସତି ଚକ୍ଖୁମା;

ସଲ୍ଲକତ୍ତୋ ମହାୱୀରୋ, ସୀହୋୱ ନଦତୀ ୱନେ।

୫୬୮।

‘‘ବ୍ରହ୍ମଭୂତଂ ଅତିତୁଲଂ, ମାରସେନପ୍ପମଦ୍ଦନଂ;

କୋ ଦିସ୍ୱା ନପ୍ପସୀଦେୟ୍ୟ, ଅପି କଣ୍ହାଭିଜାତିକୋ।

୫୬୯।

‘‘ଯୋ ମଂ ଇଚ୍ଛତି ଅନ୍ୱେତୁ, ଯୋ ୱା ନିଚ୍ଛତି ଗଚ୍ଛତୁ;

ଇଧାହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ୱରପଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ’’।

୫୭୦।

‘‘ଏୱଞ୍ଚେ [ଏତଞ୍ଚେ (ସୀ। ପୀ।)] ରୁଚ୍ଚତି ଭୋତୋ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନେ [ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)];

ମୟମ୍ପି ପବ୍ବଜିସ୍ସାମ, ୱରପଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ’’।

୫୭୧।

‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣା ତିସତା ଇମେ, ଯାଚନ୍ତି ପଞ୍ଜଲୀକତା;

ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରିସ୍ସାମ, ଭଗୱା ତୱ ସନ୍ତିକେ’’।

୫୭୨।

‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, (ସେଲାତି ଭଗୱା) ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକମକାଲିକଂ;

ୟତ୍ଥ ଅମୋଘା ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ସିକ୍ଖତୋ’’ତି।

ଅଲତ୍ଥ ଖୋ ସେଲୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସପରିସୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଅଲତ୍ଥ ଉପସମ୍ପଦଂ। ଅଥ ଖୋ କେଣିୟୋ ଜଟିଲୋ ତସ୍ସା ରତ୍ତିୟା ଅଚ୍ଚୟେନ ସକେ ଅସ୍ସମେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀୟଂ ଭୋଜନୀୟଂ ପଟିୟାଦାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି – ‘‘କାଲୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ନିଟ୍ଠିତଂ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ୟେନ କେଣିୟସ୍ସ ଜଟିଲସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ।

ଅଥ ଖୋ କେଣିୟୋ ଜଟିଲୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀୟେନ ଭୋଜନୀୟେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସି ସମ୍ପୱାରେସି। ଅଥ ଖୋ କେଣିୟୋ ଜଟିଲୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଓନୀତପତ୍ତପାଣିଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ନୀଚଂ ଆସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ କେଣିୟଂ ଜଟିଲଂ ଭଗୱା ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦି –

୫୭୩।

‘‘ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତମୁଖା ୟଞ୍ଞା, ସାୱିତ୍ତୀ ଛନ୍ଦସୋ ମୁଖଂ;

ରାଜା ମୁଖଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ନଦୀନଂ ସାଗରୋ ମୁଖଂ।

୫୭୪।

‘‘ନକ୍ଖତ୍ତାନଂ ମୁଖଂ ଚନ୍ଦୋ, ଆଦିଚ୍ଚୋ ତପତଂ ମୁଖଂ;

ପୁଞ୍ଞଂ ଆକଙ୍ଖମାନାନଂ, ସଙ୍ଘୋ ୱେ ଯଜତଂ ମୁଖ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କେଣିଯଂ ଜଟିଲଂ ଇମାହି ଗାଥାହି ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସେଲୋ ସପରିସୋ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେ …ପେ… ଅଞ୍ଞତରୋ ଖୋ ପନାଯସ୍ମା ସେଲୋ ସପରିସୋ ଅରହତଂ ଅହୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସେଲୋ ସପରିସୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାଯ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୫୭୫।

‘‘ଯଂ ତଂ ସରଣମାଗମ୍ହ [ମାଗମ୍ମ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ଇତୋ ଅଟ୍ଠମି ଚକ୍ଖୁମ;

ସତ୍ତରତ୍ତେନ ଭଗୱା, ଦନ୍ତମ୍ହ ତୱ ସାସନେ।

୫୭୬।

‘‘ତୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ତୁୱଂ ସତ୍ଥା, ତୁୱଂ ମାରାଭିଭୂ ମୁନି;

ତୁୱଂ ଅନୁସଯେ ଛେତ୍ୱା, ତିଣ୍ଣୋ ତାରେସିମଂ ପଜଂ।

୫୭୭।

‘‘ଉପଧୀ ତେ ସମତିକ୍କନ୍ତା, ଆସୱା ତେ ପଦାଲିତା;

ସୀହୋସି [ସୀହୋୱ (ମ। ନି। ୨।୪୦୧)] ଅନୁପାଦାନୋ, ପହୀନଭଯଭେରୱୋ।

୫୭୮।

‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ ତିସତା ଇମେ, ତିଟ୍ଠନ୍ତି ପଞ୍ଜଲୀକତା;

ପାଦେ ୱୀର ପସାରେହି, ନାଗା ୱନ୍ଦନ୍ତୁ ସତ୍ଥୁନୋ’’ତି।

ସେଲସୁତ୍ତଂ ସତ୍ତମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୮। ସଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ

୫୭୯।

ଅନିମିତ୍ତମନଞ୍ଞାତଂ , ମଚ୍ଚାନଂ ଇଧ ଜୀୱିତଂ;

କସିରଞ୍ଚ ପରିତ୍ତଞ୍ଚ, ତଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖେନ ସଂଯୁତଂ।

୫୮୦।

ନ ହି ସୋ ଉପକ୍କମୋ ଅତ୍ଥି, ଯେନ ଜାତା ନ ମିଯ୍ୟରେ;

ଜରମ୍ପି ପତ୍ୱା ମରଣଂ, ଏୱଂଧମ୍ମା ହି ପାଣିନୋ।

୫୮୧।

ଫଲାନମିୱ ପକ୍କାନଂ, ପାତୋ ପତନତୋ [ପପତତୋ (ସୀ। ପୀ। ଅଟ୍ଠ।)] ଭଯଂ;

ଏୱଂ ଜାତାନ ମଚ୍ଚାନଂ, ନିଚ୍ଚଂ ମରଣତୋ ଭଯଂ।

୫୮୨।

ଯଥାପି କୁମ୍ଭକାରସ୍ସ, କତା ମତ୍ତିକଭାଜନା;

ସବ୍ବେ ଭେଦନପରିଯନ୍ତା [ଭେଦପରିଯନ୍ତା (ସ୍ୟା।)], ଏୱଂ ମଚ୍ଚାନ ଜୀୱିତଂ।

୫୮୩।

ଦହରା ଚ ମହନ୍ତା ଚ, ଯେ ବାଲା ଯେ ଚ ପଣ୍ଡିତା;

ସବ୍ବେ ମଚ୍ଚୁୱସଂ ଯନ୍ତି, ସବ୍ବେ ମଚ୍ଚୁପରାଯଣା।

୫୮୪।

ତେସଂ ମଚ୍ଚୁପରେତାନଂ, ଗଚ୍ଛତଂ ପରଲୋକତୋ;

ନ ପିତା ତାଯତେ ପୁତ୍ତଂ, ଞାତୀ ୱା ପନ ଞାତକେ।

୫୮୫।

ପେକ୍ଖତଂ ଯେୱ ଞାତୀନଂ, ପସ୍ସ ଲାଲପତଂ ପୁଥୁ;

ଏକମେକୋୱ ମଚ୍ଚାନଂ, ଗୋୱଜ୍ଝୋ ୱିଯ ନୀଯତି [ନିଯ୍ୟତି (ବହୂସୁ)]।

୫୮୬।

ଏୱମବ୍ଭାହତୋ ଲୋକୋ, ମଚ୍ଚୁନା ଚ ଜରାଯ ଚ;

ତସ୍ମା ଧୀରା ନ ସୋଚନ୍ତି, ୱିଦିତ୍ୱା ଲୋକପରିଯାଯଂ।

୫୮୭।

ଯସ୍ସ ମଗ୍ଗଂ ନ ଜାନାସି, ଆଗତସ୍ସ ଗତସ୍ସ ୱା;

ଉଭୋ ଅନ୍ତେ ଅସମ୍ପସ୍ସଂ, ନିରତ୍ଥଂ ପରିଦେୱସି।

୫୮୮।

ପରିଦେୱଯମାନୋ ଚେ, କିଞ୍ଚିଦତ୍ଥଂ ଉଦବ୍ବହେ;

ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ହିଂସମତ୍ତାନଂ, କଯିରା ଚେ ନଂ ୱିଚକ୍ଖଣୋ।

୫୮୯।

ନ ହି ରୁଣ୍ଣେନ ସୋକେନ, ସନ୍ତିଂ ପପ୍ପୋତି ଚେତସୋ;

ଭିୟ୍ୟସ୍ସୁପ୍ପଜ୍ଜତେ ଦୁକ୍ଖଂ, ସରୀରଂ ଚୁପହଞ୍ଞତି।

୫୯୦।

କିସୋ ୱିୱଣ୍ଣୋ ଭୱତି, ହିଂସମତ୍ତାନମତ୍ତନା;

ନ ତେନ ପେତା ପାଲେନ୍ତି, ନିରତ୍ଥା ପରିଦେୱନା।

୫୯୧।

ସୋକମପ୍ପଜହଂ ଜନ୍ତୁ, ଭିୟ୍ୟୋ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛତି;

ଅନୁତ୍ଥୁନନ୍ତୋ କାଲଙ୍କତଂ [କାଲକତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ସୋକସ୍ସ ୱସମନ୍ୱଗୂ।

୫୯୨।

ଅଞ୍ଞେପି ପସ୍ସ ଗମିନେ, ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ନରେ;

ମଚ୍ଚୁନୋ ୱସମାଗମ୍ମ, ଫନ୍ଦନ୍ତେୱିଧ ପାଣିନୋ।

୫୯୩।

ଯେନ ଯେନ ହି ମଞ୍ଞନ୍ତି, ତତୋ ତଂ ହୋତି ଅଞ୍ଞଥା;

ଏତାଦିସୋ ୱିନାଭାୱୋ, ପସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ପରିଯାଯଂ।

୫୯୪।

ଅପି ୱସ୍ସସତଂ ଜୀୱେ, ଭିୟ୍ୟୋ ୱା ପନ ମାଣୱୋ;

ଞାତିସଙ୍ଘା ୱିନା ହୋତି, ଜହାତି ଇଧ ଜୀୱିତଂ।

୫୯୫।

ତସ୍ମା ଅରହତୋ ସୁତ୍ୱା, ୱିନେୟ୍ୟ ପରିଦେୱିତଂ;

ପେତଂ କାଲଙ୍କତଂ ଦିସ୍ୱା, ନେସୋ ଲବ୍ଭା ମଯା ଇତି।

୫୯୬।

ଯଥା ସରଣମାଦିତ୍ତଂ, ୱାରିନା ପରିନିବ୍ବଯେ [ପରିନିବ୍ବୁତୋ (ସୀ। କ।)];

ଏୱମ୍ପି ଧୀରୋ ସପଞ୍ଞୋ, ପଣ୍ଡିତୋ କୁସଲୋ ନରୋ;

ଖିପ୍ପମୁପ୍ପତିତଂ ସୋକଂ, ୱାତୋ ତୂଲଂୱ ଧଂସଯେ।

୫୯୭।

ପରିଦେୱଂ ପଜପ୍ପଞ୍ଚ, ଦୋମନସ୍ସଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ;

ଅତ୍ତନୋ ସୁଖମେସାନୋ, ଅବ୍ବହେ ସଲ୍ଲମତ୍ତନୋ।

୫୯୮।

ଅବ୍ବୂଳ୍ହସଲ୍ଲୋ ଅସିତୋ, ସନ୍ତିଂ ପପ୍ପୁଯ୍ୟ ଚେତସୋ;

ସବ୍ବସୋକଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ଅସୋକୋ ହୋତି ନିବ୍ବୁତୋତି।

ସଲ୍ଲସୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୯। ୱାସେଟ୍ଠସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲେ ୱିହରତି ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲୱନସଣ୍ଡେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲେ ପଟିୱସନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚଙ୍କୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ତାରୁକ୍ଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ପୋକ୍ଖରସାତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଜାଣୁସ୍ସୋଣି [ଜାଣୁସୋଣି (କ।)] ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ତୋଦେଯ୍ୟୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଅଞ୍ଞେ ଚ ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲା। ଅଥ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠଭାରଦ୍ୱାଜାନଂ ମାଣୱାନଂ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମନ୍ତାନଂ ଅନୁୱିଚରନ୍ତାନଂ [ଅନୁଚଙ୍କମମାନାନଂ ଅନୁୱିଚରମାନାନଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଅଯମନ୍ତରାକଥା ଉଦପାଦି – ‘‘କଥଂ, ଭୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତୀ’’ତି?

ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ମାଣୱୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଉଭତୋ ସୁଜାତୋ ହୋତି ମାତିତୋ ଚ ପିତିତୋ ଚ ସଂସୁଦ୍ଧଗହଣିକୋ ଯାୱ ସତ୍ତମା ପିତାମହଯୁଗା ଅକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅନୁପକ୍କୁଟ୍ଠୋ ଜାତିୱାଦେନ, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ ଭୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତୀ’’ତି।

ୱାସେଟ୍ଠୋ ମାଣୱୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ସୀଲୱା ଚ ହୋତି ୱତସମ୍ପନ୍ନୋ [ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ମ। ନି। ୨।୪୫୪)] ଚ, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତୀ’’ତି। ନେୱ ଖୋ ଅସକ୍ଖି ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ମାଣୱୋ ୱାସେଟ୍ଠଂ ମାଣୱଂ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ, ନ ପନ ଅସକ୍ଖି ୱାସେଟ୍ଠୋ ମାଣୱୋ ଭାରଦ୍ୱାଜଂ ମାଣୱଂ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ।

ଅଥ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠୋ ମାଣୱୋ ଭାରଦ୍ୱାଜଂ ମାଣୱଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ଖୋ, ଭୋ [ଅଯଂ ଭୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), ଅଯଂ ଖୋ (ପୀ।)] ଭାରଦ୍ୱାଜ, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲେ ୱିହରତି ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲୱନସଣ୍ଡେ; ତଂ ଖୋ ପନ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏୱଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – ‘ଇତିପି…ପେ… ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି। ଆଯାମ, ଭୋ ଭାରଦ୍ୱାଜ, ଯେନ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମ। ଯଥା ନୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ମାଣୱୋ ୱାସେଟ୍ଠସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠଭାରଦ୍ୱାଜା ମାଣୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠୋ ମାଣୱୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

୫୯୯।

‘‘ଅନୁଞ୍ଞାତପଟିଞ୍ଞାତା, ତେୱିଜ୍ଜା ମଯମସ୍ମୁଭୋ;

ଅହଂ ପୋକ୍ଖରସାତିସ୍ସ, ତାରୁକ୍ଖସ୍ସାଯଂ ମାଣୱୋ।

୬୦୦।

‘‘ତେୱିଜ୍ଜାନଂ ଯଦକ୍ଖାତଂ, ତତ୍ର କେୱଲିନୋସ୍ମସେ;

ପଦକସ୍ମ ୱେଯ୍ଯାକରଣା, ଜପ୍ପେ ଆଚରିଯସାଦିସା।

୬୦୧।

‘‘ତେସଂ ନୋ ଜାତିୱାଦସ୍ମିଂ, ୱିୱାଦୋ ଅତ୍ଥି ଗୋତମ;

ଜାତିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି, ଭାରଦ୍ୱାଜୋ ଇତି ଭାସତି;

ଅହଞ୍ଚ କମ୍ମୁନା [କମ୍ମନା (ସୀ। ପୀ।) ଏୱମୁପରିପି] ବ୍ରୂମି, ଏୱଂ ଜାନାହି ଚକ୍ଖୁମ।

୬୦୨।

‘‘ତେ ନ ସକ୍କୋମ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମଯଂ ଉଭୋ;

ଭୱନ୍ତଂ [ଭଗୱନ୍ତଂ (କ।)] ପୁଟ୍ଠୁମାଗମ୍ମା, ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଇତି ୱିସ୍ସୁତଂ।

୬୦୩।

‘‘ଚନ୍ଦଂ ଯଥା ଖଯାତୀତଂ, ପେଚ୍ଚ ପଞ୍ଜଲିକା ଜନା;

ୱନ୍ଦମାନା ନମସ୍ସନ୍ତି, ଏୱଂ ଲୋକସ୍ମି ଗୋତମଂ।

୬୦୪।

‘‘ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ସମୁପ୍ପନ୍ନଂ, ମଯଂ ପୁଚ୍ଛାମ ଗୋତମଂ;

ଜାତିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି, ଉଦାହୁ ଭୱତି କମ୍ମୁନା;

ଅଜାନତଂ ନୋ ପବ୍ରୂହି, ଯଥା ଜାନେମୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ’’।

୬୦୫।

‘‘ତେସଂ ୱୋ ଅହଂ ବ୍ୟକ୍ଖିସ୍ସଂ, (ୱାସେଟ୍ଠାତି ଭଗୱା) ଅନୁପୁବ୍ବଂ ଯଥାତଥଂ;

ଜାତିୱିଭଙ୍ଗଂ ପାଣାନଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୦୬।

‘‘ତିଣରୁକ୍ଖେପି ଜାନାଥ, ନ ଚାପି ପଟିଜାନରେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୦୭।

‘‘ତତୋ କୀଟେ ପଟଙ୍ଗେ ଚ, ଯାଓ କୁନ୍ଥକିପିଲ୍ଲିକେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୦୮।

‘‘ଚତୁପ୍ପଦେପି ଜାନାଥ, ଖୁଦ୍ଦକେ ଚ ମହଲ୍ଲକେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୦୯।

‘‘ପାଦୂଦରେପି ଜାନାଥ, ଉରଗେ ଦୀଘପିଟ୍ଠିକେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୧୦।

‘‘ତତୋ ମଚ୍ଛେପି ଜାନାଥ, ଓଦକେ ୱାରିଗୋଚରେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୧୧।

‘‘ତତୋ ପକ୍ଖୀପି ଜାନାଥ, ପତ୍ତଯାନେ ୱିହଙ୍ଗମେ;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ତେସଂ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞା ହି ଜାତିଯୋ।

୬୧୨।

‘‘ଯଥା ଏତାସୁ ଜାତୀସୁ, ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ପୁଥୁ;

ଏୱଂ ନତ୍ଥି ମନୁସ୍ସେସୁ, ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ପୁଥୁ।

୬୧୩।

‘‘ନ କେସେହି ନ ସୀସେନ, ନ କଣ୍ଣେହି ନ ଅକ୍ଖିଭି;

ନ ମୁଖେନ ନ ନାସାଯ, ନ ଓଟ୍ଠେହି ଭମୂହି ୱା।

୬୧୪।

‘‘ନ ଗୀୱାଯ ନ ଅଂସେହି, ନ ଉଦରେନ ନ ପିଟ୍ଠିଯା;

ନ ସୋଣିଯା ନ ଉରସା, ନ ସମ୍ବାଧେ ନ ମେଥୁନେ [ନ ସମ୍ବାଧା ନ ମେଥୁନା (ସ୍ଯା। କ।)]।

୬୧୫।

‘‘ନ ହତ୍ଥେହି ନ ପାଦେହି, ନାଙ୍ଗୁଲୀହି ନଖେହି ୱା;

ନ ଜଙ୍ଘାହି ନ ଊରୂହି, ନ ୱଣ୍ଣେନ ସରେନ ୱା;

ଲିଙ୍ଗଂ ଜାତିମଯଂ ନେୱ, ଯଥା ଅଞ୍ଞାସୁ ଜାତିସୁ।

୬୧୬।

‘‘ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଚ ସରୀରେସୁ [ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ସସରୀରେସୁ (ସୀ। ପୀ।)], ମନୁସ୍ସେସ୍ୱେତଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ୱୋକାରଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସେସୁ, ସମଞ୍ଞାଯ ପୱୁଚ୍ଚତି।

୬୧୭।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ଗୋରକ୍ଖଂ ଉପଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, କସ୍ସକୋ ସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୧୮।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ପୁଥୁସିପ୍ପେନ ଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ସିପ୍ପିକୋ ସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୧୯।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ୱୋହାରଂ ଉପଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ୱାଣିଜୋ ସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୦।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ପରପେସ୍ସେନ ଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ପେସ୍ସିକୋ [ପେସ୍ସକୋ (କ।)] ସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୧।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ଅଦିନ୍ନଂ ଉପଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ଚୋରୋ ଏସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୨।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ଇସ୍ସତ୍ଥଂ ଉପଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ଯୋଧାଜୀୱୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୩।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ପୋରୋହିଚ୍ଚେନ ଜୀୱତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ଯାଜକୋ ଏସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୪।

‘‘ଯୋ ହି କୋଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ଗାମଂ ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜତି;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ରାଜା ଏସୋ ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୨୫।

‘‘ନ ଚାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ବ୍ରୂମି, ଯୋନିଜଂ ମତ୍ତିସମ୍ଭୱଂ;

ଭୋୱାଦି ନାମ ସୋ ହୋତି, ସଚେ [ସ ୱେ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ହୋତି ସକିଞ୍ଚନୋ;

ଅକିଞ୍ଚନଂ ଅନାଦାନଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୨୬।

‘‘ସବ୍ବସଂଯୋଜନଂ ଛେତ୍ୱା, ସୋ ୱେ ନ ପରିତସ୍ସତି;

ସଙ୍ଗାତିଗଂ ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୨୭।

‘‘ଛେତ୍ୱା ନନ୍ଦିଂ ୱରତ୍ତଞ୍ଚ, ସନ୍ଦାନଂ ସହନୁକ୍କମଂ;

ଉକ୍ଖିତ୍ତପଲିଘଂ ବୁଦ୍ଧଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୨୮।

‘‘ଅକ୍କୋସଂ ୱଧବନ୍ଧଞ୍ଚ, ଅଦୁଟ୍ଠୋ ଯୋ ତିତିକ୍ଖତି;

ଖନ୍ତୀବଲଂ ବଲାନୀକଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୨୯।

‘‘ଅକ୍କୋଧନଂ ୱତୱନ୍ତଂ, ସୀଲୱନ୍ତଂ ଅନୁସ୍ସଦଂ;

ଦନ୍ତଂ ଅନ୍ତିମସାରୀରଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୦।

‘‘ୱାରି ପୋକ୍ଖରପତ୍ତେୱ, ଆରଗ୍ଗେରିୱ ସାସପୋ;

ଯୋ ନ ଲିମ୍ପତି କାମେସୁ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୧।

‘‘ଯୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପଜାନାତି, ଇଧେୱ ଖଯମତ୍ତନୋ;

ପନ୍ନଭାରଂ ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୨।

‘‘ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ଞଂ ମେଧାୱିଂ, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗସ୍ସ କୋୱିଦଂ;

ଉତ୍ତମତ୍ଥମନୁପ୍ପତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୩।

‘‘ଅସଂସଟ୍ଠଂ ଗହଟ୍ଠେହି, ଅନାଗାରେହି ଚୂଭଯଂ;

ଅନୋକସାରିମପ୍ପିଚ୍ଛଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୪।

‘‘ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡଂ ଭୂତେସୁ, ତସେସୁ ଥାୱରେସୁ ଚ;

ଯୋ ନ ହନ୍ତି ନ ଘାତେତି, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୫।

‘‘ଅୱିରୁଦ୍ଧଂ ୱିରୁଦ୍ଧେସୁ, ଅତ୍ତଦଣ୍ଡେସୁ ନିବ୍ବୁତଂ;

ସାଦାନେସୁ ଅନାଦାନଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୬।

‘‘ଯସ୍ସ ରାଗୋ ଚ ଦୋସୋ ଚ, ମାନୋ ମକ୍ଖୋ ଚ ପାତିତୋ;

ସାସପୋରିୱ ଆରଗ୍ଗା, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୭।

‘‘ଅକକ୍କସଂ ୱିଞ୍ଞାପନିଂ, ଗିରଂ ସଚ୍ଚମୁଦୀରଯେ;

ଯାଯ ନାଭିସଜେ କଞ୍ଚି, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୮।

‘‘ଯୋଧ ଦୀଘଂ ୱ ରସ୍ସଂ ୱା, ଅଣୁଂ ଥୂଲଂ ସୁଭାସୁଭଂ;

ଲୋକେ ଅଦିନ୍ନଂ ନାଦିଯତି, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୩୯।

‘‘ଆସା ଯସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚ;

ନିରାସାସଂ [ନିରାସଯଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ନିରାସକଂ (?)] ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୦।

‘‘ଯସ୍ସାଲଯା ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ଅଞ୍ଞାଯ ଅକଥଂକଥୀ;

ଅମତୋଗଧମନୁପ୍ପତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୧।

‘‘ଯୋଧ ପୁଞ୍ଞଞ୍ଚ ପାପଞ୍ଚ, ଉଭୋ ସଙ୍ଗମୁପଚ୍ଚଗା;

ଅସୋକଂ ୱିରଜଂ ସୁଦ୍ଧଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୨।

‘‘ଚନ୍ଦଂୱ ୱିମଲଂ ସୁଦ୍ଧଂ, ୱିପ୍ପସନ୍ନମନାୱିଲଂ;

ନନ୍ଦୀଭୱପରିକ୍ଖୀଣଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୩।

‘‘ଯୋମଂ ପଲିପଥଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ସଂସାରଂ ମୋହମଚ୍ଚଗା;

ତିଣ୍ଣୋ ପାରଙ୍ଗତୋ ଝାଯୀ, ଅନେଜୋ ଅକଥଂକଥୀ;

ଅନୁପାଦାଯ ନିବ୍ବୁତୋ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୪।

‘‘ଯୋଧ କାମେ ପହନ୍ତ୍ୱାନ, ଅନାଗାରୋ ପରିବ୍ବଜେ;

କାମଭଵପରିକ୍ଖୀଣଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୫।

‘‘ଯୋଧ ତଣ୍ହଂ ପହନ୍ତ୍ଵାନ, ଅନାଗାରୋ ପରିବ୍ବଜେ;

ତଣ୍ହାଭଵପରିକ୍ଖୀଣଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୬।

‘‘ହିତ୍ଵା ମାନୁସକଂ ଯୋଗଂ, ଦିବ୍ବଂ ଯୋଗଂ ଉପଚ୍ଚଗା;

ସବ୍ବଯୋଗଵିସଂଯୁତ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୭।

‘‘ହିତ୍ଵା ରତିଞ୍ଚ ଅରତିଂ, ସୀତିଭୂତଂ ନିରୂପଧିଂ;

ସବ୍ବଲୋକାଭିଭୁଂ ଵୀରଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୮।

‘‘ଚୁତିଂ ଯୋ ଵେଦି [ଯୋ’ଵେତି (?) ଇତିଵୁତ୍ତକେ ୯୯ ଅଟ୍ଠକଥାସଂଵଣ୍ଣନା ପସ୍ସିତବ୍ବା] ସତ୍ତାନଂ, ଉପପତ୍ତିଞ୍ଚ ସବ୍ବସୋ;

ଅସତ୍ତଂ ସୁଗତଂ ବୁଦ୍ଧଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୪୯।

‘‘ଯସ୍ସ ଗତିଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ଦେଵା ଗନ୍ଧବ୍ବମାନୁସା;

ଖୀଣାସଵଂ ଅରହନ୍ତଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୫୦।

‘‘ଯସ୍ସ ପୁରେ ଚ ପଚ୍ଛା ଚ, ମଜ୍ଝେ ଚ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚନଂ;

ଅକିଞ୍ଚନଂ ଅନାଦାନଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୫୧।

‘‘ଉସଭଂ ପଵରଂ ଵୀରଂ, ମହେସିଂ ଵିଜିତାଵିନଂ;

ଅନେଜଂ ନ୍ହାତକଂ ବୁଦ୍ଧଂ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୫୨।

‘‘ପୁଟ୍ଟେନିୱାସଂ ଯୋ ୱେଦି [ଯୋ’ୱେତି (?) ଇତିୱୁତ୍ତକେ ୯୯ ଅଟ୍ଠକଥାସଂୱଣନା ପସ୍ସିତଙ୍କା], ସଗ୍ଗାପାୟଞ୍ଚ ପସ୍ସତି;

ଅଥୋ ଜାତିକ୍ଖୟଂ ପତ୍ତୋ, ତମହଂ ବ୍ରୂମି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୬୫୩।

‘‘ସମଞ୍ଞା ହେସା ଲୋକସ୍ମିଂ, ନାମଗୋତ୍ତଂ ପକପ୍ପିତଂ;

ସମ୍ମୁଚ୍ଚା ସମୁଦାଗତଂ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପକପ୍ପିତଂ।

୬୫୪।

‘‘ଦୀଘରତ୍ତମନୁସୟିତଂ, ଦିଟ୍ଠିଗତମଜାନତଂ;

ଅଜାନନ୍ତା ନୋ [ଅଜାନନ୍ତା ତେ (ଅଟ୍ଠ) ମ। ନି। ୨।୪୬୦] ପବ୍ରୁୱନ୍ତି, ଜାତିୟା ହୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୫୫।

‘‘ନ ଜଚ୍ଚା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି, ନ ଜଚ୍ଚା ହୋତି ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

କମ୍ମୁନା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି, କମ୍ମୁନା ହୋତି ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୬୫୬।

‘‘କସ୍ସକୋ କମ୍ମୁନା ହୋତି, ସିପ୍ପିକୋ ହୋତି କମ୍ମୁନା;

ୱାଣିଜୋ କମ୍ମୁନା ହୋତି, ପେସ୍ସିକୋ ହୋତି କମ୍ମୁନା।

୬୫୭।

‘‘ଚୋରୋପି କମ୍ମୁନା ହୋତି, ଯୋଧାଜୀୱୋପି କମ୍ମୁନା;

ଯାଜକୋ କମ୍ମୁନା ହୋତି, ରାଜାପି ହୋତି କମ୍ମୁନା।

୬୫୮।

‘‘ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ, କମ୍ମଂ ପସ୍ସନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା;

ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଦସ୍ସା, କମ୍ମୱିପାକକୋୱିଦା।

୬୫୯।

‘‘କମ୍ମୁନା ୱତ୍ତତି ଲୋକୋ, କମ୍ମୁନା ୱତ୍ତତି ପଜା;

କମ୍ମନିବନ୍ଧନା ସତ୍ତା, ରଥସ୍ସାଣୀୱ ଯାୟତୋ।

୬୬୦।

‘‘ତପେନ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ, ସଂଯମେନ ଦମେନ ଚ;

ଏତେନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୋତି, ଏତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମୁତ୍ତମଂ।

୬୬୧।

‘‘ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ସମ୍ପନ୍ନୋ, ସନ୍ତୋ ଖୀଣପୁନବ୍ଭୱୋ;

ଏୱଂ ୱାସେଟ୍ଠ ଜାନାହି, ବ୍ରହ୍ମା ସକ୍କୋ ୱିଜାନତ’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ୱାସେଟ୍ଠଭାରଦ୍ୱାଜା ମାଣୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକେ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତେ [ପାଣୁପେତଂ (କ।)] ସରଣଂ ଗତେ’’ତି।

ୱାସେଟ୍ଠସୁତ୍ତଂ ନୱମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୦। କୋକାଲିକସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପାପିଚ୍ଛା, ଭନ୍ତେ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଭଗୱା କୋକାଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ, ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ! ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି।

ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଞ୍ଚାପି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଦ୍ଧାୟିକୋ ପଚ୍ଚୟିକୋ, ଅଥ ଖୋ ପାପିଚ୍ଛାୱ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା’’ତି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା କୋକାଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ , ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ! ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଚ କୋକାଲିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସାସପମତ୍ତୀହି ପିଳକାହି ସବ୍ବୋ କାୟୋ ଫୁଟୋ [ଫୁଟ୍ଠୋ (ସ୍ୟା।)] ଅହୋସି; ସାସପମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; ମୁଗ୍ଗମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା କଳାୟମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; କଳାୟମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା କୋଲଟ୍ଠିମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; କୋଲଟ୍ଠିମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା କୋଲମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; କୋଲମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା ଆମଲକମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; ଆମଲକମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା ବେଳୁୱସଲାଟୁକମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; ବେଳୁୱସଲାଟୁକମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା ବିଲ୍ଲମତ୍ତିୟୋ ଅହେସୁଂ; ବିଲ୍ଲମତ୍ତିୟୋ ହୁତ୍ୱା ପଭିଜ୍ଜିଂସୁ; ପୁବ୍ବଞ୍ଚ ଲୋହିତଞ୍ଚ ପଗ୍ଘରିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନେୱାବାଧେନ କାଲମକାସି। କାଲଙ୍କତୋ ଚ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଦୁମଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜି ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା ।

ଅଥ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି । ଏକମନ୍ତଂ, ଠିତୋ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋକାଲିକୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲଙ୍କତୋ; କାଲଙ୍କତୋ ଚ, ଭନ୍ତେ, କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଦୁମଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି; ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତସ୍ସା ରତ୍ତିୟା ଅଚ୍ଚୟେନ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଇମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିଂ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା…ପେ… ଇଦମୱୋଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି, ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ମଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୀୱଦୀଘଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ପଦୁମେ ନିରଯେ ଆଯୁପ୍ପମାଣ’’ନ୍ତି? ‘‘ଦୀଘଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଦୁମେ ନିରଯେ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ; ତଂ ନ ସୁକରଂ ସଙ୍ଖାତୁଂ ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସାନି ଇତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତାନି ଇତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଇତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ଇତି ୱା’’ତି। ‘‘ସକ୍କା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପମା [ଉପମଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। କ।)] କାତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ସକ୍କା, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ –

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ; ତତୋ ପୁରିସୋ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଏକମେକଂ ତିଲଂ ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟ। ଖିପ୍ପତରଂ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ ଇମିନା ଉପକ୍କମେନ ପରିକ୍ଖଯଂ ପରିଯାଦାନଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ନତ୍ୱେୱ ଏକୋ ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅବ୍ବୁଦା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ନିରବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ନିରବ୍ବୁଦା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ଅବବୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅବବା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ଅହହୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅହହା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ଅଟଟୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅଟଟା ନିରଯା ଏୱମେକୋ କୁମୁଦୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି କୁମୁଦା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ସୋଗନ୍ଧିକୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ସୋଗନ୍ଧିକା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ଉପ୍ପଲକୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଉପ୍ପଲକା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ପୁଣ୍ଡରୀକୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ପୁଣ୍ଡରୀକା ନିରଯା ଏୱମେକୋ ପଦୁମୋ ନିରଯୋ। ପଦୁମଂ ଖୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ନିରଯଂ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା, ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୬୬୨।

‘‘ପୁରିସସ୍ସ ହି ଜାତସ୍ସ, କୁଠାରୀ [କୁଧାରୀ (କ।)] ଜାଯତେ ମୁଖେ;

ଯାଯ ଛିନ୍ଦତି ଅତ୍ତାନଂ, ବାଲୋ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଭଣଂ।

୬୬୩।

‘‘ଯୋ ନିନ୍ଦିଯଂ ପସଂସତି, ତଂ ୱା ନିନ୍ଦତି ଯୋ ପସଂସିଯୋ;

ୱିଚିନାତି ମୁଖେନ ସୋ କଲିଂ, କଲିନା ତେନ ସୁଖଂ ନ ୱିନ୍ଦତି।

୬୬୪।

‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଅଯଂ କଲି, ଯୋ ଅକ୍ଖେସୁ ଧନପରାଜଯୋ;

ସବ୍ବସ୍ସାପି ସହାପି ଅତ୍ତନା, ଅଯମେୱ ମହତ୍ତରୋ [ମହନ୍ତକରୋ (ସୀ।)] କଲି;

ଯୋ ସୁଗତେସୁ ମନଂ ପଦୋସଯେ।

୬୬୫।

‘‘ସତଂ ସହସ୍ସାନଂ ନିରବ୍ବୁଦାନଂ, ଛତ୍ତିଂସତି ପଞ୍ଚ ଚ ଅବ୍ବୁଦାନି [ଅବ୍ବୁଦାନଂ (କ।)];

ଯମରିଯଗରହୀ ନିରଯଂ ଉପେତି, ୱାଚଂ ମନଞ୍ଚ ପଣିଧାଯ ପାପକଂ।

୬୬୬।

‘‘ଅଭୂତୱାଦୀ ନିରଯଂ ଉପେତି, ଯୋ ୱାପି କତ୍ୱା ନ କରୋମିଚାହ;

ଉଭୋପି ତେ ପେଚ୍ଚ ସମା ଭୱନ୍ତି, ନିହୀନକମ୍ମା ମନୁଜା ପରତ୍ଥ।

୬୬୭।

''ଯୋ ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠସ୍ସ ନରସ୍ସ ଦୁସ୍ସତି, ସୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୋସସ୍ସ ଅନଙ୍ଗଣସ୍ସ;

ତମେଵ ବାଲଂ ପଚ୍ଚେତି ପାପଂ, ସୁଖୁମୋ ରଜୋ ପଟିଵାତଂଵ ଖିତ୍ତୋ।

୬୬୮।

''ଯୋ ଲୋଭଗୁଣେ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ, ସୋ ଵଚସା ପରିଭାସତି ଅଞ୍ଞେ;

ଅସଦ୍ଧୋ କଦରିଯୋ ଅଵଦଞ୍ଞୂ, ମଚ୍ଛରି ପେସୁଣିଯଂ [ପେସୁଣିଯସ୍ମିଂ (ବହୂସୁ)] ଅନୁଯୁତ୍ତୋ।

୬୬୯।

''ମୁଖଦୁଗ୍ଗ ଵିଭୂତ ଅନରିଯ, ଭୂନହୁ [ଭୁନହତ (ସ୍ୟା। କ।)] ପାପକ ଦୁକ୍କଟକାରି;

ପୁରିସନ୍ତ କଲୀ ଅଵଜାତ, ମା ବହୁଭାଣିଧ ନେରଯିକୋସି।

୬୭୦।

''ରଜମାକିରସୀ ଅହିତାଯ, ସନ୍ତେ ଗରହସି କିବ୍ବିସକାରୀ;

ବହୂନି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ଚରିତ୍ୱା, ଗଚ୍ଛସି ଖୋ ପପତଂ ଚିରରତ୍ତଂ।

୬୭୧।

''ନ ହି ନସ୍ସତି କସ୍ସଚି କମ୍ମଂ, ଏତି ହତଂ ଲଭତେଵ ସୁଵାମି;

ଦୁକ୍ଖଂ ମନ୍ଦୋ ପରଲୋକେ, ଅତ୍ତନି ପସ୍ସତି କିବ୍ବିସକାରୀ।

୬୭୨।

''ଅଯୋସଙ୍କୁସମାହତଟ୍ଠାନଂ , ତିଣ୍ହଧାରମଯସୂଲମୁପେତି;

ଅଥ ତତ୍ତଅଯୋଗୁଳସନ୍ନିଭଂ, ଭୋଜନମତ୍ଥି ତଥା ପତିରୂପଂ।

୬୭୩।

''ନ ହି ଵଗ୍ଗୁ ଵଦନ୍ତି ଵଦନ୍ତା, ନାଭିଜଵନ୍ତି ନ ତାଣମୁପେନ୍ତି;

ଅଙ୍ଗାରେ ସନ୍ଥତେ ସଯନ୍ତି [ସେନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଗିନିସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ପଵିସନ୍ତି।

୬୭୪।

''ଜାଲେନ ଚ ଓନହିଯାନ, ତତ୍ଥ ହନନ୍ତି ଅଯୋମଯକୁଟେଭି [ଅଯୋମଯକୂଟେହି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ଅନ୍ଧଂଓ ତିମିସମାୟନ୍ତି, ତଂ ୱିତତଞ୍ହି ଯଥା ମହିକାୟୋ।

୬୭୫।

‘‘ଅଥ ଲୋହମୟଂ ପନ କୁମ୍ଭିଂ, ଗିନିସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ପୱିସନ୍ତି;

ପଚ୍ଚନ୍ତି ହି ତାସୁ ଚିରରତ୍ତଂ, ଅଗ୍ଗିନିସମାସୁ [ଗିନିସ୍ସମାସୁ (କ।)] ସମୁପ୍ପିଲୱାତେ।

୬୭୬।

‘‘ଅଥ ପୁବ୍ବଲୋହିତମିସ୍ସେ, ତତ୍ଥ କିଂ ପଚ୍ଚତି କିବ୍ବିସକାରୀ;

ଯଂ ଯଂ ଦିସକଂ [ଦିସତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅଧିସେତି, ତତ୍ଥ କିଲିସ୍ସତି ସମ୍ଫୁସମାନୋ।

୬୭୭।

‘‘ପୁଳୱାୱସଥେ ସଲିଲସ୍ମିଂ, ତତ୍ଥ କିଂ ପଚ୍ଚତି କିବ୍ବିସକାରୀ;

ଗନ୍ତୁଂ ନ ହି ତୀରମପତ୍ଥି, ସବ୍ବସମା ହି ସମନ୍ତକପଲ୍ଲା।

୬୭୮।

‘‘ଅସିପତ୍ତୱନଂ ପନ ତିଣ୍ହଂ, ତଂ ପୱିସନ୍ତି ସମୁଚ୍ଛିଦଗତ୍ତା;

ଜିୱ୍ହଂ ବଲିସେନ ଗହେତ୍ୱା, ଆରଜୟାରଜୟା ୱିହନନ୍ତି।

୬୭୯।

‘‘ଅଥ ୱେତରଣିଂ ପନ ଦୁଗ୍ଗଂ, ତିଣ୍ହଧାରଖୁରଧାରମୁପେନ୍ତି;

ତତ୍ଥ ମନ୍ଦା ପପତନ୍ତି, ପାପକରା ପାପାନି କରିତ୍ୱା।

୬୮୦।

‘‘ଖାଦନ୍ତି ହି ତତ୍ଥ ରୁଦନ୍ତେ, ସାମା ସବଲା କାକୋଲଗଣା ଚ;

ସୋଣା ସିଙ୍ଗାଲା [ସିଗାଲା (ସୀ। ପୀ।)] ପଟିଗିଦ୍ଧା [ପଟିଗିଜ୍ଝା (ସ୍ୟା। ପୀ।)], କୁଲଲା ୱାୟସା ଚ [କୁଲଲା ଚ ୱାୟସା (?)] ୱିତୁଦନ୍ତି।

୬୮୧।

‘‘କିଚ୍ଛା ୱତୟଂ ଇଧ ୱୁତ୍ତି, ଯଂ ଜନୋ ଫୁସତି [ପସ୍ସତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] କିବ୍ବିସକାରୀ;

ତସ୍ମା ଇଧ ଜୀୱିତସେସେ, କିଚ୍ଚକରୋ ସିୟା ନରୋ ନ ଚପ୍ପମଜ୍ଜେ।

୬୮୨।

‘‘ତେ ଗଣିତା ୱିଦୂହି ତିଲୱାହା, ଯେ ପଦୁମେ ନିରୟେ ଉପନୀତା;

ନହୁତାନି ହି କୋଟିୟୋ ପଞ୍ଚ ଭୱନ୍ତି, ଦ୍ୱାଦସ କୋଟିସତାନି ପୁନଞ୍ଞା [ପନପ୍ଭେ (କ।)]।

୬୮୩।

''ଯାୱ ଦୁଖା [ଦୁକ୍ଖା (ସୀ। ସ୍ୟା।), ଦୁକ୍ଖ (ପୀ। କ।)] ନିରୟା ଇଧ ୱୁତ୍ତା, ତତ୍ଥପି ତାୱ ଚିରଂ ୱସିତବ୍ବଂ;

ତସ୍ମା ସୁଚିପେସଲସାଧୁଗୁଣେସୁ, ୱାଚଂ ମନଂ ସତତଂ [ପକତଂ (ସ୍ୟା।)] ପରିରକ୍ଖେ''ତି।

କୋକାଲିକସୁତ୍ତଂ ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୧। ନାଲକସୁତ୍ତଂ

୬୮୪।

ଆନନ୍ଦଜାତେ ତିଦସଗଣେ ପତୀତେ, ସକ୍କଞ୍ଚ ଇନ୍ଦଂ ସୁଚିୱସନେ ଚ ଦେୱେ;

ଦୁସ୍ସଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତିରିୱ ଥୋମୟନ୍ତେ, ଅସିତୋ ଇସି ଅଦ୍ଦସ ଦିୱାୱିହାରେ।

୬୮୫।

ଦିସ୍ୱାନ ଦେୱେ ମୁଦିତମନେ ଉଦଗ୍ଗେ, ଚିତ୍ତିଂ କରିତ୍ୱାନ ଇଦମୱୋଚ [କରିତ୍ୱା ଇଦମୱୋଚାସି (ସୀ।)] ତତ୍ଥ;

''କିଂ ଦେୱସଙ୍ଘୋ ଅତିରିୱ କଲ୍ୟରୂପୋ, ଦୁସ୍ସଂ ଗହେତ୍ୱା ରମୟଥ [ଭମୟଥ (ସୀ।)] କିଂ ପଟିଚ୍ଚ।

୬୮୬।

''ଯଦାପି ଆସୀ ଅସୁରେହି ସଙ୍ଗମୋ, ଜୟୋ ସୁରାନଂ ଅସୁରା ପରାଜିତା।

ତଦାପି ନେତାଦିସୋ ଲୋମହଂସନୋ, କିମବ୍ଭୁତଂ ଦଟ୍ଠୁ ମରୂ ପମୋଦିତା।

୬୮୭।

''ସେଳେନ୍ତି ଗାୟନ୍ତି ଚ ୱାଦୟନ୍ତି ଚ, ଭୁଜାନି ଫୋଟେନ୍ତି [ପୋଠେନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।), ପୋଥେନ୍ତି (କ।)] ଚ ନଚ୍ଚୟନ୍ତି ଚ;

ପୁଚ୍ଛାମି ୱୋହଂ ମେରୁମୁଦ୍ଧୱାସିନେ, ଧୁନାଥ ମେ ସଂସୟଂ ଖିପ୍ପ ମାରିସା''।

୬୮୮।

''ସୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ରତନୱରୋ ଅତୁଲ୍ୟୋ, ମନୁସ୍ସଲୋକେ ହିତସୁଖତ୍ଥାୟ [ହିତସୁଖତାୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଜାତୋ;

ସକ୍ୟାନ ଗାମେ ଜନପଦେ ଲୁମ୍ବିନେୟ୍ୟେ, ତେନମ୍ହ ତୁଟ୍ଠା ଅତିରିୱ କଲ୍ୟରୂପା।

୬୮୯।

''ସୋ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମୋ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋ, ନରାସଭୋ ସବ୍ବପଜାନମୁତ୍ତମୋ;

ୱେସ୍ସତି ଚଙ୍କମିସିଓ୍ୱୟେ ୱନେ, ନଦଂୱ ସୀହୋ ବଲୱା ମିଗାଭିଭୂ’’।

୬୯୦।

ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ତୁରିତମୱସରୀ ସୋ, ସୁଦ୍ଧୋଦନସ୍ସ ତଦ ଭୱନଂ ଉପାୱିସି [ଉପାଗମି (ସୀ। ପୀ।)];

ନିସଜ୍ଜ ତତ୍ଥ ଇଦମୱୋଚାସି ସକ୍ୟେ, ‘‘କୁହିଂ କୁମାରୋ ଅହମପି ଦଟ୍ଠୁକାମୋ’’।

୬୯୧।

ତତୋ କୁମାରଂ ଜଲିତମିୱ ସୁୱଣ୍ଣଂ, ଉକ୍କାମୁଖେୱ ସୁକୁସଲସମ୍ପହଟ୍ଠଂ [ସୁକୁସଲେନ ସମ୍ପହଟ୍ଠଂ (କ।)];

ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନଂ [ଦଦ୍ଦଢହମାନଂ (କ।)] ସିରିୟା ଅନୋମୱଣ୍ଣଂ, ଦସ୍ସେସୁ ପୁତ୍ତଂ ଅସିତୱ୍ହୟସ୍ସ ସକ୍ୟା।

୬୯୨।

ଦିସ୍ୱା କୁମାରଂ ସିଖିମିୱ ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ, ତାରାସଭଂୱ ନଭସିଗମଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ;

ସୂରିୟଂ ତପନ୍ତଂ ସରଦରିୱବ୍ଭମୁତ୍ତଂ, ଆନନ୍ଦଜାତୋ ୱିପୁଲମଲତ୍ଥ ପୀତିଂ।

୬୯୩।

ଅନେକସାଖଞ୍ଚ ସହସ୍ସମଣ୍ଡଲଂ, ଛତ୍ତଂ ମରୂ ଧାରୟୁମନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ସୁୱଣ୍ଣଦଣ୍ଡା ୱୀତିପତନ୍ତି ଚାମରା, ନ ଦିସ୍ସରେ ଚାମରଛତ୍ତଗାହକା।

୬୯୪।

ଦିସ୍ୱା ଜଟୀ କଣ୍ହସିରିୱ୍ହୟୋ ଇସି, ସୁୱଣ୍ଣନିକ୍ଖଂ ୱିୟ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲେ;

ସେତଞ୍ଚ ଛତ୍ତଂ ଧରିୟନ୍ତ [ଧାରିୟନ୍ତ (ସ୍ୟା।), ଧାରୟନ୍ତଂ (ସୀ। କ।)] ମୁଦ୍ଧନି, ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ ସୁମନୋ ପଟିଗ୍ଗହେ।

୬୯୫।

ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପନ ସକ୍ୟପୁଙ୍ଗୱଂ, ଜିଗୀସତୋ [ଜିଗିଂସକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଲକ୍ଖଣମନ୍ତପାରଗୂ;

ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଗିରମବ୍ଭୁଦୀରୟି, ‘‘ଅନୁତ୍ତରାୟଂ ଦ୍ୱିପଦାନମୁତ୍ତମୋ’’ [ଦିପଦାନମୁତ୍ତମୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]।

୬୯୬।

ଅଥତ୍ତନୋ ଗମନମନୁସ୍ସରନ୍ତୋ, ଅକଲ୍ୟରୂପୋ ଗଳୟତି ଅସ୍ସୁକାନି;

ଦିସ୍ୱାନ ସକ୍ୟା ଇସିମୱୋଚୁଂ ରୁଦନ୍ତଂ,

‘‘ନୋ ଚେ କୁମାରେ ଭୱିସ୍ସତି ଅନ୍ତରାୟୋ’’।

୬୯୭।

ଦିସ୍ୱାନ ସକ୍କେ ଇସିମୱୋଚ ଅକଲ୍ଲେ, ‘‘ନାହଂ କୁମାରେ ଅହିତମନୁସ୍ସରାମି;

ନ ଚାପିମସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି ଅନ୍ତରାୟୋ, ନ ଓରକାୟଂ ଅଧିମାନସା [ଅଧିମନସା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଭୱାଥ।

୬୯୮।

‘‘ସମ୍ବୋଧିୟଗ୍ଗଂ ଫୁସିସ୍ସତାୟଂ କୁମାରୋ, ସୋ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପରମୱିସୁଦ୍ଧଦସ୍ସୀ;

ୱତ୍ତେସ୍ସତାୟଂ ବହୁଜନହିତାନୁକମ୍ପୀ, ୱିତ୍ଥାରିକସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ।

୬୯୯।

‘‘ମମଞ୍ଚ ଆୟୁ ନ ଚିରମିଧାୱସେସୋ, ଅଥନ୍ତରା ମେ ଭୱିସ୍ସତି କାଲକିରିୟା;

ସୋହଂ ନ ସୋସ୍ସଂ [ସୁସ୍ସଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅସମଧୁରସ୍ସ ଧମ୍ମଂ, ତେନମ୍ହି ଅଟ୍ଟୋ ବ୍ୟସନଂଗତୋ ଅଘାୱୀ’’।

୭୦୦।

ସୋ ସାକିୟାନଂ ୱିପୁଲଂ ଜନେତ୍ୱା ପୀତିଂ, ଅନ୍ତେପୁରମ୍ହା ନିଗ୍ଗମା [ନିରଗମା (ସୀ। ସ୍ୟା।), ନିଗମା (କ। ସୀ।), ନିରଗମ (ପୀ।)] ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ;

ସୋ ଭାଗିନେୟ୍ୟଂ ସୟଂ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ, ସମାଦପେସି ଅସମଧୁରସ୍ସ ଧମ୍ମେ।

୭୦୧।

‘‘ବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସଂ ୟଦ [ୟଦି (ସ୍ୟା। କ।)] ପରତୋ ସୁଣାସି, ସମ୍ବୋଧିପତ୍ତୋ ୱିୱରତି ଧମ୍ମମଗ୍ଗଂ;

ଗନ୍ତ୍ୱାନ ତତ୍ଥ ସମୟଂ ପରିପୁଚ୍ଛମାନୋ [ସୟଂ ପରିପୁଚ୍ଛିୟାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଚରସ୍ସୁ ତସ୍ମିଂ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ’’।

୭୦୨।

ତେନାନୁସିଟ୍ଠୋ ହିତମନେନ ତାଦିନା, ଅନାଗତେ ପରମୱିସୁଦ୍ଧଦସ୍ସିନା;

ସୋ ନାଲକୋ ଉପଚିତପୁଞ୍ଞସଞ୍ଚୟୋ, ଜିନଂ ପତିକ୍ଖଂ [ପତି + ଇକ୍ଖଂ = ପତିକ୍ଖଂ] ପରିୱସି ରକ୍ଖିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ।

୭୦୩।

ସୁତ୍ୱାନ ଘୋସଂ ଜିନୱରଚକ୍କୱତ୍ତନେ, ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଦିସ୍ୱା ଇସିନିସଭଂ ପସନ୍ନୋ;

ମୋନେୟ୍ୟସେଟ୍ଠଂ ମୁନିପୱରଂ ଅପୁଚ୍ଛି, ସମାଗତେ ଅସିତାୱ୍ହୟସ୍ସ ସାସନେତି।

ୱତ୍ଥୁଗାଥା ନିଟ୍ଠିତା।

୭୦୪।

‘‘ଅଞ୍ଞାତମେତଂ ୱଚନଂ, ଅସିତସ୍ସ ୟଥାତଥଂ;

ତଂ ତଂ ଗୋତମ ପୁଚ୍ଛାମି, ସବ୍ବଧମ୍ମାନ ପାରଗୁଂ।

୭୦୫।

‘‘ଅନଗାରିୟୁପେତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖାଚରିୟଂ ଜିଗୀସତୋ;

ମୁନି ପବ୍ରୂହି ମେ ପୁଟ୍ଠୋ, ମୋନେୟ୍ୟଂ ଉତ୍ତମଂ ପଦଂ’’।

୭୦୬।

‘‘ମୋନେୟ୍ୟଂ ତେ ଉପଞ୍ଞିସ୍ସଂ, (ଇତି ଭଗଵା) ଦୁକ୍କରଂ ଦୁରଭିସମ୍ଭଵଂ;

ହନ୍ଦ ତେ ନଂ ପଵକ୍ଖାମି, ସନ୍ଥମ୍ଭସ୍ସୁ ଦଳ୍ହୋ ଭଵ।

୭୦୭।

‘‘ସମାନଭାଗଂ କୁବ୍ବେଥ, ଗାମେ ଅକ୍କୁଟ୍ଠଵନ୍ଦିତଂ;

ମନୋପଦୋସଂ ରକ୍ଖେୟ୍ୟ, ସନ୍ତୋ ଅନୁଣ୍ଣତୋ ଚରେ।

୭୦୮।

‘‘ଉଚ୍ଚାଵଚା ନିଚ୍ଛରନ୍ତି, ଦାଯେ ଅଗ୍ଗିସିଖୂପମା;

ନାରିଯୋ ମୁନିଂ ପଲୋଭେନ୍ତି, ତାସୁ ତଂ ମା ପଲୋଭଯୁଂ।

୭୦୯।

‘‘ଵିରତୋ ମେଥୁନା ଧମ୍ମା, ହିତ୍ଵା କାମେ ପରୋପରେ [ପରୋଵରେ (ସୀ। ପୀ।), ଵରାଵରେ (ସ୍ୟା।)];

ଅଵିରୁଦ୍ଧୋ ଅସାରତ୍ତୋ, ପାଣେସୁ ତସଥାଵରେ।

୭୧୦।

‘‘ଯଥା ଅହଂ ତଥା ଏତେ, ଯଥା ଏତେ ତଥା ଅହଂ;

ଅତ୍ତାନଂ ଉପମଂ କତ୍ଵା, ନ ହନେୟ୍ୟ ନ ଘାତଯେ।

୭୧୧।

‘‘ହିତ୍ଵା ଇଚ୍ଛଞ୍ଚ ଲୋଭଞ୍ଚ, ଯତ୍ଥ ସତ୍ତୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ;

ଚକ୍ଖୁମା ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ତରେୟ୍ୟ ନରକଂ ଇମଂ।

୭୧୨।

‘‘ଊନୂଦରୋ ମିତାହାରୋ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସ ଅଲୋଲୁପୋ;

ସଦା [ସ ୱେ (ପୀ।)] ଇଚ୍ଛାଯ ନିଚ୍ଛାତୋ, ଅନିଚ୍ଛୋ ହୋତି ନିଲ୍ଲୁତୋ।

୭୧୩।

‘‘ସ ପିଣ୍ଡଚାରଂ ଚରିତ୍ୱା, ୱନନ୍ତମଭିହାରଯେ;

ଉପଟ୍ଠିତୋ ରୁକ୍ଖମୂଲସ୍ମିଂ, ଆସନୂପଗତୋ ମୁନି।

୭୧୪।

‘‘ସ ଝାନପସୁତୋ ଧୀରୋ, ୱନନ୍ତେ ରମିତୋ ସିଯା;

ଝାଯେଥ ରୁକ୍ଖମୂଲସ୍ମିଂ, ଅତ୍ତାନମଭିତୋସଯଂ।

୭୧୫।

‘‘ତତୋ ରତ୍ୟା ୱିୱସାନେ [ୱିୱସନେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଗାମନ୍ତମଭିହାରଯେ;

ଅୱ୍ହାନଂ ନାଭିନନ୍ଦେଯ୍ୟ, ଅଭିହାରଞ୍ଚ ଗାମତୋ।

୭୧୬।

‘‘ନ ମୁନୀ ଗାମମାଗମ୍ମ, କୁଲେସୁ ସହସା ଚରେ;

ଘାସେସନଂ ଛିନ୍ନକଥୋ, ନ ୱାଚଂ ପଯୁତଂ ଭଣେ।

୭୧୭।

‘‘ଅଲତ୍ଥଂ ଯଦିଦଂ ସାଧୁ, ନାଲତ୍ଥଂ କୁସଲଂ ଇତି;

ଉଭଯେନେୱ ସୋ ତାଦୀ, ରୁକ୍ଖଂୱୁପନିୱତ୍ତତି [ରୁକ୍ଖଂୱୁ’ପତିୱତ୍ତତି (କ।), ରୁକ୍ଖଂୱ ଉପାତିୱତ୍ତତି (ସ୍ୟା।)]।

୭୧୮।

‘‘ସ ପତ୍ତପାଣି ୱିଚରନ୍ତୋ, ଅମୂଗୋ ମୂଗସମ୍ମତୋ;

ଅପ୍ପଂ ଦାନଂ ନ ହୀଳେଯ୍ୟ, ଦାତାରଂ ନାୱଜାନିଯା।

୭୧୯।

‘‘ଉଚ୍ଚାୱଚା ହି ପଟିପଦା, ସମଣେନ ପକାସିତା;

ନ ପାରଂ ଦିଗୁଣଂ ଯନ୍ତି, ନଯିଦଂ ଏକଗୁଣଂ ମୁତଂ।

୭୨୦।

‘‘ଯସ୍ସ ଚ ୱିସତା ନତ୍ଥି, ଛିନ୍ନସୋତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚପ୍ପହୀନସ୍ସ, ପରିଳାହୋ ନ ୱିଜ୍ଜତି।

୭୨୧।

‘‘ମୋନେଯ୍ୟଂ ତେ ଉପଞ୍ଞିସ୍ସଂ, ଖୁରଧାରୂପମୋ ଭୱେ;

ଜିୱ୍ହାଯ ତାଲୁମାହଚ୍ଚ, ଉଦରେ ସଞ୍ଞତୋ ସିଯା।

୭୨୨।

‘‘ଅଲୀନଚିତ୍ତୋ ଚ ସିଯା, ନ ଚାପି ବହୁ ଚିନ୍ତଯେ;

ନିରାମଗନ୍ଧୋ ଅସିତୋ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରାଯଣୋ।

୭୨୩।

‘‘ଏକାସନସ୍ସ ସିକ୍ଖେଥ, ସମଣୂପାସନସ୍ସ ଚ;

ଏକତ୍ତଂ ମୋନମକ୍ଖାତଂ, ଏକୋ ଚେ ଅଭିରମିସ୍ସସି;

ଅଥ ଭାହିସି [ଭାସିହି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଦସଦିସା।

୭୨୪।

‘‘ସୁତ୍ୱା ଧୀରାନଂ ନିଗ୍ଘୋସଂ, ଝାଯୀନଂ କାମଚାଗିନଂ;

ତତୋ ହିରିଞ୍ଚ ସଦ୍ଧଞ୍ଚ, ଭିଯ୍ୟୋ କୁବ୍ବେଥ ମାମକୋ।

୭୨୫।

‘‘ତଂ ନଦୀହି ୱିଜାନାଥ, ସୋବ୍ଭେସୁ ପଦରେସୁ ଚ;

ସଣନ୍ତା ଯନ୍ତି କୁସୋବ୍ଭା [କୁସ୍ସୁବ୍ଭା (ସୀ।)], ତୁଣ୍ହୀଯନ୍ତି ମହୋଦଧୀ।

୭୨୬।

‘‘ଯଦୂନକଂ ତଂ ସଣତି, ଯଂ ପୂରଂ ସନ୍ତମେୱ ତଂ;

ଅଡ୍ଢକୁମ୍ଭୂପମୋ ବାଲୋ, ରହଦୋ ପୂରୋୱ ପଣ୍ଡିତୋ।

୭୨୭।

‘‘ଯଂ ସମଣୋ ବହୁଂ ଭାସତି, ଉପେତଂ ଅତ୍ଥସଞ୍ହିତଂ;

ଜାନଂ ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଜାନଂ ସୋ ବହୁ ଭାସତି।

୭୨୮।

‘‘ଯୋ ଚ ଜାନଂ ସଂଯତତ୍ତୋ, ଜାନଂ ନ ବହୁ ଭାସତି;

ସ ମୁନୀ ମୋନମରହତି, ସ ମୁନୀ ମୋନମଜ୍ଝଗା’’ତି।

ନାଲକସୁତ୍ତଂ ଏକାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୨। ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସନାସୁତ୍ତଂ

ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଭଗୱା ତଦହୁପୋସଥେ ପନ୍ନରସେ ପୁଣ୍ଣାଯ ପୁଣ୍ଣମାଯ ରତ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଅବ୍ଭୋକାସେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଅନୁୱିଲୋକେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

‘‘‘ଯେ ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅରିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା ସମ୍ବୋଧଗାମିନୋ, ତେସଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅରିଯାନଂ ନିଯ୍ୟାନିକାନଂ ସମ୍ବୋଧଗାମୀନଂ କା ଉପନିସା ସୱନାଯା’ତି ଇତି ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଚ୍ଛିତାରୋ ଅସ୍ସୁ, ତେ ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା – ‘ଯାୱଦେୱ ଦ୍ୱଯତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣାଯା’ତି। କିଞ୍ଚ ଦ୍ୱଯତଂ ୱଦେଥ?

(୧) ‘‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ, ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋତି ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ, ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦାତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସିନୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା, ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା’’ତି।

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୨୯।

‘‘ଯେ ଦୁକ୍ଖଂ ନପ୍ପଜାନନ୍ତି, ଅଥୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ;

ଯତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବସୋ ଦୁକ୍ଖଂ, ଅସେସଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି;

ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖୂପସମଗାମିନଂ।

୭୩୦।

‘‘ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିହୀନା ତେ, ଅଥୋ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଯା;

ଅଭବ୍ବା ତେ ଅନ୍ତକିରିଯାଯ, ତେ ୱେ ଜାତିଜରୂପଗା।

୭୩୧।

‘‘ଯେ ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ପଜାନନ୍ତି, ଅଥୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ;

ଯତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବସୋ ଦୁକ୍ଖଂ, ଅସେସଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି;

ତଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଂ ପଜାନନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖୂପସମଗାମିନଂ।

୭୩୨।

‘‘ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନା, ଅଥୋ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଯା;

ଭବ୍ବା ତେ ଅନ୍ତକିରିଯାଯ, ନ ତେ ଜାତିଜରୂପଗା’’ତି।

(୨) ‘‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସନା’ତି, ଇତି ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଚ୍ଛିତାରୋ ଅସ୍ସୁ; ‘ସିଯା’ତିସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା। କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଉପଧିପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଉପଧୀନଂ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୩୩।

‘‘ଉପଧିନିଦାନା ପଭୱନ୍ତି ଦୁକ୍ଖା, ଯେ କେଚି ଲୋକସ୍ମିମନେକରୂପା;

ଯୋ ୱେ ଅୱିଦ୍ୱା ଉପଧିଂ କରୋତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦୁକ୍ଖମୁପେତି ମନ୍ଦୋ;

ତସ୍ମା ପଜାନଂ ଉପଧିଂ ନ କଯିରା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଜାତିପ୍ପଭୱାନୁପସ୍ସୀ’’ତି।

(୩) ‘‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସନା’ତି, ଇତି ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଚ୍ଛିତାରୋ ଅସ୍ସୁ; ‘ସିଯା’ତିସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା। କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଅୱିଜ୍ଜାଯ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୩୪।

‘‘ଜାତିମରଣସଂସାରଂ , ଯେ ୱଜନ୍ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ;

ଇତ୍ଥଭାୱଞ୍ଞଥାଭାୱଂ, ଅୱିଜ୍ଜାଯେୱ ସା ଗତି।

୭୩୫।

‘‘ଅୱିଜ୍ଜା ହାଯଂ ମହାମୋହୋ, ଯେନିଦଂ ସଂସିତଂ ଚିରଂ;

ୱିଜ୍ଜାଗତା ଚ ଯେ ସତ୍ତା, ନ ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି [ନାଗଚ୍ଛନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)] ପୁନବ୍ଭୱ’’ନ୍ତି।

(୪) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ସଙ୍ଖାରାନଂ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୩୬।

‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି, ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା;

ସଙ୍ଖାରାନଂ ନିରୋଧେନ, ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ।

୭୩୭।

‘‘ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା;

ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥା, ସଞ୍ଞାନଂ ଉପରୋଧନା;

ଏଵଂ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯୋ ହୋତି, ଏତଂ ଞତ୍ୱା ଯଥାତଥଂ।

୭୩୮।

‘‘ସମ୍ମଦସା ଵେଦଗୁନୋ, ସମ୍ମଦଞ୍ଞାଯ ପଣ୍ଡିତା;

ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ମାରସଂଯୋଗଂ, ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି [ନାଗଚ୍ଛନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)] ପୁନବ୍ଭଵ’’ନ୍ତି।

(୫) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଵିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ତ୍ୱେଵ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୩୯।

‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି, ସବ୍ବଂ ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା;

ଵିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ନିରୋଧେନ, ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋ।

୭୪୦।

‘‘ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖଂ ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା;

ଵିଞ୍ଞାଣୂପସମା ଭିକ୍ଖୁ, ନିଚ୍ଛାତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି।

(୬) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଫସ୍ସସ୍ସ ତ୍ୱେଵ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୪୧।

‘‘ତେସଂ ଫସ୍ସପରେତାନଂ, ଭଵସୋତାନୁସାରିନଂ;

କୁମ୍ମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନାନଂ, ଆରା ସଂଯୋଜନକ୍ଖଯୋ।

୭୪୨।

‘‘ଯେ ଚ ଫସ୍ସଂ ପରିଞ୍ଞାଯ, ଅଞ୍ଞାଯୁପସମେ [ପଞ୍ଞାଯ ଉପସମେ (ସ୍ୟା।)] ରତା;

ତେ ଵେ ଫସ୍ସାଭିସମଯା, ନିଚ୍ଛାତା ପରିନିବ୍ବୁତା’’ତି।

(୭) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଵେଦନାନଂ ତ୍ୱେଵ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୪୩।

‘‘ସୁଖଂ ୱା ଯଦି ୱା ଦୁକ୍ଖଂ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ସହ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧା ଚ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ଥି ୱେଦିତଂ।

୭୪୪।

‘‘ଏତଂ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ଞତ୍ୱାନ, ମୋସଧମ୍ମଂ ପଲୋକିନଂ [ପଲୋକିତଂ (ସୀ।)];

ଫୁସ୍ସ ଫୁସ୍ସ ୱଯଂ ପସ୍ସଂ, ଏୱଂ ତତ୍ଥ ୱିଜାନତି [ୱିରଜ୍ଜତି (କ। ସୀ।)];

ୱେଦନାନଂ ଖଯା ଭିକ୍ଖୁ, ନିଚ୍ଛାତୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି।

(୮) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ତଣ୍ହାଯ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୪୫।

‘‘ତଣ୍ହାଦୁତିଯୋ ପୁରିସୋ, ଦୀଘମଦ୍ଧାନ ସଂସରଂ;

ଇତ୍ଥଭାୱଞ୍ଞଥାଭାୱଂ, ସଂସାରଂ ନାତିୱତ୍ତତି।

୭୪୬।

‘‘ଏତମାଦୀନୱଂ ଞତ୍ୱା, ତଣ୍ହଂ [ତଣ୍ହା (ବହୂସୁ) ଇତିୱୁତ୍ତକେ ୧୫ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ;

ୱୀତତଣ୍ହୋ ଅନାଦାନୋ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିବ୍ବଜେ’’ତି।

(୯) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଉପାଦାନାନଂ [ଉପାଦାନସ୍ସ (ସ୍ୟା। କ।)] ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୪୭।

‘‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୂତୋ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛତି;

ଜାତସ୍ସ ମରଣଂ ହୋତି, ଏସୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ।

୭୪୮।

‘‘ତସ୍ମା ଉପାଦାନକ୍ଖଯା, ସମ୍ମଦଞ୍ଞାଯ ପଣ୍ଡିତା;

ଜାତିକ୍ଖଯଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପୁନବ୍ଭୱ’’ନ୍ତି।

(୧୦) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଆରମ୍ଭପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଆରମ୍ଭାନଂ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୪୯।

''ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି, ସବ୍ବଂ ଆରମ୍ଭପଚ୍ଚଯା;

ଆରମ୍ଭାନଂ ନିରୋଧେନ, ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋ।

୭୫୦।

''ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖଂ ଆରମ୍ଭପଚ୍ଚଯା;

ସବ୍ବାରମ୍ଭଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ, ଅନାରମ୍ଭେ ଵିମୁତ୍ତିନୋ।

୭୫୧।

''ଉଚ୍ଛିନ୍ନଭଵତଣ୍ହସ୍ସ, ସନ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଵିକ୍ଖୀଣୋ [ଵିତିଣ୍ଣୋ (ସୀ।)] ଜାତିସଂସାରୋ, ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ପୁନବ୍ଭଵୋ''ତି।

(୧୧) ''ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଆହାରପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଆହାରାନଂ ତ୍ଵେଵ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୫୨।

''ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି, ସବ୍ବଂ ଆହାରପଚ୍ଚଯା;

ଆହାରାନଂ ନିରୋଧେନ, ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋ।

୭୫୩।

''ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖଂ ଆହାରପଚ୍ଚଯା;

ସବ୍ବାହାରଂ ପରିଞ୍ଞାଯ, ସବ୍ବାହାରମନିସ୍ସିତୋ।

୭୫୪।

''ଆରୋଗ୍ୟଂ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାଯ, ଆସଵାନଂ ପରିକ୍ଖଯା;

ସଙ୍ଖାଯ ସେଵୀ ଧମ୍ମଟ୍ଠୋ, ସଙ୍ଖ୍ୟଂ [ସଙ୍ଖଂ (ସୀ। ପୀ।)] ନୋପେତି ଵେଦଗୂ''ତି।

(୧୨) ''ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି ସବ୍ବଂ ଇଞ୍ଜିତପଚ୍ଚଯାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଇଞ୍ଜିତାନଂ ତ୍ଵେଵ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧା ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୫୫।

''ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଂ ସମ୍ଭୋତି, ସବ୍ବଂ ଇଞ୍ଜିତପଚ୍ଚଯା;

ଇଞ୍ଜିତାନଂ ନିରୋଧେନ, ନତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵୋ।

୭୫୬।

‘‘ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖଂ ଇଞ୍ଜିତପଚ୍ଚଯା;

ତସ୍ମା ହି ଏଜଂ ୱୋସ୍ସଜ୍ଜ, ସଙ୍ଖାରେ ଉପରୁନ୍ଧିଯ;

ଅନେଜୋ ଅନୁପାଦାନୋ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିବ୍ବଜେ’’ତି।

(୧୩) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ନିସ୍ସିତସ୍ସ ଚଲିତଂ ହୋତୀତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଅନିସ୍ସିତୋ ନ ଚଲତୀତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୫୭।

‘‘ଅନିସ୍ସିତୋ ନ ଚଲତି, ନିସ୍ସିତୋ ଚ ଉପାଦିଯଂ;

ଇତ୍ଥଭାଵଞ୍ଞଥାଭାଵଂ, ସଂସାରଂ ନାତିଵତ୍ତତି।

୭୫୮।

‘‘ଏତମାଦୀନଵଂ ଞତ୍ୱା, ନିସ୍ସଯେସୁ ମହବ୍ଭଯଂ;

ଅନିସ୍ସିତୋ ଅନୁପାଦାନୋ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିବ୍ବଜେ’’ତି।

(୧୪) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ରୂପେହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରୂପା [ଆରୁପ୍ପା (ସୀ। ପୀ।)] ସନ୍ତତରାତି, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଅରୂପେହି ନିରୋଧୋ ସନ୍ତତରୋତି, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୫୯।

‘‘ଯେ ଚ ରୂପୂପଗା ସତ୍ତା, ଯେ ଚ ଅରୂପଟ୍ଠାଯିନୋ [ଆରୁପ୍ପଟ୍ଠାସିନୋ (ସୀ। ପୀ।)];

ନିରୋଧଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତା, ଆଗନ୍ତାରୋ ପୁନବ୍ଭଵଂ।

୭୬୦।

‘‘ଯେ ଚ ରୂପେ ପରିଞ୍ଞାଯ, ଅରୂପେସୁ ଅସଣ୍ଠିତା [ସୁସଣ୍ଠିତା (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)];

ନିରୋଧେ ଯେ ୱିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେ ଜନା ମଚ୍ଚୁହାଯିନୋ’’ତି।

(୧୫) ‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି…ପେ… କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସଦେଵକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସମାରକସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମକସ୍ସ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେଵମନୁସ୍ସାଯ ଇଦଂ ସଚ୍ଚନ୍ତି ଉପନିଜ୍ଝାଯିତଂ ତଦମରିଯାନଂ ଏତଂ ମୁସାତି ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା। ଯଂ , ଭିକ୍ଖଵେ, ସଦେଵକସ୍ସ…ପେ… ସଦେଵମନୁସ୍ସାଯ ଇଦଂ ମୁସାତି ଉପନିଜ୍ଝାଯିତଂ, ତଦମରିଯାନଂ ଏତଂ ସଚ୍ଚନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏଵଂ ସମ୍ମା…ପେ… ଅଥାପରଂ ଏତଦଵୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୬୧।

‘‘ଅନତ୍ତନି ଅତ୍ତମାନିଂ [ଅତ୍ତମାନୀ (ସ୍ୟା।), ଅତ୍ତମାନଂ (ପୀ। କ।)], ପସ୍ସ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ;

ନିୱିଟ୍ଠଂ ନାମରୂପସ୍ମିଂ, ଇଦଂ ସଚ୍ଚନ୍ତି ମଞ୍ଞତି।

୭୬୨।

‘‘ଯେନ ଯେନ ହି ମଞ୍ଞନ୍ତି, ତତୋ ତଂ ହୋତି ଅଞ୍ଞଥା;

ତଞ୍ହି ତସ୍ସ ମୁସା ହୋତି, ମୋସଧମ୍ମଞ୍ହି ଇତ୍ତରଂ।

୭୬୩।

‘‘ଅମୋସଧମ୍ମଂ ନିବ୍ବାନଂ, ତଦରିଯା ସଚ୍ଚତୋ ୱିଦୂ;

ତେ ୱେ ସଚ୍ଚାଭିସମଯା, ନିଚ୍ଛାତା ପରିନିବ୍ବୁତା’’ତି।

(୧୬) ‘‘‘ସିଯା ଅଞ୍ଞେନପି ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସନା’ତି, ଇତି ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଚ୍ଛିତାରୋ ଅସ୍ସୁ; ‘ସିଯା’ତିସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା। କଥଞ୍ଚ ସିଯା? ଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ସମାରକସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମକସ୍ସ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଇଦଂ ସୁଖନ୍ତି ଉପନିଜ୍ଝାଯିତଂ, ତଦମରିଯାନଂ ଏତଂ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ଅଯମେକାନୁପସ୍ସନା । ଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦେୱକସ୍ସ…ପେ… ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ଉପନିଜ୍ଝାଯିତଂ ତଦମରିଯାନଂ ଏତଂ ସୁଖନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ଅଯଂ ଦୁତିଯାନୁପସ୍ସନା। ଏୱଂ ସମ୍ମା ଦ୍ୱଯତାନୁପସ୍ସିନୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା, ସତି ୱା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତାତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

୭୬୪।

‘‘ରୂପା ସଦ୍ଦା ରସା ଗନ୍ଧା, ଫସ୍ସା ଧମ୍ମା ଚ କେୱଲା;

ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଚ, ଯାୱତତ୍ଥୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୭୬୫।

‘‘ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ଏତେ ୱୋ ସୁଖସମ୍ମତା;

ଯତ୍ଥ ଚେତେ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତଂ ନେସଂ ଦୁକ୍ଖସମ୍ମତଂ।

୭୬୬।

‘‘ସୁଖନ୍ତି ଦିଟ୍ଠମରିଯେହି, ସକ୍କାଯସ୍ସୁପରୋଧନଂ;

ପଚ୍ଚନୀକମିଦଂ ହୋତି, ସବ୍ବଲୋକେନ ପସ୍ସତଂ।

୭୬୭।

‘‘ଯଂ ପରେ ସୁଖତୋ ଆହୁ, ତଦରିଯା ଆହୁ ଦୁକ୍ଖତୋ;

ଯଂ ପରେ ଦୁକ୍ଖତୋ ଆହୁ, ତଦରିଯା ସୁଖତୋ ୱିଦୂ।

୭୬୮।

‘‘ପସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦୁରାଜାନଂ, ସମ୍ପମୂଳ୍ହେତ୍ଥଵିଦ୍ଦସୁ [ସମ୍ପମୂଳ୍ହେତ୍ଥ ଅଵିଦ୍ଦସୁ (ସୀ। ପୀ।), ସମ୍ମୂଳ୍ହେତ୍ଥ ଅଵିଦ୍ଦସୁ (?)];

ନିଵୁତାନଂ ତମୋ ହୋତି, ଅନ୍ଧକାରୋ ଅପସ୍ସତଂ।

୭୬୯।

‘‘ସତଞ୍ଚ ଵିଵଟଂ ହୋତି, ଆଲୋକୋ ପସ୍ସତାମିଵ;

ସନ୍ତିକେ ନ ଵିଜାନନ୍ତି, ମଗ୍ଗା ଧମ୍ମସ୍ସ କୋଵିଦା।

୭୭୦।

‘‘ଭଵରାଗପରେତେହି , ଭଵସୋତାନୁସାରିଭି;

ମାରଧେୟ୍ୟାନୁପନ୍ନେହି, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସୁସମ୍ବୁଧୋ।

୭୭୧।

‘‘କୋ ନୁ ଅଞ୍ଞତ୍ରମରିଯେହି, ପଦଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୁମରହତି;

ଯଂ ପଦଂ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାଯ, ପରିନିବ୍ବନ୍ତି ଅନାସଵା’’ତି।

ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି। ଇମସ୍ମିଂ ଚ [ଇମସ୍ମିଂ ଖୋ (ସୀ।)] ପନ ଵେୟ୍ୟାକରଣସ୍ମିଂ ଭଞ୍ଞମାନେ ସଟ୍ଠିମତ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନୁପାଦାଯ ଆସଵେହି ଚିତ୍ତାନି ଵିମୁଚ୍ଚିଂସୂତି।

ଦ୍ଵଯତାନୁପସ୍ସନାସୁତ୍ତଂ ଦ୍ଵାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସଚ୍ଚଂ ଉପଧି ଅଵିଜ୍ଜା ଚ, ସଙ୍ଖାରେ ଵିଞ୍ଞାଣପଞ୍ଚମଂ;

ଫସ୍ସଵେଦନିଯା ତଣ୍ହା, ଉପାଦାନାରମ୍ଭଆହାରା;

ଇଞ୍ଜିତଂ ଚଲିତଂ ରୂପଂ, ସଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖେନ ସୋଳସାତି।

ମହାଵଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ପଧାନଞ୍ଚ, ସୁଭାସିତଞ୍ଚ ସୁନ୍ଦରି;

ମାଘସୁତ୍ତଂ ସଭିଯୋ ଚ, ସେଲୋ ସଲ୍ଲଞ୍ଚ ଵୁଚ୍ଚତି।

ଵାସେଟ୍ଠୋ ଚାପି କୋକାଲି, ନାଲକୋ ଦ୍ଵଯତାନୁପସ୍ସନା;

ଦ୍ଵାଦସେତାନି ସୁତ୍ତାନି, ମହାଵଗ୍ଗୋତି ଵୁଚ୍ଚତୀତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ଅଟ୍ଠକଵଗ୍ଗୋ

୧। କାମସୁତ୍ତଂ

୭୭୨।

କାମଂ କାମଯମାନସ୍ସ, ତସ୍ସ ଚେ ତଂ ସମିଜ୍ଝତି;

ଅଦ୍ଧା ପୀତିମନୋ ହୋତି, ଲଦ୍ଧା ମଚ୍ଚୋ ଯଦିଚ୍ଛତି।

୭୭୩।

ତସ୍ସ ଚେ କାମଯାନସ୍ସ [କାମଯମାନସ୍ସ (କ।)], ଛନ୍ଦଜାତସ୍ସ ଜନ୍ତୁନୋ;

ତେ କାମା ପରିହାଯନ୍ତି, ସଲ୍ଲଵିଦ୍ଧୋଵ ରୁପ୍ପତି।

୭୭୪।

ଯୋ କାମେ ପରିଵଜ୍ଜେତି, ସପ୍ପସ୍ସେଵ ପଦା ସିରୋ;

ସୋମଂ [ସୋ ଇମଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଵିସତ୍ତିକଂ ଲୋକେ, ସତୋ ସମତିଵତ୍ତତି।

୭୭୫।

ଖେତ୍ତଂ ଵତ୍ଥୁଂ ହିରଞ୍ଞଂ ଵା, ଗଵସ୍ସଂ [ଗଵାସ୍ସଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ଦାସପୋରିସଂ;

ଥିଯୋ ବନ୍ଧୂ ପୁଥୁ କାମେ, ଯୋ ନରୋ ଅନୁଗିଜ୍ଝତି।

୭୭୬।

ଅବଲା ନଂ ବଲୀଯନ୍ତି, ମଦ୍ଦନ୍ତେନଂ ପରିସ୍ସଯା;

ତତୋ ନଂ ଦୁକ୍ଖମନ୍ଵେତି, ନାଵଂ ଭିନ୍ନମିଵୋଦକଂ।

୭୭୭।

ତସ୍ମା ଜନ୍ତୁ ସଦା ସତୋ, କାମାନି ପରିଵଜ୍ଜଯେ;

ତେ ପହାଯ ତରେ ଓଘଂ, ନାଵଂ ସିତ୍ଵାଵ [ସିଞ୍ଚିତ୍ଵା (ସୀ।)] ପାରଗୂତି।

କାମସୁତ୍ତଂ ପଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ଗୁହଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ

୭୭୮।

ସତ୍ତୋ ଗୁହାଯଂ ବହୁନାଭିଛନ୍ନୋ, ତିଟ୍ଠଂ ନରୋ ମୋହନସ୍ମିଂ ପଗାଳ୍ହୋ;

ଦୂରେ ୱିୱେକା ହି ତଥାୱିଧୋ ସୋ, କାମା ହି ଲୋକେ ନ ହି ସୁପ୍ପହାଯା।

୭୭୯।

ଇଚ୍ଛାନିଦାନା ଭୱସାତବଦ୍ଧା, ତେ ଦୁପ୍ପମୁଞ୍ଚା ନ ହି ଅଞ୍ଞମୋକ୍ଖା;

ପଚ୍ଛା ପୁରେ ୱାପି ଅପେକ୍ଖମାନା, ଇମେୱ କାମେ ପୁରିମେୱ ଜପ୍ପଂ।

୭୮୦।

କାମେସୁ ଗିଦ୍ଧା ପସୁତା ପମୂଳ୍ହା, ଅୱଦାନିଯା ତେ ୱିସମେ ନିୱିଟ୍ଠା;

ଦୁକ୍ଖୂପନୀତା ପରିଦେୱଯନ୍ତି, କିଂସୂ ଭୱିସ୍ସାମ ଇତୋ ଚୁତାସେ।

୭୮୧।

ତସ୍ମା ହି ସିକ୍ଖେଥ ଇଧେୱ ଜନ୍ତୁ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଜଞ୍ଞା ୱିସମନ୍ତି ଲୋକେ;

ନ ତସ୍ସ ହେତୂ ୱିସମଂ ଚରେଯ୍ଯ, ଅପ୍ପଞ୍ହିଦଂ ଜୀୱିତମାହୁ ଧୀରା।

୭୮୨।

ପସ୍ସାମି ଲୋକେ ପରିଫନ୍ଦମାନଂ, ପଜଂ ଇମଂ ତଣ୍ହଗତଂ ଭୱେସୁ;

ହୀନା ନରା ମଚ୍ଚୁମୁଖେ ଲପନ୍ତି, ଅୱୀତତଣ୍ହାସେ ଭୱାଭୱେସୁ।

୭୮୩।

ମମାଯିତେ ପସ୍ସଥ ଫନ୍ଦମାନେ, ମଚ୍ଛେୱ ଅପ୍ପୋଦକେ ଖୀଣସୋତେ;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ଅମମୋ ଚରେଯ୍ଯ, ଭୱେସୁ ଆସତ୍ତିମକୁବ୍ବମାନୋ।

୭୮୪।

ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ ୱିନେଯ୍ଯ ଛନ୍ଦଂ, ଫସ୍ସଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଅନାନୁଗିଦ୍ଧୋ;

ଯଦତ୍ତଗରହୀ ତଦକୁବ୍ବମାନୋ, ନ ଲିପ୍ପତୀ [ନ ଲିମ୍ପତୀ (ସ୍ୟା। କ।)] ଦିଟ୍ଠସୁତେସୁ ଧୀରୋ।

୭୮୫।

ସଞ୍ଞଂ ପରିଞ୍ଞା ୱିତରେଯ୍ଯ ଓଘଂ, ପରିଗ୍ଗହେସୁ ମୁନି ନୋପଲିତ୍ତୋ;

ଅବ୍ବୂଳ୍ହସଲ୍ଲୋ ଚରମପ୍ପମତ୍ତୋ, ନାସୀସତୀ [ନାସିଂସତୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଲୋକମିମଂ ପରଞ୍ଚାତି।

ଗୁହଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩। ଦୁଟ୍ଠଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ

୭୮୬।

ୱଦନ୍ତି ୱେ ଦୁଟ୍ଠମନାପି ଏକେ, ଅଥୋପି ୱେ ସଚ୍ଚମନା ୱଦନ୍ତି;

ୱାଦଞ୍ଚ ଜାତଂ ମୁନି ନୋ ଉପେତି, ତସ୍ମା ମୁନୀ ନତ୍ଥି ଖିଲୋ କୁହିଞ୍ଚି।

୭୮୭।

ସକଞ୍ହି ଦିଟ୍ଠିଂ କଥମଚ୍ଚଯେଯ୍ଯ, ଛନ୍ଦାନୁନୀତୋ ରୁଚିଯା ନିୱିଟ୍ଠୋ;

ସଯଂ ସମତ୍ତାନି ପକୁବ୍ବମାନୋ, ଯଥା ହି ଜାନେଯ୍ଯ ତଥା ୱଦେଯ୍ଯ।

୭୮୮।

ଯୋ ଅତ୍ତନୋ ସୀଲୱତାନି ଜନ୍ତୁ, ଅନାନୁପୁଟ୍ଠୋୱ ପରେସ [ପରସ୍ସ (କ।)] ପାୱ [ପାୱା (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)];

ଅନରିଯଧମ୍ମଂ କୁସଲା ତମାହୁ, ଯୋ ଆତୁମାନଂ ସଯମେୱ ପାୱ।

୭୮୯।

ସନ୍ତୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିନିବ୍ବୁତତ୍ତୋ, ଇତିହନ୍ତି ସୀଲେସୁ ଅକତ୍ଥମାନୋ;

ତମରିଯଧମ୍ମଂ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି, ଯସ୍ସୁସ୍ସଦା ନତ୍ଥି କୁହିଞ୍ଚି ଲୋକେ।

୭୯୦।

ପକପ୍ପିତା ସଙ୍ଖତା ଯସ୍ସ ଧମ୍ମା, ପୁରକ୍ଖତା [ପୁରେକ୍ଖତା (ସୀ।)] ସନ୍ତି ଅୱୀୱଦାତା;

ଯଦତ୍ତନି ପସ୍ସତି ଆନିସଂସଂ, ତଂ ନିସ୍ସିତୋ କୁପ୍ପପଟିଚ୍ଚ ସନ୍ତିଂ।

୭୯୧।

ଦିଟ୍ଠୀନିୱେସା ନ ହି ସ୍ୱାତିୱତ୍ତା, ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଛେଯ୍ଯ ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ;

ତସ୍ମା ନରୋ ତେସୁ ନିୱେସନେସୁ, ନିରସ୍ସତୀ ଆଦିଯତୀ ଚ ଧମ୍ମଂ।

୭୯୨।

ଧୋନସ୍ସ ହି ନତ୍ଥି କୁହିଞ୍ଚି ଲୋକେ, ପକପ୍ପିତା ଦିଟ୍ଠି ଭୱାଭୱେସୁ;

ମାଯଞ୍ଚ ମାନଞ୍ଚ ପହାଯ ଧୋନୋ, ସ କେନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ ଅନୂପଯୋ ସୋ।

୭୯୩।

ଉପଯୋ ହି ଧମ୍ମେସୁ ଉପେତି ୱାଦଂ, ଅନୂପଯଂ କେନ କଥଂ ୱଦେଯ୍ଯ;

ଅତ୍ତା ନିରତ୍ତା [ଅତ୍ତଂ ନିରତ୍ତଂ (ବହୂସୁ)] ନ ହି ତସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ଅଧୋସି ସୋ ଦିଟ୍ଠିମିଧେୱ ସବ୍ବନ୍ତି।

ଦୁଟ୍ଠଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ ତତିଯଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪। ସୁଦ୍ଧଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ

୭୯୪।

ପସ୍ସାମି ସୁଦ୍ଧଂ ପରମଂ ଅରୋଗଂ, ଦିଟ୍ଠେନ ସଂସୁଦ୍ଧି ନରସ୍ସ ହୋତି;

ଏୱାଭିଜାନଂ [ଏତାଭିଜାନଂ (ସୀ। ପୀ।)] ପରମନ୍ତି ଞତ୍ୱା, ସୁଦ୍ଧାନୁପସ୍ସୀତି ପଚ୍ଚେତି ଞାଣଂ।

୭୯୫।

ଦିଟ୍ଠେନ ଚେ ସୁଦ୍ଧି ନରସ୍ସ ହୋତି, ଞାଣେନ ୱା ସୋ ପଜହାତି ଦୁକ୍ଖଂ;

ଅଞ୍ଞେନ ସୋ ସୁଜ୍ଝତି ସୋପଧୀକୋ, ଦିଟ୍ଠୀ ହି ନଂ ପାୱ ତଥା ୱଦାନଂ।

୭୯୬।

ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅଞ୍ଞତୋ ସୁଦ୍ଧିମାହ, ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେ ସୀଲୱତେ ମୁତେ ୱା;

ପୁଞ୍ଞେ ଚ ପାପେ ଚ ଅନୂପଲିତ୍ତୋ, ଅତ୍ତଞ୍ଜହୋ ନଯିଧ ପକୁବ୍ବମାନୋ।

୭୯୭।

ପୁରିମଂ ପହାଯ ଅପରଂ ସିତାସେ, ଏଜାନୁଗା ତେ ନ ତରନ୍ତି ସଙ୍ଗଂ;

ତେ ଉଗ୍ଗହାଯନ୍ତି ନିରସ୍ସଜନ୍ତି, କପୀୱ ସାଖଂ ପମୁଞ୍ଚଂ ଗହାଯଂ [ପମୁଖଂ ଗହାଯ (ସ୍ୟା।), ପମୁଞ୍ଚ ଗହାଯ (କ।)]।

୭୯୮।

ସଯଂ ସମାଦାଯ ୱତାନି ଜନ୍ତୁ, ଉଚ୍ଚାୱଚଂ ଗଚ୍ଛତି ସଞ୍ଞସତ୍ତୋ;

ୱିଦ୍ୱା ଚ ୱେଦେହି ସମେଚ୍ଚ ଧମ୍ମଂ, ନ ଉଚ୍ଚାୱଚଂ ଗଚ୍ଛତି ଭୂରିପଞ୍ଞୋ।

୭୯୯।

ସ ସବ୍ବଧମ୍ମେସୁ ୱିସେନିଭୂତୋ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦିଟ୍ଠଂ ୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା;

ତମେୱ ଦସ୍ସିଂ ୱିୱଟଂ ଚରନ୍ତଂ, କେନୀଧ ଲୋକସ୍ମିଂ ୱିକପ୍ପଯେଯ୍ଯ।

୮୦୦।

ନ କପ୍ପୟନ୍ତି ନ ପୁରେକ୍ଖରୋନ୍ତି, ଅଚ୍ଚନ୍ତସୁଦ୍ଧୀତି ନ ତେ ୱଦନ୍ତି;

ଆଦାନଗନ୍ଥଂ ଗଥିତଂ ୱିସଜ୍ଜ, ଆସଂ ନ କୁବ୍ବନ୍ତି କୁହିଞ୍ଚି ଲୋକେ।

୮୦୧।

ସୀମାତିଗୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତସ୍ସ ନତ୍ଥି, ଞତ୍ୱା ୱ ଦିସ୍ୱା ୱ [ଞତ୍ୱା ଚ ଦିସ୍ୱା ଚ (କ। ସୀ। କ।)] ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ;

ନ ରାଗରାଗୀ ନ ୱିରାଗରତ୍ତୋ, ତସ୍ସୀଧ ନତ୍ଥୀ ପରମୁଗ୍ଗହୀତନ୍ତି।

ସୁଦ୍ଧଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୫। ପରମଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ

୮୦୨।

ପରମନ୍ତି ଦିଟ୍ଠୀସୁ ପରିବ୍ବସାନୋ, ଯଦୁତ୍ତରି କୁରୁତେ ଜନ୍ତୁ ଲୋକେ;

ହୀନାତି ଅଞ୍ଞେ ତତୋ ସବ୍ବମାହ, ତସ୍ମା ୱିୱାଦାନି ଅୱୀତିୱତ୍ତୋ।

୮୦୩।

ଯଦତ୍ତନୀ ପସ୍ସତି ଆନିସଂସଂ, ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେ ସୀଲୱତେ [ସୀଲବ୍ବତେ (ସ୍ୟା।)] ମୁତେ ୱା;

ତଦେୱ ସୋ ତତ୍ଥ ସମୁଗ୍ଗହାଯ, ନିହୀନତୋ ପସ୍ସତି ସବ୍ବମଞ୍ଞଂ।

୮୦୪।

ତଂ ୱାପି ଗନ୍ଥଂ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି, ଯଂ ନିସ୍ସିତୋ ପସ୍ସତି ହୀନମଞ୍ଞଂ;

ତସ୍ମା ହି ଦିଟ୍ଠଂ ୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା, ସୀଲବ୍ବତଂ ଭିକ୍ଖୁ ନ ନିସ୍ସଯେଯ୍ୟ।

୮୦୫।

ଦିଟ୍ଠିମ୍ପି ଲୋକସ୍ମିଂ ନ କପ୍ପଯେଯ୍ୟ, ଞାଣେନ ୱା ସୀଲୱତେନ ୱାପି;

ସମୋତି ଅତ୍ତାନମନୂପନେଯ୍ୟ, ହୀନୋ ନ ମଞ୍ଞେଥ ୱିସେସି ୱାପି।

୮୦୬।

ଅତ୍ତଂ ପହାଯ ଅନୁପାଦିଯାନୋ, ଞାଣେପି ସୋ ନିସ୍ସଯଂ ନୋ କରୋତି;

ସ ୱେ ୱିଯତ୍ତେସୁ [ୱିଯୁତ୍ତେସୁ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।), ଦ୍ୱିଯତ୍ତେସୁ (କ।)] ନ ୱଗ୍ଗସାରୀ, ଦିଟ୍ଠିମ୍ପି [ଦିଟ୍ଠିମପି (କ।)] ସୋ ନ ପଚ୍ଚେତି କିଞ୍ଚି।

୮୦୭।

ଯସ୍ସୂଭଯନ୍ତେ ପଣିଧୀଧ ନତ୍ଥି, ଭୱାଭୱାଯ ଇଧ ୱା ହୁରଂ ୱା;

ନିୱେସନା ତସ୍ସ ନ ସନ୍ତି କେଚି, ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ।

୮୦୮।

ତସ୍ସୀଧ ଦିଟ୍ଠେ ୱ ସୁତେ ମୁତେ ୱା, ପକପ୍ପିତା ନତ୍ଥି ଅଣୂପି ସଞ୍ଞା;

ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଦିଟ୍ଠିମନାଦିୟାନଂ, କେନୀଧ ଲୋକସ୍ମିଂ ୱିକପ୍ପୟେୟ୍ୟ।

୮୦୯।

ନ କପ୍ପୟନ୍ତି ନ ପୁରେକ୍ଖରୋନ୍ତି, ଧମ୍ମାପି ତେସଂ ନ ପଟିଚ୍ଛିତାସେ;

ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସୀଲୱତେନ ନେୟ୍ୟୋ, ପାରଙ୍ଗତୋ ନ ପଚ୍ଚେତି ତାଦୀତି।

ପରମଟ୍ଠକସୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୬। ଜରାସୁତ୍ତଂ

୮୧୦।

ଅପ୍ପଂ ୱତ ଜୀୱିତଂ ଇଦଂ, ଓରଂ ୱସ୍ସସତାପି ମିୟ୍ୟତି [ମୀୟତି (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।)];

ୟୋ ଚେପି ଅତିଚ୍ଚ ଜୀୱତି, ଅଥ ଖୋ ସୋ ଜରସାପି ମିୟ୍ୟତି।

୮୧୧।

ସୋଚନ୍ତି ଜନା ମମାୟିତେ, ନ ହି ସନ୍ତି [ନ ହି ସନ୍ତା (ସୀ।), ନ ହୀ ସନ୍ତି (କତ୍ଥଚି)] ନିଚ୍ଚା ପରିଗ୍ଗହା;

ୱିନାଭାୱସନ୍ତମେୱିଦଂ, ଇତି ଦିସ୍ୱା ନାଗାରମାୱସେ।

୮୧୨।

ମରଣେନପି ତଂ ପହୀୟତି [ପହିୟ୍ୟତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ୟଂ ପୁରିସୋ ମମିଦନ୍ତି [ମମୟିଦନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), ମମାୟନ୍ତି (କ।)] ମଞ୍ଞତି;

ଏତମ୍ପି ୱିଦିତ୍ୱା [ଏତଂ ଦିସ୍ୱାନ (ନିଦ୍ଦେସେ), ଏତମ୍ପି ୱିଦିତ୍ୱ (?)] ପଣ୍ଡିତୋ, ନ ମମତ୍ତାୟ ନମେଥ ମାମକୋ।

୮୧୩।

ସୁପିନେନ ୟଥାପି ସଙ୍ଗତଂ, ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ପୁରିସୋ ନ ପସ୍ସତି;

ଏୱମ୍ପି ପିୟାୟିତଂ ଜନଂ, ପେତଂ କାଲକତଂ ନ ପସ୍ସତି।

୮୧୪।

ଦିଟ୍ଠାପି ସୁତାପି ତେ ଜନା, ୟେସଂ ନାମମିଦଂ ପୱୁଚ୍ଚତି [ନାମମେୱା ୱସିସ୍ସତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ନାମଂଯେୱାୱସିସ୍ସତି, ଅକ୍ଖେୟ୍ୟଂ ପେତସ୍ସ ଜନ୍ତୁନୋ।

୮୧୫।

ସୋକପ୍ପରିଦେୱମଚ୍ଛରଂ [ସୋକପରିଦେୱମଚ୍ଛରଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ସୋକଂ ପରିଦେୱମଚ୍ଛରଂ (?)], ନ ଜହନ୍ତି ଗିଦ୍ଧା ମମାୟିତେ;

ତସ୍ମା ମୁନଯୋ ପରିଗ୍ଗହଂ, ହିତ୍ୱା ଅଚରିଂସୁ ଖେମଦସ୍ସିନୋ।

୮୧୬।

ପତିଲୀନଚରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ଭଜମାନସ୍ସ ୱିୱିତ୍ତମାସନଂ;

ସାମଗ୍ଗିଯମାହୁ ତସ୍ସ ତଂ, ଯୋ ଅତ୍ତାନଂ ଭୱନେ ନ ଦସ୍ସଯେ।

୮୧୭।

ସବ୍ବତ୍ଥ ମୁନୀ ଅନିସ୍ସିତୋ, ନ ପିଯଂ କୁବ୍ବତି ନୋପି ଅପ୍ପିଯଂ;

ତସ୍ମିଂ ପରିଦେୱମଚ୍ଛରଂ, ପଣ୍ଣେ ୱାରି ଯଥା ନ ଲିମ୍ପତି [ଲିପ୍ପତି (ସୀ। ପୀ।)]।

୮୧୮।

ଉଦବିନ୍ଦୁ ଯଥାପି ପୋକ୍ଖରେ, ପଦୁମେ ୱାରି ଯଥା ନ ଲିମ୍ପତି;

ଏୱଂ ମୁନି ନୋପଲିମ୍ପତି, ଯଦିଦଂ ଦିଟ୍ଠସୁତଂ ମୁତେସୁ ୱା।

୮୧୯।

ଧୋନୋ ନ ହି ତେନ ମଞ୍ଞତି, ଯଦିଦଂ ଦିଟ୍ଠସୁତଂ ମୁତେସୁ ୱା;

ନାଞ୍ଞେନ ୱିସୁଦ୍ଧିମିଚ୍ଛତି, ନ ହି ସୋ ରଜ୍ଜତି ନୋ ୱିରଜ୍ଜତୀତି।

ଜରାସୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୭। ତିସ୍ସମେତ୍ତେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୮୨୦।

‘‘ମେଥୁନମନୁଯୁତ୍ତସ୍ସ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ତିସ୍ସୋ ମେତ୍ତେଯ୍ୟୋ) ୱିଘାତଂ ବ୍ରୂହି ମାରିସ;

ସୁତ୍ୱାନ ତୱ ସାସନଂ, ୱିୱେକେ ସିକ୍ଖିସ୍ସାମସେ।

୮୨୧।

‘‘ମେଥୁନମନୁଯୁତ୍ତସ୍ସ, (ମେତ୍ତେଯ୍ୟାତି ଭଗୱା) ମୁସ୍ସତେ ୱାପି ସାସନଂ;

ମିଚ୍ଛା ଚ ପଟିପଜ୍ଜତି, ଏତଂ ତସ୍ମିଂ ଅନାରିଯଂ।

୮୨୨।

‘‘ଏକୋ ପୁବ୍ବେ ଚରିତ୍ୱାନ, ମେଥୁନଂ ଯୋ ନିସେୱତି;

ଯାନଂ ଭନ୍ତଂ ୱ ତଂ ଲୋକେ, ହୀନମାହୁ ପୁଥୁଜ୍ଜନଂ।

୮୨୩।

‘‘ଯସୋ କିତ୍ତି ଚ ଯା ପୁବ୍ବେ, ହାଯତେ ୱାପି ତସ୍ସ ସା;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ସିକ୍ଖେଥ, ମେଥୁନଂ ୱିପ୍ପହାତୱେ।

୮୨୪।

‘‘ସଙ୍କପ୍ପେହି ପରେତୋ ସୋ, କପଣୋ ୱିଯ ଝାଯତି;

ସୁତ୍ୱା ପରେସଂ ନିଗ୍ଘୋସଂ, ମଙ୍କୁ ହୋତି ତଥାୱିଧୋ।

୮୨୫।

‘‘ଅଥ ସତ୍ଥାନି କୁରୁତେ, ପରୱାଦେହି ଚୋଦିତୋ;

ଏସ ଖ୍ୱସ୍ସ ମହାଗେଧୋ, ମୋସୱଜ୍ଜଂ ପଗାହତି।

୮୨୬।

‘‘ପଣ୍ଡିତୋତି ସମଞ୍ଞାତୋ, ଏକଚରିଯଂ ଅଧିଟ୍ଠିତୋ;

ଅଥାପି [ସ ଚାପି (ନିଦ୍ଦେସେ)] ମେଥୁନେ ଯୁତ୍ତୋ, ମନ୍ଦୋୱ ପରିକିସ୍ସତି [ପରିକିଲିସ୍ସତି (ସୀ।)]।

୮୨୭।

‘‘ଏତମାଦୀନୱଂ ଞତ୍ୱା, ମୁନି ପୁବ୍ବାପରେ ଇଧ;

ଏକଚରିଯଂ ଦଳ୍ହଂ କଯିରା, ନ ନିସେୱେଥ ମେଥୁନଂ।

୮୨୮।

‘‘ୱିୱେକଞ୍ଞେୱ ସିକ୍ଖେଥ, ଏତଦରିଯାନମୁତ୍ତମଂ;

ନ ତେନ ସେଟ୍ଠୋ ମଞ୍ଞେଥ, ସ ୱେ ନିବ୍ବାନସନ୍ତିକେ।

୮୨୯।

‘‘ରିତ୍ତସ୍ସ ମୁନିନୋ ଚରତୋ, କାମେସୁ ଅନପେକ୍ଖିନୋ;

ଓଘତିଣ୍ଣସ୍ସ ପିହଯନ୍ତି, କାମେସୁ ଗଧିତା [ଗଥିତା (ସୀ।)] ପଜା’’ତି।

ତିସ୍ସମେତ୍ତେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ ସତ୍ତମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୮। ପସୂରସୁତ୍ତଂ

୮୩୦।

ଇଧେୱ ସୁଦ୍ଧି ଇତି ୱାଦଯନ୍ତି [ୱିଦିଯନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)], ନାଞ୍ଞେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ୱିସୁଦ୍ଧିମାହୁ;

ଯଂ ନିସ୍ସିତା ତତ୍ଥ ସୁଭଂ ୱଦାନା, ପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚେସୁ ପୁଥୂ ନିୱିଟ୍ଠା।

୮୩୧।

ତେ ୱାଦକାମା ପରିସଂ ୱିଗଯ୍ହ, ବାଲଂ ଦହନ୍ତୀ ମିଥୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ;

ୱଦନ୍ତି ତେ ଅଞ୍ଞସିତା କଥୋଜ୍ଜଂ, ପସଂସକାମା କୁସଲା ୱଦାନା।

୮୩୨।

ଯୁତ୍ତୋ କଥାଯଂ ପରିସାଯ ମଜ୍ଝେ, ପସଂସମିଚ୍ଛଂ ୱିନିଘାତି ହୋତି;

ଅପାହତସ୍ମିଂ ପନ ମଙ୍କୁ ହୋତି, ନିନ୍ଦାଯ ସୋ କୁପ୍ପତି ରନ୍ଧମେସୀ।

୮୩୩।

ଯମସ୍ସ ୱାଦଂ ପରିହୀନମାହୁ, ଅପାହତଂ ପଞ୍ହୱିମଂସକାସେ;

ପରିଦେୱତି ସୋଚତି ହୀନୱାଦୋ, ଉପଚ୍ଚଗା ମନ୍ତି ଅନୁତ୍ଥୁନାତି।

୮୩୪।

ଏତେ ୱିୱାଦା ସମଣେସୁ ଜାତା, ଏତେସୁ ଉଗ୍ଘାତି ନିଘାତି ହୋତି;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ୱିରମେ କଥୋଜ୍ଜଂ, ନ ହଞ୍ଞଦତ୍ଥତ୍ଥିପସଂସଲାଭା।

୮୩୫।

ପସଂସିତୋ ୱା ପନ ତତ୍ଥ ହୋତି, ଅକ୍ଖାଯ ୱାଦଂ ପରିସାଯ ମଜ୍ଝେ;

ସୋ ହସ୍ସତୀ ଉଣ୍ଣମତୀ [ଉନ୍ନମତୀ (?)] ଚ ତେନ, ପପ୍ପୁଯ୍ୟ ତମତ୍ଥଂ ଯଥା ମନୋ ଅହୁ।

୮୩୬।

ଯା ଉଣ୍ଣତୀ [ଉନ୍ନତୀ (?)] ସାସ୍ସ ୱିଘାତଭୂମି, ମାନାତିମାନଂ ୱଦତେ ପନେସୋ;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ନ ୱିୱାଦଯେଥ, ନ ହି ତେନ ସୁଦ୍ଧିଂ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି।

୮୩୭।

ସୂରୋ ଯଥା ରାଜଖାଦାୟ ପୁଟ୍ଠୋ, ଅଭିଗଜ୍ଜମେତି ପଟିସୂରମିଚ୍ଛଂ;

ଯେନେୱ ସୋ ତେନ ପଲେହି ସୂର, ପୁବ୍ବେୱ ନତ୍ଥି ଯଦିଦଂ ଯୁଧାୟ।

୮୩୮।

ଯେ ଦିଟ୍ଠିମୁଗ୍ଗୟ୍ହ ୱିୱାଦୟନ୍ତି [ୱିୱାଦିୟନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)], ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚନ୍ତି ଚ ୱାଦୟନ୍ତି;

ତେ ତ୍ୱଂ ୱଦସ୍ସୂ ନ ହି ତେଧ ଅତ୍ଥି, ୱାଦମ୍ହି ଜାତେ ପଟିସେନିକତ୍ତା।

୮୩୯।

ୱିସେନିକତ୍ୱା ପନ ଯେ ଚରନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠୀହି ଦିଟ୍ଠିଂ ଅୱିରୁଜ୍ଝମାନା;

ତେସୁ ତ୍ୱଂ କିଂ ଲଭେଥୋ ପସୂର, ଯେସୀଧ ନତ୍ଥୀ ପରମୁଗ୍ଗହୀତଂ।

୮୪୦।

ଅଥ ତ୍ୱଂ ପୱିତକ୍କମାଗମା, ମନସା ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ଚିନ୍ତୟନ୍ତୋ;

ଧୋନେନ ଯୁଗଂ ସମାଗମା, ନ ହି ତ୍ୱଂ ସକ୍ଖସି ସମ୍ପୟାତୱେତି।

ପସୂରସୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୯। ମାଗଣ୍ଡିୟସୁତ୍ତଂ

୮୪୧।

''ଦିସ୍ୱାନ ତଣ୍ହଂ ଅରତିଂ ରଗଞ୍ଚ [ଅରତିଞ୍ଚ ରାଗଂ (ସ୍ୟା। କ।)], ନାହୋସି ଛନ୍ଦୋ ଅପି ମେଥୁନସ୍ମିଂ;

କିମେୱିଦଂ ମୁତ୍ତକରୀସପୁଣ୍ଣଂ, ପାଦାପି ନଂ ସମ୍ଫୁସିତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛେ''।

୮୪୨।

''ଏତାଦିସଂ ଚେ ରତନଂ ନ ଇଚ୍ଛସି, ନାରିଂ ନରିନ୍ଦେହି ବହୂହି ପତ୍ଥିତଂ;

ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ସୀଲୱତଂ ନୁ ଜୀୱିତଂ [ସୀଲୱତାନୁଜୀୱିତଂ (ସୀ। ପୀ। କ।)], ଭୱୂପପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱଦେସି କୀଦିସଂ''।

୮୪୩।

''ଇଦଂ ୱଦାମୀତି ନ ତସ୍ସ ହୋତି, (ମାଗଣ୍ଡିୟାତି [ମାଗନ୍ଦିୟାତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଭଗୱା)

ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ;

ପସ୍ସଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠୀସୁ ଅନୁଗ୍ଗହାଯ,

ଅଜ୍ଝତ୍ତସନ୍ତିଂ ପଚିନଂ ଅଦସ୍ସଂ’’।

୮୪୪।

‘‘ୱିନିଚ୍ଛଯା ଯାନି ପକପ୍ପିତାନି, (ଇତି ମାଗଣ୍ଡିଯୋ [ମାଗନ୍ଦିଯୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)])

ତେ ୱେ ମୁନୀ ବ୍ରୂସି ଅନୁଗ୍ଗହାଯ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତସନ୍ତୀତି ଯମେତମତ୍ଥଂ,

କଥଂ ନୁ ଧୀରେହି ପୱେଦିତଂ ତଂ’’।

୮୪୫।

‘‘ନ ଦିଟ୍ଠିଯା ନ ସୁତିଯା ନ ଞାଣେନ, (ମାଗଣ୍ଡିଯାତି ଭଗୱା)

ସୀଲବ୍ବତେନାପି ନ ସୁଦ୍ଧିମାହ;

ଅଦିଟ୍ଠିଯା ଅସ୍ସୁତିଯା ଅଞାଣା,

ଅସୀଲତା ଅବ୍ବତା ନୋପି ତେନ;

ଏତେ ଚ ନିସ୍ସଜ୍ଜ ଅନୁଗ୍ଗହାଯ,

ସନ୍ତୋ ଅନିସ୍ସାଯ ଭୱଂ ନ ଜପ୍ପେ’’।

୮୪୬।

‘‘ନୋ ଚେ କିର ଦିଟ୍ଠିଯା ନ ସୁତିଯା ନ ଞାଣେନ, (ଇତି ମାଗଣ୍ଡିଯୋ)

ସୀଲବ୍ବତେନାପି ନ ସୁଦ୍ଧିମାହ;

ଅଦିଟ୍ଠିଯା ଅସ୍ସୁତିଯା ଅଞାଣା,

ଅସୀଲତା ଅବ୍ବତା ନୋପି ତେନ;

ମଞ୍ଞାମହଂ ମୋମୁହମେୱ ଧମ୍ମଂ,

ଦିଟ୍ଠିଯା ଏକେ ପଚ୍ଚେନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ’’।

୮୪୭।

‘‘ଦିଟ୍ଠଞ୍ଚ ନିସ୍ସାଯ ଅନୁପୁଚ୍ଛମାନୋ, (ମାଗଣ୍ଡିଯାତି ଭଗୱା)

ସମୁଗ୍ଗହୀତେସୁ ପମୋହମାଗା [ସମୋହମାଗା (ସ୍ୟା। କ।)];

ଇତୋ ଚ ନାଦକ୍ଖି ଅଣୁମ୍ପି ସଞ୍ଞଂ,

ତସ୍ମା ତୁୱଂ ମୋମୁହତୋ ଦହାସି।

୮୪୮।

‘‘ସମୋ ୱିସେସୀ ଉଦ ୱା ନିହୀନୋ, ଯୋ ମଞ୍ଞତୀ ସୋ ୱିୱଦେଥ ତେନ;

ତୀସୁ ୱିଧାସୁ ଅୱିକମ୍ପମାନୋ, ସମୋ ୱିସେସୀତି ନ ତସ୍ସ ହୋତି।

୮୪୯।

‘‘ସଚ୍ଚନ୍ତି ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କିଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ମୁସାତି ୱା ସୋ ୱିୱଦେଥ କେନ;

ଯସ୍ମିଂ ସମଂ ୱିସମଂ ୱାପି ନତ୍ଥି, ସ କେନ ୱାଦଂ ପଟିସଂଯୁଜେୟ୍ୟ।

୮୫୦।

‘‘ଓକଂ ପହାଯ ଅନିକେତସାରୀ, ଗାମେ ଅକୁବ୍ବଂ ମୁନି ସନ୍ଥୱାନି [ସନ୍ଧୱାନି (କ।)];

କାମେହି ରିତ୍ତୋ ଅପୁରେକ୍ଖରାନୋ, କଥଂ ନ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହ ଜନେନ କଯିରା।

୮୫୧।

‘‘ଯେହି ୱିୱିତ୍ତୋ ୱିଚରେୟ୍ୟ ଲୋକେ, ନ ତାନି ଉଗ୍ଗୟ୍ହ ୱଦେୟ୍ୟ ନାଗୋ;

ଜଲମ୍ବୁଜଂ [ଏଲମ୍ବୁଜଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] କଣ୍ଡକଂ ୱାରିଜଂ ଯଥା, ଜଲେନ ପଙ୍କେନ ଚନୂପଲିତ୍ତଂ;

ଏୱଂ ମୁନୀ ସନ୍ତିୱାଦୋ ଅଗିଦ୍ଧୋ, କାମେ ଚ ଲୋକେ ଚ ଅନୂପଲିତ୍ତୋ।

୮୫୨।

‘‘ନ ୱେଦଗୂ ଦିଟ୍ଠିଯାଯକୋ [ନ ୱେଦଗୂ ଦିଟ୍ଠିଯା (କ। ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନ ମୁତିଯା, ସ ମାନମେତି ନ ହି ତମ୍ମଯୋ ସୋ;

ନ କମ୍ମୁନା ନୋପି ସୁତେନ ନେୟ୍ୟୋ, ଅନୂପନୀତୋ ସ ନିୱେସନେସୁ।

୮୫୩।

‘‘ସଞ୍ଞାୱିରତ୍ତସ୍ସ ନ ସନ୍ତି ଗନ୍ଥା, ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତସ୍ସ ନ ସନ୍ତି ମୋହା;

ସଞ୍ଞଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଯେ ଅଗ୍ଗହେସୁଂ, ତେ ଘଟ୍ଟଯନ୍ତା [ଘଟ୍ଟମାନା (ସ୍ୟା। କ।)] ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ’’ତି।

ମାଗଣ୍ଡିଯସୁତ୍ତଂ ନୱମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୦। ପୁରାଭେଦସୁତ୍ତଂ

୮୫୪।

‘‘କଥංଦସ୍ସୀ କଥංସୀଲୋ, ଉପସନ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି;

ତଂ ମେ ଗୋତମ ପବ୍ରୂହି, ପୁଚ୍ଛିତୋ ଉତ୍ତମଂ ନରଂ’’।

୮୫୫।

‘‘ୱୀତତଣ୍ହୋ ପୁରା ଭେଦା, (ଇତି ଭଗୱା) ପୁବ୍ବମନ୍ତମନିସ୍ସିତୋ;

ୱେମଜ୍ଝେ ନୁପସଙ୍ଖେୟ୍ୟୋ, ତସ୍ସ ନତ୍ଥି ପୁରକ୍ଖତଂ।

୮୫୬।

‘‘ଅକ୍କୋଧନୋ ଅସନ୍ତାସୀ, ଅୱିକତ୍ଥୀ ଅକୁକ୍କୁଚୋ;

ମନ୍ତଭାଣୀ [ମନ୍ତାଭାଣୀ (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅନୁଦ୍ଧତୋ, ସ ୱେ ୱାଚାୟତୋ ମୁନି।

୮୫୭।

‘‘ନିରାସତ୍ତି ଅନାଗତେ, ଅତୀତଂ ନାନୁସୋଚତି;

ୱିୱେକଦସ୍ସୀ ଫସ୍ସେସୁ, ଦିଟ୍ଠୀସୁ ଚ ନ ନୀୟତି [ନିୟ୍ୟତି (ବହୂସୁ)]।

୮୫୮।

‘‘ପତିଲୀନୋ ଅକୁହକୋ, ଅପିହାଲୁ ଅମଚ୍ଛରୀ;

ଅପ୍ପଗବ୍ଭୋ ଅଜେଗୁଚ୍ଛୋ, ପେସୁଣେୟ୍ୟେ ଚ ନୋ ୟୁତୋ।

୮୫୯।

‘‘ସାତିୟେସୁ ଅନସ୍ସାୱୀ, ଅତିମାନେ ଚ ନୋ ୟୁତୋ;

ସଣ୍ହୋ ଚ ପଟିଭାନୱା [ପଟିଭାଣୱା (ସ୍ୟା। ପୀ।)], ନ ସଦ୍ଧୋ ନ ୱିରଜ୍ଜତି।

୮୬୦।

‘‘ଲାଭକମ୍ୟା ନ ସିକ୍ଖତି, ଅଲାଭେ ଚ ନ କୁପ୍ପତି;

ଅୱିରୁଦ୍ଧୋ ଚ ତଣ୍ହାୟ, ରସେସୁ ନାନୁଗିଜ୍ଝତି।

୮୬୧।

‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସଦା ସତୋ, ନ ଲୋକେ ମଞ୍ଞତେ ସମଂ;

ନ ୱିସେସୀ ନ ନୀଚେୟ୍ୟୋ, ତସ୍ସ ନୋ ସନ୍ତି ଉସ୍ସଦା।

୮୬୨।

‘‘ଯସ୍ସ ନିସ୍ସଯନା [ନିସ୍ସଯତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନତ୍ଥି, ଞତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଅନିସ୍ସିତୋ;

ଭୱାଯ ୱିଭୱାଯ ୱା, ତଣ୍ହା ଯସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜତି।

୮୬୩।

‘‘ତଂ ବ୍ରୂମି ଉପସନ୍ତୋତି, କାମେସୁ ଅନପେକ୍ଖିନଂ;

ଗନ୍ଥା ତସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ଅତରୀ ସୋ ୱିସତ୍ତିକଂ।

୮୬୪।

‘‘ନ ତସ୍ସ ପୁତ୍ତା ପସୱୋ, ଖେତ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ୱିଜ୍ଜତି;

ଅତ୍ତା ୱାପି ନିରତ୍ତା ୱା [ଅତ୍ତଂ ୱାପି ନିରତ୍ତଂ ୱା (ବହୂସୁ)], ନ ତସ୍ମିଂ ଉପଲବ୍ଭତି।

୮୬୫।

‘‘ଯେନ ନଂ ୱଜ୍ଜୁଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନା, ଅଥୋ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା;

ତଂ ତସ୍ସ ଅପୁରକ୍ଖତଂ, ତସ୍ମା ୱାଦେସୁ ନେଜତି।

୮୬୬।

‘‘ୱୀତଗେଧୋ ଅମଚ୍ଛରୀ, ନ ଉସ୍ସେସୁ ୱଦତେ ମୁନି;

ନ ସମେସୁ ନ ଓମେସୁ, କପ୍ପଂ ନେତି ଅକପ୍ପିଯୋ।

୮୬୭।

‘‘ଯସ୍ସ ଲୋକେ ସକଂ ନତ୍ଥି, ଅସତା ଚ ନ ସୋଚତି;

ଧମ୍ମେସୁ ଚ ନ ଗଚ୍ଛତି, ସ ୱେ ସନ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ପୁରାଭେଦସୁତ୍ତଂ ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୧। କଲହୱିୱାଦସୁତ୍ତଂ

୮୬୮।

‘‘କୁତୋପହୂତା କଲହା ୱିୱାଦା, ପରିଦେୱସୋକା ସହମଚ୍ଛରା ଚ;

ମାନାତିମାନା ସହପେସୁଣା ଚ, କୁତୋପହୂତା ତେ ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି’’।

୮୬୯।

‘‘ପିଯପ୍ପହୂତା କଲହା ୱିୱାଦା,

ପରିଦେୱସୋକା ସହମଚ୍ଛରା ଚ;

ମାନାତିମାନା ସହପେସୁଣା ଚ,

ମଚ୍ଛେରଯୁତ୍ତା କଲହା ୱିୱାଦା;

ୱିୱାଦଜାତେସୁ ଚ ପେସୁଣାନି’’।

୮୭୦।

‘‘ପିଯା ସୁ [ପିଯାନୁ (ସ୍ୟା।), ପିଯସ୍ସୁ (କ।)] ଲୋକସ୍ମିଂ କୁତୋନିଦାନା, ଯେ ଚାପି [ଯେ ୱାପି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଲୋଭା ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ;

ଆସା ଚ ନିଟ୍ଠା ଚ କୁତୋନିଦାନା, ଯେ ସମ୍ପରାଯାଯ ନରସ୍ସ ହୋନ୍ତି’’।

୮୭୧।

‘‘ଛନ୍ଦାନିଦାନାନି ପିଯାନି ଲୋକେ, ଯେ ଚାପି ଲୋଭା ୱିଚରନ୍ତି ଲୋକେ;

ଆସା ଚ ନିଟ୍ଠା ଚ ଇତୋନିଦାନା, ଯେ ସମ୍ପରାଯାଯ ନରସ୍ସ ହୋନ୍ତି’’।

୮୭୨।

‘‘ଛନ୍ଦୋ ନୁ ଲୋକସ୍ମିଂ କୁତୋନିଦାନୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯା ଚାପି [ୱାପି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] କୁତୋପହୂତା;

କୋଧୋ ମୋସୱଜ୍ଜଞ୍ଚ କଥଂକଥା ଚ, ଯେ ୱାପି ଧମ୍ମା ସମଣେନ ୱୁତ୍ତା’’।

୮୭୩।

‘‘ସାତଂ ଅସାତନ୍ତି ଯମାହୁ ଲୋକେ, ତମୂପନିସ୍ସାଯ ପହୋତି ଛନ୍ଦୋ;

ରୂପେସୁ ଦିସ୍ୱା ୱିଭୱଂ ଭୱଞ୍ଚ, ୱିନିଚ୍ଛଯଂ କୁବ୍ବତି [କୁରୁତେ (ବହୂସୁ)] ଜନ୍ତୁ ଲୋକେ।

୮୭୪।

‘‘କୋଧୋ ମୋସୱଜ୍ଜଞ୍ଚ କଥଂକଥା ଚ, ଏତେପି ଧମ୍ମା ଦ୍ୱଯମେୱ ସନ୍ତେ;

କଥଂକଥୀ ଞାଣପଥାଯ ସିକ୍ଖେ, ଞତ୍ୱା ପୱୁତ୍ତା ସମଣେନ ଧମ୍ମା’’।

୮୭୫।

‘‘ସାତଂ ଅସାତଞ୍ଚ କୁତୋନିଦାନା, କିସ୍ମିଂ ଅସନ୍ତେ ନ ଭୱନ୍ତି ହେତେ;

ୱିଭୱଂ ଭୱଞ୍ଚାପି ଯମେତମତ୍ଥଂ, ଏତଂ ମେ ପବ୍ରୂହି ଯତୋନିଦାନଂ’’।

୮୭୬।

‘‘ଫସ୍ସନିଦାନଂ ସାତଂ ଅସାତଂ, ଫସ୍ସେ ଅସନ୍ତେ ନ ଭଵନ୍ତି ହେତେ;

ୱିଭଵଂ ଭଵଞ୍ଚାପି ଯମେତମତ୍ଥଂ, ଏତଂ ତେ ପବ୍ରୂମି ଇତୋନିଦାନଂ’’।

୮୭୭।

‘‘ଫସ୍ସୋ ନୁ ଲୋକସ୍ମି କୁତୋନିଦାନୋ, ପରିଗ୍ଗହା ଚାପି କୁତୋପହୂତା;

କିସ୍ମିଂ ଅସନ୍ତେ ନ ମମତ୍ତମତ୍ଥି, କିସ୍ମିଂ ୱିଭୂତେ ନ ଫୁସନ୍ତି ଫସ୍ସା’’।

୮୭୮।

‘‘ନାମଞ୍ଚ ରୂପଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଫସ୍ସୋ, ଇଚ୍ଛାନିଦାନାନି ପରିଗ୍ଗହାନି;

ଇଚ୍ଛାଯସନ୍ତ୍ୟା ନ ମମତ୍ତମତ୍ଥି, ରୂପେ ୱିଭୂତେ ନ ଫୁସନ୍ତି ଫସ୍ସା’’।

୮୭୯।

‘‘କଥଂସମେତସ୍ସ ୱିଭୋତି ରୂପଂ, ସୁଖଂ ଦୁଖଞ୍ଚାପି [ଦୁଖଂ ୱାପି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] କଥଂ ୱିଭୋତି;

ଏତଂ ମେ ପବ୍ରୂହି ଯଥା ୱିଭୋତି, ତଂ ଜାନିଯାମାତି [ଜାନିସ୍ସାମାତି (ସୀ। କ।)] ମେ ମନୋ ଅହୁ’’।

୮୮୦।

‘‘ନ ସଞ୍ଞସଞ୍ଞୀ ନ ୱିସଞ୍ଞସଞ୍ଞୀ, ନୋପି ଅସଞ୍ଞୀ ନ ୱିଭୂତସଞ୍ଞୀ;

ଏୱଂସମେତସ୍ସ ୱିଭୋତି ରୂପଂ, ସଞ୍ଞାନିଦାନା ହି ପପଞ୍ଚସଙ୍ଖା’’।

୮୮୧।

‘‘ଯଂ ତଂ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହ ଅକିତ୍ତଯୀ ନୋ,

ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

ଏତ୍ତାୱତଗ୍ଗଂ ନୁ [ନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ୱଦନ୍ତି ହେକେ,

ଯକ୍ଖସ୍ସ ସୁଦ୍ଧିଂ ଇଧ ପଣ୍ଡିତାସେ;

ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱଦନ୍ତି ଏତ୍ତୋ।

୮୮୨।

‘‘ଏତ୍ତାୱତଗ୍ଗମ୍ପି ୱଦନ୍ତି ହେକେ, ଯକ୍ଖସ୍ସ ସୁଦ୍ଧିଂ ଇଧ ପଣ୍ଡିତାସେ;

ତେସଂ ପନେକେ ସମଯଂ ୱଦନ୍ତି, ଅନୁପାଦିସେସେ କୁସଲା ୱଦାନା।

୮୮୩।

‘‘ଏତେ ଚ ଞତ୍ୱା ଉପନିସ୍ସିତାତି, ଞତ୍ୱା ମୁନୀ ନିସ୍ସଯେ ସୋ ୱିମଂସୀ;

ଞତ୍ୱା ୱିମୁତ୍ତୋ ନ ୱିୱାଦମେତି, ଭୱାଭୱାଯ ନ ସମେତି ଧୀରୋ’’ତି।

କଲହୱିୱାଦସୁତ୍ତଂ ଏକାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୨। ଚୂଳବ୍ୟୂହସୁତ୍ତଂ [ଚୂଳୱିଯୂହସୁତ୍ତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ନିଦ୍ଦେସ)]

୮୮୪।

ସକଂସକଂଦିଟ୍ଠିପରିବ୍ବସାନା, ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ନାନା କୁସଲା ୱଦନ୍ତି;

ଯୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ସ ୱେଦି ଧମ୍ମଂ, ଇଦଂ ପଟିକ୍କୋସମକେୱଲୀ ସୋ।

୮୮୫।

ଏୱମ୍ପି ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ୱିୱାଦଯନ୍ତି, ବାଲୋ ପରୋ ଅକ୍କୁସଲୋତି [ଅକୁସଲୋତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଚାହୁ;

ସଚ୍ଚୋ ନୁ ୱାଦୋ କତମୋ ଇମେସଂ, ସବ୍ବେୱ ହୀମେ କୁସଲା ୱଦାନା।

୮୮୬।

ପରସ୍ସ ଚେ ଧମ୍ମମନାନୁଜାନଂ, ବାଲୋମକୋ [ବାଲୋ ମଗୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)] ହୋତି ନିହୀନପଞ୍ଞୋ;

ସବ୍ବେୱ ବାଲା ସୁନିହୀନପଞ୍ଞା, ସବ୍ବେୱିମେ ଦିଟ୍ଠିପରିବ୍ବସାନା।

୮୮୭।

ସନ୍ଦିଟ୍ଠିଯା ଚେୱ ନ ୱୀୱଦାତା, ସଂସୁଦ୍ଧପଞ୍ଞା କୁସଲା ମୁତୀମା;

ନ ତେସଂ କୋଚି ପରିହୀନପଞ୍ଞୋ [କୋଚିପି ନିହୀନପଞ୍ଞୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ଦିଟ୍ଠୀ ହି ତେସମ୍ପି ତଥା ସମତ୍ତା।

୮୮୮।

ନ ୱାହମେତଂ ତଥିଯନ୍ତି [ତଥିୱନ୍ତି (ସ୍ୟା। କ।)] ବ୍ରୂମି, ଯମାହୁ ବାଲା ମିଥୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ;

ସକଂସକଂଦିଟ୍ଠିମକଂସୁ ସଚ୍ଚଂ, ତସ୍ମା ହି ବାଲୋତି ପରଂ ଦହନ୍ତି।

୮୮୯।

ଯମାହୁ ସଚ୍ଚଂ ତଥିଯନ୍ତି ଏକେ, ତମାହୁ ଅଞ୍ଞେ [ଅଞ୍ଞେପି (ସ୍ୟା।), ଅଞ୍ଞେ ଚ (?)] ତୁଚ୍ଛଂ ମୁସାତି;

ଏୱମ୍ପି ୱିଗଯ୍ହ ୱିୱାଦଯନ୍ତି, କସ୍ମା ନ ଏକଂ ସମଣା ୱଦନ୍ତି।

୮୯୦।

ଏକଞ୍ହି ସଚ୍ଚଂ ନ ଦୁତୀଯମତ୍ଥି, ଯସ୍ମିଂ ପଜା ନୋ ୱିୱଦେ ପଜାନଂ;

ନାନା ତେ [ନାନାତୋ (କ।)] ସଚ୍ଚାନି ସଯଂ ଥୁନନ୍ତି, ତସ୍ମା ନ ଏକଂ ସମଣା ୱଦନ୍ତି।

୮୯୧।

କସ୍ମା ନୁ ସଚ୍ଚାନି ୱଦନ୍ତି ନାନା, ପୱାଦିଯାସେ କୁସଲା ୱଦାନା;

ସଚ୍ଚାନି ସୁତାନି ବହୂନି ନାନା, ଉଦାହୁ ତେ ତକ୍କମନୁସ୍ସରନ୍ତି।

୮୯୨।

ନ ହେୱ ସଚ୍ଚାନି ବହୂନି ନାନା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଞ୍ଞାଯ ନିଚ୍ଚାନି ଲୋକେ;

ତକ୍କଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠୀସୁ ପକପ୍ପଯିତ୍ୱା, ସଚ୍ଚଂ ମୁସାତି ଦ୍ୱଯଧମ୍ମମାହୁ।

୮୯୩।

ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେ ସୀଲୱତେ ମୁତେ ୱା, ଏତେ ଚ ନିସ୍ସାଯ ୱିମାନଦସ୍ସୀ;

ୱିନିଚ୍ଛଯେ ଠତ୍ୱା ପହସ୍ସମାନୋ, ବାଲୋ ପରୋ ଅକ୍କୁସଲୋତି ଚାହ।

୮୯୪।

ଯେନେୱ ବାଲୋତି ପରଂ ଦହାତି, ତେନାତୁମାନଂ କୁସଲୋତି ଚାହ;

ସଯମତ୍ତନା ସୋ କୁସଲୋ ୱଦାନୋ, ଅଞ୍ଞଂ ୱିମାନେତି ତଦେୱ ପାୱ।

୮୯୫।

ଅତିସାରଦିଟ୍ଠିଯାୱ ସୋ ସମତ୍ତୋ, ମାନେନ ମତ୍ତୋ ପରିପୁଣ୍ଣମାନୀ;

ସଯମେୱ ସାମଂ ମନସାଭିସିତ୍ତୋ, ଦିଟ୍ଠୀ ହି ସା ତସ୍ସ ତଥା ସମତ୍ତା।

୮୯୬।

ପରସ୍ସ ଚେ ହି ୱଚସା ନିହୀନୋ, ତୁମୋ ସହା ହୋତି ନିହୀନପଞ୍ଞୋ;

ଅଥ ଚେ ସଯଂ ୱେଦଗୂ ହୋତି ଧୀରୋ, ନ କୋଚି ବାଲୋ ସମଣେସୁ ଅତ୍ଥି।

୮୯୭।

ଅଞ୍ଞଂ ଇତୋ ଯାଭିୱଦନ୍ତି ଧମ୍ମଂ, ଅପରଦ୍ଧା ସୁଦ୍ଧିମକେୱଲୀ ତେ [ସୁଦ୍ଧିମକେୱଲୀନୋ (ସୀ।)];

ଏଓମ୍ପି ତିଟ୍ଠା ପୁଥୁସୋ ୱଦନ୍ତି, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିରାଗେନ ହି ତେଭିରତ୍ତା [ତ୍ୱାଭିରତ୍ତା (ସ୍ୟା। କ।)]।

୮୯୮।

ଇଧେୱ ସୁଦ୍ଧି ଇତି ୱାଦୟନ୍ତି, ନାଞ୍ଞେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ୱିସୁଦ୍ଧିମାହୁ;

ଏଓମ୍ପି ତିଟ୍ଠା ପୁଥୁସୋ ନିୱିଟ୍ଠା, ସକାୟନେ ତତ୍ଥ ଦଳ୍ହଂ ୱଦାନା।

୮୯୯।

ସକାୟନେ ୱାପି ଦଳ୍ହଂ ୱଦାନୋ, କମେତ୍ଥ ବାଲୋତି ପରଂ ଦହେୟ୍ୟ;

ସୟମେୱ ସୋ ମେଧଗମାୱହେୟ୍ୟ [ମେଧକଂ ଆୱହେୟ୍ୟ (ସୀ। ପୀ।)], ପରଂ ୱଦଂ ବାଲମସୁଦ୍ଧିଧମ୍ମଂ।

୯୦୦।

ୱିନିଚ୍ଛୟେ ଠତ୍ୱା ସୟଂ ପମାୟ, ଉଦ୍ଧଂ ସ [ଉଦ୍ଧଂ ସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଲୋକସ୍ମିଂ ୱିୱାଦମେତି;

ହିତ୍ୱାନ ସବ୍ବାନି ୱିନିଚ୍ଛୟାନି, ନ ମେଧଗଂ କୁବ୍ବତି ଜନ୍ତୁ ଲୋକେତି।

ଚୂଳବ୍ୟୂହସୁତ୍ତଂ ଦ୍ୱାଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୩। ମହାବ୍ୟୂହସୁତ୍ତଂ

୯୦୧।

ଯେ କେଚିମେ ଦିଟ୍ଠିପରିବ୍ବସାନା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚନ୍ତି ୱିୱାଦୟନ୍ତି [ୱିୱାଦିୟନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।)];

ସବ୍ବେୱ ତେ ନିନ୍ଦମନ୍ୱାନୟନ୍ତି, ଅଥୋ ପସଂସମ୍ପି ଲଭନ୍ତି ତତ୍ଥ।

୯୦୨।

ଅପ୍ପଞ୍ହି ଏତଂ ନ ଅଲଂ ସମାୟ, ଦୁୱେ ୱିୱାଦସ୍ସ ଫଲାନି ବ୍ରୂମି;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ନ ୱିୱାଦୟେଥ, ଖେମାଭିପସ୍ସଂ ଅୱିୱାଦଭୂମିଂ।

୯୦୩।

ୟା କାଚିମା ସମ୍ମୁତିୟୋ ପୁଥୁଜ୍ଜା, ସବ୍ବାୱ ଏତା ନ ଉପେତି ୱିଦ୍ୱା;

ଅନୂପୟୋ ସୋ ଉପୟଂ କିମେୟ୍ୟ, ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେ ଖନ୍ତିମକୁବ୍ବମାନୋ।

୯୦୪।

ସୀଲୁତ୍ତମା ସଞ୍ଞମେନାହୁ ସୁଦ୍ଧିଂ, ୱତଂ ସମାଦାୟ ଉପଟ୍ଠିତାସେ;

ଇଧେୱ ସିକ୍ଖେମ ଅଥସ୍ସ ସୁଦ୍ଧିଂ, ଭୱୂପନୀତା କୁସଲା ୱଦାନା।

୯୦୫।

ସଚେ ଚୁତୋ ସୀଲୱତତୋ ହୋତି, ପୱେଧତୀ [ସ ୱେଧତି (ସୀ। ପୀ।)] କମ୍ମ ୱିରାଧୟିତ୍ୱା;

ପଜପ୍ପତୀ ପତ୍ଥୟତୀ ଚ ସୁଦ୍ଧିଂ, ସତ୍ଥାୱ ହୀନୋ ପୱସଂ ଘରମ୍ହା।

୯୦୬।

ସୀଲବ୍ବତଂ ୱାପି ପହାଯ ସବ୍ବଂ, କମ୍ମଞ୍ଚ ସାୱଜ୍ଜନୱଜ୍ଜମେତଂ;

ସୁଦ୍ଧିଂ ଅସୁଦ୍ଧିନ୍ତି ଅପତ୍ଥୟାନୋ, ୱିରତୋ ଚରେ ସନ୍ତିମନୁଗ୍ଗହାଯ।

୯୦୭।

ତମୂପନିସ୍ସାଯ ଜିଗୁଚ୍ଛିତଂ ୱା, ଅଥୱାପି ଦିଟ୍ଠଂ ୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା;

ଉଦ୍ଧଂସରା ସୁଦ୍ଧିମନୁତ୍ଥୁନନ୍ତି, ଅୱୀତତଣ୍ହାସେ ଭୱାଭୱେସୁ।

୯୦୮।

ପତ୍ଥୟମାନସ୍ସ ହି ଜପ୍ପିତାନି, ପୱେଧିତଂ ୱାପି ପକପ୍ପିତେସୁ;

ଚୁତୂପପାତୋ ଇଧ ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି, ସ କେନ ୱେଧେଯ୍ୟ କୁହିଂୱ ଜପ୍ପେ [କୁହିଞ୍ଚି ଜପ୍ପେ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), କୁହିଂ ପଜପ୍ପେ (ପୀ।) ନିଦ୍ଦେସୋ ପସ୍ସିତବ୍ବୋ]।

୯୦୯।

ଯମାହୁ ଧମ୍ମଂ ପରମନ୍ତି ଏକେ, ତମେୱ ହୀନନ୍ତି ପନାହୁ ଅଞ୍ଞେ;

ସଚ୍ଚୋ ନୁ ୱାଦୋ କତମୋ ଇମେସଂ, ସବ୍ବେୱ ହୀମେ କୁସଲା ୱଦାନା।

୯୧୦।

ସକଞ୍ହି ଧମ୍ମଂ ପରିପୁଣ୍ଣମାହୁ, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ପନ ହୀନମାହୁ;

ଏୱମ୍ପି ୱିଗ୍ଗଯ୍ହ ୱିୱାଦଯନ୍ତି, ସକଂ ସକଂ ସମ୍ମୁତିମାହୁ ସଚ୍ଚଂ।

୯୧୧।

ପରସ୍ସ ଚେ ୱମ୍ଭଯିତେନ ହୀନୋ, ନ କୋଚି ଧମ୍ମେସୁ ୱିସେସି ଅସ୍ସ;

ପୁଥୂ ହି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଦନ୍ତି ଧମ୍ମଂ, ନିହୀନତୋ ସମ୍ହି ଦଳ୍ହଂ ୱଦାନା।

୯୧୨।

ସଦ୍ଧମ୍ମପୂଜାପି ନେସଂ ତଥେୱ, ଯଥା ପସଂସନ୍ତି ସକାଯନାନି;

ସବ୍ବେୱ ୱାଦା [ସବ୍ବେ ପୱାଦା (ସ୍ୟା।)] ତଥିଯା [ତଥିୱା (ସବ୍ବତ୍ଥ)] ଭୱେୟୁଂ, ସୁଦ୍ଧୀ ହି ନେସଂ ପଚ୍ଚତ୍ତମେୱ।

୯୧୩।

ନ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପରନେୟ୍ୟମତ୍ଥି, ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସମୁଗ୍ଗହୀତଂ;

ତସ୍ମା ୱିୱାଦାନି ଉପାତିୱତ୍ତୋ, ନ ହି ସେଟ୍ଠତୋ ପସ୍ସତି ଧମ୍ମମଞ୍ଞଂ।

୯୧୪।

ଜାନାମି ପସ୍ସାମି ତଥେୱ ଏତଂ, ଦିଟ୍ଠିଯା ଏକେ ପଚ୍ଚେନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

ଅଦ୍ଦକ୍ଖି ଚେ କିଞ୍ହି ତୁମସ୍ସ ତେନ, ଅତିସିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ।

୯୧୫।

ପସ୍ସଂ ନରୋ ଦକ୍ଖତି [ଦକ୍ଖିତି (ସୀ।)] ନାମରୂପଂ, ଦିସ୍ୱାନ ୱା ଞସ୍ସତି ତାନିମେୱ;

କାମଂ ବହୁଂ ପସ୍ସତୁ ଅପ୍ପକଂ ୱା, ନ ହି ତେନ ସୁଦ୍ଧିଂ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି।

୯୧୬।

ନିୱିସ୍ସୱାଦୀ ନ ହି ସୁବ୍ବିନାଯୋ, ପକପ୍ପିତଂ ଦିଟ୍ଠି ପୁରେକ୍ଖରାନୋ;

ଯଂ ନିସ୍ସିତୋ ତତ୍ଥ ସୁଭଂ ୱଦାନୋ, ସୁଦ୍ଧିଂୱଦୋ ତତ୍ଥ ତଥଦ୍ଦସା ସୋ।

୯୧୭।

ନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କପ୍ପମୁପେତି ସଙ୍ଖା [ସଙ୍ଖଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ନ ଦିଟ୍ଠିସାରୀ ନପି ଞାଣବନ୍ଧୁ;

ଞତ୍ୱା ଚ ସୋ ସମ୍ମୁତିଯୋ [ସମ୍ମତିଯୋ (ସ୍ୟା।)] ପୁଥୁଜ୍ଜା, ଉପେକ୍ଖତୀ ଉଗ୍ଗହଣନ୍ତି ମଞ୍ଞେ।

୯୧୮।

ୱିସ୍ସଜ୍ଜ ଗନ୍ଥାନି ମୁନୀଧ ଲୋକେ, ୱିୱାଦଜାତେସୁ ନ ୱଗ୍ଗସାରୀ;

ସନ୍ତୋ ଅସନ୍ତେସୁ ଉପେକ୍ଖକୋ ସୋ, ଅନୁଗ୍ଗହୋ ଉଗ୍ଗହଣନ୍ତି ମଞ୍ଞେ।

୯୧୯।

ପୁବ୍ବାସୱେ ହିତ୍ୱା ନୱେ ଅକୁବ୍ବଂ, ନ ଛନ୍ଦଗୂ ନୋପି ନିୱିସ୍ସୱାଦୀ;

ସ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠିଗତେହି ଧୀରୋ, ନ ଲିମ୍ପତି [ନ ଲିପ୍ପତି (ସୀ। ପୀ।)] ଲୋକେ ଅନତ୍ତଗରହୀ।

୯୨୦।

ସ ସବ୍ବଧମ୍ମେସୁ ୱିସେନିଭୂତୋ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦିଟ୍ଠଂ ୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା;

ସ ପନ୍ନଭାରୋ ମୁନି ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ, ନ କପ୍ପିୟୋ ନୂପରତୋ ନ ପତ୍ଥିୟୋତି।

ମହାବ୍ୟୂହସୁତ୍ତଂ ତେରସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୪। ତୁୱଟକସୁତ୍ତଂ

୯୨୧।

''ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁ [ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁଂ (ସୀ। ସ୍ଯା।)], ୱିୱେକଂ ସନ୍ତିପଦଞ୍ଚ ମହେସି;

କଥଂ ଦିସ୍ୱା ନିବ୍ବାତି ଭିକ୍ଖୁ, ଅନୁପାଦିୟାନୋ ଲୋକସ୍ମିଂ କିଞ୍ଚି''।

୯୨୨।

''ମୂଲଂ ପପଞ୍ଚସଙ୍ଖାୟ, (ଇତି ଭଗୱା)

ମନ୍ତା ଅସ୍ମୀତି ସବ୍ବମୁପରୁନ୍ଧେ [ସବ୍ବମୁପରୁଦ୍ଧେ (ସ୍ଯା। ପୀ। କ।)];

ଯା କାଚି ତଣ୍ହା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ,

ତାସଂ ୱିନୟା [ୱିନୟାୟ (?)] ସଦା ସତୋ ସିକ୍ଖେ।

୯୨୩।

''ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧମ୍ମମଭିଜଞ୍ଞା, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅଥୱାପି ବହିଦ୍ଧା;

ନ ତେନ ଥାମଂ [ମାନଂ (ସୀ। କ।)] କୁବ୍ବେଥ, ନ ହି ସା ନିବ୍ବୁତି ସତଂ ୱୁତ୍ତା।

୯୨୪।

''ସେୟ୍ୟୋ ନ ତେନ ମଞ୍ଞେୟ୍ୟ, ନୀଚେୟ୍ୟୋ ଅଥୱାପି ସରିକ୍ଖୋ;

ଫୁଟ୍ଠୋ [ପୁଟ୍ଠୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। କ।)] ଅନେକରୂପେହି, ନାତୁମାନଂ ୱିକପ୍ପୟଂ ତିଟ୍ଠେ।

୯୨୫।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତମେୱୁପସମେ , ନ ଅଞ୍ଞତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତିମେସେୟ୍ୟ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପସନ୍ତସ୍ସ, ନତ୍ଥି ଅତ୍ତା କୁତୋ ନିରତ୍ତା ୱା।

୯୨୬।

''ମଜ୍ଝେ ଯଥା ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ, ଊମି ନୋ ଜାୟତୀ ଠିତୋ ହୋତି;

ଏୱଂ ଠିତୋ ଅନେଜସ୍ସ, ଉସ୍ସଦଂ ଭିକ୍ଖୁ ନ କରେୟ୍ୟ କୁହିଞ୍ଚି''।

୯୨୭।

‘‘ଅକିଞ୍ଚନସ୍ସ ୱିୱଟଚକ୍ଖୁ, ସକ୍ଖିଧମ୍ମଂ ପରିସ୍ସଯୱିନଯଂ;

ପଟିପଦଂ ୱଦେହି ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଅଥୱାପି ସମାଧିଂ’’।

୯୨୮।

‘‘ଚକ୍ଖୂହି ନେୱ ଲୋଲସ୍ସ, ଗାମକଥାଯ ଆୱରଯେ ସୋତଂ;

ରସେ ଚ ନାନୁଗିଜ୍ଝେଯ୍ଯ, ନ ଚ ମମାଯେଥ କିଞ୍ଚି ଲୋକସ୍ମିଂ।

୯୨୯।

‘‘ଫସ୍ସେନ ଯଦା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ପରିଦେୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ନ କରେଯ୍ଯ କୁହିଞ୍ଚି;

ଭୱଞ୍ଚ ନାଭିଜପ୍ପେଯ୍ଯ, ଭେରୱେସୁ ଚ ନ ସମ୍ପୱେଧେଯ୍ଯ।

୯୩୦।

‘‘ଅନ୍ନାନମଥୋ ପାନାନଂ, ଖାଦନୀଯାନଂ ଅଥୋପି ୱତ୍ଥାନଂ;

ଲଦ୍ଧା ନ ସନ୍ନିଧିଂ କଯିରା, ନ ଚ ପରିତ୍ତସେ ତାନି ଅଲଭମାନୋ।

୯୩୧।

‘‘ଝାଯୀ ନ ପାଦଲୋଲସ୍ସ, ୱିରମେ କୁକ୍କୁଚ୍ଚା ନପ୍ପମଜ୍ଜେଯ୍ଯ;

ଅଥାସନେସୁ ସଯନେସୁ, ଅପ୍ପସଦ୍ଦେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ୱିହରେଯ୍ଯ।

୯୩୨।

‘‘ନିଦ୍ଦଂ ନ ବହୁଲୀକରେଯ୍ଯ, ଜାଗରିଯଂ ଭଜେଯ୍ଯ ଆତାପୀ;

ତନ୍ଦିଂ ମାଯଂ ହସ୍ସଂ ଖିଡ୍ଡଂ, ମେଥୁନଂ ୱିପ୍ପଜହେ ସୱିଭୂସଂ।

୯୩୩।

‘‘ଆଥବ୍ବଣଂ ସୁପିନଂ ଲକ୍ଖଣଂ, ନୋ ୱିଦହେ ଅଥୋପି ନକ୍ଖତ୍ତଂ;

ୱିରୁତଞ୍ଚ ଗବ୍ଭକରଣଂ, ତିକିଚ୍ଛଂ ମାମକୋ ନ ସେୱେଯ୍ଯ।

୯୩୪।

‘‘ନିନ୍ଦାଯ ନପ୍ପୱେଧେଯ୍ଯ, ନ ଉଣ୍ଣମେଯ୍ଯ ପସଂସିତୋ ଭିକ୍ଖୁ;

ଲୋଭଂ ସହ ମଚ୍ଛରିଯେନ, କୋଧଂ ପେସୁଣିଯଞ୍ଚ ପନୁଦେଯ୍ଯ।

୯୩୫।

''କଯୱିକ୍କଯେ ନ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ଉପୱାଦଂ ଭିକ୍ଖୁ ନ କରେଯ୍ୟ କୁହିଞ୍ଚି;

ଗାମେ ଚ ନାଭିସଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଲାଭକମ୍ୟା ଜନଂ ନ ଲପଯେଯ୍ୟ।

୯୩୬।

''ନ ଚ କତ୍ଥିତା ସିଯା ଭିକ୍ଖୁ, ନ ଚ ୱାଚଂ ପଯୁତ୍ତଂ ଭାସେଯ୍ୟ;

ପାଗବ୍ଭିଯଂ ନ ସିକ୍ଖେଯ୍ୟ, କଥଂ ୱିଗ୍ଗାହିକଂ ନ କଥଯେଯ୍ୟ।

୯୩୭।

''ମୋସୱଜ୍ଜେ ନ ନୀଯେଥ, ସମ୍ପଜାନୋ ସଠାନି ନ କଯିରା;

ଅଥ ଜୀୱିତେନ ପଞ୍ଞାଯ, ସୀଲଙ୍ଗତେନ ନାଞ୍ଞମତିମଞ୍ଞେ।

୯୩୮।

''ସୁତ୍ୱା ରୁସିତୋ ବହୁଂ ୱାଚଂ, ସମଣାନଂ ୱା ପୁଥୁଜନାନଂ [ପୁଥୁୱଚନାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)];

ଫରୁସେନ ନେ ନ ପଟିୱଜ୍ଜା, ନ ହି ସନ୍ତୋ ପଟିସେନିକରୋନ୍ତି।

୯୩୯।

''ଏତଞ୍ଚ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ, ୱିଚିନଂ ଭିକ୍ଖୁ ସଦା ସତୋ ସିକ୍ଖେ;

ସନ୍ତୀତି ନିବ୍ବୁତିଂ ଞତ୍ୱା, ସାସନେ ଗୋତମସ୍ସ ନ ପମଜ୍ଜେଯ୍ୟ।

୯୪୦।

''ଅଭିଭୂ ହି ସୋ ଅନଭିଭୂତୋ, ସକ୍ଖିଧମ୍ମମନୀତିହମଦସ୍ସୀ;

ତସ୍ମା ହି ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାସନେ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସଦା ନମସ୍ସମନୁସିକ୍ଖେ''ତି।

ତୁୱଟକସୁତ୍ତଂ ଚୁଦ୍ଦସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୫। ଅତ୍ତଦଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ

୯୪୧।

''ଅତ୍ତଦଣ୍ଡା ଭଯଂ ଜାତଂ, ଜନଂ ପସ୍ସଥ ମେଧଗଂ;

ସଂୱେଗଂ କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି, ଯଥା ସଂୱିଜିତଂ ମଯା।

୯୪୨।

‘‘ଫନ୍ଦମାନଂ ପଜଂ ଦିସ୍ୱା, ମଚ୍ଛେ ଅପ୍ପୋଦକେ ଯଥା;

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞେହି ବ୍ୟାରୁଦ୍ଧେ, ଦିସ୍ୱା ମଂ ଭୟମାୱିସି।

୯୪୩।

‘‘ସମନ୍ତମସାରୋ ଲୋକୋ, ଦିସା ସବ୍ବା ସମେରିତା;

ଇଚ୍ଛଂ ଭୱନମତ୍ତନୋ, ନାଦ୍ଦସାସିଂ ଅନୋସିତଂ।

୯୪୪।

‘‘ଓସାନେତ୍ୱେୱ ବ୍ୟାରୁଦ୍ଧେ, ଦିସ୍ୱା ମେ ଅରତୀ ଅହୁ;

ଅଥେତ୍ଥ ସଲ୍ଲମଦ୍ଦକ୍ଖିଂ, ଦୁଦ୍ଦସଂ ହଦୟନିସ୍ସିତଂ।

୯୪୫।

‘‘ଯେନ ସଲ୍ଲେନ ଓତିଣ୍ଣୋ, ଦିସା ସବ୍ବା ୱିଧାୱତି;

ତମେୱ ସଲ୍ଲମବ୍ବୁୟ୍ହ, ନ ଧାୱତି ନ ସୀଦତି।

୯୪୬।

‘‘ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାନୁଗୀୟନ୍ତି [ସିକ୍ଖାନୁକିରିୟନ୍ତି (କ।)], ଯାନି ଲୋକେ ଗଧିତାନି;

ନ ତେସୁ ପସୁତୋ ସିୟା, ନିବ୍ବିଜ୍ଝ ସବ୍ବସୋ କାମେ;

ସିକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନମତ୍ତନୋ।

୯୪୭।

‘‘ସଚ୍ଚୋ ସିୟା ଅପ୍ପଗବ୍ଭୋ, ଅମାୟୋ ରିତ୍ତପେସୁଣୋ;

ଅକ୍କୋଧନୋ ଲୋଭପାପଂ, ୱେୱିଚ୍ଛଂ ୱିତରେ ମୁନି।

୯୪୮।

‘‘ନିଦ୍ଦଂ ତନ୍ଦିଂ ସହେ ଥୀନଂ, ପମାଦେନ ନ ସଂୱସେ;

ଅତିମାନେ ନ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ନିବ୍ବାନମନସୋ ନରୋ।

୯୪୯।

‘‘ମୋସୱଜ୍ଜେ ନ ନୀୟେଥ, ରୂପେ ସ୍ନେହଂ ନ କୁବ୍ବୟେ;

ମାନଞ୍ଚ ପରିଜାନେୟ୍ୟ, ସାହସା ୱିରତୋ ଚରେ।

୯୫୦।

‘‘ପୁରାଣଂ ନାଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ, ନୱେ ଖନ୍ତିଂ ନ କୁବ୍ବୟେ;

ହିୟ୍ୟମାନେ ନ ସୋଚେୟ୍ୟ, ଆକାସଂ ନ ସିତୋ ସିୟା।

୯୫୧।

‘‘ଗେଧଂ ବ୍ରୂମି ମହୋଘୋତି, ଆଜୱଂ ବ୍ରୂମି ଜପ୍ପନଂ;

ଆରମ୍ମଣଂ ପକପ୍ପନଂ, କାମପଙ୍କୋ ଦୁରଚ୍ଚୟୋ।

୯୫୨।

‘‘ସଚ୍ଚା ଅୱୋକ୍କମ୍ମ [ଅୱୋକ୍କମଂ (ନିଦ୍ଦେସ)] ମୁନି, ଥଲେ ତିଟ୍ଠତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ସବ୍ବଂ ସୋ [ସବ୍ବସୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ, ସ ୱେ ସନ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୯୫୩।

‘‘ସ ୱେ ୱିଦ୍ୱା ସ ୱେଦଗୂ, ଞତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଅନିସ୍ସିତୋ;

ସମ୍ମା ସୋ ଲୋକେ ଇରିୟାନୋ, ନ ପିହେତୀଧ କସ୍ସଚି।

୯୫୪।

‘‘ୟୋଧ କାମେ ଅଚ୍ଚତରି, ସଙ୍ଗଂ ଲୋକେ ଦୁରଚ୍ଚୟଂ;

ନ ସୋ ସୋଚତି ନାଜ୍ଝେତି, ଛିନ୍ନସୋତୋ ଅବନ୍ଧନୋ।

୯୫୫।

‘‘ୟଂ ପୁବ୍ବେ ତଂ ୱିସୋସେହି, ପଚ୍ଛା ତେ ମାହୁ କିଞ୍ଚନଂ;

ମଜ୍ଝେ ଚେ ନୋ ଗହେସ୍ସସି, ଉପସନ୍ତୋ ଚରିସ୍ସସି।

୯୫୬।

‘‘ସବ୍ବସୋ ନାମରୂପସ୍ମିଂ, ୟସ୍ସ ନତ୍ଥି ମମାୟିତଂ;

ଅସତା ଚ ନ ସୋଚତି, ସ ୱେ ଲୋକେ ନ ଜୀୟତି।

୯୫୭।

‘‘ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଇଦଂ ମେତି, ପରେସଂ ୱାପି କିଞ୍ଚନଂ;

ମମତ୍ତଂ ସୋ ଅସଂୱିନ୍ଦଂ, ନତ୍ଥି ମେତି ନ ସୋଚତି।

୯୫୮।

‘‘ଅନିଟ୍ଠୁରୀ ଅନନୁଗିଦ୍ଧୋ, ଅନେଜୋ ସବ୍ବଧୀ ସମୋ;

ତମାନିସଂସଂ ପବ୍ରୂମି, ପୁଚ୍ଛିତୋ ଅୱିକମ୍ପିନଂ।

୯୫୯।

‘‘ଅନେଜସ୍ସ ୱିଜାନତୋ, ନତ୍ଥି କାଚି ନିସଙ୍ଖତି [ନିସଙ୍ଖିତି (ସୀ। ପୀ।)]।

ୱିରତୋ ସୋ ୱିଯାରବ୍ଭା, ଖେମଂ ପସ୍ସତି ସବ୍ବଧି।

୯୬୦।

‘‘ନ ସମେସୁ ନ ଓମେସୁ, ନ ଉସ୍ସେସୁ ୱଦତେ ମୁନି;

ସନ୍ତୋ ସୋ ୱୀତମଚ୍ଛରୋ, ନାଦେତି ନ ନିରସ୍ସତୀ’’ତି।

ଅତ୍ତଦଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ ପନ୍ନରସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୧୬। ସାରିପୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୯୬୧।

‘‘ନ ମେ ଦିଟ୍ଠୋ ଇତୋ ପୁବ୍ବେ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ)

ନ ସୁତୋ ଉଦ କସ୍ସଚି;

ଏୱଂ ୱଗ୍ଗୁୱଦୋ ସତ୍ଥା,

ତୁସିତା ଗଣିମାଗତୋ।

୯୬୨।

‘‘ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ଯଥା ଦିସ୍ସତି ଚକ୍ଖୁମା;

ସବ୍ବଂ ତମଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା, ଏକୋୱ ରତିମଜ୍ଝଗା।

୯୬୩।

‘‘ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅସିତଂ ତାଦିଂ, ଅକୁହଂ ଗଣିମାଗତଂ;

ବହୂନମିଧ ବଦ୍ଧାନଂ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ହେନ ଆଗମଂ।

୯୬୪।

‘‘ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିଜିଗୁଚ୍ଛତୋ, ଭଜତୋ ରିତ୍ତମାସନଂ;

ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ସୁସାନଂ ୱା, ପବ୍ବତାନଂ ଗୁହାସୁ ୱା।

୯୬୫।

‘‘ଉଚ୍ଚାୱଚେସୁ ସଯନେସୁ, କୀୱନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଭେରୱା;

ଯେହି ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱେଧେଯ୍ୟ, ନିଗ୍ଘୋସେ ସଯନାସନେ।

୯୬୬।

‘‘କତୀ ପରିସ୍ସଯା ଲୋକେ, ଗଚ୍ଛତୋ ଅଗତଂ ଦିସଂ;

ଯେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିସମ୍ଭୱେ, ପନ୍ତମ୍ହି ସଯନାସନେ।

୯୬୭।

‘‘କ୍ୟାସ୍ସ ବ୍ୟପ୍ପଥଯୋ ଅସ୍ସୁ, କ୍ୟାସ୍ସସ୍ସୁ ଇଧ ଗୋଚରା;

କାନି ସୀଲବ୍ବତାନାସ୍ସୁ, ପହିତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୯୬୮।

‘‘କଂ ସୋ ସିକ୍ଖଂ ସମାଦାଯ, ଏକୋଦି ନିପକୋ ସତୋ;

କମ୍ମାରୋ ରଜତସ୍ସେୱ, ନିଦ୍ଧମେ ମଲମତ୍ତନୋ’’।

୯୬୯।

‘‘ୱିଜିଗୁଚ୍ଛମାନସ୍ସ ଯଦିଦଂ ଫାସୁ, (ସାରିପୁତ୍ତାତି ଭଗୱା)

ରିତ୍ତାସନଂ ସଯନଂ ସେୱତୋ ଚେ;

ସମ୍ବୋଧିକାମସ୍ସ ଯଥାନୁଧମ୍ମଂ,

ତଂ ତେ ପୱକ୍ଖାମି ଯଥା ପଜାନଂ।

୯୭୦।

‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଧୀରୋ ଭଯାନଂ ନ ଭାଯେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ ସପରିଯନ୍ତଚାରୀ;

ଡଂସାଧିପାତାନଂ ସରୀସପାନଂ, ମନୁସ୍ସଫସ୍ସାନଂ ଚତୁପ୍ପଦାନଂ।

୯୭୧।

‘‘ପରଧମ୍ମିକାନମ୍ପି ନ ସନ୍ତସେୟ୍ୟ, ଦିସ୍ୱାପି ତେସଂ ବହୁଭେରୱାନି;

ଅଥାପରାନି ଅଭିସମ୍ଭୱେୟ୍ୟ, ପରିସ୍ସୟାନି କୁସଲାନୁଏସୀ।

୯୭୨।

‘‘ଆତଙ୍କଫସ୍ସେନ ଖୁଦାୟ ଫୁଟ୍ଠୋ, ସୀତଂ ଅତୁଣ୍ହଂ [ଅଚ୍ଚୁଣ୍ହଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅଧିୱାସୟେୟ୍ୟ;

ସୋ ତେହି ଫୁଟ୍ଠୋ ବହୁଧା ଅନୋକୋ, ୱୀରିୟଂ ପରକ୍କମ୍ମଦଳ୍ହଂ କରେୟ୍ୟ।

୯୭୩।

‘‘ଥେୟ୍ୟଂ ନ କାରେ [ନ କରେୟ୍ୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)] ନ ମୁସା ଭଣେୟ୍ୟ, ମେତ୍ତାୟ ଫସ୍ସେ ତସଥାୱରାନି;

ୟଦାୱିଲତ୍ତଂ ମନସୋ ୱିଜଞ୍ଞା, କଣ୍ହସ୍ସ ପକ୍ଖୋତି ୱିନୋଦୟେୟ୍ୟ।

୯୭୪।

‘‘କୋଧାତିମାନସ୍ସ ୱସଂ ନ ଗଚ୍ଛେ, ମୂଲମ୍ପି ତେସଂ ପଲିଖଞ୍ଞ ତିଟ୍ଠେ;

ଅଥପ୍ପିୟଂ ୱା ପନ ଅପ୍ପିୟଂ ୱା, ଅଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତୋ ଅଭିସମ୍ଭୱେୟ୍ୟ।

୯୭୫।

‘‘ପଞ୍ଞଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣପୀତି, ୱିକ୍ଖମ୍ଭୟେ ତାନି ପରିସ୍ସୟାନି;

ଅରତିଂ ସହେଥ ସୟନମ୍ହି ପନ୍ତେ, ଚତୁରୋ ସହେଥ ପରିଦେୱଧମ୍ମେ।

୯୭୬।

‘‘କିଂସୂ ଅସିସ୍ସାମି କୁୱଂ ୱା [କୁଧ ୱା (କ।), କୁଥ ୱା (ନିଦ୍ଦେସ)] ଅସିସ୍ସଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ୱତ ସେତ୍ଥ କ୍ୱଜ୍ଜ ସେସ୍ସଂ;

ଏତେ ୱିତକ୍କେ ପରିଦେୱନେୟ୍ୟେ, ୱିନୟେଥ ସେଖୋ ଅନିକେତଚାରୀ।

୯୭୭।

‘‘ଅନ୍ନଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧା ୱସନଞ୍ଚ କାଲେ, ମତ୍ତଂ ସୋ ଜଞ୍ଞା ଇଧ ତୋସନତ୍ଥଂ;

ସୋ ତେସୁ ଗୁତ୍ତୋ ୟତଚାରି ଗାମେ, ରୁସିତୋପି ୱାଚଂ ଫରୁସଂ ନ ୱଜ୍ଜା।

୯୭୮।

‘‘ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ ନ ଚ ପାଦଲୋଲୋ, ଝାନାନୁୟୁତ୍ତୋ ବହୁଜାଗରସ୍ସ;

ଉପେକ୍ଖମାରବ୍ଭ ସମାହିତତ୍ତୋ, ତକ୍କାସୟଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚିୟୂପଚ୍ଛିନ୍ଦେ।

୯୭୯।

‘‘ତୁଦିତୋ ୱଚୀଭି ସତିମାଭିନନ୍ଦେ, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଖିଲଂ ପଭିନ୍ଦେ;

ୱାଚଂ ପମୁଞ୍ଚେ କୁସଲଂ ନାତିୱେଲଂ, ଜନୱାଦଧମ୍ମାଯ ନ ଚେତଯେଯ୍ୟ।

୯୮୦।

‘‘ଅଥାପରଂ ପଞ୍ଚ ରଜାନି ଲୋକେ, ଯେସଂ ସତୀମା ୱିନଯାଯ ସିକ୍ଖେ;

ରୂପେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ ଅଥୋ ରସେସୁ, ଗନ୍ଧେସୁ ଫସ୍ସେସୁ ସହେଥ ରାଗଂ।

୯୮୧।

‘‘ଏତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ୱିନେଯ୍ୟ ଛନ୍ଦଂ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ସୁୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ;

କାଲେନ ସୋ ସମ୍ମା ଧମ୍ମଂ ପରିୱୀମଂସମାନୋ,

ଏକୋଦିଭୂତୋ ୱିହନେ ତମଂ ସୋ’’ତି।

ସାରିପୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ ସୋଳସମଂ ନିଟ୍ଠିତଂ। ଅଟ୍ଠକୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ

ନିଟ୍ଠିତୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

କାମଂ ଗୁହଞ୍ଚ ଦୁଟ୍ଠା ଚ, ସୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ପରମା ଜରା;

ମେତ୍ତେଯ୍ୟୋ ଚ ପସୂରୋ ଚ, ମାଗଣ୍ଡି ପୁରାଭେଦନଂ।

କଲହଂ ଦ୍ୱେ ଚ ବ୍ୟୂହାନି [ବ୍ୟୂହାନି (ସୀ।)], ପୁନଦେୱ ତୁୱଟ୍ଟକଂ;

ଅତ୍ତଦଣ୍ଡୱରଂ ସୁତ୍ତଂ, ଥେରପୁଟ୍ଠେନ [ଥେରପଞ୍ହେନ (ସୀ।), ସାରିପୁତ୍ତେନ (ସ୍ୟା।)] ସୋଳସ;

ଇତି ଏତାନି ସୁତ୍ତାନି, ସବ୍ବାନଟ୍ଠକୱଗ୍ଗିକାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ପାରାଯନୱଗ୍ଗୋ

ୱତ୍ଥୁଗାଥା

୯୮୨।

କୋସଲାନଂ ପୁରା ରମ୍ମା, ଅଗମା ଦକ୍ଖିଣାପଥଂ;

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ ପତ୍ଥଯାନୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମନ୍ତପାରଗୂ।

୯୮୩।

ସୋ ଅସ୍ସକସ୍ସ ୱିସଯେ, ଅଳକସ୍ସ [ମୁଳକସ୍ସ (ସ୍ୟା।), ମୂଳହକସ୍ସ (କ।), ମଳକସ୍ସ (ନିଦ୍ଦେସ)] ସମାସନେ;

ୱସି ଗୋଧାୱରୀକୂଲେ, ଉଞ୍ଛେନ ଚ ଫଲେନ ଚ।

୯୮୪।

ତସ୍ସେୱ ଉପନିସ୍ସାଯ, ଗାମୋ ଚ ୱିପୁଲୋ ଅହୁ;

ତତୋ ଜାତେନ ଆଯେନ, ମହାଯଞ୍ଞମକପ୍ପଯି।

୯୮୫।

ମହାଯଞ୍ଞଂ ଯଜିତ୍ୱାନ, ପୁନ ପାୱିସି ଅସ୍ସମଂ;

ତସ୍ମିଂ ପଟିପୱିଟ୍ଠମ୍ହି, ଅଞ୍ଞୋ ଆଗଞ୍ଛି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୯୮୬।

ଉଗ୍ଘଟ୍ଟପାଦୋ ତସିତୋ [ତସ୍ସିତୋ (କ।)], ପଙ୍କଦନ୍ତୋ ରଜସ୍ସିରୋ;

ସୋ ଚ ନଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ, ସତାନି ପଞ୍ଚ ଯାଚତି।

୯୮୭।

ତମେନଂ ବାୱରୀ ଦିସ୍ୱା, ଆସନେନ ନିମନ୍ତଯି;

ସୁଖଞ୍ଚ କୁସଲଂ ପୁଚ୍ଛି, ଇଦଂ ୱଚନମବ୍ରୱି।

୯୮୮।

''ଯଂ ଖୋ ମମ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ୱିସଜ୍ଜିତଂ ମଯା;

ଅନୁଜାନାହି ମେ ବ୍ରହ୍ମେ, ନତ୍ଥି ପଞ୍ଚସତାନି ମେ''।

୯୮୯।

‘‘ସଚେ ମେ ଯାଚମାନସ୍ସ, ଭଵଂ ନାନୁପଦସ୍ସତି;

ସତ୍ତମେ ଦିଵସେ ତୁୟ୍ହଂ, ମୁଦ୍ଧା ଫଲତୁ ସତ୍ତଧା’’।

୯୯୦।

ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ଵା କୁହକୋ, ଭେରଵଂ ସୋ ଅକିତ୍ତୟି;

ତସ୍ସ ତଂ ଵଚନଂ ସୁତ୍ଵା, ବାଵରୀ ଦୁକ୍ଖିତୋ ଅହୁ।

୯୯୧।

ଉସ୍ସୁସ୍ସତି ଅନାହାରୋ, ସୋକସଲ୍ଲସମପ୍ପିତୋ;

ଅଥୋପି ଏଵଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ, ଝାନେ ନ ରମତୀ ମନୋ।

୯୯୨।

ଉତ୍ରସ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ ଦିସ୍ଵା, ଦେଵତା ଅତ୍ଥକାମିନୀ;

ବାଵରିଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ, ଇଦଂ ଵଚନମବ୍ରଵି।

୯୯୩।

‘‘ନ ସୋ ମୁଦ୍ଧଂ ପଜାନାତି, କୁହକୋ ସୋ ଧନତ୍ଥିକୋ;

ମୁଦ୍ଧନି ମୁଦ୍ଧପାତେ ଵା, ଞାଣଂ ତସ୍ସ ନ ଵିଜ୍ଜତି’’।

୯୯୪।

‘‘ଭୋତୀ ଚରହି ଜାନାସି, ତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହି ପୁଚ୍ଛିତା;

ମୁଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଧିପାତଞ୍ଚ, ତଂ ସୁଣୋମ ଵଚୋ ତଵ’’।

୯୯୫।

‘‘ଅହମ୍ପେତଂ ନ ଜାନାମି, ଞାଣମେତ୍ଥ ନ ଵିଜ୍ଜତି;

ମୁଦ୍ଧନି ମୁଦ୍ଧାଧିପାତେ ଚ, ଜିନାନଂ ହେତ୍ଥ [ମୁଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଧିପାତୋ ଚ, ଜିନାନଂ ହେତ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଦସ୍ସନଂ’’।

୯୯୬।

‘‘ଅଥ କୋ ଚରହି ଜାନାତି, ଅସ୍ମିଂ ପଥଵିମଣ୍ଡଲେ [ପୁଥଵିମଣ୍ଡଲେ (ସୀ। ପୀ।)];

ମୁଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଧିପାତଞ୍ଚ, ତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହି ଦେୱତେ’’।

୯୯୭।

‘‘ପୁରା କପିଲୱତ୍ଥୁମ୍ହା, ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ଲୋକନାଯକୋ;

ଅପଚ୍ଚୋ ଓକ୍କାକରାଜସ୍ସ, ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ପଭଙ୍କରୋ।

୯୯୮।

‘‘ସୋ ହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ସବ୍ବଧମ୍ମାନ ପାରଗୂ;

ସବ୍ବାଭିଞ୍ଞାବଲପ୍ପତ୍ତୋ, ସବ୍ବଧମ୍ମେସୁ ଚକ୍ଖୁମା;

ସବ୍ବକମ୍ମକ୍ଖଯଂ ପତ୍ତୋ, ୱିମୁତ୍ତୋ ଉପଧିକ୍ଖଯେ।

୯୯୯।

‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ସୋ ଭଗୱା ଲୋକେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଚକ୍ଖୁମା;

ତଂ ତ୍ୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପୁଚ୍ଛସ୍ସୁ, ସୋ ତେ ତଂ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି’’।

୧୦୦୦।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ୱଚୋ ସୁତ୍ୱା, ଉଦଗ୍ଗୋ ବାୱରୀ ଅହୁ;

ସୋକସ୍ସ ତନୁକୋ ଆସି, ପୀତିଞ୍ଚ ୱିପୁଲଂ ଲଭି।

୧୦୦୧।

ସୋ ବାୱରୀ ଅତ୍ତମନୋ ଉଦଗ୍ଗୋ, ତଂ ଦେୱତଂ ପୁଚ୍ଛତି ୱେଦଜାତୋ;

‘‘କତମମ୍ହି ଗାମେ ନିଗମମ୍ହି ୱା ପନ, କତମମ୍ହି ୱା ଜନପଦେ ଲୋକନାଥୋ;

ଯତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପସ୍ସେମୁ [ଗନ୍ତ୍ୱା ନମସ୍ସେମୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମଂ’’ [ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)],।

୧୦୦୨।

‘‘ସାୱତ୍ଥିଯଂ କୋସଲମନ୍ଦିରେ ଜିନୋ, ପହୂତପଞ୍ଞୋ ୱରଭୂରିମେଧସୋ;

ସୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ୱିଧୁରୋ ଅନାସୱୋ, ମୁଦ୍ଧାଧିପାତସ୍ସ ୱିଦୂ ନରାସଭୋ’’।

୧୦୦୩।

ତତୋ ଆମନ୍ତଯୀ ସିସ୍ସେ, ବ୍ରାହ୍ମଣେ ମନ୍ତପାରଗେ;

‘‘ଏଥ ମାଣୱା ଅକ୍ଖିସ୍ସଂ, ସୁଣାଥ ୱଚନଂ ମମ।

୧୦୦୪।

‘‘ଯସ୍ସେସୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ପାତୁଭାୱୋ ଅଭିଣ୍ହସୋ;

ସ୍ୱାଜ୍ଜ ଲୋକମ୍ହି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଇତି ୱିସ୍ସୁତୋ;

ଖିପ୍ପଂ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ସାୱତ୍ଥିଂ, ପସ୍ସୱ୍ହୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମଂ’’।

୧୦୦୫।

‘‘କଥଂ ଚରହି ଜାନେମୁ, ଦିସ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୋତି ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଅଜାନତଂ ନୋ ପବ୍ରୂହି, ଯଥା ଜାନେମୁ ତଂ ମଯଂ’’।

୧୦୦୬।

‘‘ଆଗତାନି ହି ମନ୍ତେସୁ, ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣା;

ଦ୍ୱତ୍ତିଂସାନି ଚ [ଦ୍ୱିତ୍ତିଂସା ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ଦ୍ୱିତ୍ତିଂସ ତାନି (?)] ବ୍ଯାକ୍ଖାତା, ସମତ୍ତା ଅନୁପୁବ୍ବସୋ।

୧୦୦୭।

‘‘ଯସ୍ସେତେ ହୋନ୍ତି ଗତ୍ତେସୁ, ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣା;

ଦ୍ୱେଯେୱ ତସ୍ସ ଗତିଯୋ, ତତିଯା ହି ନ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୦୦୮।

‘‘ସଚେ ଅଗାରଂ ଆୱସତି [ଅଜ୍ଝାୱସତି (କ।)], ୱିଜେଯ୍ଯ ପଥୱିଂ ଇମଂ;

ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ, ଧମ୍ମେନମନୁସାସତି।

୧୦୦୯।

‘‘ସଚେ ଚ ସୋ ପବ୍ବଜତି, ଅଗାରା ଅନଗାରିଯଂ;

ୱିୱଟଚ୍ଛଦୋ [ୱିୱତ୍ତଛଦ୍ଦୋ (ସୀ।)] ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଅରହା ଭୱତି ଅନୁତ୍ତରୋ।

୧୦୧୦।

‘‘ଜାତିଂ ଗୋତ୍ତଞ୍ଚ ଲକ୍ଖଣଂ, ମନ୍ତେ ସିସ୍ସେ ପୁନାପରେ;

ମୁଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଧିପାତଞ୍ଚ, ମନସାଯେୱ ପୁଚ୍ଛଥ।

୧୦୧୧।

‘‘ଅନାୱରଣଦସ୍ସାୱୀ, ଯଦି ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି;

ମନସା ପୁଚ୍ଛିତେ ପଞ୍ହେ, ୱାଚାଯ ୱିସ୍ସଜେସ୍ସତି’’।

୧୦୧୨।

ବାୱରିସ୍ସ ୱଚୋ ସୁତ୍ୱା, ସିସ୍ସା ସୋଳସ ବ୍ରାହ୍ମଣା;

ଅଜିତୋ ତିସ୍ସମେତ୍ତେଯ୍ୟୋ, ପୁଣ୍ଣକୋ ଅଥ ମେତ୍ତଗୂ।

୧୦୧୩।

ଧୋତକୋ ଉପସୀୱୋ ଚ, ନନ୍ଦୋ ଚ ଅଥ ହେମକୋ;

ତୋଦେଯ୍ୟକପ୍ପା ଦୁଭଯୋ, ଜତୁକଣ୍ଣୀ ଚ ପଣ୍ଡିତୋ।

୧୦୧୪।

ଭଦ୍ରାୱୁଧୋ ଉଦଯୋ ଚ, ପୋସାଲୋ ଚାପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ମୋଘରାଜା ଚ ମେଧାୱୀ, ପିଙ୍ଗିଯୋ ଚ ମହାଇସି।

୧୦୧୫।

ପଚ୍ଚେକଗଣିନୋ ସବ୍ବେ, ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ ୱିସ୍ସୁତା;

ଝାଯୀ ଝାନରତା ଧୀରା, ପୁବ୍ବୱାସନୱାସିତା।

୧୦୧୬।

ବାୱରିଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା, କତ୍ୱା ଚ ନଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ;

ଜଟାଜିନଧରା ସବ୍ବେ, ପକ୍କାମୁଂ ଉତ୍ତରାମୁଖା।

୧୦୧୭।

ଅଳକସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଂ, ପୁରିମାହିସ୍ସତିଂ [ପୁରିମଂ ମାହିସ୍ସତିଂ (ସୀ। ପୀ।), ପୁରଂ ମାହିସ୍ସତିଂ (ସ୍ୟା।)] ତଦା;

ଉଜ୍ଜେନିଞ୍ଚାପି ଗୋନଦ୍ଧଂ, ୱେଦିସଂ ୱନସୱ୍ହଯଂ।

୧୦୧୮।

କୋସମ୍ବିଞ୍ଚାପି ସାକେତଂ, ସାୱତ୍ଥିଞ୍ଚ ପୁରୁତ୍ତମଂ;

ସେତବ୍ୟଂ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ, କୁସିନାରଞ୍ଚ ମନ୍ଦିରଂ।

୧୦୧୯।

ପାୱଞ୍ଚ ଭୋଗନଗରଂ, ୱେସାଲିଂ ମାଗଧଂ ପୁରଂ;

ପାସାଣକଂ ଚେତିଯଞ୍ଚ, ରମଣୀଯଂ ମନୋରମଂ।

୧୦୨୦।

ତସିତୋୱୁଦକଂ ସୀତଂ, ମହାଲାଭଂୱ ୱାଣିଜୋ;

ଛାଯଂ ଘମ୍ମାଭିତତ୍ତୋୱ, ତୁରିତା ପବ୍ବତମାରୁହୁଂ।

୧୦୨୧।

ଭଗୱା ତମ୍ହି ସମଯେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତୋ;

ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ସୀହୋୱ ନଦତୀ ୱନେ।

୧୦୨୨।

ଅଜିତୋ ଅଦ୍ଦସ ବୁଦ୍ଧଂ, ସତରଂସିଂ [ୱୀତରଂସିଂୱ (ସ୍ଯା।), ସତରଂସୀୱ (କ।), ପୀତରଂସୀୱ (ନିଦ୍ଦେସ)] ୱ ଭାଣୁମଂ;

ଚନ୍ଦଂ ଯଥା ପନ୍ନରସେ, ପାରିପୂରିଂ ଉପାଗତଂ।

୧୦୨୩।

ଅଥସ୍ସ ଗତ୍ତେ ଦିସ୍ୱାନ, ପରିପୂରଞ୍ଚ ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ;

ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ହଟ୍ଠୋ, ମନୋପଞ୍ହେ ଅପୁଚ୍ଛଥ।

୧୦୨୪।

‘‘ଆଦିସ୍ସ ଜମ୍ମନଂ [ଜପ୍ପନଂ (କ।)] ବୂହି, ଗୋତ୍ତଂ ବୂହି ସଲକ୍ଖଣଂ [ବୂହିସ୍ସ ଲକ୍ଖଣଂ (ନିଦ୍ଦେସ)];

ମନ୍ତେସୁ ପାରମିଂ ବୂହି, କତି ୱାଚେତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ’’।

୧୦୨୫।

‘‘ୱୀସଂ ୱସ୍ସସତଂ ଆଯୁ, ସୋ ଚ ଗୋତ୍ତେନ ବାୱରୀ;

ତୀଣିସ୍ସ ଲକ୍ଖଣା ଗତ୍ତେ, ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନ ପାରଗୂ।

୧୦୨୬।

‘‘ଲକ୍ଖଣେ ଇତିହାସେ ଚ, ସନିଘଣ୍ଡୁସକେଟୁଭେ;

ପଞ୍ଚସତାନି ୱାଚେତି, ସଧମ୍ମେ ପାରମିଂ ଗତୋ’’।

୧୦୨୭।

‘‘ଲକ୍ଖଣାନଂ ପୱିଚଯଂ, ବାୱରିସ୍ସ ନରୁତ୍ତମ;

କଙ୍ଖଚ୍ଛିଦ [ତଣ୍ହଚ୍ଛିଦ (ବହୂସୁ)] ପକାସେହି, ମା ନୋ କଙ୍ଖାଯିତଂ ଅହୁ’’।

୧୦୨୮।

‘‘ମୁଖଂ ଜିୱ୍ହାଯ ଛାଦେତି, ଉଣ୍ଣସ୍ସ ଭମୁକନ୍ତରେ;

କୋସୋହିତଂ ୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହଂ, ଏୱଂ ଜାନାହି ମାଣୱ’’।

୧୦୨୯।

ପୁଚ୍ଛଞ୍ହି କିଞ୍ଚି ଅସୁଣନ୍ତୋ, ସୁତ୍ୱା ପଞ୍ହେ ୱିଯାକତେ;

ୱିଚିନ୍ତେତି ଜନୋ ସବ୍ବୋ, ୱେଦଜାତୋ କତଞ୍ଜଲୀ।

୧୦୩୦।

‘‘କୋ ନୁ ଦେୱୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମା ୱା, ଇନ୍ଦୋ ୱାପି ସୁଜମ୍ପତି;

ମନସା ପୁଚ୍ଛିତେ ପଞ୍ହେ, କମେତଂ ପଟିଭାସତି।

୧୦୩୧।

‘‘ମୁଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଧିପାତଞ୍ଚ, ବାୱରୀ ପରିପୁଚ୍ଛତି;

ତଂ ବ୍ଯାକରୋହି ଭଗୱା, କଙ୍ଖଂ ୱିନଯ ନୋ ଇସେ’’।

୧୦୩୨।

‘‘ଅୱିଜ୍ଜା ମୁଦ୍ଧାତି ଜାନାହି, ୱିଜ୍ଜା ମୁଦ୍ଧାଧିପାତିନୀ;

ସଦ୍ଧାସତିସମାଧୀହି, ଛନ୍ଦୱୀରିଯେନ ସଂଯୁତା’’।

୧୦୩୩।

ତତୋ ୱେଦେନ ମହତା, ସନ୍ଥମ୍ଭିତ୍ୱାନ ମାଣୱୋ;

ଏକଂସଂ ଅଜିନଂ କତ୍ୱା, ପାଦେସୁ ସିରସା ପତି।

୧୦୩୪।

‘‘ବାୱରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୋତୋ, ସହ ସିସ୍ସେହି ମାରିସ;

ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ ସୁମନୋ, ପାଦେ ୱନ୍ଦତି ଚକ୍ଖୁମ’’।

୧୦୩୫।

‘‘ସୁଖିତୋ ବାୱରୀ ହୋତୁ, ସହ ସିସ୍ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ତ୍ୱଞ୍ଚାପି ସୁଖିତୋ ହୋହି, ଚିରଂ ଜୀୱାହି ମାଣୱ।

୧୦୩୬।

‘‘ବାୱରିସ୍ସ ଚ ତୁୟ୍ହଂ ୱା, ସବ୍ବେସଂ ସବ୍ବସଂସଯଂ;

କତାୱକାସା ପୁଚ୍ଛୱ୍ହୋ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ମନସିଚ୍ଛଥ’’।

୧୦୩୭।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ କତୋକାସୋ, ନିସୀଦିତ୍ୱାନ ପଞ୍ଜଲୀ;

ଅଜିତୋ ପଠମଂ ପଞ୍ହଂ, ତତ୍ଥ ପୁଚ୍ଛି ତଥାଗତଂ।

ୱତ୍ଥୁଗାଥା ନିଟ୍ଠିତା।

୧। ଅଜିତମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୩୮।

‘‘କେନସ୍ସୁ ନିୱୁତୋ ଲୋକୋ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ଅଜିତୋ)

କେନସ୍ସୁ ନପ୍ପକାସତି;

କିସ୍ସାଭିଲେପନଂ ବ୍ରୂସି, କିଂସୁ ତସ୍ସ ମହବ୍ଭଯଂ’’।

୧୦୩୯।

‘‘ଅୱିଜ୍ଜାଯ ନିୱୁତୋ ଲୋକୋ, (ଅଜିତାତି ଭଗୱା)

ୱେୱିଚ୍ଛା ପମାଦା ନପ୍ପକାସତି;

ଜପ୍ପାଭିଲେପନଂ ବ୍ରୂମି, ଦୁକ୍ଖମସ୍ସ ମହବ୍ଭଯଂ’’।

୧୦୪୦।

‘‘ସୱନ୍ତି ସବ୍ବଧି ସୋତା, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ଅଜିତୋ)

ସୋତାନଂ କିଂ ନିୱାରଣଂ;

ସୋତାନଂ ସଂୱରଂ ବ୍ରୂହି, କେନ ସୋତା ପିଧିଯ୍ୟରେ’’ [ପିଥିଯ୍ୟରେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), ପିଥୀଯରେ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।), ପିଧୀଯରେ (?)]।

୧୦୪୧।

‘‘ଯାନି ସୋତାନି ଲୋକସ୍ମିଂ, (ଅଜିତାତି ଭଗଵା)

ସତି ତେସଂ ନିଵାରଣଂ;

ସୋତାନଂ ସଂଵରଂ ବ୍ରୂମି, ପଞ୍ଞାଯେତେ ପିଧିୟ୍ୟରେ’’।

୧୦୪୨।

‘‘ପଞ୍ଞା ଚେଵ ସତି ଯଞ୍ଚ [ସତୀ ଚେଵ (ସୀ।), ସତୀ ଚ (ସ୍ୟା।), ସତୀ ଚାପି (ପୀ। ନିଦ୍ଦେସ), ସତି ଚାପି (ନିଦ୍ଦେସ)], (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ଅଜିତୋ)

ନାମରୂପଞ୍ଚ ମାରିସ;

ଏତଂ ମେ ପୁଟ୍ଠୋ ପବ୍ରୂହି, କତ୍ଥେତଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି’’।

୧୦୪୩।

‘‘ଯମେତଂ ପଞ୍ହଂ ଅପୁଚ୍ଛି, ଅଜିତ ତଂ ଵଦାମି ତେ;

ଯତ୍ଥ ନାମଞ୍ଚ ରୂପଞ୍ଚ, ଅସେସଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି;

ଵିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ନିରୋଧେନ, ଏତ୍ଥେତଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି’’।

୧୦୪୪।

‘‘ଯେ ଚ ସଙ୍ଖାତଧମ୍ମାସେ, ଯେ ଚ ସେଖା ପୁଥୂ ଇଧ;

ତେସଂ ମେ ନିପକୋ ଇରିଯଂ, ପୁଟ୍ଠୋ ପବ୍ରୂହି ମାରିସ’’।

୧୦୪୫।

‘‘କାମେସୁ ନାଭିଗିଜ୍ଝେୟ୍ୟ, ମନସାନାଵିଲୋ ସିଯା;

କୁସଲୋ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ, ସତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିବ୍ବଜେ’’ତି।

ଅଜିତମାଣଵପୁଚ୍ଛା ପଠମା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ତିସ୍ସମେତ୍ତେୟ୍ୟମାଣଵପୁଚ୍ଛା

୧୦୪୬।

‘‘କୋଧ ସନ୍ତୁସିତୋ ଲୋକେ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ତିସ୍ସମେତ୍ତେୟ୍ୟୋ)

କସ୍ସ ନୋ ସନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତା;

କୋ ଉଭନ୍ତମଭିଞ୍ଞାଯ, ମଜ୍ଝେ ମନ୍ତା ନ ଲିପ୍ପତି [ଲିମ୍ପତି (କ।)];

କଂ ବ୍ରୂସି ମହାପୁରିସୋତି, କୋ ଇଧ ସିବ୍ବିନିମଚ୍ଚଗା’’।

୧୦୪୭।

‘‘କାମେସୁ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଵା, (ମେତ୍ତେୟ୍ୟାତି ଭଗଵା)

ଵୀତତଣ୍ହୋ ସଦା ସତୋ;

ସଙ୍ଖାୟ ନିବ୍ବୁତୋ ଭିକ୍ଖୁ, ତସ୍ସ ନୋ ସନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତା।

୧୦୪୮।

‘‘ସୋ ଉଭନ୍ତମଭିଞ୍ଞାୟ, ମଜ୍ଝେ ମନ୍ତା ନ ଲିପ୍ପତି;

ତଂ ବ୍ରୂମି ମହାପୁରିସୋତି, ସୋ ଇଧ ସିବ୍ବିନିମଚ୍ଚଗା’’ତି।

ତିସ୍ସମେତ୍ତେୟ୍ୟମାଣଵପୁଚ୍ଛା ଦୁତିୟା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ପୁଣ୍ଣକମାଣଵପୁଚ୍ଛା

୧୦୪୯।

‘‘ଅନେଜଂ ମୂଲଦସ୍ସାଵିଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣକୋ)

ଅତ୍ଥି [ଅତ୍ଥୀ (ସ୍ୟା।)] ପଞ୍ହେନ ଆଗମଂ;

କିଂ ନିସ୍ସିତା ଇସୟୋ ମନୁଜା, ଖତ୍ତିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଦେଵତାନଂ;

ୟଞ୍ଞମକପ୍ପୟିଂସୁ ପୁଥୂଧ ଲୋକେ, ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

୧୦୫୦।

‘‘ୟେ କେଚିମେ ଇସୟୋ ମନୁଜା, (ପୁଣ୍ଣକାତି ଭଗଵା)

ଖତ୍ତିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଦେଵତାନଂ;

ୟଞ୍ଞମକପ୍ପୟିଂସୁ ପୁଥୂଧ ଲୋକେ, ଆସୀସମାନା ପୁଣ୍ଣକ ଇତ୍ଥତ୍ତଂ [ଇତ୍ଥଭାଵଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)];

ଜରଂ ସିତା ୟଞ୍ଞମକପ୍ପୟିଂସୁ’’।

୧୦୫୧।

‘‘ୟେ କେଚିମେ ଇସୟୋ ମନୁଜା, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣକୋ)

ଖତ୍ତିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଦେଵତାନଂ;

ଯଞ୍ଞମକପ୍ପୟିଂସୁ ପୁଥୂଧ ଲୋକେ, କଚ୍ଚିସ୍ସୁ ତେ ଭଗଵା ଯଞ୍ଞପଥେ ଅପ୍ପମତ୍ତା;

ଅତାରୁଂ ଜାତିଞ୍ଚ ଜରଞ୍ଚ ମାରିସ, ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

୧୦୫୨।

‘‘ଆସୀସନ୍ତି ଥୋମୟନ୍ତି, ଅଭିଜପ୍ପନ୍ତି ଜୁହନ୍ତି; (ପୁଣ୍ଣକାତି ଭଗଵା)

କାମାଭିଜପ୍ପନ୍ତି ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭଂ, ତେ ଯାଜୟୋଗା ଭଵରାଗରତ୍ତା;

ନାତରିଂସୁ ଜାତିଜରନ୍ତି ବ୍ରୂମି’’।

୧୦୫୩।

‘‘ତେ ଚେ ନାତରିଂସୁ ଯାଜୟୋଗା, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣକୋ)

ଯଞ୍ଞେହି ଜାତିଞ୍ଚ ଜରଞ୍ଚ ମାରିସ;

ଅଥ କୋ ଚରହି ଦେଵମନୁସ୍ସଲୋକେ, ଅତାରି ଜାତିଞ୍ଚ ଜରଞ୍ଚ ମାରିସ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

୧୦୫୪।

‘‘ସଙ୍ଖାୟ ଲୋକସ୍ମି ପରୋପରାନି [ପରୋଵରାନି (ସୀ। ସ୍ୟା।)], (ପୁଣ୍ଣକାତି ଭଗଵା)

ଯସ୍ସିଞ୍ଜିତଂ ନତ୍ଥି କୁହିଞ୍ଚି ଲୋକେ;

ସନ୍ତୋ ଵିଧୂମୋ ଅନୀଘୋ ନିରାସୋ, ଅତାରି ସୋ ଜାତିଜରନ୍ତି ବ୍ରୂମୀ’’ତି।

ପୁଣ୍ଣକମାଣଵପୁଚ୍ଛା ତତିୟା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ମେତ୍ତଗୂମାଣଵପୁଚ୍ଛା

୧୦୫୫।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗଵା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ମେତ୍ତଗୂ)

ମଞ୍ଞାମି ତଂ ଵେଦଗୁଂ ଭାଵିତତ୍ତଂ;

କୁତୋ ନୁ ଦୁକ୍ଖା ସମୁଦାଗତା ଇମେ, ଯେ କେଚି ଲୋକସ୍ମିମନେକରୂପା’’।

୧୦୫୬।

‘‘ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଵେ ମଂ ପଭଵଂ ଅପୁଚ୍ଛସି, (ମେତ୍ତଗୂତି ଭଗଵା)

ତଂ ତେ ପଵକ୍ଖାମି ଯଥା ପଜାନଂ;

ଉପଧିନିଦାନା ପଭଓନ୍ତି ଦୁକ୍ଖା, ଯେ କେଚି ଲୋକସ୍ମିମନେକରୂପା।

୧୦୫୭।

‘‘ଯୋ ୱେ ଅୱିଦ୍ୱା ଉପଧିଂ କରୋତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦୁକ୍ଖମୁପେତି ମନ୍ଦୋ;

ତସ୍ମା ପଜାନଂ ଉପଧିଂ ନ କୟିରା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଜାତିପ୍ପଭୱାନୁପସ୍ସୀ’’।

୧୦୫୮।

‘‘ୟଂ ତଂ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହ ଅକିତ୍ତୟୀ ନୋ, ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମ [ପୁଚ୍ଛାମି (ସୀ। ପୀ।)] ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

କଥଂ ନୁ ଧୀରା ୱିତରନ୍ତି ଓଘଂ, ଜାତିଂ ଜରଂ ସୋକପରିଦ୍ଦୱଞ୍ଚ;

ତଂ ମେ ମୁନି ସାଧୁ ୱିୟାକରୋହି, ତଥା ହି ତେ ୱିଦିତୋ ଏସ ଧମ୍ମୋ’’।

୧୦୫୯।

‘‘କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି ତେ ଧମ୍ମଂ, (ମେତ୍ତଗୂତି ଭଗୱା)

ଦିଟ୍ଠେ ଧମ୍ମେ ଅନୀତିହଂ;

ୟଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତୋ ଚରଂ, ତରେ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ’’।

୧୦୬୦।

‘‘ତଞ୍ଚାହଂ ଅଭିନନ୍ଦାମି, ମହେସି ଧମ୍ମମୁତ୍ତମଂ;

ୟଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତୋ ଚରଂ, ତରେ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ’’।

୧୦୬୧।

‘‘ୟଂ କିଞ୍ଚି ସମ୍ପଜାନାସି, (ମେତ୍ତଗୂତି ଭଗୱା)

ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଞ୍ଚାପି ମଜ୍ଝେ;

ଏତେସୁ ନନ୍ଦିଞ୍ଚ ନିୱେସନଞ୍ଚ, ପନୁଜ୍ଜ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଭୱେ ନ ତିଟ୍ଠେ।

୧୦୬୨।

‘‘ଏୱଂୱିହାରୀ ସତୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଚରଂ ହିତ୍ୱା ମମାୟିତାନି;

ଜାତିଂ ଜରଂ ସୋକପରିଦ୍ଦୱଞ୍ଚ, ଇଧେୱ ୱିଦ୍ୱା ପଜହେୟ୍ୟ ଦୁକ୍ଖଂ’’।

୧୦୬୩।

‘‘ଏତାଭିନନ୍ଦାମି ୱଚୋ ମହେସିନୋ, ସୁକିତ୍ତିତଂ ଗୋତମନୂପଧୀକଂ;

ଅଦ୍ଧା ହି ଭଗୱା ପହାସି ଦୁକ୍ଖଂ, ତଥା ହି ତେ ୱିଦିତୋ ଏସ ଧମ୍ମୋ।

୧୦୬୪।

‘‘ତେ ଚାପି ନୂନପ୍ପଜହେୟ୍ୟୁ ଦୁକ୍ଖଂ, ଯେ ତ୍ୱଂ ମୁନି ଅଟ୍ଠିତଂ ଓୱଦେୟ୍ୟ;

ତଂ ତଂ ନମସ୍ସାମି ସମେଚ୍ଚ ନାଗ, ଅପ୍ପେୱ ମଂ ଭଗୱା ଅଟ୍ଠିତଂ ଓୱଦେୟ୍ୟ’’।

୧୦୬୫।

‘‘ଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱେଦଗୁମାଭିଜଞ୍ଞା, ଅକିଞ୍ଚନଂ କାମଭୱେ ଅସତ୍ତଂ;

ଅଦ୍ଧା ହି ସୋ ଓଘମିମଂ ଅତାରି, ତିଣ୍ଣୋ ଚ ପାରଂ ଅଖିଲୋ ଅକଙ୍ଖୋ।

୧୦୬୬।

‘‘ୱିଦ୍ୱା ଚ ଯୋ [ସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ୱେଦଗୂ ନରୋ ଇଧ, ଭୱାଭୱେ ସଙ୍ଗମିମଂ ୱିସଜ୍ଜ;

ସୋ ୱୀତତଣ୍ହୋ ଅନୀଘୋ ନିରାସୋ, ଅତାରି ସୋ ଜାତିଜରନ୍ତି ବ୍ରୂମୀ’’ତି।

ମେତ୍ତଗୂମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଚତୁତ୍ଥୀ ନିଟ୍ଠିତା।

୫। ଧୋତକମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୬୭।

‘‘ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ଧୋତକୋ)

ୱାଚାଭିକଙ୍ଖାମି ମହେସି ତୁୟ୍ହଂ;

ତୱ ସୁତ୍ୱାନ ନିଗ୍ଘୋସଂ, ସିକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନମତ୍ତନୋ’’।

୧୦୬୮।

‘‘ତେନହାତପ୍ପଂ କରୋହି, (ଧୋତକାତି ଭଗୱା) ଇଧେୱ ନିପକୋ ସତୋ;

ଇତୋ ସୁତ୍ୱାନ ନିଗ୍ଘୋସଂ, ସିକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନମତ୍ତନୋ’’।

୧୦୬୯।

‘‘ପସ୍ସାମହଂ ଦେୱମନୁସ୍ସଲୋକେ, ଅକିଞ୍ଚନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମିରିୟମାନଂ;

ତଂ ତଂ ନମସ୍ସାମି ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ପମୁଞ୍ଚ ମଂ ସକ୍କ କଥଂକଥାହି’’।

୧୦୭୦।

‘‘ନାହଂ ସହିସ୍ସାମି [ସମିସ୍ସାମି (ସ୍ୟା।), ଗମିସ୍ସାମି (ସୀ।), ସମୀହାମି (ପୀ।)] ପମୋଚନାଯ, କଥଂକଥିଂ ଧୋତକ କଞ୍ଚି ଲୋକେ;

ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସେଟ୍ଠଂ ଅଭିଜାନମାନୋ [ଆଜାନମାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଏୱଂ ତୁୱଂ ଓଘମିମଂ ତରେସି’’।

୧୦୭୧।

‘‘ଅନୁସାସ ବ୍ରହ୍ମେ କରୁଣାଯମାନୋ, ୱିୱେକଧମ୍ମଂ ଯମହଂ ୱିଜଞ୍ଞଂ;

ଯଥାହଂ ଆକାସୋୱ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜମାନୋ, ଇଧେୱ ସନ୍ତୋ ଅସିତୋ ଚରେୟ୍ୟଂ’’।

୧୦୭୨।

‘‘କିତ୍ତଯିସ୍ସାମି ତେ ସନ୍ତିଂ, (ଧୋତକାତି ଭଗୱା) ଦିଟ୍ଠେ ଧମ୍ମେ ଅନୀତିହଂ;

ଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତୋ ଚରଂ, ତରେ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ’’।

୧୦୭୩।

‘‘ତଞ୍ଚାହଂ ଅଭିନନ୍ଦାମି, ମହେସି ସନ୍ତିମୁତ୍ତମଂ;

ଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତୋ ଚରଂ, ତରେ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ’’।

୧୦୭୪।

‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମ୍ପଜାନାସି, (ଧୋତକାତି ଭଗୱା)

ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିଯଞ୍ଚାପି ମଜ୍ଝେ;

ଏତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସଙ୍ଗୋତି ଲୋକେ, ଭୱାଭୱାଯ ମାକାସି ତଣ୍ହ’’ନ୍ତି।

ଧୋତକମାଣୱପୁଚ୍ଛା ପଞ୍ଚମୀ ନିଟ୍ଠିତା।

୬। ଉପସୀୱମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୭୫।

‘‘ଏକୋ ଅହଂ ସକ୍କ ମହନ୍ତମୋଘଂ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ଉପସୀୱୋ)

ଅନିସ୍ସିତୋ ନୋ ୱିସହାମି ତାରିତୁଂ;

ଆରମ୍ମଣଂ ବ୍ରୂହି ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ଯଂ ନିସ୍ସିତୋ ଓଘମିମଂ ତରେୟ୍ୟଂ’’।

୧୦୭୬।

‘‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ ପେକ୍ଖମାନୋ ସତିମା, (ଉପସୀୱାତି ଭଗୱା)

ନଞ୍ଚୀତି ନିସ୍ସାୟ ତରସ୍ସୁ ଓଘଂ;

କାମେ ପହାୟ ୱିରତୋ କଥାହି, ତଣ୍ହକ୍ଖୟଂ ନତ୍ତମହାଭିପସ୍ସ’’ [ରତ୍ତମହାଭିପସ୍ସ (ସ୍ୟା।), ରତ୍ତମହଂ ୱିପସ୍ସ (କ।)]।

୧୦୭୭।

‘‘ସବ୍ବେସୁ କାମେସୁ ଯୋ ୱୀତରାଗୋ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ଉପସୀୱୋ)

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ ନିସ୍ସିତୋ ହିତ୍ୱା ମଞ୍ଞଂ;

ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖେ ପରମେ ୱିମୁତ୍ତୋ [ଧିମୁତ୍ତୋ (କ।)], ତିଟ୍ଠେ ନୁ ସୋ ତତ୍ଥ ଅନାନୁୟାୟୀ’’ [ଅନାନୁୱାୟୀ (ସ୍ୟା। କ।)]।

୧୦୭୮।

‘‘ସବ୍ବେସୁ କାମେସୁ ଯୋ ୱୀତରାଗୋ, (ଉପସୀୱାତି ଭଗୱା)

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ ନିସ୍ସିତୋ ହିତ୍ୱା ମଞ୍ଞଂ;

ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖେ ପରମେ ୱିମୁତ୍ତୋ, ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ସୋ ତତ୍ଥ ଅନାନୁୟାୟୀ’’।

୧୦୭୯।

‘‘ତିଟ୍ଠେ ଚେ ସୋ ତତ୍ଥ ଅନାନୁୟାୟୀ, ପୂଗମ୍ପି ୱସ୍ସାନଂ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ;

ତତ୍ଥେୱ ସୋ ସୀତିସିୟା ୱିମୁତ୍ତୋ, ଚୱେଥ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ତଥାୱିଧସ୍ସ’’।

୧୦୮୦।

‘‘ଅଚ୍ଚୀ ୟଥା ୱାତୱେଗେନ ଖିତ୍ତା [ଖିତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।), ଖିତ୍ତୋ (ପୀ।)], (ଉପସୀୱାତି ଭଗୱା)

ଅତ୍ଥଂ ପଲେତି ନ ଉପେତି ସଙ୍ଖଂ;

ଏୱଂ ମୁନୀ ନାମକାୟା ୱିମୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥଂ ପଲେତି ନ ଉପେତି ସଙ୍ଖଂ’’।

୧୦୮୧।

‘‘ଅତ୍ଥଙ୍ଗତୋ ସୋ ଉଦ ୱା ସୋ ନତ୍ଥି, ଉଦାହୁ ୱେ ସସ୍ସତିୟା ଅରୋଗୋ;

ତଂ ମେ ମୁନୀ ସାଧୁ ୱିୟାକରୋହି, ତଥା ହି ତେ ୱିଦିତୋ ଏସ ଧମ୍ମୋ’’।

୧୦୮୨।

‘‘ଅତ୍ଥଙ୍ଗତସ୍ସ ନ ପମାଣମତ୍ଥି, (ଉପସୀୱାତି ଭଗୱା)

ୟେନ ନଂ ୱଜ୍ଜୁଂ ତଂ ତସ୍ସ ନତ୍ଥି;

ସବ୍ବେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମୂହତେସୁ, ସମୂହତା ୱାଦପଥାପି ସବ୍ବେ’’ତି।

ଉପସୀୱମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଛଟ୍ଠୀ ନିଟ୍ଠିତା।

୭। ନନ୍ଦମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୮୩।

‘‘ସନ୍ତି ଲୋକେ ମୁନଯୋ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ନନ୍ଦୋ)

ଜନା ୱଦନ୍ତି ତଯିଦଂ କଥଂସୁ;

ଞାଣୂପପନ୍ନଂ ନୋ ମୁନିଂ [ମୁନି ନୋ (ସ୍ୟା। କ।)] ୱଦନ୍ତି, ଉଦାହୁ ୱେ ଜୀୱିତେନୂପପନ୍ନଂ’’।

୧୦୮୪।

‘‘ନ ଦିଟ୍ଠିଯା ନ ସୁତିଯା ନ ଞାଣେନ, (ନ ସୀଲବ୍ବତେନ) [( ) ନତ୍ଥି ସୀ।-ପୀ ପୋତ୍ଥକେସୁ]

ମୁନୀଧ ନନ୍ଦ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି;

ୱିସେନିକତ୍ୱା ଅନୀଘା ନିରାସା, ଚରନ୍ତି ଯେ ତେ ମୁନଯୋତି ବ୍ରୂମି’’।

୧୦୮୫।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାସେ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ନନ୍ଦୋ)

ଦିଟ୍ଠସ୍ସୁତେନାପି [ଦିଟ୍ଠେନ ସୁତେନାପି (ସୀ।), ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେନାପି (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

ସୀଲବ୍ବତେନାପି ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ, ଅନେକରୂପେନ ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

କଚ୍ଚିସ୍ସୁ ତେ ଭଗୱା ତତ୍ଥ ଯତା ଚରନ୍ତା, ଅତାରୁ ଜାତିଞ୍ଚ ଜରଞ୍ଚ ମାରିସ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

୧୦୮୬।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାସେ, (ନନ୍ଦାତି ଭଗୱା)

ଦିଟ୍ଠସ୍ସୁତେନାପି ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

ସୀଲବ୍ବତେନାପି ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ, ଅନେକରୂପେନ ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

କିଞ୍ଚାପି ତେ ତତ୍ଥ ଯତା ଚରନ୍ତି, ନାରିଂସୁ ଜାତିଜରନ୍ତି ବ୍ରୂମି’’।

୧୦୮୭।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାସେ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ନନ୍ଦୋ)

ଦିଟ୍ଠସ୍ସୁତେନାପି ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

ସୀଲବ୍ବତେନାପି ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ, ଅନେକରୂପେନ ୱଦନ୍ତି ସୁଦ୍ଧିଂ;

ତେ ଚେ ମୁନି [ସଚେ ମୁନି (ସୀ।)] ବ୍ରୂସି ଅନୋଘତିଣ୍ଣେ, ଅଥ କୋ ଚରହି ଦେୱମନୁସ୍ସଲୋକେ;

ଅତାରି ଜାତିଞ୍ଚ ଜରଞ୍ଚ ମାରିସ, ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଭଗୱା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ’’।

୧୦୮୮।

‘‘ନାହଂ ସବ୍ବେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାସେ, (ନନ୍ଦାତି ଭଗୱା)

ଜାତିଜରାଯ ନିୱୁତାତି ବ୍ରୂମି;

ଯେ ସୀଧ ଦିଟ୍ଠଂୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା, ସୀଲବ୍ବତଂ ୱାପି ପହାଯ ସବ୍ବଂ;

ଅନେକରୂପମ୍ପି ପହାଯ ସବ୍ବଂ, ତଣ୍ହଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଅନାସୱାସେ;

ତେ ୱେ ନରା ଓଘତିଣ୍ଣାତି ବ୍ରୂମି’’।

୧୦୮୯।

‘‘ଏତାଭିନନ୍ଦାମି ୱଚୋ ମହେସିନୋ, ସୁକିତ୍ତିତଂ ଗୋତମନୂପଧୀକଂ;

ଯେ ସୀଧ ଦିଟ୍ଠଂ ୱ ସୁତଂ ମୁତଂ ୱା, ସୀଲବ୍ବତଂ ୱାପି ପହାଯ ସବ୍ବଂ;

ଅନେକରୂପମ୍ପି ପହାଯ ସବ୍ବଂ, ତଣ୍ହଂ ପରିଞ୍ଞାଯ ଅନାସୱାସେ;

ଅହମ୍ପି ତେ ଓଘତିଣ୍ଣାତି ବ୍ରୂମୀ’’ତି।

ନନ୍ଦମାଣୱପୁଚ୍ଛା ସତ୍ତମା ନିଟ୍ଠିତା।

୮। ହେମକମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୯୦।

‘‘ଯେ ମେ ପୁବ୍ବେ ୱିଯାକଂସୁ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ହେମକୋ)

ହୁରଂ ଗୋତମସାସନା;

ଇଚ୍ଚାସି ଇତି ଭୱିସ୍ସତି, ସବ୍ବଂ ତଂ ଇତିହୀତିହଂ;

ସବ୍ବଂ ତଂ ତକ୍କୱଡ୍ଢନଂ, ନାହଂ ତତ୍ଥ ଅଭିରମିଂ।

୧୦୯୧।

‘‘ତ୍ୱଞ୍ଚ ମେ ଧମ୍ମମକ୍ଖାହି, ତଣ୍ହାନିଗ୍ଘାତନଂ ମୁନି;

ଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତୋ ଚରଂ, ତରେ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକଂ’’।

୧୦୯୨।

‘‘ଇଧ ଦିଟ୍ଠସୁତମୁତୱିଞ୍ଞାତେସୁ, ପିଯରୂପେସୁ ହେମକ;

ଛନ୍ଦରାଗୱିନୋଦନଂ, ନିବ୍ବାନପଦମଚ୍ଚୁତଂ।

୧୦୯୩।

‘‘ଏତଦଞ୍ଞାଯ ଯେ ସତା, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମାଭିନିବ୍ବୁତା;

ଉପସନ୍ତା ଚ ତେ ସଦା, ତିଣ୍ଣା ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକ’’ନ୍ତି।

ହେମକମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଅଟ୍ଠମା ନିଟ୍ଠିତା।

୯। ତୋଦେଯ୍ୟମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୦୯୪।

‘‘ଯସ୍ମିଂ କାମା ନ ୱସନ୍ତି, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ତୋଦେଯ୍ୟୋ)

ତଣ୍ହା ଯସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

କଥଂକଥା ଚ ଯୋ ତିଣ୍ଣୋ, ୱିମୋକ୍ଖୋ ତସ୍ସ କୀଦିସୋ’’।

୧୦୯୫।

‘‘ଯସ୍ମିଂ କାମା ନ ୱସନ୍ତି, (ତୋଦେଯ୍ୟାତି ଭଗୱା)

ତଣ୍ହା ଯସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

କଥଂକଥା ଚ ଯୋ ତିଣ୍ଣୋ, ୱିମୋକ୍ଖୋ ତସ୍ସ ନାପରୋ’’।

୧୦୯୬।

‘‘ନିରାସସୋ ସୋ ଉଦ ଆସସାନୋ, ପଞ୍ଞାଣୱା ସୋ ଉଦ ପଞ୍ଞକପ୍ପୀ;

ମୁନିଂ ଅହଂ ସକ୍କ ଯଥା ୱିଜଞ୍ଞଂ, ତଂ ମେ ୱିଯାଚିକ୍ଖ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ’’।

୧୦୯୭।

‘‘ନିରାସସୋ ସୋ ନ ଚ ଆସସାନୋ, ପଞ୍ଞାଣୱା ସୋ ନ ଚ ପଞ୍ଞକପ୍ପୀ;

ଏୱମ୍ପି ତୋଦେଯ୍ୟ ମୁନିଂ ୱିଜାନ, ଅକିଞ୍ଚନଂ କାମଭୱେ ଅସତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ତୋଦେୟ୍ୟମାଣଓପୁଚ୍ଛା ନଓମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦। କପ୍ପମାଣଓପୁଚ୍ଛା

୧୦୯୮।

''ମଜ୍ଝେ ସରସ୍ମିଂ ତିଟ୍ଠତଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା କପ୍ପୋ)

ଓଘେ ଜାତେ ମହବ୍ଭୟେ;

ଜରାମଚ୍ଚୁପରେତାନଂ, ଦୀପଂ ପବ୍ରୂହି ମାରିସ;

ତ୍ୱଞ୍ଚ ମେ ଦୀପମକ୍ଖାହି, ଯଥାୟିଦଂ ନାପରଂ ସିୟା''।

୧୦୯୯।

''ମଜ୍ଝେ ସରସ୍ମିଂ ତିଟ୍ଠତଂ, (କପ୍ପାତି ଭଗଓା)

ଓଘେ ଜାତେ ମହବ୍ଭୟେ;

ଜରାମଚ୍ଚୁପରେତାନଂ, ଦୀପଂ ପବ୍ରୂମି କପ୍ପ ତେ।

୧୧୦୦।

''ଅକିଞ୍ଚନଂ ଅନାଦାନଂ, ଏତଂ ଦୀପଂ ଅନାପରଂ;

ନିବ୍ବାନଂ ଇତି [ନିବ୍ବାନମୀତି (ସୀ।)] ନଂ ବ୍ରୂମି, ଜରାମଚ୍ଚୁପରିକ୍ଖୟଂ।

୧୧୦୧।

''ଏତଦଞ୍ଞାୟ ଯେ ସତା, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମାଭିନିବ୍ବୁତା;

ନ ତେ ମାରଓସାନୁଗା, ନ ତେ ମାରସ୍ସ ପଦ୍ଧଗୂ''ତି [ପଟ୍ଠଗୂତି (ସ୍ୟା। କ।)]।

କପ୍ପମାଣଓପୁଚ୍ଛା ଦସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧। ଜତୁକଣ୍ଣିମାଣଓପୁଚ୍ଛା

୧୧୦୨।

''ସୁତ୍ୱାନହଂ ୱୀରମକାମକାମିଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ଜତୁକଣ୍ଣି)

ଓଘାତିଗଂ ପୁଟ୍ଠୁମକାମମାଗମଂ;

ସନ୍ତିପଦଂ ବ୍ରୂହି ସହଜନେତ୍ତ, ଯଥାତଚ୍ଛଂ ଭଗଓା ବ୍ରୂହି ମେ ତଂ।

୧୧୦୩।

‘‘ଭଗୱା ହି କାମେ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିଯତି, ଆଦିଚ୍ଚୋୱ ପଥୱିଂ ତେଜୀ ତେଜସା;

ପରିତ୍ତପଞ୍ଞସ୍ସ ମେ ଭୂରିପଞ୍ଞ, ଆଚିକ୍ଖ ଧମ୍ମଂ ଯମହଂ ୱିଜଞ୍ଞଂ;

ଜାତିଜରାଯ ଇଧ ୱିପ୍ପହାନଂ’’।

୧୧୦୪।

‘‘କାମେସୁ ୱିନଯ ଗେଧଂ, (ଜତୁକଣ୍ଣୀତି ଭଗୱା) ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ଦଟ୍ଠୁ ଖେମତୋ;

ଉଗ୍ଗହୀତଂ ନିରତ୍ତଂ ୱା, ମା ତେ ୱିଜ୍ଜିତ୍ଥ କିଞ୍ଚନଂ।

୧୧୦୫।

‘‘ଯଂ ପୁବ୍ବେ ତଂ ୱିସୋସେହି, ପଚ୍ଛା ତେ ମାହୁ କିଞ୍ଚନଂ;

ମଜ୍ଝେ ଚେ ନୋ ଗହେସ୍ସସି, ଉପସନ୍ତୋ ଚରିସ୍ସସି।

୧୧୦୬।

‘‘ସବ୍ବସୋ ନାମରୂପସ୍ମିଂ, ୱୀତଗେଧସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଆସୱାସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ଯେହି ମଚ୍ଚୁୱସଂ ୱଜେ’’ତି।

ଜତୁକଣ୍ଣିମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଏକାଦସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨। ଭଦ୍ରାୱୁଧମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୧୦୭।

‘‘ଓକଞ୍ଜହଂ ତଣ୍ହଚ୍ଛିଦଂ ଅନେଜଂ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ଭଦ୍ରାୱୁଧୋ)

ନନ୍ଦିଞ୍ଜହଂ ଓଘତିଣ୍ଣଂ ୱିମୁତ୍ତଂ;

କପ୍ପଞ୍ଜହଂ ଅଭିଯାଚେ ସୁମେଧଂ, ସୁତ୍ୱାନ ନାଗସ୍ସ ଅପନମିସ୍ସନ୍ତି ଇତୋ।

୧୧୦୮।

‘‘ନାନାଜନା ଜନପଦେହି ସଙ୍ଗତା, ତୱ ୱୀର ୱାକ୍ୟଂ ଅଭିକଙ୍ଖମାନା;

ତେସଂ ତୁୱଂ ସାଧୁ ୱିଯାକରୋହି, ତଥା ହି ତେ ୱିଦିତୋ ଏସ ଧମ୍ମୋ’’।

୧୧୦୯।

‘‘ଆଦାନତଣ୍ହଂ ୱିନଯେଥ ସବ୍ବଂ, (ଭଦ୍ରାୱୁଧାତି ଭଗୱା)

ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଞ୍ଚାପି ମଜ୍ଝେ;

ୟଂ ୟଞ୍ହି ଲୋକସ୍ମିମୁପାଦିୟନ୍ତି, ତେନେୱ ମାରୋ ଅନ୍ୱେତି ଜନ୍ତୁଂ।

୧୧୧୦।

''ତସ୍ମା ପଜାନଂ ନ ଉପାଦିୟେଥ, ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ କିଞ୍ଚନଂ ସବ୍ବଲୋକେ;

ଆଦାନସତ୍ତେ ଇତି ପେକ୍ଖମାନୋ, ପଜଂ ଇମଂ ମଚ୍ଚୁଧେୟ୍ୟେ ୱିସତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଭଦ୍ରାୱୁଧମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଦ୍ୱାଦସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩। ଉଦୟମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୧୧୧।

''ଝାୟିଂ ୱିରଜମାସୀନଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ଉଦୟୋ) କତକିଚ୍ଚଂ ଅନାସୱଂ;

ପାରଗୁଂ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ହେନ ଆଗମଂ;

ଅଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ ପବ୍ରୂହି, ଅୱିଜ୍ଜାୟ ପଭେଦନଂ''।

୧୧୧୨।

''ପହାନଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦାନଂ, (ଉଦୟାତି ଭଗୱା) ଦୋମନସ୍ସାନ ଚୂଭୟଂ;

ଥିନସ୍ସ ଚ ପନୂଦନଂ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚାନଂ ନିୱାରଣଂ।

୧୧୧୩।

''ଉପେକ୍ଖାସତିସଂସୁଦ୍ଧଂ, ଧମ୍ମତକ୍କପୁରେଜୱଂ;

ଅଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ ପବ୍ରୂମି, ଅୱିଜ୍ଜାୟ ପଭେଦନଂ''।

୧୧୧୪।

''କିଂସୁ ସଂୟୋଜନୋ ଲୋକୋ, କିଂସୁ ତସ୍ସ ୱିଚାରଣଂ;

କିସ୍ସସ୍ସ ୱିପ୍ପହାନେନ, ନିବ୍ବାନଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତି''।

୧୧୧୫।

''ନନ୍ଦିସଂୟୋଜନୋ ଲୋକୋ, ୱିତକ୍କସ୍ସ ୱିଚାରଣଂ;

ତଣ୍ହାୟ ୱିପ୍ପହାନେନ, ନିବ୍ବାନଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତି''।

୧୧୧୬।

‘‘କଥଂ ସତସ୍ସ ଚରତୋ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପରୁଜ୍ଝତି;

ଭଗୱନ୍ତଂ ପୁଟ୍ଠୁମାଗମ୍ମ, ତଂ ସୁଣୋମ ୱଚୋ ତୱ’’।

୧୧୧୭।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧା ଚ, ୱେଦନଂ ନାଭିନନ୍ଦତୋ;

ଏୱଂ ସତସ୍ସ ଚରତୋ, ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି।

ଉଦଯମାଣୱପୁଚ୍ଛା ତେରସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୪। ପୋସାଲମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୧୧୮।

‘‘ଯୋ ଅତୀତଂ ଆଦିସତି, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ପୋସାଲୋ) ଅନେଜୋ ଛିନ୍ନସଂସଯୋ;

ପାରଗୁଂ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ହେନ ଆଗମଂ।

୧୧୧୯।

‘‘ୱିଭୂତରୂପସଞ୍ଞିସ୍ସ , ସବ୍ବକାଯପ୍ପହାଯିନୋ;

ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧା ଚ, ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ପସ୍ସତୋ;

ଞାଣଂ ସକ୍କାନୁପୁଚ୍ଛାମି, କଥଂ ନେଯ୍ୟୋ ତଥାୱିଧୋ’’।

୧୧୨୦।

‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତିଯୋ ସବ୍ବା, (ପୋସାଲାତି ଭଗୱା) ଅଭିଜାନଂ ତଥାଗତୋ;

ତିଟ୍ଠନ୍ତମେନଂ ଜାନାତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ତପ୍ପରାଯଣଂ।

୧୧୨୧।

‘‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞସମ୍ଭୱଂ ଞତ୍ୱା, ନନ୍ଦୀ ସଂଯୋଜନଂ ଇତି;

ଏୱମେତଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, ତତୋ ତତ୍ଥ ୱିପସ୍ସତି;

ଏତଂ [ଏୱଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ଞାଣଂ ତଥଂ ତସ୍ସ, ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱୁସୀମତୋ’’ତି।

ପୋସାଲମାଣୱପୁଚ୍ଛା ଚୁଦ୍ଦସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୫। ମୋଘରାଜମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୧୨୨।

‘‘ଦ୍ୱାହଂ ସକ୍କଂ ଅପୁଚ୍ଛିସ୍ସଂ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ମୋଘରାଜା)

ନ ମେ ବ୍ୟାକାସି ଚକ୍ଖୁମା;

ଯାୱତତିଯଞ୍ଚ ଦେୱୀସି, ବ୍ୟାକରୋତୀତି ମେ ସୁତଂ।

୧୧୨୩।

‘‘ଅଯଂ ଲୋକୋ ପରୋ ଲୋକୋ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକୋ ସଦେୱକୋ;

ଦିଟ୍ଠିଂ ତେ ନାଭିଜାନାତି, ଗୋତମସ୍ସ ଯସସ୍ସିନୋ।

୧୧୨୪।

‘‘ଏୱଂ ଅଭିକ୍କନ୍ତଦସ୍ସାୱିଂ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ହେନ ଆଗମଂ;

କଥଂ ଲୋକଂ ଅୱେକ୍ଖନ୍ତଂ, ମଚ୍ଚୁରାଜା ନ ପସ୍ସତି’’।

୧୧୨୫।

‘‘ସୁଞ୍ଞତୋ ଲୋକଂ ଅୱେକ୍ଖସ୍ସୁ, ମୋଘରାଜ ସଦା ସତୋ;

ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠିଂ ଊହଚ୍ଚ, ଏୱଂ ମଚ୍ଚୁତରୋ ସିଯା;

ଏୱଂ ଲୋକଂ ଅୱେକ୍ଖନ୍ତଂ, ମଚ୍ଚୁରାଜା ନ ପସ୍ସତୀ’’ତି।

ମୋଘରାଜମାଣୱପୁଚ୍ଛା ପନ୍ନରସମା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୬। ପିଙ୍ଗିଯମାଣୱପୁଚ୍ଛା

୧୧୨୬।

‘‘ଜିଣ୍ଣୋହମସ୍ମି ଅବଲୋ ୱୀତୱଣ୍ଣୋ, (ଇଚ୍ଚାଯସ୍ମା ପିଙ୍ଗିଯୋ)

ନେତ୍ତା ନ ସୁଦ୍ଧା ସୱନଂ ନ ଫାସୁ;

ମାହଂ ନସ୍ସଂ ମୋମୁହୋ ଅନ୍ତରାୱ

ଆଚିକ୍ଖ ଧମ୍ମଂ ଯମହଂ ୱିଜଞ୍ଞଂ;

ଜାତିଜରାଯ ଇଧ ୱିପ୍ପହାନଂ’’।

୧୧୨୭।

‘‘ଦିସ୍ୱାନ ରୂପେସୁ ୱିହଞ୍ଞମାନେ, (ପିଙ୍ଗିଯାତି ଭଗୱା)

ରୁପ୍ପନ୍ତି ରୂପେସୁ ଜନା ପମତ୍ତା;

ତସ୍ମା ତୁୱଂ ପିଙ୍ଗିୟ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ,

ଜହସ୍ସୁ ରୂପଂ ଅପୁନବ୍ଭୱାୟ’’।

୧୧୨୮।

‘‘ଦିସା ଚତସ୍ସୋ ୱିଦିସା ଚତସ୍ସୋ, ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ଦସ ଦିସା ଇମାୟୋ;

ନ ତୁୟ୍ହଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅସୁତଂ ଅମୁତଂ [ଅସୁତଂ ଅମୁତଂ ୱା (ସୀ।), ଅସୁତାମୁତଂ ୱା (ସ୍ୟା।), ଅସୁତଂ’ମୁତଂ ୱା (ପୀ।)], ଅଥୋ ଅୱିଞ୍ଞାତଂ କିଞ୍ଚନମତ୍ଥି [କିଞ୍ଚି ମତ୍ଥି (ସ୍ୟା।), କିଞ୍ଚି ନତ୍ଥି (ପୀ।), କିଞ୍ଚିନମତ୍ଥି (କ।)] ଲୋକେ;

ଆଚିକ୍ଖ ଧମ୍ମଂ ୟମହଂ ୱିଜଞ୍ଞଂ, ଜାତିଜରାୟ ଇଧ ୱିପ୍ପହାନଂ’’।

୧୧୨୯।

‘‘ତଣ୍ହାଧିପନ୍ନେ ମନୁଜେ ପେକ୍ଖମାନୋ, (ପିଙ୍ଗିୟାତି ଭଗୱା)

ସନ୍ତାପଜାତେ ଜରସା ପରେତେ;

ତସ୍ମା ତୁୱଂ ପିଙ୍ଗିୟ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ, ଜହସ୍ସୁ ତଣ୍ହଂ ଅପୁନବ୍ଭୱାୟା’’ତି।

ପିଙ୍ଗିୟମାଣୱପୁଚ୍ଛା ସୋଳସମା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାରାୟନତ୍ଥୁତିଗାଥା

ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା ମଗଧେସୁ ୱିହରନ୍ତୋ ପାସାଣକେ ଚେତିୟେ, ପରିଚାରକସୋଳସାନଂ [ପରିଚାରକସୋଳସନ୍ନଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ ପୁଟ୍ଠୋ ପୁଟ୍ଠୋ ପଞ୍ହଂ [ପଞ୍ହେ (ସୀ। ପୀ।)] ବ୍ୟାକାସି। ଏକମେକସ୍ସ ଚେପି ପଞ୍ହସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟେୱ ଜରାମରଣସ୍ସ ପାରଂ। ପାରଙ୍ଗମନୀୟା ଇମେ ଧମ୍ମାତି, ତସ୍ମା ଇମସ୍ସ ଧମ୍ମପରିୟାୟସ୍ସ ପାରାୟନନ୍ତେୱ [ପାରାୟଣଂତ୍ୱେୱ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।)] ଅଧିୱଚନଂ।

୧୧୩୦।

ଅଜିତୋ ତିସ୍ସମେତ୍ତେୟ୍ୟୋ, ପୁଣ୍ଣକୋ ଅଥ ମେତ୍ତଗୂ;

ଧୋତକୋ ଉପସୀୱୋ ଚ, ନନ୍ଦୋ ଚ ଅଥ ହେମକୋ।

୧୧୩୧।

ତୋଦେୟ୍ୟ-କପ୍ପା ଦୁଭୟୋ, ଜତୁକଣ୍ଣୀ ଚ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଭଦ୍ରାୱୁଧୋ ଉଦୟୋ ଚ, ପୋସାଲୋ ଚାପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ମୋଘରାଜା ଚ ମେଧାୱୀ, ପିଙ୍ଗିୟୋ ଚ ମହାଇସି।

୧୧୩୨।

ଏତେ ବୁଦ୍ଧଂ ଉପାଗଚ୍ଛୁଂ, ସମ୍ପନ୍ନଚରଣଂ ଇସିଂ;

ପୁଚ୍ଛନ୍ତା ନିପୁଣେ ପଞ୍ହେ, ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠଂ ଉପାଗମୁଂ।

୧୧୩୩।

ତେସଂ ବୁଦ୍ଧୋ ପବ୍ୟାକାସି, ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠୋ ଯଥାତଥଂ;

ପଞ୍ହାନଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣେନ, ତୋସେସି ବ୍ରାହ୍ମଣେ ମୁନି।

୧୧୩୪।

ତେ ତୋସିତା ଚକ୍ଖୁମତା, ବୁଦ୍ଧେନାଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା;

ବ୍ରହ୍ମଚରିୟମଚରିଂସୁ, ୱରପଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ।

୧୧୩୫।

ଏକମେକସ୍ସ ପଞ୍ହସ୍ସ, ଯଥା ବୁଦ୍ଧେନ ଦେସିତଂ;

ତଥା ଯୋ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେ ପାରଂ ଅପାରତୋ।

୧୧୩୬।

ଅପାରା ପାରଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଭାୱେନ୍ତୋ ମଗ୍ଗମୁତ୍ତମଂ;

ମଗ୍ଗୋ ସୋ ପାରଂ ଗମନାୟ, ତସ୍ମା ପାରାୟନଂ ଇତି।

ପାରାୟନାନୁଗୀତିଗାଥା

୧୧୩୭।

‘‘ପାରାୟନମନୁଗାୟିସ୍ସଂ, (ଇଚ୍ଚାୟସ୍ମା ପିଙ୍ଗିୟୋ)

ଯଥାଦ୍ଦକ୍ଖି ତଥାକ୍ଖାସି, ୱିମଲୋ ଭୂରିମେଧସୋ;

ନିକ୍କାମୋ ନିବ୍ବନୋ [ନିକ୍କୁତୋ (ସ୍ୟା।)] ନାଗୋ, କିସ୍ସ ହେତୁ ମୁସା ଭଣେ।

୧୧୩୮।

‘‘ପହୀନମଲମୋହସ୍ସ , ମାନମକ୍ଖପ୍ପହାୟିନୋ;

ହନ୍ଦାହଂ କିତ୍ତୟିସ୍ସାମି, ଗିରଂ ୱଣ୍ଣୂପସଞ୍ହିତଂ।

୧୧୩୯।

‘‘ତମୋନୁଦୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ଲୋକନ୍ତଗୂ ସବ୍ବଭଵାତିଵତ୍ତୋ;

ଅନାସଵୋ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖପହୀନୋ, ସଚ୍ଚଵ୍ହୟୋ ବ୍ରହ୍ମେ ଉପାସିତୋ ମେ।

୧୧୪୦।

‘‘ଦିଜୋ ଯଥା କୁବ୍ବନକଂ ପହାଯ, ବହୁପ୍ଫଲଂ କାନନମାଵସେୟ୍ୟ;

ଏଵଂ ପହଂ ଅପ୍ପଦସ୍ସେ ପହାଯ, ମହୋଦଧିଂ ହଂସୋରିଵ ଅଜ୍ଝପତ୍ତୋ।

୧୧୪୧।

‘‘ଯେମେ ପୁବ୍ବେ ଵିଯାକଂସୁ, ହୁରଂ ଗୋତମସାସନା;

ଇଚ୍ଚାସି ଇତି ଭଵିସ୍ସତି;

ସବ୍ବଂ ତଂ ଇତିହିତିହଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ତକ୍କଵଡ୍ଢନଂ।

୧୧୪୨।

‘‘ଏକୋ ତମନୁଦାସିନୋ, ଜୁତିମା ସୋ ପଭଙ୍କରୋ;

ଗୋତମୋ ଭୂରିପଞ୍ଞାଣୋ, ଗୋତମୋ ଭୂରିମେଧସୋ।

୧୧୪୩।

‘‘ଯୋ ମେ ଧମ୍ମମଦେସେସି, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକମକାଲିକଂ;

ତଣ୍ହକ୍ଖଯମନୀତିକଂ , ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଉପମା କ୍ଵଚି’’।

୧୧୪୪।

‘‘କିଂନୁ ତମ୍ହା ଵିପ୍ପଵସସି, ମୁହୁତ୍ତମପି ପିଙ୍ଗିଯ;

ଗୋତମା ଭୂରିପଞ୍ଞାଣା, ଗୋତମା ଭୂରିମେଧସା।

୧୧୪୫।

‘‘ଯୋ ତେ ଧମ୍ମମଦେସେସି, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକମକାଲିକଂ;

ତଣ୍ହକ୍ଖଯମନୀତିକଂ, ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଉପମା କ୍ଵଚି’’।

୧୧୪୬।

‘‘ନାହଂ ତମ୍ହା ଵିପ୍ପଵସାମି, ମୁହୁତ୍ତମପି ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଗୋତମା ଭୂରିପଞ୍ଞାଣା, ଗୋତମା ଭୂରିମେଧସା।

୧୧୪୭।

‘‘ଯୋ ମେ ଧମ୍ମମଦେସେସି, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକମକାଲିକଂ;

ତଣ୍ହକ୍ଖଯମନୀତିକଂ, ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଉପମା କ୍ୱଚି।

୧୧୪୮।

‘‘ପସ୍ସାମି ନଂ ମନସା ଚକ୍ଖୁନାୱ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ;

ନମସ୍ସମାନୋ ୱିୱସେମି ରତ୍ତିଂ, ତେନେୱ ମଞ୍ଞାମି ଅୱିପ୍ପୱାସଂ।

୧୧୪୯।

‘‘ସଦ୍ଧା ଚ ପୀତି ଚ ମନୋ ସତି ଚ, ନାପେନ୍ତି ମେ ଗୋତମସାସନମ୍ହା;

ଯଂ ଯଂ ଦିସଂ ୱଜତି ଭୂରିପଞ୍ଞୋ, ସ ତେନ ତେନେୱ ନତୋହମସ୍ମି।

୧୧୫୦।

‘‘ଜିଣ୍ଣସ୍ସ ମେ ଦୁବ୍ବଲଥାମକସ୍ସ, ତେନେୱ କାଯୋ ନ ପଲେତି ତତ୍ଥ;

ସଂକପ୍ପଯନ୍ତାଯ [ସଂକପ୍ପଯତ୍ତାଯ (ସୀ।)] ୱଜାମି ନିଚ୍ଚଂ, ମନୋ ହି ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତେନ ଯୁତ୍ତୋ।

୧୧୫୧।

‘‘ପଙ୍କେ ସଯାନୋ ପରିଫନ୍ଦମାନୋ, ଦୀପା ଦୀପଂ ଉପପ୍ଲୱିଂ [ଉପଲ୍ଲୱିଂ (ସ୍ୟା। ନିଦ୍ଦେସ)];

ଅଥଦ୍ଦସାସିଂ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ, ଓଘତିଣ୍ଣମନାସୱଂ’’।

୧୧୫୨।

‘‘ଯଥା ଅହୂ ୱକ୍କଲି ମୁତ୍ତସଦ୍ଧୋ, ଭଦ୍ରାୱୁଧୋ ଆଳୱି ଗୋତମୋ ଚ;

ଏୱମେୱ ତ୍ୱମ୍ପି ପମୁଞ୍ଚସ୍ସୁ ସଦ୍ଧଂ,

ଗମିସ୍ସସି ତ୍ୱଂ ପିଙ୍ଗିଯ ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟସ୍ସ ପାରଂ’’ [ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟପାରଂ (ସୀ।)]।

୧୧୫୩।

‘‘ଏସ ଭିଯ୍ୟୋ ପସୀଦାମି, ସୁତ୍ୱାନ ମୁନିନୋ ୱଚୋ;

ୱିୱଟ୍ଟଚ୍ଛଦୋ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଅଖିଲୋ ପଟିଭାନୱା।

୧୧୫୪।

‘‘ଅଧିଦେୱେ ଅଭିଞ୍ଞାଯ, ସବ୍ବଂ ୱେଦି ୱରୋୱରଂ [ପରୋ ୱରଂ (ସୀ। ସ୍ଯା।), ପରୋ ପରଂ (ନିଦ୍ଦେସ)];

ପଞ୍ହାନନ୍ତକରୋ ସତ୍ଥା, କଙ୍ଖୀନଂ ପଟିଜାନତଂ।

୧୧୫୫।

‘‘ଅସଂହୀରଂ ଅସଙ୍କୁପ୍ପଂ, ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି ଉପମା କ୍ୱଚି;

ଅଦ୍ଧା ଗମିସ୍ସାମି ନ ମେତ୍ଥ କଙ୍ଖା, ଏୱଂ ମଂ ଧାରେହି ଅଧିମୁତ୍ତଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ପାରାଯନୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦାନଂ –

୧।

ଉରଗୋ [ଇମା ଉଦ୍ଦାନଗାଥାଯୋ ସୀ। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନ ସନ୍ତି] ଧନିଯୋପି ଚ, ଖଗ୍ଗୱିସାଣୋ କସି ଚ;

ଚୁନ୍ଦୋ ଭୱୋ ପୁନଦେୱ, ୱସଲୋ ଚ କରଣୀଯଞ୍ଚ;

ହେମୱତୋ ଅଥ ଯକ୍ଖୋ, ୱିଜଯସୁତ୍ତଂ ମୁନିସୁତ୍ତୱରନ୍ତି।

୨।

ପଠମକଟ୍ଠୱରୋ ୱରୱଗ୍ଗୋ, ଦ୍ୱାଦସସୁତ୍ତଧରୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ;

ଦେସିତୋ ଚକ୍ଖୁମତା ୱିମଲେନ, ସୁଯ୍ୟତି ୱଗ୍ଗୱରୋ ଉରଗୋତି।

୩।

ରତନାମଗନ୍ଧୋ ହିରିମଙ୍ଗଲନାମୋ, ସୁଚିଲୋମକପିଲୋ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମୋ;

ନାୱା [ନାଥ (କ।)] କିଂସୀଲୌଟ୍ଠହନୋ ଚ, ରାହୁଲୋ ଚ ପୁନପି ୱଙ୍ଗୀସୋ।

୪।

ସମ୍ମାପରିବ୍ବାଜନୀଯୋପି ଚେତ୍ଥ, ଧମ୍ମିକସୁତ୍ତୱରୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ;

ଚୁଦ୍ଦସସୁତ୍ତଧରୋ ଦୁତିଯମ୍ହି, ଚୂଳଅକୱଗ୍ଗୱରୋତି ତମାହୁ।

୫।

ପବ୍ବଜ୍ଜପଧାନସୁଭାସିତନାମୋ, ପୂରଳାସୋ ପୁନଦେୱ ମାଘୋ ଚ;

ସଭିଯଂ କେଣିଯମେୱ ସଲ୍ଲନାମୋ, ୱାସେଟ୍ଠୱରୋ କାଲିକୋପି ଚ।

୬।

ନାଲକସୁତ୍ତୱରୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ, ତଂ ଅନୁପସ୍ସୀ ତଥା ପୁନଦେୱ;

ଦ୍ୱାଦସସୁତ୍ତଧରୋ ତତିଯମ୍ହି, ସୁତ୍ତନ୍ତି ୱଗ୍ଗୱରୋ ମହାନାମୋ।

୭।

କାମଗୁହଟ୍ଠକଦୁଟ୍ଠକନାମା , ସୁଦ୍ଧୱରୋ ପରମଟ୍ଠକନାମୋ;

ଜରା ମେତ୍ତିଯୱରୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ, ପସୂରମାଗଣ୍ଡିଯା ପୁରାଭେଦୋ।

୮।

କଲହୱିୱାଦୋ ଉଭୋ ୱିଯୁହା ଚ, ତୁୱଟକଅତ୍ତଦଣ୍ଡସାରିପୁତ୍ତା;

ସୋଳସସୁତ୍ତଧରୋ ଚତୁତ୍ଥମ୍ହି, ଅଟ୍ଠକୱଗ୍ଗୱରୋତି ତମାହୁ।

୯।

ମଗଧେ ଜନପଦେ ରମଣୀଯେ, ଦେସୱରେ କତପୁଞ୍ଞନିୱେସେ;

ପାସାଣକଚେତିଯୱରେ ସୁୱିଭତ୍ତେ, ୱସି ଭଗୱା ଗଣସେଟ୍ଠୋ।

୧୦।

ଉଭଯୱାସମାଗତିଯମ୍ହି [ଉଭଯଂ ୱା ପୁଣ୍ଣସମାଗତଂ ଯମ୍ହି (ସ୍ୟା।)], ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିଯା ପରିସାଯ;

ସୋଳସବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ କିର ପୁଟ୍ଠୋ, ପୁଚ୍ଛାଯ ସୋଳସପଞ୍ହକମ୍ମିଯା;

ନିପ୍ପକାସଯି ଧମ୍ମମଦାସି।

୧୧।

ଅତ୍ଥପକାସକବ୍ୟଞ୍ଜନପୁଣ୍ଣଂ, ଧମ୍ମମଦେସେସି ପରଖେମଜନିଯଂ [ୱରଂ ଖମନୀଯଂ (କ।)];

ଲୋକହିତାଯ ଜିନୋ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ, ସୁତ୍ତୱରଂ ବହୁଧମ୍ମୱିଚିତ୍ରଂ;

ସବ୍ବକିଲେସପମୋଚନହେତୁଂ, ଦେସଯି ସୁତ୍ତୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୨।

ବ୍ୟଞ୍ଜନମତ୍ଥପଦଂ ସମଯୁତ୍ତଂ [ବ୍ୟଞ୍ଜନମତ୍ଥପଦସମଯୁତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)], ଅକ୍ଖରସଞ୍ଞିତଓପମଗାଳ୍ହଂ;

ଲୋକୱିଚାରଣଞାଣପଭଗ୍ଗଂ, ଦେସଯି ସୁତ୍ତୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୩।

ରାଗମଲେ ଅମଲଂ ୱିମଲଗ୍ଗଂ, ଦୋସମଲେ ଅମଲଂ ୱିମଲଗ୍ଗଂ;

ମୋହମଲେ ଅମଲଂ ୱିମଲଗ୍ଗଂ, ଲୋକୱିଚାରଣଞ୍ଜାଣପଭଗ୍ଗଂ;

ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୪।

କ୍ଲେସମଲେ ଅମଲଂ ୱିମଲଗ୍ଗଂ, ଦୁଚ୍ଚରିତମଲେ ଅମଲଂ ୱିମଲଗ୍ଗଂ;

ଲୋକୱିଚାରଣଞ୍ଜାଣପଭଗ୍ଗଂ, ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୫।

ଆସୱବନ୍ଧନଯୋଗାକିଲେସଂ, ନୀୱରଣାନି ଚ ତୀଣି ମଲାନି;

ତସ୍ସ କିଲେସପମୋଚନହେତୁଂ, ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୬।

ନିମ୍ମଲସଙ୍କକିଲେସପନୂଦଂ, ରାଗୱିରାଗମନେଜମସୋକଂ;

ସନ୍ତପଣୀତସୁଦୁଦ୍ଦସଧମ୍ମଂ, ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୭।

ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସକମଭଞ୍ଜିତସନ୍ତଂ [ଦୋସଞ୍ଚ ଭଞ୍ଜିତସନ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)], ଯୋନିଚତୁଗ୍ଗତିପଞ୍ଚୱିଞ୍ଞାଣଂ;

ତଣ୍ହାରତଚ୍ଛଦନତାଣଲତାପମୋକ୍ଖଂ [ତଣ୍ହାତଲରତଚ୍ଛେଦନତାଣପମୋକ୍ଖଂ (ସ୍ୟା।)], ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୮।

ଗମ୍ଭୀରଦୁଦ୍ଦସସଣ୍ହନିପୁଣଂ, ପଣ୍ଡିତୱେଦନିଯଂ ନିପୁଣତ୍ଥଂ;

ଲୋକୱିଚାରଣଞ୍ଜାଣପଭଗ୍ଗଂ, ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୧୯।

ନୱଙ୍ଗକୁସୁମମାଲଗୀୱେଯ୍ୟଂ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଝାନୱିମୋକ୍ଖୱିଭତ୍ତଂ;

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗମଗ୍ଗଧରଂ ୱରଯାନଂ, ଦେସଯି ସୁଗ୍ଗୱରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୨୦।

ସୋମୁପମଂ ୱିମଲଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ, ଅଣ୍ଣୱମୂପମରତନସୁଚିତ୍ତଂ;

ପୁପ୍ଫସମଂ ରତ୍ତିମୂପମତେଜଂ, ଦେସୟି ସୁତ୍ତଓରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋ।

୨୧।

ଖେମସିଓଂ ସୁଖସୀତଲସନ୍ତଂ, ମଚ୍ଚୁତତାଣପରଂ ପରମଟ୍ଠଂ;

ତସ୍ସ ସୁନିବ୍ବୁତଦସ୍ସନହେତୁଂ, ଦେସୟି ସୁତ୍ତଓରଂ ଦ୍ୱିପଦଗ୍ଗୋତି।

ସୁତ୍ତନିପାତପାଠଇ ନିଟ୍ଠିତା।